[illegible]

[illegible]

പ്രബന്ധം

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

[illegible]

[illegible]

[illegible]

RAMA VARMA RESEARCH INSTITUTE.
TRICHUR. COCHIN STATE.
SEP 1937

No. 1137
Ml. 28.

കേരളസാഹിത്യ
അക്കാദമി

KVK
1/2006

ശ്രീരാമവൎമ്മഗ്രന്ഥാവലി നമ്പർ 38.

തെങ്കൈലനാഥോദയം

പ്രബന്ധം

[ടിപ്പണിസഹിതം.]

കൊച്ചി
മലയാളഭാഷാപരിഷ്കരണക്കമ്മിറ്റിയിൽനിന്നു
പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നതു്.

കോപ്പി ൫൦൦.

തൃശ്ശിവപേരൂർ
രാമാനുജമുദ്രാലയം (ക്ലിപ്തം) ത്തിൽ
അച്ചടിച്ചതു്.

൧൧൧൧

പകൎപ്പവകാശം കമ്മിറ്റിക്കു മാത്രം.

വില 8 ണ] [എട്ടണ മാത്രം.

അവതാരിക.

കൊച്ചി മലയാളഭാഷാപരിഷ്കരണക്കമ്മിററിയിൽനിന്നു 'ശ്രീരാമവൎമ്മഗ്രന്ഥാവലി'യുടെ ൩൭-ാംനമ്പരായി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന ഈ തെങ്കൈലനാഥോദയം പ്രബന്ധത്തിലെ വിഷയം കേരളഭൂമിയുടെ ഹാരമായ തൃശ്ശിവപേരൂർ നഗരത്തിലുള്ള സാക്ഷാൽ വടക്കുന്നാഥക്ഷേത്രത്തിലെ മൂലപ്രതിഷ്ഠയുടെ മഹിമാനുവൎണ്ണനമാണ്. ഇതിലെ കഥയുടെ സംഗ്രഹം താഴെ കാണിക്കുന്ന വിധത്തിലാകുന്നു.

ശ്രീപരശുരാമൻ ക്ഷത്രവൈരാഗ്നി കത്തിയടങ്ങി ശാന്തത വരാത്തതായ മനസ്സിന്നു ശാന്തി സിദ്ധിക്കുവാൻവേണ്ടി മഹേന്ദ്രപൎവ്വതത്തിൽ തപസ്സുചെയ്തുംകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാലത്ത് ഒരിക്കൽ സന്ന്യാസിമാരും യാജ്ഞികന്മാരുമായ ചില ബ്രാഹ്മണവരന്മാർ അദ്ദേഹത്തെ കാണ്മാനായി അവിടെ ചെന്നുചേൎന്നു. തപോനിഷ്ഠനായ പരശുരാമൻ അവരെ യഥോചിതം ആസനങ്ങളിലിരുത്തി ഭക്തിപൂൎവ്വം ആതിഥ്യപൂജ ചെയ്ത് ആശീൎവ്വാദം സ്വീകരിച്ചതിന്നശേഷം താനും ആസനസ്ഥനായി സ്വാഗതം പറഞ്ഞു കുശലപ്രശ്നം ചെയ്ത് അവരുടെ ആഗമനപ്രയോജനമെന്തെന്നു ചോദിച്ചു. അപ്പോൾ അവരുടെ പ്രതിനിധിയായിട്ട് ഒരു വൃദ്ധൻ ബ്രഹ്മഘാതിയായ കാൎത്തവീൎയ്യാൎജ്ജുനനെക്കൊന്ന് "അഖിലക്ഷത്രിയജാതിവിഘാതം" ചെയ്ത് ക്ഷത്രദുൎഭരണംനിമിത്തം നാമാവശേഷമായിത്തീൎന്ന വൎണ്ണാ

ശ്രമധൎമ്മമൎയ്യാദയെ പുനഃസ്ഥാപിച്ചു ആ മുനീന്ദ്രൻെറ അപദാനങ്ങളെ അത്യന്തം ശ്ലാഘിക്കുകയും വിഹിതകൎമ്മങ്ങളനുഷ്ഠിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി സമ്പൽസമൃദ്ധമായ ഒരു ഭൂഭാഗം തങ്ങൾക്കു കല്പിച്ചുതരണമെന്ന് അപേക്ഷിക്കുകയുംചെയ്തു. എന്നാൽ വിശിഷ്ടമായ ഒരു യാഗത്തിൽ തൻെറ സൎവ്വധനങ്ങളും ദാനംചെയ്തുകഴിഞ്ഞിരുന്നതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിനു വൃദ്ധൻെറ വാക്കു കേട്ടപ്പോൾ വലിയ വ്യാകുലതയാണു തോന്നിയത്. വിഭവമെല്ലാമൊടുങ്ങി പരാധീനനായിട്ടാണു താൻ അപ്പോൾ വസിക്കുന്നത്; ബ്രാഹ്മണരുടെ അപേക്ഷ തീൎച്ചയായും സാധിപ്പിക്കേണ്ടതുമാണ്. ആ അവസ്ഥയിൽ എന്താണു ചെയ്യേണ്ടതെന്നു ധ്യാനപൂൎവ്വം ആലോചിച്ചപ്പോൾ ഒരു വഴി കണ്ടു. പശ്ചിമസമുദ്രത്തിൻെറ വലിപ്പം കുറഞ്ഞൊന്നു ചുരുക്കി ആ കടലൊഴിഞ്ഞു കരവെച്ചുണ്ടാകുന്ന ഭൂമി ബ്രാഹ്മണൎക്കു ദാനം ചെയ്യുകയെന്നതാണ് ആ വഴി. അപ്രകാരം ചെയ്യാനുറച്ചു ശ്രീപരശുരാമൻ പശ്ചിമസമുദ്രതീരം പ്രാപിച്ചു വരുണനെ വിളിച്ചു സമുദ്രത്തിൻെറ നിഷ്ഫലമായ വിസ്താരം അല്പം കുറയ്ക്കണമെന്നും അങ്ങനെ നികന്നു കിട്ടുന്ന സ്ഥലം ബ്രാഹ്മണൎക്കു ദാനംചെയ്യാൻവേണ്ടി തനിക്കു തരേണമെന്നും യാചിച്ചു. അതു കേട്ടു വരുണൻ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച് "അങ്ങയെപ്പോലെയുള്ളവൎക്കു 'മൎയ്യാദകൈവിട്ടൊരു വചനം' യോഗ്യമല്ല; എങ്കിലും ഇതു കൂടിയേ കഴിയൂ എങ്കിൽ ഒന്നു നിശ്ചയിക്കുക. യജ്ഞായുധമായ ഈ ശൂൎപ്പം സമുദ്രത്തിലേക്കെറിഞ്ഞാൽ എവിടെ ചെന്നു വീഴുമോ അവിടംവരെയുള്ള സ്ഥലം അങ്ങയ്ക്കു ഒഴിച്ചുതരാം" എന്നു പറഞ്ഞു ശൂൎപ്പം കൊടുത്തു. പരശുരാമൻ അതു സമ്മതിച്ചു ശൂൎപ്പം വാ

ങ്ങി എറിവാൻ ഭാവിച്ചപ്പോൾ സമുദ്രത്തിൽ കുറെ അക ലത്തായി സൂക്ഷ്മമായ അഗ്നിജ്വാലപോലെയുള്ള നിശ്ചല മായ ഒരു തേജസ്സ് കാണുമാറായി. കണ്ട ഉടനെ തന്നെ അതു മറയുകയുംചെയ്തു. ആ തേജസ്സു കണ്ട പ്രദേശത്തേ ക്കു പരശുരാമൻ ശൂപ്പം എറിയുകയും, തൽക്ഷണം ആ സ്ഥലംവരെ സമുദ്രം ഒഴിഞ്ഞു കര നികന്നു മനോഹരമാ യ ഒരു ഭൂഭാഗം പ്രത്യക്ഷമാകയുംചെയ്തു. ആ ഭൂഭാഗത്തെ ഭൃഗുരാമൻ കമ്മികളായ ബ്രാഹ്മണക്കു ദാനംചെയ്തു. തെക്കു കന്യാകുമാരിയോളവും വടക്കു ഗോകണ്ണത്തോളവും നീ ണ്ടു സഹ്യാദ്രിയുടെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്തു കിടക്കുന്ന ആ ഭൂ ഭാഗത്തിനു കൊങ്കണമെന്നു പേരാകുന്നു. നിസ്തുലമായ ഐശ്വര്യത്തിന്നിരിപ്പിടമായ ആ കൊങ്കണഭൂമിയിൽ വി ശിഷ്ടന്മാരായ ബ്രാഹ്മണർ വാസവും തുടങ്ങി. പിന്നെ അ ദ്ദേഹം ബ്രാഹ്മണക്കു ദാനംചെയ്ത ആ കമ്മഭൂമിയെ പരി പാലിക്കുന്നതിനു സൂയ്യവംശാലങ്കാരമായ കേരളനെന്ന രാജാവിനെ നിയോഗിക്കയുംചെയ്തു.

അവിടെനിന്നു ഭാർഗ്ഗവൻ ശിവനെ സേവിക്കുവാൻ വേണ്ടി കൈലാസത്തിലേക്കു പോയി. കൈലാസത്തിൽ ശിവപാരിഷദന്മാരായ നന്ദികേശ്വരപ്രഭൃതികൾ ഭക്തിപൂ വ്വം സ്വീകരിച്ചു മുമ്പിൽ നടന്നു കാട്ടിക്കൊടുത്ത മാർഗ്ഗത്തി ലൂടേ ചെന്ന് അദ്ദേഹം സ്വാമിയുടെ തിരുമുമ്പിൽ എത്തി. സനകസനന്ദാദികളായ യോഗീന്ദ്രന്മാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ വച്ചു ശ്രീനാരദൻ ശ്രീപരശുരാമനും കാത്തവീയ്യാജ്ജുന നും തമ്മിലുണ്ടായ യുദ്ധത്തെ വണ്ണിക്കുന്നതുകേട്ടു തലകുലു ക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമയത്താണു ഭഗവാനെ പരശുരാ മൻ കണ്ടത്. കണ്ട ഉടനെ അദ്ദേഹം തൃക്കാല്ക്കൽ വീണു

സാഷ്ടാംഗം നമസ്കരിച്ചു. പാദപതിതനായ ആ 'ധൎമ്മസൂനു'വിനെ പാൎവ്വതീപരമേശ്വരന്മാർ വാത്സല്യപൂൎവ്വം എടുത്തു മാറുകെ പുണൎന്നു മൂൎദ്ധാവിൽ മുകൎന്നു സംഭാവനംചെയ്തു. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം അടുക്കൽ നില്ക്കുന്ന സുബ്രഹ്മണ്യനേയും ഗണപതിയേയും പാൎഷദന്മാരെയും കണ്ടു മന്ദസ്മിതം ചെയ്തു് ഭക്തിപൂൎവ്വം തലകുനിച്ചു താൻ സമുദ്രത്തെ അകലത്തു നീക്കിയതും അൎത്ഥികളായ ബ്രാഹ്മണൎക്കു ഭൂമിദാനം ചെയ്തതും സ്വാമിയെ ഉണൎത്തിച്ചു് അവിടുന്നു ശ്രീപാൎവ്വതീസമേതനായി താൻ നിൎമ്മിച്ച ആ ഭൂഖണ്ഡത്തിൽ എഴുന്നള്ളി നിത്യസന്നിധാനം ചെയ്യണമെന്നപേക്ഷിച്ചു. ശിവനാകട്ടെ, കൎമ്മങ്ങളുടെ നിലനില്പിനു വേണ്ടി ബ്രാഹ്മണൎക്കു ഭൂമിദാനം ചെയ്തതിനെ അഭിനന്ദിച്ചതിനുശേഷം ഏതാനും ദിവസം തന്നോടൊരുമിച്ചു കൈലാസത്തിൽ പാൎക്കണമെന്നും അതിനുമേൽ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിച്ചുതരാമെന്നുമാണു് അരുളിച്ചെയ്തതു്. അതു കേട്ടപ്പോൾ പരശുരാമൻ അഭീഷ്ടസിദ്ധിയിൽ വരുന്ന വിളംബമോൎത്തു വൈമനസ്യംപൂണ്ടു മുഖം താഴ്ത്തി കാൽവിരൽകൊണ്ടു നിലംവരച്ചുംകൊണ്ടുനിന്നു. പുത്രനുണ്ടായ ആ ആശാഭംഗം കണ്ടപ്പോൾ ശ്രീപാൎവ്വതി കരുണാപരവശയായി ഭവിച്ചു. ഭക്തനായ ഭൃഗുരാമന്റെ അപേക്ഷ 'അഖിലലോകാഭ്യുദയകര'മായ ഒരു കാൎയ്യത്തെ പുരസ്കരിച്ചാകയാലും ഭക്തത്രാണം ഭഗവാന്റെ വ്രതമാകയാലും അക്കാൎയ്യത്തിൽ കാലവിളംബം വരുത്തുന്നതു് ഉചിതമല്ലെന്നു ദേവി അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. ആ അഭിപ്രായം അംഗീകരിച്ചു് അപ്പോൾത്തന്നെ ഭഗവാൻ പരശുരാമക്ഷേത്രത്തിലേക്കു സപരിവാരം എഴുന്നള്ളുവാൻ ഒരുങ്ങുകയുംചെയ്തു.

പാൎവ്വതീപരമേശ്വരന്മാർ വൃഷഭാരൂഢന്മാരായി സുബ്രഹ്മണ്യനോടും ഗണപതിയോടുംകൂടി പരശുരാമനോടൊരുമിച്ച് എഴുന്നള്ളത്തു പുറപ്പെട്ടു. ബ്രഹ്മാദികളായ ദേവന്മാർ ഭഗവാനെ സേവിച്ചു. മഹൎഷിമാർ അവിടത്തെ മഹനീയമായ അനുഭാവത്തെ സ്തുതിച്ചു. നന്ദികേശ്വരൻ, ഭൃംഗിരിടി തുടങ്ങിയ ഗണഭടന്മാർ തിരുമുമ്പിൽ അകമ്പടി സേവിച്ചു. കൈലാസവാസികളായ സകലരും എഴുന്നള്ളത്തോടൊപ്പം അനുയാത്രചെയ്തു. ഭൂതഗണങ്ങളുടെ പദതാഡനങ്ങളാൽ ഭുവനം മുഴുവൻ കലുങ്ങി. ശിഷ്യാഗ്രഗണ്യനായ പരശുരാമൻ അഞ്ജലിബന്ധം ചെയ്തുകൊണ്ട് ഭഗവാന്റെ അരികെത്തന്നെ യാത്രചെയ്തു. ഭഗവാൻ അദ്ദേഹത്തോടു മന്ദസ്മിതപൂൎവ്വം ലോകവാൎത്തകളെക്കുറിച്ചു കല്പിച്ചു ചോദിക്കുകയും അദ്ദേഹം ഉണൎത്തിച്ച വൃത്താന്തങ്ങൾ കേട്ടു രസിക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ സൎവ്വപ്രകാരേണയും ആഡംബരത്തോടുകൂടിയ എഴുന്നള്ളത്ത് കൊങ്കണഭൂമിയിൽ എത്തി. കൊങ്കണഭൂമിയുടെ മദ്ധ്യത്തിലെത്തിയപ്പോൾ ഭഗവാനെ വഹിച്ചുംകൊണ്ടു പോകുന്ന വൃഷരാജൻ പെട്ടെന്നവേ ഒരു സ്ഥലത്തു 'സംവാസകൌതുഹലി'യായിട്ടു നില്പായി. ആ സ്ഥലത്തു പരശുരാമൻ ഒരു തേജസ്സു കാണുകയും ചെയ്തു. തദവസരത്തിൽ ഭഗവാൻ പരശുരാമന്റെ അഭീഷ്ടപൂരണത്തിനുവേണ്ടി ആ സ്ഥലത്തുതന്നെ എഴുന്നള്ളി ഇരുന്നരുളുവാൻ തിരുമനസ്സിലുറയ്ക്കുകയും ചെയ്തു.

അനന്തരം പരമശിവൻ വിഷ്ണുഭഗവാനെ സ്മരിച്ചു. സ്മരണമാത്രത്തിൽത്തന്നെ വിഷ്ണു തിരുമുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ചു. ശിവൻ പുഞ്ചിരിപൂണ്ടു വിഷ്ണുവിനെ മാനിച്ച്

തെക്കുഭാഗത്തിരിക്കുവാൻ നിയോഗിക്കുകയും താൻ ജ്യോതിൎമ്മയമായ സ്വരൂപമവലംബിച്ചു വടക്കുഭാഗത്തു സന്നിധാനം ചെയ്കയും ചെയ്തു. പിന്നെ വിചാരിച്ച് ഭഗവാൻ മോഹാഭിഭൂതരായ മനുഷ്യൎക്ക് അഭേദബുദ്ധിയുളവാക്കുന്നതിനു വേണ്ടി ശ്രീനാരായണനോടുകൂടിച്ചേൎന്ന് തെക്കും വടക്കുമുള്ള മൂൎത്തികളുടെ നടുവിൽ വസിച്ചു. ഗണപതിഭഗവാൻ ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ "ഘനകൃപാൎദ്രകടാക്ഷലീലാസംവാദ"മനുസരിച്ചു സുപ്രസന്നനായിട്ട് പിതാവിന്റെ മുമ്പിൽ അടുത്തായിട്ട് ഇരുന്നരുളി. സൎവ്വാംഗസുന്ദരിയും സകലാഭീഷ്ടദായിനിയുമായ ശ്രീപാൎവ്വതിദേവി ശിവന്റെ പിന്നിൽ കൂടികൊണ്ടു. ഏകനെങ്കിലും ലോകാനുഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടി മൂന്നായിത്തിരിഞ്ഞു വസിക്കുന്ന പരമശിവനെ സേവിച്ചുംകൊണ്ടു പരശുരാമനും തത്സമീപത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു.

അങ്ങനെയിരിക്കുന്ന കാലത്തു കൊങ്കണരാജ്യം വാഴുന്ന കേരളൻ ഗുണഗണങ്ങളെക്കൊണ്ടു രാജ്യത്തിനുകൂടി തന്റെ പേരിൽ പ്രസിദ്ധിവരുത്തി വിധിപ്രകാരം രാജ്യപരിപാലനംചെയ്തു വാൎദ്ധക്യം വന്നപ്പോൾ തപസ്സുചെയ്യാനുറച്ച് തെങ്കൈലഭൂമിയിൽ വന്നു. അദ്ദേഹം അവിടെ സന്നിധാനംചെയ്യുന്ന വൃഷരാജനെയും തെക്കും വടക്കും നടുക്കും വസിക്കുന്ന മൂൎത്തികളെയും ശ്രീപാൎവ്വതിയേയും സ്തുതിച്ചു ഭക്തിപൂൎവ്വം സേവിച്ചുകൊണ്ടു കുറെക്കാലം അവിടെ പാൎത്തു തപസ്സുചെയ്തു. ഒരു ദിവസം അദ്ദേഹം പരബ്രഹ്മധ്യാനംചെയ്തു പരമാനന്ദാമൃതം അനുഭവിച്ചതിനുശേഷം തെല്ലൊന്നു കണ്ണടച്ചപ്പോൾ സ്വപ്നത്തിൽ പരമശിവൻ പ്രത്യക്ഷനായി ആശീൎവ്വാദം നല്കി തനിക്ക്

ന്ത്ര തെങ്കൈലസ്ഥാനം സാക്ഷാൽ കൈലാസത്തെക്കാൾ പ്രിയതരമാണെന്നും ഇവിടെ ക്ഷേത്രവും മതിലും ഗോപുരങ്ങളും മററും പണിയിക്കേണമെന്നും മേലിൽ കേരളരാജവംശത്തിൽ ജനിക്കുന്ന ഒരു രാജാവ് കൊങ്കണഭൂഖണ്ഡത്തിൽ തന്നെയുള്ള ചെല്ലൂർ ഗ്രാമത്തിൽ തന്റെ ബിംബം പ്രതിഷ്ഠിക്കുകയും അതുവഴി രാജവംശത്തിനു ശാശ്വതമായ ഐശ്വര്യം കൈവരികയും ചെയ്യുമെന്നും അരുളിച്ചെയ്തു് അന്തർധാനംചെയ്തു. സ്വപ്നത്തിൽനിന്നുണന്നതിനുശേഷം രാജാവ് "ആനന്ദാശ്ചര്യകൌതുഹലഭരിതമനസ്സായിട്ട് പരമശിവന്റെ അരുളപ്പാടുപോലെ തന്നെ അവിടെ ക്ഷേത്രം, മതിൽ, ഗോപുരങ്ങൾ, സരസ്സുകൾ മുതലായവയും മതിൽക്കു പുറമെ മനോഹരമായ ഒരു പ്രദക്ഷിണവഴിയും മതിലിന്റെയും പ്രദക്ഷിണവഴിയുടേയും ഇടയിൽ പ്രമഥഗണങ്ങളുടെ വാസസ്ഥാനമായിട്ട് ഒരു വേപ്പിൻതോപ്പും പണിയിച്ചു. പിന്നെ ക്ഷേത്രത്തിലെ മൂർത്തികൾക്ക് ദിവ്യമംഗളവിഭവങ്ങളോടുകൂടിയ കലശാഭിഷേകം കഴിപ്പിക്കുകയും ധാരാളം മുതലെടുപ്പുള്ള അനേകം ദേശവഴികൾ ദേവസ്വമായി വിട്ടുകൊടുക്കുകയും ക്ഷേത്രത്തിൽ "മഹിമപെരിയ നാനോപഹാര"ങ്ങൾക്കു പതിവുവെക്കുകയും വിശേഷിച്ചു രാത്രിയിൽ "ദേവർഷിസേവാസമുചിത"മായ ഒരു തൃപ്പുക ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. അതിനുശേഷം ക്ഷേത്രത്തിൽ ദേവനു ചാർത്തുവാൻ "മണമിളകിന"മാലകൾ അർപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി "പുഷ്പാരാമങ്ങൾ" തീർപ്പിച്ചു മാലകെട്ടുന്നതിനു ശില്പകലാനൈപുണ്യമുള്ള വിഷ്ണുദാസന്മാരെ അടുക്കൽത്തന്നെ കുടിയിരുത്തുകയും ക്ഷേത്രത്തിൽ വേണ്ടുന്ന "വിധിനിഷേ

ധപ്രവൃത്തി"ക്ക ശാസ്ത്രനൈപുണ്യമുള്ള ഇരുപത്തിരണ്ടില്ല ക്കാരായ ബ്രാഹ്മണരെ നാലുദിക്കുകളിലുമായി കുടുംബ സമേതം താമസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ സ്ഥലം ആ ദ്യം കണ്ടെത്തു ശിവവാഹനമായ വൃഷേന്ദ്രനാകയാൽ വൃഷ ക്ഷേത്രമെന്നും കൈലാസത്തിലെന്നപോലെ പരമശിവ ൻെറ നിത്യസാന്നിദ്ധ്യമുണ്ടാകയാൽ തെക്കുംകൈലാസമെ ന്നും ശിവൻെറ ശ്രീപുരമാകയാൽ തൃശ്ശിവപേരൂരെന്നും ഈ ദിവ്യക്ഷേത്രത്തിനു പ്രസിദ്ധി വരികയും ചെയ്തു. തെ ങ്കൈലാസനാഥോദയം എന്നു പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥത്തിനു ചി ലർ പേർ കൊടുക്കുന്നത് അമ്പലംതന്നെ. 'കൈലൈ' എന്നു തമിഴിലും പഴയമലയാളത്തിലും കൈലാസത്തി നു പര്യായമുണ്ട്. 'തെങ്കൈലയിൽ പോയ്' എന്നും മ റ്റും പ്രാചീനമണിപ്രവാളപദ്യങ്ങളിൽ പ്രയോഗവുമു ണ്ട്. തെങ്കൈല എന്നാൽ തെക്കൻകൈലാസം എ ന്നർത്ഥം.

ഈ പ്രബന്ധത്തിൻെറ ഉൽപത്തിയെപ്പററി വിശ ദമായ ഒരു വിവരണം കവിതന്നെ ഉപോൽഘാതരൂപേ ണ രേഖപ്പെടുത്തിട്ടുണ്ട്. കൊച്ചിരാജ്യത്തിൽ 'രാമവമ്മാ' എന്ന തിരുനാമത്തോടുകൂടി അത്യന്തം പരാക്രമികളായ രണ്ടു രാജാക്കന്മാരുണ്ടായി. ഇവരിൽ ആദ്യത്തെ രാമവ മ്മാവ് ക്രി. പി. ൧൭൯൦-ൽ തീപ്പെട്ടു. രണ്ടാമത്തെ രാമ വമ്മാവിൻെറ ദേഹവിയോഗം ൧൮൦൫-ൽ ആയിരുന്നു എന്നു കാണുന്നു. തദനന്തരം വിദ്വദഗ്രേസരനായ ഒരു ഗോദവമ്മാവും ഗുണവാനായ ഒരു രവിവമ്മാവും തുടൎന്നു നാടുവാണതായി കവി പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അവർ താരത മ്യേന അപ്രസിദ്ധന്മാരായിരുന്നതിനാലായിരിക്കണം അ

വരുടെ പേർ തൃപ്പൂണിത്തുറ ഗ്രന്ഥവരിയിലും മററും രേഖപ്പെടുത്തിക്കാണാത്തത്. അവക്കശേഷം രാജ്യഭാരംചെയ്തത് സുപ്രസിദ്ധനായ വീരകേരളവമ്മ തമ്പുരാനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തെയാണ് "സാവിത്രവംശതിലകസ്സൂരിദിവേന്ദ്രധാമാ" എന്നും മററും കവി പ്രശംസിക്കുന്നത്. ആ രാജാവ് ൧൫൬൧-ൽ വടക്കുംകൂർ രാജാവിൻെറ അനുയായികളാൽ വധിക്കപ്പെട്ടു. പിന്നീട് ൧൫൬൫ വരെ നാടുവാണ ഉണ്ണിഗോദവമ്മാവിനേയും അവിടുത്തെ തുടന്നു ൧൪ ദിവസത്തേക്കു മാത്രം രാജ്യഭാരംചെയ്തു പടവെട്ടി മരിച്ച മറെറാരു വലിയ തമ്പുരാനെയും പററി കവി ഒന്നും പറയുന്നില്ല. വീരകേരളവമ്മാവിൻെറ കാലത്താണ് മഹാനതാവും വിദ്വജ്ജനകല്പവൃക്ഷവും ആയ രാമവമ്മതമ്പുരാൻ തിരുവവതാരംചെയ്തത്. ആ രാമവമ്മാവായിരുന്നു മഴമംഗലഭാണം, ഭാഷാനൈഷധചമ്പു മുതലായ സാഹിത്യരത്നങ്ങളുടെ പ്രണേതാവായ മഴമംഗലത്തു നാരായണൻ നമ്പൂരിയുടെയും രത്നകേതൂദയം, രാമവമ്മവിജയം മുതലായ നാടകങ്ങൾ രചിച്ച മൂലാണ്ഡം ബാലകവിയുടെയും മററും പുരസ്കത്താവ് എന്നു ഞാൻ മറെറാരവസരത്തിൽ സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'കാശിക്കെഴുന്നള്ളിയ തമ്പുരാൻ' എന്നാണ് അവിടുത്തെപ്പററി സാധാരണമായി പറയാറുള്ളത്. രാജരത്നാവലീയം ചമ്പുവിൽ പ്രകീത്തനംചെയ്തിട്ടുള്ളത് അവിടുത്തെ അപദാനങ്ങളെയാണ്. ചിദംബരം നടരാജക്ഷേത്രത്തിൽ ശിവഭക്തനായ അവിടുത്തെ ശിലാരേഖയുണ്ട്. രാമവമ്മ മഹാരാജാവ് ൧൫൬൫-ൽ സിംഹാസനാരൂഢനാകുകയും ൧൬൦൧-ൽ കാശിയിൽവച്ചു തീപ്പെടുകയുംചെയ്തു. കൂടെ കാശിക്കു പോ

യിരുന്ന അവിടുത്തെ അനുജനും പിൻവാഴ്ചക്കാരനുമായ ഗോദവർമ്മാവ് രാമേശ്വരത്തു വന്ന് അവിടെനിന്നു തിരിയെ എഴുന്നള്ളിയ ഉടൻ മരിച്ചു. പിന്നത്തെ രാജാവാണ് തൈങ്കൈലനാഥോദയകാരന് ആശ്രയീഭൂതനായ വീരകേരളവർമ്മതമ്പുരാൻ. അവിടത്തെ വാഴ്ചക്കാലം ൧൬൯൧ മുതൽ ൧൭൨൪ വരെയാണെന്നു കാണുന്ന സ്ഥിതിക്ക് അക്കാലത്താണ് തൈങ്കൈലനാഥോദയത്തിന്റെ നിർമ്മിതി എന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. ആ വീരകേരളമഹാരാജാവ് വലിയ ഒരു യോദ്ധാവും 'നിശ്ശേഷവിദ്യാനിപുണമതി'യുമായിരുന്നു. വീരലക്ഷ്മിയാൽ സ്വയംവൃതനായ അവിടുന്നു കോഴിക്കോട്ടു സാമൂതിരിപ്പാടുമായി യുദ്ധം ചെയ്യുന്നതിന് ഒരിക്കൽ വടക്കോട്ടു യാത്രചെയ്യുന്ന അവസരത്തിൽ തൃശ്ശിവപേരൂരും എഴുന്നള്ളുകയുണ്ടായി. ആ ഘട്ടത്തിലായിരുന്നു ആ ക്ഷേത്രത്തിലെ ശിവരാത്രി മഹോത്സവം. ആ മഹോത്സവത്തിന് അവിടുന്നു ക്ഷേത്രത്തിൽ എഴുന്നള്ളി വടക്കുന്നാഥനെ തൃക്കൺപാർക്കുകയുണ്ടായി. അന്ന് അനവധി പണ്ഡിതന്മാരും സഹൃദയന്മാരുമായി സംഭാഷണംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ അവരാൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട "കൈലാസനാഥപ്രഭാവശ്രീമാഹാത്മ്യങ്ങൾ കേട്ടും പ്രകടിതരുചികണ്ടും" പ്രസന്നഹൃദയനായ ആ മഹാരാജാവ് സദസ്സിൽ സന്നിഹിതനായിരുന്ന ശ്രീനീലകണ്ഠകവിയോട് തൈങ്കൈലനാഥന്റെ പ്രതിഷ്ഠയെ വർണ്ണിച്ച് ഒരു പ്രബന്ധം നിർമ്മിക്കണമെന്നു കല്പിച്ചു. ആ ആജ്ഞയെ ശിരസാവഹിച്ചു നീലകണ്ഠൻനമ്പൂരി രചിച്ച മണിപ്രവാളചമ്പുവാണ് തൈങ്കൈലനാഥോദയം. നീലകണ്ഠകവി മേല്പത്തൂർ ഭട്ടതിരിയുടെ സമകാലികനായിരുന്നു എന്നു വിശേഷിച്ചു പറയേണ്ടതി

ല്ലല്ലൊ. ഭട്ടതിരി 'മാടമഹാരാജപ്രശസ്തി'യിൽ സ്തുതിച്ചിട്ടുള്ള വീരകേരളൻ നീലകണ്ഠൻനമ്പൂരിയുടെ പുരസ്കർത്താവു തന്നെയാണ്. അവിടുത്തെപ്പററി ആ മഹാകവി

"ആചന്ദ്രാക്കം ധരിത്ര്യാമിഹ പരിരമതാൽ
 പദ്മപദ്മാക്ഷവക്ഷ-
സ്സദ്മാവാസാനപേക്ഷസ്വയമുപഗതപ-
 ദ്മാലയാലാളിതാത്മാ
സോയം വിഷ്ഫൂർജ്ജദൂർജ്ജസ്വലഭുജമഹിമാ
 ദൃഷ്ടവേശപ്രതീപ-
ക്ഷ്മാപവ്യൂഹാടവീപാടനരഭസമഹാ-
 പാടവീ മാടവീരഃ"

എന്നും മററും അനേകം വിശിഷ്ടപദ്യങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഭ്രമരസന്ദേശകാരനായ വാസുദേവൻ നമ്പൂരിയും വീരകേരളവർമ്മതമ്പുരാനെ സ്തുതിച്ചുകാണുന്നു.

നീലകണ്ഠകവി പ്രസ്തുതപ്രബന്ധത്തിന്റെ മാത്രമല്ല ചെല്ലൂരനാഥോദയം, നാരായണീയം എന്ന രണ്ടു പ്രബന്ധങ്ങളുടെയുംകൂടി പ്രണേതാവാണെന്ന് ഇതിലെ ഉപോൽഘാതത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാകുന്നുണ്ട്. വീരകേരളമഹാരാജാവ് കവിയോടു കല്പിക്കുന്നത് ഇങ്ങനെയാണ്:—

"വിദ്യാവല്ലഭ! നീലകണ്ഠസുകവേ!
 ചെല്ലൂരനാഥോദയം
ചിത്രം പണ്ടു കൃതം പുനശ്ച രചിതം
 നാരായണീയം ത്വയാ;

അദ്യൈവാരഭതാം ഗിരാ മമ ഭവാൻ
തൈങ്കെലനാഥോദയ-
പ്രത്യഗ്രാഖ്യകലന്ന ബന്ധുരഗുണം
ബന്ധം പ്രബന്ധോത്തമം"

ചെല്ലൂരനാഥോദയം പെരിഞ്ചെല്ലൂർ (തളിപ്പറമ്പ്) ശിവ ൻെറയും നാരായണീയം തൃപ്പൂണിത്തുറെ വിഷ്ണുവിൻെറ യും പ്രതിഷ്ഠയെ വർണ്ണിക്കുന്ന പ്രബന്ധങ്ങളാണ്. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിൽ ശതസോമരാജാവ് പരമശിവാനുഗ്രഹലബ്ധമായ ശിവലിംഗത്തെ പെരിഞ്ചെല്ലൂരിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതും നാരായണീയത്തിൽ അർജ്ജുനൻ ബ്രാഹ്മണബാലന്മാരോടുകൂടി വൈകുണ്ഠമൂർത്തിയാൽ ദത്തമായ സന്താനഗോപാലവിഗ്രഹത്തെ തൃപ്പൂണിത്തുറയിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതുമാണ് വിഷയം. ഈ രണ്ടു പ്രതിഷ്ഠകളെ വർണ്ണിക്കുകയാലാണ് നീലകണ്ഠകവി "ചെല്ലൂരപൂർണ്ണത്രയീശശ്രീമൽകാരുണ്യപാത്രം" ആയിത്തീർന്നത്. പക്ഷേ അദ്ദേഹം പെരിഞ്ചെല്ലൂർ ഗ്രാമക്കാരനാണെന്നും വരാവുന്നതാണ്. കവി സ്വദേശത്തുവച്ചു ചെല്ലൂരനാഥോദയം രചിക്കുകയും പിന്നീട് കൊച്ചിമഹാരാജാവായ രാമവർമ്മാവിനെ ആശ്രയിച്ചു തൃപ്പൂണിത്തുറയിൽ താമസിക്കുന്ന അവസരത്തിൽ നാരായണീയവും തദനന്തരം വീരകേരളമഹാരാജാവിൻെറ ആജ്ഞാനുസാരം തൈങ്കെലനാഥോദയവും രചിക്കുകയുംചെയ്തു എന്നു വരാവുന്നതാണല്ലോ. ഈ മൂന്നു പ്രബന്ധങ്ങളും മലയാളത്തിലെ ഓരോ മഹാക്ഷേത്രത്തിൻെറ മൂലചരിത്രം വർണ്ണിക്കുന്നവയാണെന്നുള്ളതുകൊണ്ടു മാത്രമല്ല, മററു വിധത്തിലും ഇവയ്ക്കു തമ്മിൽ സാമ്യം കാണുന്നുണ്ട്. മൂന്നിലും ഗദ്യപദ്യങ്ങൾക്കു ശ

ബ്ദാത്ഥഭംഗി, വണ്ണനാവൈചിത്ര്യം, രചനാഗുണം മുതലായവയ്ക്ക് ഏറക്കുറെ സാമ്യമുണ്ട്.

നാരായണീയത്തിൽ തൃപ്പൂണിത്തുറ മഹാവിഷ്ണുവിനെ വന്ദിക്കുന്ന

"മേൽപ്പോട്ടുപൊങ്ങിന ഫണീന്ദ്രഫണാമണാളീ-
ദീപ്തിച്ഛടാച്ഛുരിതഹേമകിരീടരമ്യം
കാശ്മീരമിശ്രഹരിചന്ദനപങ്കമയ്യാ
വാല്പോട്ടു ഫാലഭുവി ചാർത്തി വിരാജമാനം"

എന്നു തുടങ്ങിയ ഏഴു ശ്ലോകങ്ങൾക്കും ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിൽ കൈലാസസ്ഥനായ പരമശിവനെ വണ്ണിക്കുന്ന

"വായ്പാന്ന ചെഞ്ചിടകൾ ഭോഗിവരേണ ഭംഗ്യാ
മേല്പട്ടുകെട്ടി മതിഖണ്ഡകൃതാവതംസം
കാശ്മീരചിത്രകമിവാമലഫാലമദ്ധ്യേ
തീപ്പെയ്യുമത്ഭുതതൃതീയദൃശം ദധാനം"

എന്നു തുടങ്ങിയ ഏഴു ശ്ലോകങ്ങൾക്കും തമ്മിൽ ആകൃതിയിലും പ്രകൃതിയിലും ബാഹ്യമായും ആഭ്യന്തരമായും പ്രകടമായ സാദൃശ്യം കാണുന്നുണ്ട്.

ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിൽ കുംഭോദരൻ ശിവനോടും നാരായണീയത്തിൽ സുദക്ഷിണൻ ശ്രീകൃഷ്ണനോടും ബിംബപ്രതിഷ്ഠായോഗ്യമായ ഭൂമിയെപ്പററി പറയുന്നതിലെ ആദ്യപദ്യങ്ങൾ "കേൾക്കേണം തമ്പിരാനേ ജയ ജയ" എന്നാദിയായിട്ടാണ് ആരംഭിക്കുന്നത്. കുംഭോദരൻ പെരിഞ്ചെല്ലൂർ ഗ്രാമത്തിനും സുദക്ഷിണൻ രവിഗ്രാമത്തിനും കാണുന്ന നിരതിശയമായ ഉൽക്കഷത്തിന്റെ ഹേതു

ക്കളിൽ പ്രധാനമായുള്ളത് അവയിൽ വസിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരുടെ ധർമ്മാചാരതൽപരതയാകുന്നു. പ്രതിഷ്ഠാനന്തരം ശതസോമനും അർജ്ജുനനും അന്നദാനാദികൾ ചെയ്തതായിപ്പറയുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾക്കും സാമ്യമുണ്ട്. അവ രണ്ടും "ഇത്ഥംകാരം" എന്നാണ് ആരംഭിക്കുന്നത്.

ചെല്ലൂരനാഥോദയം, തെങ്കൈലനാഥോദയം ഇവയ്ക്കു തമ്മിലും ഏറെക്കുറെ സാദൃശ്യമുണ്ട്. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിലുള്ള "ജഗൽപ്രാകാശ്യദ്ധ്യമണേരമുഷ്യ" എന്നതു തെങ്കൈലനാഥോദയത്തിലെ "ജഗൽപ്രാകാശ്യശീതദ്ധ്യുതേ" എന്ന പ്രയോഗത്തെ ഓർമ്മപ്പെടുത്തുന്നു.

"ചിത്രം ചിത്രം കിഴക്കങ്ങുദയഗിരിയോളം
ബാഹുശക്ത്യാ മഹത്യാ
ബദ്ധോദ്യോഗം ജയിച്ചമ്മലയമലയോളം
തെക്കുമുൽക്കുലമാനം"

എന്ന ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിലെ പ്രയോഗം

"ആക്രമ്യം തെക്കു കന്യാകുമരിയോളമതി-
ശ്ലാഘ്യരമ്യം വടക്ക-
ഗ്ഗോകർണ്ണത്തോളമയ്യാ പുകൾപെരുകിന സ-
ഹ്യസ്യ പാശ്ചാത്യഭാഗേ"

എന്ന തെങ്കൈലനാഥോദയപ്രയോഗത്തോട് ഒത്തിരിക്കുന്നു.

"എന്നങ്ങുദിയ്ക്കു മുനിരേഷ രഹസ്യവിദ്യാം"
(ചെല്ലൂരനാഥോദയം)

"എന്നങ്ങുദിയ്ക്കു വിളരന്തരധത്ത വേഗാൽ"
(തെങ്കൈലനാഥോദയം)

"വികചവിചകിലകുസുമസുമധുര . . . ."

(ചെല്ലൂരനാഥോദയം)

"വികചവിചകിലമാലതീമല്ലികാപുരസ്സരവികസ്വരകുസുമമാലാലംകൃതം"

(തെങ്കൈലനാഥോദയം)

മേൽക്കാണിച്ച ഉദാഹരണങ്ങളിൽനിന്നും മററും ചെല്ലൂരനാഥോദയം, നാരായണീയം എന്ന രണ്ടു പ്രബന്ധങ്ങൾ പ്രകൃതപ്രബന്ധകർത്താവായ നീലകണ്ഠകവിയുടെതന്നെ കൃതികളാണെന്നു തെളിയുന്നുണ്ടല്ലൊ. "പപ്രഥേ തൽ പൃഥിവ്യാം" എന്നൊരു കവിമുദ്ര നാരായണീയത്തിലും തെങ്കൈലനാഥോദയത്തിലും മഴമംഗലത്തിന്റെ ചമ്പുക്കളിൽ ഉള്ള "പ്രത്യക്ഷസൎഗ്ഗസൌഖ്യ"ത്തിന്റെ മാതിരിയിൽ കാണ്മാനുണ്ട്. "പപ്രഥേ തൽ പൃഥിവ്യാം" എന്ന വാക്യം കലിസംഖ്യയെ കുറിക്കുന്നതായി ചില പണ്ഡിതന്മാർ ഊഹിക്കുന്നതു ശരിയല്ല. അതു ശരിപ്പെടണമെങ്കിൽ നാരായണീയവും തെങ്കൈലനാഥോദയവും കുറതീൎന്നത് ഒരേദിവസമാണെന്നു വരണം; അതിനു പുറമെ ൧൮൯൪-ൽ വീരകേരളവൎമ്മാവു വലിയ തമ്പുരാനായിരുന്നിരിക്കുകയും വേണം. അതിനൊന്നും ഉപപത്തിയില്ലാത്ത സ്ഥിതിക്ക് ആ ഊഹത്തിനും അടിസ്ഥാനമില്ല. "തൽ പുണ്യക്ഷേത്രം പൃഥിവീചക്രവാളേ സമന്തതശ്ശ്രുതസോമരാജക്ഷിതിലകപരികല്പിതം പപ്രഥേ" എന്നു ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിലും ആ മുദ്രയുടെ രൂപാന്തരം കാണ്മാനുണ്ട്.

ചെല്ലൂരനാഥോദയം (ചെല്ലൂരമാഹാത്മ്യം) ആദ്യമായി പ്രസിദ്ധംചെയ്തു കവനോദയപ്രവൎത്തകന്മാർ അതി

ൻെറ കർത്തൃത്വം തൽക്കാലത്തേക്കു പുനം നമ്പൂരിയിൽ അർപ്പിച്ച് ഉപരിഗവേഷണത്തിനു വിട്ടുകൊടുക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. നാരായണീയത്തിൻെറ പ്രസിദ്ധീകരണത്തിൽ പ്രസാധകത്വം വഹിച്ച ഡാക്ടറർ കൊളത്തേരി ശങ്കരമേനോൻ എം. എ., എൽ. ററി. ആ പ്രബന്ധം "നാരായണനാമധേയനായ ഒരു മലയാളബ്രാഹ്മണ"ൻെറ കൃതിയായിരിക്കണമെന്ന് ഊഹിക്കുന്നു. ഈ രണ്ടു പേരുടേയും ഊഹങ്ങൾ ശരിയല്ലെന്നു തെങ്കൈലനാഥോദയത്തിൽനിന്നു വെളിപ്പെടുന്നുണ്ട്.

ചെല്ലൂരനാഥോദയം, നാരായണീയം, തെങ്കൈലനാഥോദയം എന്നീ മൂന്നുപ്രബന്ധങ്ങളുടെ പ്രണേതാവായ നീലകണ്ഠകവി ഭാഷാചമ്പൂസാമ്രാജ്യത്തിൽ അഭിമാനജനകമായ ഒരു മാന്യസ്ഥാനം വഹിക്കുന്നുണ്ടെന്നുള്ളതു നിർവ്വിവാദമാണ്. രാമായണം, നൈഷധം, കാമദഹനം, കൊടിയവിരഹം, രാജരത്നാവലീയം എന്നീ പ്രബന്ധങ്ങളെക്കഴിച്ചാൽ അടുത്ത സ്ഥാനം നീലകണ്ഠകവിയുടെ പ്രബന്ധങ്ങൾക്കു നിസ്സംശയം കൊടുക്കാവുന്നതാണ്. അവയോടു കിടനില്ക്കുന്ന ഭാഗങ്ങളും പ്രസ്തുതപ്രബന്ധങ്ങളിൽ ഉണ്ട്. ഭാഷാസംസ്കൃതങ്ങളുടെ ക്ഷീരനീരന്യായേനയുള്ള യോഗമാണ് മണിപ്രവാളത്തിൻെറ ജീവനായിട്ടുള്ളതെന്നു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. ഇതാണ് ചമ്പൂപ്രബന്ധങ്ങളുടെ അസാധാരണമായ ആസ്വാദ്യതയ്ക്കു കാരണവും. പ്രസ്തുതകവിക്ക് ഈ വിഷയത്തിലുള്ള നിഷ്കർഷ എത്രത്തോളമുണ്ടെന്നു "ഹൃദ്യം കല്ലോദാരമണിപ്രവാളൈഃ" എന്ന് അദ്ദേഹംതന്നെ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുള്ളതിൽനിന്ന് അറിയാവുന്നതാണ്.

കുന്നിൻപെണ്ണിൻതടംപോർമുലതടവിന പു-
ണ്യൌഘമേ! നിൻപദാന്തം
വന്ദിക്കും മാദൃശാനാം വരദ! വരുവത-
ല്ലെന്നുമേ ഖേദലേശം;
ഇന്നിപ്പോളെങ്കിലും കിഞ്ചന വിഷമമുണ-
ർത്തുന്നതിന്നാശു നിന്നാ-
ലുന്നിദ്രശ്രീകൃപാലോ! കനമിഹ വിദൂഷാ
ദീയതാം ദീനബന്ധോ!

(ചെല്ലൂരനാഥോദയം)

ഈടേറും പീതപട്ടാംബരകലിതമണീ-
മേഖലത്തുമണം പെ-
ട്ടാടീടും വൈജയന്തീലളിതവിപുലദോ-
രന്തരം ബന്ധുരാംഗം
പാടേ തോളിന്മേലടിഞ്ഞീടിന മകരമഹാ-
കുണ്ഡലം കൺകുളുർക്കെ
പ്രൌഢാഭോഗം ജനൌഘാ ദദൃശുരഭിനവം
കംസഹന്താരമാരാൽ

(നാരായണീയം)

പാരീരേഴിന്നു നാഥം നെറിതടവുമിടം-
ത്തുത്തുടക്കാമ്പിലമ്പിൽ
ചേരുംഗൌരീമുലക്കൺമുകളിൽ വലമിടും
വാമഹസ്താംഗുലീകം
നേരേ ഹേരംബസേനാനികളെയുമിരുപാ-
ട്ടും മുദാ ചേർത്തു മേളം.

പൂരിക്കും നൂതനരത്നദ്യുതിനിചുളിതസിം-
        ഹാസനേ ഭാസമാനം
(തെങ്കൈലനാഥോദയം)

ചൊല്ലൊഞ്ഞും മാഗധാനാം ജയജയനുതിയും
        ഗദ്ഗദം ഭക്തിഭൂമ്നാ
വിപ്രാണാം മംഗലാശീർവ്വചനവുമരികെ-
        ക്കേട്ടു ജാതാനുകമ്പം
ഉൽപന്നപ്രീതി കാണ്മാനഹമഹമികയാ
        വന്നു തിക്കിത്തിരക്കി-
ക്കെല്പോടേ ചൂഴുമോരോ ജനതതിയെ ദൃശാ
        പാർത്തുപാർത്താജിഹാനം
(നാരായണീയം)

ശ്രീകൈലാസാദ്രിശൃംഗേ കനകമയമഹാ-
        മന്ദിരേ തോഴ! മെല്ലെ-
ന്നാകമ്രാംഗീമെട്ടത്തിരുമടിയിൽ നിജ-
        പ്രേയസീമദ്രികന്യാം
ലോകാനാം നാഥനാകാംക്ഷയോടണിമുഖവും
        പാർത്തു പേർത്തും പുണർന്ന-
ങ്ങേകാന്തേ വാണിരുന്നു പുരരിപുഭഗവാൻ
        പൂർണ്ണകാരുണ്യധാമാ
(ചെല്ലൂരനാഥോദയം)

ഭക്ത്യാ ചൂഴും നിറഞ്ഞീടിന സനകസന-
        ന്ദാദിയോഗീന്ദ്രമദ്ധ്യേ
ഝലാടോപോത്സവം നാരദമുഖഗളിതം
        കേട്ടു രാമാഞ്ചനീയം

നൃത്യൽഭോഗീന്ദ്രവാർകുണ്ഡലമിളകി മറി-
ഞ്ഞുല്ലസൽഗാംഗവീചീ-
മഗ്നോന്മഗ്നേന്ദുരേഖം സദസി തലകുലു-
ക്കിപ്പരിശ്ലാഘ്യമാനം

(തൈങ്കെലനാഥോദയം)

മേലുദ്ധരിച്ച പദ്യങ്ങൾ "കല്ലോദാരമണിപ്രവാളങ്ങൾ"തന്നെയാണെന്നു സഹൃദയന്മാരോടു പറഞ്ഞറിയിക്കേണ്ടതില്ല.

ഗദ്യങ്ങളുടെ ഭംഗിയും നോക്കേണ്ടതാണ്. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിലെ കൈലാസാദ്രിവർണ്ണനയിൽ നിന്ന് ഒരു ഭാഗം:—

"വെള്ളവെള്ള വിലസിന കാന്തിപരമ്പരകൊണ്ടു ജഗത്ത്രിതയത്തെ വെളുപ്പിലൊളിപ്പിച്ചുന്നതി തങ്ങിന ശൃംഗശതങ്ങളിലെങ്ങുമിരുന്നുടനിന്ദ്രിയതുരഗാൻ നിട്ടതമടക്കിപ്പെരിയ സമാധിയുറച്ചു തപസ്ഥിതി ചേർത്തു കേവലപൂർണ്ണചിദാനന്ദമയം നിത്യനിരഞ്ജനനിർമ്മലസാരം ബ്രഹ്മ സനാതനമുള്ളിലുപാസിച്ചമൃതതരംഗിണി നടുവിലിറങ്ങിപ്പരമാനന്ദമിയന്നുവസിക്കും മുനിജനനിവഹം കുഹചന ഭാഗേ. താവിന ഭംഗ്യാ താഴ്‌വരതന്നിലുദാരലതാഭവനങ്ങളിലോരോ വിദ്യാധരിമാർ നിജനിജകാന്തന്മാരൊടുകൂടിക്കാമവിനോദകലാകൌശലവും പ്രേമരസേന വളർത്തു വളർത്തങ്ങിടയിടെ മെല്ലെ വല്ലകി വായിച്ചുഭിനവശിവചരിതോൽകരഗീതം പാടുന്നതു കേട്ടോടിയണഞ്ഞു ചെവിയും കൂർപ്പിച്ചുഭ്രഗ്രസ്തം തൃണകബളത്തെയുമാത്തു മറന്നന്നാദസുധാരസപരമാസ്വാദാവിദിതശങ്കം മൃഗകുലമ

ഖിലം നിഷ്പന്ദതയാ നില്ക്കുമ്പോഴും ത്രിഭുവനജനനീകൃത്രി മപുത്രകഹരിണകിശോരകസങ്കരശങ്കാമകമേ തടവിപ്പുവ ഴികളെല്ലാൻ പേടിച്ചധികം വിധുരതയോടു നടന്നീടും ചില ശബരസമൂഹം കഹചന ഭാഗേ—" ഈ ഗദ്യം കി രാതം പ്രബന്ധത്തിലും കാണുന്നതുകൊണ്ട് ഏതു കവിയാ ണ് ഇതിൻെറ നിൎമ്മാതാവ് എന്ന് പറവാൻ പ്രയാസ മുണ്ട്.

നാരായണീയത്തിൽ ഭഗവാൻ ഭൂസുരപുത്രാപ്തണാന ന്തരം ദ്വാരകയിലേക്കെഴുന്നള്ളുമ്പോൾ അവിടെയുണ്ടായ വിശേഷങ്ങളെ വൎണ്ണിക്കുന്നതിൽനിന്ന് ഒരു ഭാഗം:—

"പുരവരമൊക്ക നിരക്കയടിച്ചുഞ്ഞടിനവഹിമസലി ലേഷു കലക്കം മൃഗമദപങ്കംകൊണ്ടു തളിച്ചുപ്പുതുമധുമൊ ഴിമാർ വരിയിട്ടുഴകൊട്ടു മെഴുകിത്തിന്നു ചത്വരവീഥികള രയർ പെരുന്തെരുവാപണശാല നടക്കാവുകളും ദേവാ യതനശ്രേണികളോരോ ഭൂസുരഭവനം മന്ത്രക്കെട്ടുകൾ ച ന്തപ്പുരനിര വേശ്യാഭവനം മണിമണ്ഡപനിര ലീലാമന്ദിര മെന്നിവമീതേ മുത്തുപ്പന്തൽനിരക്ക നിരക്കക്കെട്ടിച്ചേട്ടുഴകൊ ടു പൂംപട്ടുകൾകൊണ്ടത്ഭുതമാം ചില പാവാടകളും കർപ്പൂ രത്തിരിയിട്ടു സലിലം കനകവിളക്കുകൾ നിരവേ വെക്ക യുമരികേ നീളേ കനകപ്പറകളിൽ മണിനിരകൊണ്ടും വെ ള്ളിപ്പറകളിൽ മുത്തരികൊണ്ടും നിറപറവെച്ചും കൂട്ടക്കൊ ട്ടും നാനാവിധമാം വാദ്യധ്വനിയും പവനവിലോളിതക നകപതാകാചുംബിതചാരണമാൎഗ്ഗമോരോന്നേ തോരണ ജാലം നീളെ നിവിൎത്തും പറവാൻ പണി പണി കതുക മൊദരാന്നേ—"

തൈക്കെലനാഗോദയത്തിൽ പരശുരാമന്റെ ആവശ്യപ്രകാരം ശ്രീപരമേശ്വരൻ കൈലാസത്തിൽനിന്നു കേരളത്തിലേക്കെഴുന്നള്ളുന്നതു വർണ്ണിക്കുന്നതിൽനിന്ന് ഒരു ഭാഗം:—

"മഹാപാർഷദപ്രൌഢരൊക്കപ്പുറപ്പെട്ടെടോ കേൾ
കട്ടക്കെന്നെഴുന്നള്ളുമിക്കോപ്പിനങ്ങെന്തുപോൽ മൂലമെ
ന്തോട്ടിതെന്നും കുമാരാംബികായാശ്ച യാത്രാസമാരംഭമെ
ത്തമ്പിരാട്ടിക്കുമുണ്ടെന്നു കേട്ടു, ഗഭീരം വിഭോരന്തരംഗം
ധരിക്കാവതല്ലൊട്ടുമേ കഷ്ടമോർത്താലശേഷം പരിത്യജ്യ
യാത്രാപ്രസംഗം പറഞ്ഞാലിതെന്തായ്വരും നില്ല മിണ്ടായ്ക
ഭോഷാ! ദൃഢം ജാമദഗ്ന്യന്നുവേണ്ടി ത്രിലോകീശ്വരീകല്പി
തംപോലിതത്യത്ഭുതം പ്രക്രമം നിഷ്ഫലം ജല്പനക്കോപ്പിതെ
ന്തിന്നു വിശേശ്വരനോടൊക്ക നിശ്ശങ്കിതം പോകയെന്നിപ്പ
രം കാര്യചിന്താ നമുക്കെന്തു, പുണ്യാനുഭാവോയമെന്നോ
സുഖം ജാമദഗ്ന്യോ മുനീന്ദ്രൻ വിശിഷ്യൈവ ശിഷ്യേഷ്വയ
സ്മിൻ ഘനപ്രേമപശ്ചാത്കലം ഭർത്തുരർക്കാംബു മുപ്പാരിലാ
ർക്കന്നമേതാദൃശം ഭാഗ്യമെത്തീടുമോ? മാറുമിത്യാദിനാ
നാവരേചാരീതികള്ളോണ്ടു തെക്കോട്ടുനോക്കിത്തിരിച്ചു ത
ദാ കേപി ശൈലായുധാഃ തുംഗസാലായുധാഃ കേചിദന്യേ
മഹാകുംഭിസിംഹങ്ങളെത്തങ്ങളേ കയ്യിടിച്ചുത്ഭടാടോപ
മന്യോന്യമെത്തും ഭയക്രോധഭാവങ്ങളെക്കൊണ്ടു പാരഞ്ഞിരി
ച്ചും പദേ തെണ്ടു ഘോരന്തിരിച്ചും മദോച്ചണ്ഡദോർദ്ദണ്ഡ
കണ്ഡൂവിനാശായ രണ്ടായ്തിരിഞ്ഞുദ്ധതം ബാഹുയുദ്ധം
തുടർന്നും നിറംപൂണ്ട ധാതുദ്രവം ഭസ്മസംമർദ്ദിതം നീള മേ
നിമേലണിഞ്ഞും ചിലർ —"

മേലുദ്ധരിച്ച രണ്ടു ഗദ്യങ്ങളിലും നീലകണ്ഠകവിയുടെ കവിതയ്ക്കുള്ള ശബ്ദാർത്ഥസൌന്ദര്യം തെളിഞ്ഞു കാണുന്നുണ്ട്. രസഭാവാദികളുടെ വർണ്ണനമാണല്ലോ കവിശക്തിയുടെ മാററുരച്ചു നോക്കുന്ന നികഷോപലം. ഈ വിഷയത്തിലും പ്രസ്തുതകവി ഭാഷാപ്രബന്ധകാരന്മാരുടെ പിന്നണിയിലല്ലാ നില്ക്കുന്നതെന്നു താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്ന ഭാഗങ്ങൾ തെളിയിക്കും. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിൽ ശ്രീപാർവ്വതി പൂജിച്ചുവരുന്ന ശിവലിംഗത്തെ പരമശിവൻ രത്നസോമന്നു കൊടുത്ത വിവരം നാരദമുഖത്തിൽനിന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ സ്നാനത്തിനെഴുന്നള്ളിയിരുന്ന ദേവി കുപിതയായി പ്രത്യാഗമിക്കുന്നതിനെ കവി ഇങ്ങനെ വർണ്ണിക്കുന്നു:-

“തദനു പനിമലത്തയ്യൽ താനിദ്ദശോത്ഭൂതമന്നാരദോക്ത്യാ സമസ്തം ധരിച്ചുററമില്ലാത കോപാതിഭാരേണ നേരേ സസംരംഭനിവൃത്തിതസ്നാനവേലാവിധൌ നാലുമൂന്നിഴ ശേഷിച്ചു പാടേ കിടക്കും പുരാണപ്രസൂനാഞ്ചിതഞ്ചാലമെത്തുന്ന നൈസർഗ്ഗികോദഗ്രസൌരഭ്യലുഭ്യദ്ദ്വിരേഫാളിസാന്ദ്രം ഉലോമാക നോക്കീടിലാഹന്ത പിൻകാലിലേററം കടന്നോരു നീളം കലർന്നന്തരാ വാരിവിന്ദുക്കളിററിററുവീഴും മലർക്കുന്തൽ മെല്ലെപ്പുറംകൈത്തലേ ചേർത്തുകൊണ്ടപ്പയഃശ്രേണികാസാന്ദ്രമെപ്പേരുമൊന്നിച്ചു ഫാലാന്തരേ പററി മിന്നുന്ന നിലാളകച്ഛാത്തുകൊണ്ടും വിലാസേന മൂന്നൊന്നുശേഷിച്ചു കാണപ്പെടും മുഗ്ദ്ധകസ്തൂരികാചിത്രകംകൊണ്ടുമത്യന്തചേതോഹരാ ചെററു കോടിക്കലഞ്ഞോരു ചില്ലിക്കൊടിത്തെല്ലുമയ്യാ കലങ്ങിച്ചുവക്കും കടക്കൺകലാഭംഗിയും പാടുപാടേ വിറക്കുന്ന ബിംബാധരേ ഭാവമന്യാദൃശം പൂണ്ടു പാകീടുമപ്പുഞ്ചിരിപ്പൈതലും

ചേൎന്നു ബാലാതപശ്രീനിഴൽകൊണ്ടു പൊന്നിൻപയോജം കണക്കേ കൊട്ടുംകോപരാഗോദയപ്രൌഢിമെത്തുന്ന വക്ത്രാരവിന്ദശ്രിയാ ലോഭനീയാ തുലോം പ്രൌഢരോമാഞ്ചവാർകഞ്ചുകംചേൎന്ന വക്ഷോജകുംഭദ്വയത്തിന്നടുപ്പാട്ടിലൊട്ടൊട്ടു മെത്തും പയോബിന്ദുസന്ദോഹസാന്ദ്രോജ്ജ്വലാ സംഭ്രമശ്രാന്തികൈക്കൊണ്ടുപണ്ടേതിലേററം കുലഞ്ഞിട്ടുലഞ്ഞോരുമധ്യവല്ലീമതല്ലീസമുല്ലാസിവാരിപൂരാൎദ്രമാം ചാരുപൂഞ്ചേല നന്നായ് നിതംബസ്ഥലേ ചേൎന്നു പററിടിലും ചെററു താനേ കിഴിഞ്ഞീടുമന്നീവിബന്ധം മഹാരത്നകാഞ്ചീധൃതം മധ്യമധ്യേ വലക്കൈത്തലംകൊണ്ടു താങ്ങി ത്വരാചംക്രമപ്രക്രമാപാടലാഭ്യാം പദാഭ്യാം നിജപ്രാണനാഥാന്തികേ ചെന്നു കോപാഭിമാനാങ്കുരവ്യഗ്രഭാവം കലൎന്നുഗ്രശാപപ്രദാനായ ദേവീ തുനിഞ്ഞീടിനാൾ" ഇതിൽ കവി വരച്ചിരിക്കുന്ന കുപിതയായ ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ ചിത്രം അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാവ്യകലയിലുള്ള അസാധാരണമായ നൈപുണ്യത്തെ പ്രസ്പഷ്ടമാക്കുന്നുണ്ട്.

നാരായണീയം പ്രബന്ധം നാനാരസങ്ങളുടെ സ്ഫുരണംകൊണ്ടു നിരവദ്യമാണ്. എന്നാൽ മററു രസങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് ഹാസ്യരസത്തിന്റെ പ്രകടനത്തിലാണ് കവി മെച്ചംകൊണ്ടുപോയിരിക്കുന്നത്. സന്താനഗോപാലം കഥയിൽ ബ്രാഹ്മണൻ തന്റെ പുത്രൻ മരിച്ചപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണസവിധത്തിൻ വന്ന് സങ്കടം പറയുന്നതിലും അഭിമാനിയായ അൎജ്ജുനൻ പുത്രരക്ഷാപ്രതിജ്ഞ ചെയ്തപ്പോഴും ആ പ്രതിജ്ഞ വിഫലമായിവന്നപ്പോഴും അദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് അധിക്ഷേപം പറയുന്നതിലും അതിമാത്രമായ പരിഹാസം തുളുമ്പുന്നുണ്ട്. വൈകുണ്ഠലോക

ത്തിൽവച്ച വിഷ്ണുഭഗവാൻ ബ്രാഹ്മണബാലന്മാരോടുകൂടി ഭൂമിയിലുണ്ടാകുവാൻ പോകുന്ന 'കലിപരിഭവം' പോക്കുന്നതിനുവേണ്ടി നല്കിയ വിഷ്ണുബിംബത്തെ അജ്ജുനൻ പൂണ്ണത്രയീപുരിയിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കുവാനൊരുങ്ങുന്നു. ആ പ്രതിഷ്ഠാകലശമഹോത്സവത്തിനു വേണ്ടി നാനാദേശങ്ങളിൽ നിന്നു ബ്രാഹ്മണർ, മാന്ത്രികന്മാർ, പ്രാശ്നികന്മാർ മുതലായവർ വന്നതിനെ വർണ്ണിക്കുന്ന ഗദ്യം ഹാസ്യരസത്തിനു മകുടം വയ്ക്കുന്നതാണെന്നു തന്നെ പറയാം. എന്നാൽ അന്യകൃതികളിൽ നിന്നെടുത്തിട്ടുള്ളതാണ്.

ബ്രാഹ്മണരുടെ വരവ്:—"മഹിതമുനീനാം പ്രൌഢസമാജേ വേദജപത്തിനു കൂട്ടുന്നേരം ചത്തതു വെമ്മേ വരമായീലുടനെങ്കിലുമെല്ലുതിളു കലശജപത്തിനു കൂടിക്കൊള്ളാം. കലശം കലശമിതെന്നു ജപിപ്പാൻ കൊള്ളാം നമ്മെ പഞ്ചാക്ഷരിയും ചൊല്ലരുതാതോരോത്തന്മാരൊടുകൂടച്ചെന്നാൽ ചാത്തുംകൂനം പോരിക വേണ്ടു . . . . അശനക്കോപ്പുകൾ കേട്ടീലല്ലീ പനസക്കുരുകൾ മനസാവാചാ തിന്നിട്ടുള്ളതു പത്തമ്പതുപോലാജ്യഘടാവലികൊണ്ടു നിറഞ്ഞു രാജ്യമശേഷം ദധികുംഭങ്ങളിൽ നിറവേ വെപ്പാനുദധികളിൽ ചില തട്ടുകളിട്ടേ മതിയാവൂ പോൽ ക്ഷീരത്തിൻ വരവാശ്ചര്യംപോൽ ക്ഷീരപയോധികൾ തീപ്പാൻപോലെ ചാത്തുപഴുത്തുപഴുത്തു മെഴുത്തൊരു ചിങ്ങൻകുലകളസംഖ്യാതംപോൽ ആനക്കൊമ്പുകൾ പോലേ ചിലചില തടിയന്മാരവർ പാതിരുകൂറൊരുപോലേ വന്നണിപത്രപുടത്തിൽ ചാടുന്നേരത്തിത്രസുഖം പുനരൊന്നിനുമുണ്ടോ ഭോജനമേററമെടുത്തതുകൊണ്ടു വിളമ്പു വളംപോലെന്നോ സുഖമേ ധന്യാഃ സ്മോ വയമിത്ഥമോരോ

രോ വാൎത്ത പറഞ്ഞും . . . . വിരവൊടു വന്നു വിഗതകളങ്കം ദ്വിജവരസംഘം." ഈ ഭാഗം രാമായണചമ്പുവിൽ രാമാശ്വമേധത്തിലും കാണുന്നുണ്ട്.

മാന്ത്രികന്മാരുടെ വരവ്: — "പ്രതിഭാവിഘടിനി വിമതോച്ചാടിനി വിശ്വവശങ്കരി ശത്രുഭയങ്കരി വനിതാമോഹിനി കനകാവാഹിനി മന്മഥസംഗ്രഹമനുഭവമന്ത്രം ജ്വാലാമാലിനി ലീലാശാലിനി പഞ്ചദശാക്ഷരി വഞ്ചനസാക്ഷിണിയിത്യാദികൾ മന്ത്രങ്ങൾ ജപിച്ചതുമിളമൂടനേ സാധിക്കാമെന്നതിചടുലം ചില വെടികളിളക്കിത്താനേ മാലോകൎക്കു വരുന്നതു താൻ കല്പിച്ചു വരുത്തുകയെന്നെല്ലാരോടും ഘോഷിച്ചുംകൊണ്ടാനന്ദോൽക്കകളൊക്ക നിറപ്പാൻ മാനിച്ചുള്ള കടാഹംപോലേ വസ്ത്രസ്ഥിയുമായി . . . . . സൌഭാഗ്യാകരമായുഷ്യകരം സൌന്ദൎയ്യപ്രദമഖിലാകൎഷണമംഗവിജൃംഭണമനുഭവസാരം വൃഷ്യവരിഷ്ഠം പോഷണയന്ത്രം കൎശനയന്ത്രം മേളനയന്ത്രം വിഘടനയന്ത്രം മററുമോരോരോ യന്ത്രശ്രേണികളെഴുതിച്ചേൎക്കും ഗ്രന്ഥക്കെട്ടും കൈക്കൊണ്ടുടനേ . . . . . പെരികെപ്പെരികെബ്ഭള്ളും കാട്ടിക്കുന്തിച്ചുഴകൊടു മോന്തായത്തൊടു മുട്ടി നടന്നും ശ്രീകരഹോമം ഭ്രുകരഹോമം ഭീഷണഹോമം മോഷണഹോമം സംഹൃതിഹോമം മേളനഹോമം വഞ്ചനഹോമം രഞ്ജനഹോമം മാരണഹോമം ദ്വേഷണഹോമം മററുമോരോരോ ഹോമംകൊണ്ടു വിലക്കിച്ചേൎത്തും . . . . . ഉൎവ്വശിതന്നെ വശത്താക്കുവതിന്നിന്ദ്രനിയോഗാൽ തേരുംകൊണ്ടിഹ മാതലി വന്നു പോയീലിഞ്ഞാനെങ്ങിനെ പോവൂ കാലം പോരാഞ്ഞിങ്ങുഴലുന്നു വാചസ്പതി

താൻ പഴകിപ്പോമ്പോൾ വേദനയുണ്ടാകാതോ വൃഥന്നെ
ന്നൊരു ധൎമ്മം ചിന്തിച്ചത്രേ മാറിക്കൊണ്ടു പൌരലോമ്യാ
ദികൾ നിൽക്കട്ടേ ദൃഢമീഷൽധ്യാനംകൊണ്ടേ ലക്ഷ്മി മ
ഹേശ്വരി ഭാരതിയെന്നല്ലമരത കൈക്കൊണ്ടപരയുമധു
നാ വേണ്ടുകിലിവിടെപ്പരിയത്താക്കവനില്ല വികല്പം ബ്ര
ഹ്മാമൃനാം തേടിയയപ്പാൻ സമ്മതമോൎത്തിട്ടവിടെച്ചെന്നി
ട്ടക്കാലത്തൊരു രക്ഷാകലശവുമാടിയതിഞ്ഞാൻ ദക്ഷാരാ
തിപരശ്വധമേററിട്ടതുകൊണ്ടും ചാകാഞ്ഞു പോലെന്നു
ജനങ്ങൾ പുകണ്ണീടുന്നു കല്പനയുണ്ടു പിറന്നാൾതോറും പ
ത്മജനിന്നും മംഗലകലശം പാൎവ്വതിയും പണ്ടെന്നൊക്കൊ
ണ്ടൊരു മേളനഹോമം ചെയ്യിച്ചത്രേ ഹരനൊട്ടു തിരു
വുടലൎദ്ധം പററീ ത്രിപുരവധത്തിനു കഴിവില്ലാഞ്ഞ ത്ര്യം
ബകവചസാ സംഹൃതിഹോമം ചെയ്യേനിഞ്ഞാൻ മൂ
ന്നേമുക്കാൽ നാഴികകൊണ്ടെന്നൊരു പിടി വെണ്ണീറായി
തശേഷം ഗരളം പണ്ടു കുടിച്ചോരുനാളും പാൎവ്വതിയും പ
ണ്ടേന്നേതാനേ മംഗലസൂത്രവിഭംഗഭയംകൊണ്ടെന്നെ
ക്കൊണ്ടൊരു നാല്പതു ദിവസം മൃത്യുഞ്ജയവും ചെയ്യിപ്പി
ച്ചു പലതരമേവം ഡാംഭികമുദ്ര നടിച്ചീട്ടും ചില മാന്ത്രി
കസംഘം തെരുതെരെ വന്നു."

ഗണകന്മാരുടെ വരവ്:— "പലകമലൊക്കപ്പെരലു
കൾ വെച്ചു പരൽപ്പേരിന്നൊരു ബാധ വരാതെ കാട്ടുകയാ
ച്ചില പേരുകളിട്ടും പ്രശ്നംവെച്ചും ചെറുതു പറഞ്ഞും പ
ഞ്ചമമുടയവനന്യേ പോയി ഗുരുവുണ്ടവിടെ സ്ഥിതിചെയ്യു
ന്നു ആയുസ്സുള്ള ചെറുക്കൻപെറുകിൽ സന്തതിയെന്നതു
നിസ്സന്ദേഹം പാപഗ്രഹമുണ്ടഷ്ടമരാശൌ തദധിപനും

ബത രിഃഭേ പുക്കു സങ്കടമായൊരു കാലമിദാനീമെങ്കിലു മായുസ്സററീലെങ്കിൽ ജീവിക്കും ചില ദിവസമിതെന്നും ജാതകമോൎത്തു വരുന്നുനേരം കേസരിയോഗം കാസര യോഗം വിഗ്രഹയോഗം ദ്വിഗ്രഹയോഗം മസ്കരിയോ ഗം തസ്കരയോഗം ബന്ധനയോഗം നിൎദ്ധനയോഗം ശൃ ലായോഗം മാലായോഗം കമലായോഗം വിമലായോഗം മററുമൊരോരോ യോഗംകൊണ്ടു തെളിഞ്ഞു പറഞ്ഞും പിന്നെച്ചില കുറി തിൎത്തു പറഞ്ഞുരുവാക്കുകളെല്ലാം ഝ ടിതി പിഴച്ചും പ്രശ്നച്ചാൎത്തുകൾ നാഴികവട്ടക നാരായ വുമച്ചീനക്കുന്നും പരൽപയ്യുറയുമൊരോലക്കെട്ടും കൈ ക്കൊണ്ടുച്ചൈരപാരബ്ദ്ധത്തിലപസ്വരമിശ്രം ജ്യാക്കളുമുരു വിട്ടിടയിടയിൽ ചില ഭാഷാഭേദവുമുരുവിട്ടൊക്കച്ചുരലു നിരത്തിയുമെണ്ണിയുമുടനേ കൂട്ടിയുമല്ലു നിരത്തിയുമിട യിൽ ചില ചില ഭാഷാഭേദം തങ്ങൾ മുരണ്ടും ചെറുതു വ രച്ചും പണിപെട്ടൊക്ക സ്ഫുടതവരുത്തിപ്പാൎക്കുന്നേരം പിഴ യാശ്ശുണ്ടു മനസ്സുംകെട്ടു ചിരണ്ടും നുള്ളിക്കാണുന്നോൎക്കു ത നിഭ്രാന്തന്മാരെന്നു നിതാന്തം തോന്നിച്ചീടും ഗണകകദം ബം പലവഴി വന്നു." ഈ ഭാഗങ്ങൾ രാമായണചമ്പു വിൽ സീതാസ്വയംവരത്തിലും ഉണ്ട്.

തൈക്കെലനാഥോദയത്തിൽ തൃശ്ശിവപേരൂർ ശ്രീപാ ൎവ്വതിയുടെ കേശാദിപാദാന്തം ഒരു ദണ്ഡകംകൊണ്ടു വൎണ്ണി ച്ചിട്ടുള്ളതു ശബ്ദാൎത്ഥഭംഗികൊണ്ടും ഭക്തിയുടെ നിരതിശ യമായ പ്രവാഹംകൊണ്ടും അത്യന്തമനോഹരമായിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ അതും സ്വകീയമല്ല.

"അല്ലോടിടഞ്ഞു പട തല്ലുന്ന കന്തളസമുല്ലാസി ക

ല്യമലർമാലം അല്ലൽപെട മതികലയെ വെല്ലുമൊരു നിടിലതടഘർമ്മമൃഗമദതിലകലിലം. അലർവാണവീര്യനെറി വിളയാട്ടമോമൽമിഴികലകൊണ്ടു കണ്ണിനനുകൂലം അലമമലകുഴലിണയിൽ വിലസുമണിമണിരുചിഭിരൊളിവിളങ്ങുമനുപമകപോലം. ചെന്തൊണ്ടിയോടുപമ ചിന്തിന്ന വായ്മലരിൽ മന്ദം മുളച്ച ധൃതിചോരം ചെന്തളിരിലസമിളിതചന്ദ്രകരതുലന കലരുന്ന മൃദുമുറുവലുമുദാരം. ചിതറുന്ന കാന്തിതതി വദനം കലാധിപതിശതകോടിതുല്യഗുണപൂരം ചിതമുടയ ഗളവടിവുമതിലണിയുമതിലളിതഘുസൃണവലിവിലസിതമപാരം. ആകമ്രപൊല്ക്കടകവാർകങ്കണദ്യുതികൾ പാകും കരാബ്ജമഭിരാമം ആകലിതമണികലശമാക മികുമിളമുലയിലാകലിതനവകനകദാമം. അകളേബരനുമഴലകമേ വളർക്കുമിത നവരോമവല്ലരിനികാമം അഖിലജനധൃതിഹൃതിയിൽ മികവുടയ കൊടിനടുവുമഹഹാ ശിവ നയനപരിണാമം. മാണിക്കകാഞ്ചിനെറി പേണിച്ച പട്ടവസനാനഘമുന്നതവിശാലം മാനമെഴുമലർവിശിഖയാനരുചി ജഘനതലമാനമതി തുടയുമിതുമൂലം. മനസാ ദനുജസുരമുനിമണ്ഡലം പണിയുമണിപാദപത്മമനുവേലം മണമുടയ കബരി മുതലണികഴലൊടിട മുഴുവനനുപമമിതമലഗുണജാലം.” ഈ ദണ്ഡകം രാമായണചമ്പുവിൽ സീതാസ്വയംവരത്തിൽനിന്നുദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ളതായാണ് കാണുന്നത്.

ഒരു സംസ്കൃതകവി എന്ന നിലയിലും നീലകണ്ഠൻ നമ്പൂരി നമ്മുടെ സശിരഃകമ്പമായ ശ്ലാഘയെ അർഹിക്കുന്നു.

പദ്മാനന്ദഗൃഹംസ! ഭക്തജനതാ-
ദോഷാഹതിപ്രത്യൂഷഃ!
സത്വാവാസസരിൽപതേ! കുവലയ-
പ്രാകാര്യശീതദ്യുതേ!
സത്യാവസ്ഥിതിസാരസോത്ഭവ! സദാ-
ലംബാംബരാസ്വാദ്ദശാം
സ ത്വം കാമപി കാമദാനഗിരിശ!
ശ്രേയഃശ്രിയം കല്പയ
(തൈക്കെലനാഥോദയം)

എന്ന പദ്യം പരിശോധിക്കുക. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിലെ "അഥ നരപതിർമ്മുനിസാവ്വഭൌമ" എന്നു തുടങ്ങുന്നതും നാരായണീയത്തിലെ "അഥ തസ്യാം ഖലു പരിസ്ഫുരൽ" എന്നാരംഭിക്കുന്നതും തൈക്കെലനാഥോദയത്തിലെ "തത്ര ച കേഷു ചിൽ" എന്നു തുടങ്ങുന്നതുമായ ഗദ്യങ്ങളുടെ പ്രൌഢിയും മാധുര്യ്യവും കൂടി ഈ ഘട്ടത്തിൽ പരിശോധനീയമാണ്.

ഇതിനു തെളിവായി തൈക്കെലനാഥോദയത്തിൽ നിന്ന് ഇനിയും ചില ശ്ലോകങ്ങൾകൂടി ഉദ്ധരിക്കേണ്ടതായുണ്ട്. കൊച്ചി രാജധാനിയെയും രാജാക്കന്മാരെയും വർണ്ണിക്കുന്നവയായി ഉപോൽഘാതത്തിലുള്ള ഗദ്യപദ്യങ്ങൾ ഉല്ലേഖ്യങ്ങളാകുന്നു. അവയിൽ വച്ച്

സുരാലയസ്യോജ്ജയിനീ വിഭൂത്യാ
പരൈരയോദ്ധ്യാ മധുരാ വിശാലാ
വിരാജതേ ഭോഗവതീ സ്വയം യാ
ശ്രീതേവ സംഭ്രേയ മഹാപുരീഭിഃ

എന്ന പുരീവർണ്ണനപദ്യവും

കാന്തിം കാഞ്ചന മൂർത്തിധാരിമദന-
  പ്രഖ്യാം പ്രവീരശ്രിയം
പ്രൌഢാനാമപി ചിത്തവൃത്തിമതിഗം-
  ഭീരാം പ്രിയംഭാവുകാം
ക്ഷാന്തിം നിസ്പൃഷവൈദുഷീഞ്ച നിതരാം
  ബിഭ്രന്നരേന്ദ്രാത്മക-
സ്സാന്ദ്രാവിഷ്കൃതദിവ്യലക്ഷണപരീ-
  താന്മാ വ്യലാസീദസൌ

എന്ന രാജകുമാരവർണ്ണനപദ്യവും സവിശേഷം പ്രസ്താവയോഗ്യങ്ങളാണ്. 'കേരളക്ഷ്മാപതി' തൃശ്ശിവപേരൂരിലെ 'മൂർത്തിത്രിതയ'ത്തേയും ശ്രീപാർവ്വതിയേയും സ്തുതിക്കുന്ന താഴെ ഉദ്ധരിക്കുന്നവയായ പദ്യങ്ങൾ ശബ്ദഭംഗി, അർത്ഥപുഷ്ടി, അലങ്കാരശോഭ, ഭക്തിനിർഭരത മുതലായവകൊണ്ട് അത്യന്തമനോഹരങ്ങളായിരിക്കുന്നു.

കൈലാസസ്ഥം യയാചേ പരശിവമപമി-
  ത്യ സ്വയം ഭക്തിവിത്തൈ-
ശ്ശ്രീരാമോ ജാമദഗ്ന്യസ്തദിഹ വൃഷപുരേ
  കേരളക്ഷോണിഹാരേ
ജ്യോതിർല്ലിംഗം തദംശം കൃതവസതി ജഗ-
  ന്മണ്ഡലാനുഗ്രഹാർത്ഥം
വന്ദേ സർവ്വാത്മനാ പർവ്വതവരതനയാ-
  സന്നിധാനപ്രസന്നം

സുവർണ്ണമകുടീജടാമക-
രഭോഗഭൃൽകുണ്ഡലേ
നിവീതവനമുണ്ഡദാമ്മി ധൃ-
തപീതചർമ്മാംബരേ
ഗദാംബുജകപാലശൂലഭൃ-
തി ധാമ്നി ലീയേ സുസം-
ഗതേ ഘുസൃണഭസ്മലേപിനി
വൃഷാകപായീപ്രിയേ.

ദേവി! ത്രൈലോക്യരക്ഷാകലിതവൃഷപുരാ-
വാസലീലായിതേ! ശ്രീ-
പാദാബ്ജം ദക്ഷിണന്തേ മഹിഷമകുടപാ-
ഷാണഘൃഷ്ടാതിശോണം
അന്യച്ച പ്രേമകോപപ്രണതഹരജടാ-
ഘട്ടനോരസർപ്പിഗംഗാ-
പാഥോബിന്ദൂക്ഷിതഞ്ചേതസി പരമശിവ-
പ്രാണനാഥേ! സമിന്ധാം

"ദേവി! ത്രൈലോക്യരക്ഷേ"ത്യാദിപദ്യം മഹിഷമംഗല ഭാണപ്രണേതാവായ മഴമംഗലത്തു നമ്പൂരിയുടെ

"കേളീകോപപദാംഭാസു തനപതി നതിം
ചന്ദ്രാൽ ചൂഡാമണൌ
ചൂഡാചന്ദ്രകലാനുഷംഗകലയാ
യദ്ദൂയതേ കോമളം
യദപാ കർക്കശകാസരാസുരശിരോ-
നിഷ്പേഷണേ നിഷ്ഠുരം

പായാദപാസ്തദിദം ഗിരീന്ദ്രദുഹിതുഃ
പാദാരവിന്ദദ്വയം.”

എന്ന പ്രസിദ്ധപദ്യത്തോട് ഏകദേശം സമാനാൎത്ഥകമായിട്ടുള്ളതാണ്. ഈ രണ്ടു പദ്യങ്ങളുടെയും അന്തസ്സും അന്തസ്സാരവും നോക്കിയാൽ രണ്ടും അത്യന്തസുന്ദരങ്ങളെന്നല്ലാതെ ഒന്നു മറേറതിനെക്കാൾ മേലെയെന്നോ താഴെയെന്നോ പറയുവാൻ വയ്യ.

“തയാ ഗൃഹീതന്നു മൃഗാംഗനാഭ്യ-
സ്തതോ ഗൃഹീതന്നു മൃഗാംഗനാഭിഃ”

എന്നു കാളിദാസർ സന്ദേഹിച്ചതുപോലെ സന്ദേഹിപ്പാനേ തരമുള്ളു.

നീലകണ്ഠകവിയെ ഒരു ഉത്തമനായ ദേശാഭിമാനി എന്ന നിലയിലും നമുക്കു സരോമാഞ്ചം സ്മരിക്കാവുന്നതാണ്. അദ്ദേഹത്തിൻേറതെന്ന് അറിയപ്പെട്ടിട്ടുള്ള മൂന്നു കൃതികളും കേരളത്തിലെ മൂന്നു പ്രസിദ്ധക്ഷേത്രങ്ങളുടെ പ്രതിഷ്ഠയെ വിഷയീകരിച്ചു വിരചിച്ചിട്ടുള്ളതാണെന്നു നാം കണ്ടുവല്ലോ. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിൽ

“വാർമെത്തീടും ചതുസ്സാഗരപരിഗതമാം
ഭൂതലേ ഭാൎഗ്ഗവശ്രീ-
രാമൻതന്നാലധിഷ്ഠാപിതമമിതസുഖം
മണ്ഡലം കേരളാഖ്യം”

ഇത്യാദി പദ്യഗദ്യങ്ങളും, നാരായണീയത്തിൽ

“ജഗതി മുഹുരഖണ്ഡേ പര്യടന്നേഷ കണ്ഠേൻ
ഭൃഗുപതിപരിക്ലൃപ്തേ മണ്ഡലേ കേരളാഖ്യേ

പുകൾപെരുകിനമാസ്വാതാവിനാലാഹിതശ്രീ-
മഹിതഗിരിശബിംബം ചിത്തരമ്യം പ്രദേശം"

ഇത്യാദി പദ്യങ്ങളും; തൈക്കെലനാഥോദയത്തിൽ

"ആകല്പം തെക്ക കന്യാകുമരിയൊളമതി-
ശ്ലാഘ്യരമ്യം വടക്ക-
ഗ്ഗോകൎണ്ണത്തോളമയ്യാ പുകൾപെരുകിന സ-
ഹ്യസ്യ പാശ്ചാത്യഭാഗേ
വാർകൊള്ളുംകൊങ്കണാഖ്യാനമിതതിമഹിതം
ഭാൎഗ്ഗവപ്രൌഢദത്തം
ഭോഗശ്രീലോഭനീയം ജനപദമൊരുമി-
ച്ചാവസൻ ഭൂസുരേന്ദ്രാഃ"

ത്യാദി പദ്യഗദ്യങ്ങളും നിൎമ്മിച്ചുചേൎത്ത കവിയുടെ ദേ ഭക്തി അന്യാദൃശംതന്നെ. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിലെ

"ഭൂമീസുരാ ദധതി സീമാതിവൃത്തമൊരു ഭൂമാ (വിനേ) മധുരഭീമാഃ പുകൾപെരിയ കൌമാരകവയസി മാമാ മികവൊടൊരു മതിമഹിമ തടവി മുഹുരതിവിമലമഖിലജനനയനപുടസോമാഃ സാവിത്രിയാമൊരു സവിത്ര്യാം പിറന്ന പുനരാബദ്ധചാരുഗുരുസേവാഃ സവിതൃസമശോഭാഃ ശിവനിയതഭാവാ ദിവസമനു നിഗമമയജലധികളിലനുകലിതപരമകിടിപരിവൃഢവിഭാവാഃ; സാഹിത്യതന്ത്രകൃതഗാഹക്രമാ മഹിതഗാൎഹസ്ഥ്യമാൎന്നു ചരിതാൎത്ഥാഃ സുകൃതഗണജൈത്രാഃ സുഖവിദിതശാസ്ത്രാഃ സുചിരചിതധരണിസുരവിബുധപിതൃപരിചരണമുദിതശുഭതനയപൌത്രാഃ പാലാഴിചാരിപുകൾമാലാ

മയം കലിതലിലം പ്രവൃത്ത്യ ജഗദന്തേ പലവചനമ്പു
ഴസ്ഥ ഫലവിഭവമെന്തേ നലമുടയ ധരണിസുരകുലപ
തികളുവരതുലഗുണഗരിമ തടവി വിജയന്തേ”

എന്ന ദണ്ഡകം നമ്പൂരിമാരിൽ ഓരോരുത്തരം വേദംപോലെ നിത്യം ഉരുക്കഴിച്ച പുളകഭൂഷണഭൂഷിതന്മാരാകേണ്ടതാണ്.

“ധർമ്മങ്ങൾക്കൊരു മൂലസ്ഥാനം
പാവനതായാ ജീവനസാധന-
മാചാരാണാമഭ്യാസഗൃഹം
ഭാവസാദത്തിന്നവസാനസ്ഥലി
നിർമ്മലതായാ നർമ്മനികേതം
മര്യാദയ്ക്കൊരു വര്യാധാരം
കിം ബഹുവാചാ
ഭാഗ്യംകോലിന തൽഗുണവൈഭവ-
മോക്കുംതോറും വാക്യവിദൂരം”

എന്നു മഹാനുഭാവനായ ഈ കവി വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളതു നമ്മുടെ മാതൃഭൂമിയെപ്പററിയാണെന്നോർമ്മിക്കുമ്പോൾ ആനന്ദബാഷ്പം വർഷിക്കാത്ത കണ്ണുകളോടുകൂടി സ്ഥൂണാകാരന്മാരായി നില്ക്കുവാൻ നമ്മിലെത്രപേൎക്ക കഴിയുമെന്നു ഞാൻ സധൈര്യം, സാഹങ്കാരം, ചോദിക്കുന്നു. തിരുവില്വാമല, വൎക്കല, തിരുനെല്ലി ഈ മൂന്നു ക്ഷേത്രങ്ങൾക്കും ഭാരതപ്പുഴ, പെരിയാറ്, മൂവാററുപുഴയാറ് ഈ മൂന്നു നദികൾക്കുമുള്ള മഹിമാതിശയത്തേയും നമ്മുടെ കവി സന്ദർഭോചിതമായി സ്മരിക്കുന്നുണ്ട്.

തെങ്കൈലനാഥോദയത്തിൽ രാമായണചമ്പുവിൽ നിന്നും ഭാരതചമ്പുവിൽനിന്നും ചില ഭാഗങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുള്ളതായി മുൻപു പ്രസ്താവിച്ചുവല്ലൊ. ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിൽ ശതസോമന്റെയും ഭാരതചമ്പുവിൽ അൎജ്ജുനന്റെയും തപോവൎണ്ണനം ഒന്നുപോലെയിരിക്കുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല ആ ഘട്ടത്തിലെ പദ്യഗദ്യങ്ങളിൽ ചില ഭാഗങ്ങൾ അഭിന്നങ്ങളുമാണ്. അതുപോലെ നാരായണീയത്തിൽ വൈകുണ്ഠലോകത്തിൽനിന്നു തിരിയെ എഴുന്നള്ളുന്ന അവസരത്തിലും കംസവധത്തിൽ കംസന്റെ രാജധാനിയിലേക്ക് എഴുന്നള്ളുന്ന അവസരത്തിലും ശ്രീകൃഷ്ണനെ കവി വൎണ്ണിക്കുന്ന പല ശ്ലോകങ്ങളും ഏകരൂപങ്ങളാകുന്നു. ഈ കാരണങ്ങളെ മാത്രം അടിസ്ഥാനമാക്കി കംസവധത്തിന്റെയും ഭാരതചമ്പുവിന്റെയും കൎത്തൃത്വം നീലകണ്ഠകവിയിൽ ആരോപിക്കുന്നതു സാഹസമായിരിക്കും. പൂൎവ്വസൂരികളുടെ സൂക്തികൾ നമ്മുടെ കവിയും യഥോചിതം ഭാഷാന്തരീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

"പശ്ചാദ്യതഃ പാണിധൃതം സരോജം
വിന്യസ്യ വിന്യസ്യ ഊരോഃ പദഭ്യാം
നിദ്രാം പ്രബോധഞ്ച മുഹുൎന്നയന്തീം
പത്മാസനാം സസ്മിതമീക്ഷമാണം"

എന്ന ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസപദ്യം തെങ്കൈലനാഥോദയത്തിൽ

"പാൎത്തിട്ടിലെങ്ങുമിരവും പകലും തിരിക്കും
നേത്രങ്ങൾകൊണ്ടിടയിടെസ്സമുദീക്ഷ്യ സാകം

കാത്യായിനീകരവികസ്വരകേളിപത്മേ
ചിത്തോത്സവക്കൊരുപാതിയിലാദധാനം"

എന്നു ശിവപരമായി രൂപാന്തരപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പരസ്വാദാനംകൊണ്ടു പലവിധത്തിൽ ആധമർണ്ണ്യം വന്നുചേൎന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതെല്ലാം തട്ടിക്കഴിച്ചു നോക്കുന്നതായാലും നീലകണ്ഠൻ അത്യന്തം ഭാവനാസമ്പന്നനും വാഗൎത്ഥശേവധിയുമായ ഒരു കവിമൂൎദ്ധന്യനായിത്തന്നെ സമുല്ലസിക്കുന്നതാണ്.

വരുണനെൻറ യജ്ഞായുധമായ ശൂൎപ്പം എറിഞ്ഞു പരശുരാമൻ വീണ്ടെടുത്ത കരയാണ് കേരളം എന്നാകുന്നു പ്രസ്തുതകവി നമ്മെ പഠിപ്പിക്കുന്ന ഐതിഹ്യം. ഈ ഐതിഹ്യം കവിക്ക് എവിടെനിന്നു കിട്ടി എന്നു നിശ്ചയമില്ല. എന്നാൽ ശൂൎപ്പാരകം എന്ന ദേശമാണ് പരശുരാമനുവേണ്ടി സമുദ്രം നിൎമ്മിച്ചത് എന്നു മഹാഭാരതം ശാന്തിപൎവ്വത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്.

"തതശ്ശൂൎപ്പാരകം ദേശം
സാഗരസ്തസ്യ നിൎമ്മമേ
സഹസാ ജാമദഗ്ന്യസ്യ
സോപരാന്തേ മഹീതലേ"

ശൂൎപ്പാരകം എന്നാൽ ശൂൎപ്പം (മുറം) പോലെയുള്ള (ആരം=കോൺ) ഭൂമിയുടെ ഒരു ചെറിയ കോൺ എന്നൎത്ഥം. ഇതിൽനിന്നു ക്രിസ്ത്വാബ്ദത്തിൻെറ ആരംഭം മുതല്ക്കെങ്കിലും പരശുരാമനെൻറ കേരളോദ്ധൃതിയെപ്പററിയുള്ള ഐതിഹ്യം ഭാരതവൎഷത്തിൽ എങ്ങും പ്രചരിച്ചിരുന്നതായി ഊ

ഹിക്കാവുന്നതാണ്. ശൂൎപ്പാരകൊണ്ടു ലഭിച്ച ഭൂകോണം എന്ന് അൎത്ഥം കല്പിക്കുവാനും വല്ല പ്രമാണവും കണ്ടേക്കാം. ശൂൎപ്പാരകമെന്ന സ്ഥലം ബോംബേയ്ക്കു ൩൭ മൈൽ വടക്കും ബെസ്സീൻ പട്ടണത്തിനു നാലു മൈൽ വടക്കുപടിഞ്ഞാറുമാകുന്നു. അത് ഒരു കാലത്ത് അപരാന്തത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമായിരുന്നു. ഇന്നത്തെ സൂരത്താണ് ആ സ്ഥലം എന്നു പറയുന്ന പണ്ഡിതന്മാരുമുണ്ട്. സ്കാന്ദപുരാണം സഹ്യാദ്രിഖണ്ഡത്തിൽ

"ബ്രാഹ്മണാനാം തതഃ പൃഥ്വീ-
ദാനം കൃത്വാ യഥാവിധി
നവീനം നിൎമ്മിതം ക്ഷേത്രം
ശൂൎപ്പാരകമനുത്തമം.

വൈതരണ്യാ ദക്ഷിണേ തു
സുബ്രഹ്മണ്യസ്ഥലോത്തരേ
സഹ്യാൽ സാഗരപൎയ്യന്തം
ശൂൎപ്പാകാരം വ്യവസ്ഥിതം"

എന്നു വൎണ്ണിച്ചുകാണുന്നു. വൈതരണി നാസിക്കിനു സമീപമുള്ള ഒരു നദിയാണത്രേ. സുബ്രഹ്മണ്യമെന്നത് ഉഡുപ്പി സുബ്രഹ്മണ്യക്ഷേത്രമാകുന്നു. ഇതു തിരുവേരകം എന്ന പേരിൽ ദ്രാവിഡത്തിലെ സംഘകാലസാഹിത്യത്തിൽ തന്നെ സുപ്രസിദ്ധവും മലനാട്ടിലുള്ള ഒരു സുബ്രഹ്മണ്യക്ഷേത്രമെന്നു വ്യാഖ്യാതാക്കന്മാർ വൎണ്ണിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഏതായാലും ശൂൎപ്പാരകം മുറംപോലെയുള്ളതും ഉഡുപ്പിക്കും നാസിക്കിനും മദ്ധ്യത്തിൽ സഹ്യപൎവ്വതത്തിനും അറബി

കടലിനുമിടയ്ക്കു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതുമായ ഒരു ദേശം മാത്രമാണെങ്കിൽ കേരളം അതിൽ ഉൾപ്പെടുകയില്ലെന്നുള്ളതു തീർച്ചയാണല്ലൊ. അതുകൊണ്ടു പരശുരാമൻ ഉദ്ധരിച്ചതു സപ്തകൊങ്കണങ്ങളെയാണെന്നു മറെറാരു ഐതിഹ്യം പിൻകാലത്തു പൊങ്ങിവന്നു. സ്കാന്ദപുരാണം സഹ്യാദ്രിഖണ്ഡത്തിൽ പരശുരാമൻ വീണ്ടെടുത്ത രാജ്യം നൂറു യോജന നീളവും മൂന്നു യോജന വീതിയുമുള്ളതാണെന്നു പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഏകദേശം തൊള്ളായിരം മൈൽ നീളമുള്ള ഒരു രാജ്യമായിരിക്കാം അതെന്ന് ഈ പ്രസ്താവനയിൽനിന്ന് അനുമാനിക്കാം. സപ്തകൊങ്കണങ്ങൾക്കു പൊതുവിൽ കൊങ്കണമെന്നും പേരുണ്ട്. അതുകൊണ്ടാണ് നമ്മുടെ കവി "വാർകൊള്ളും കൊങ്കണാഖ്യാനമിതിമഹിതം ഭാർഗ്ഗവപ്രൌഢദത്തം . . . . ജനപദ"മെന്നും "മദ്ധ്യേകൊങ്കണരാജ്യമുദ്ധൃതജഗന്നാഥോ വൃഷേന്ദ്രസ്തഥാ" എന്നും മററും വർണ്ണിക്കുവാനിടവന്നത്. പക്ഷെ അതു കന്യാകുമാരി മുതൽ ഗോകർണ്ണത്തോളമുള്ള ദേശമാണെന്നു പറയുന്നതു ശരിയല്ല. ഉഡുപ്പിക്ക് എട്ടു മൈൽ തെക്കുകിഴക്കുള്ള കുഞ്ജരഗിരിയിൽ പരശുരാമന്റെ മാതാവായ രേണുകാദേവിയുടെ ക്ഷേത്രമുണ്ട്. മഹാരാഷ്ട്രന്മാരും തൌളവന്മാരും അവരുടെ രാജ്യം കേരളംപോലെതന്നെ പരശുരാമൻ സമുദ്രത്തിൽനിന്ന് ഉദ്ധരിച്ചതെന്നു വിശ്വസിക്കുന്നുണ്ട്. കേരളം, തുളുംഗം, സൌരാഷ്ട്രം, കരഹാടം, ബരാലാടം, ബർബ്ബരം, കൊങ്കണം ഈ ദേശങ്ങളെ സപ്തകൊങ്കണങ്ങൾ എന്നു പറയുന്നു. ബരാലാടം, ബർബ്ബരം ഇവയ്ക്കു പകരം ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഹൈവം, കർണ്ണാടകം എന്നിങ്ങനെ രണ്ടു ദേശങ്ങളുടെ പേരുകൾ

ചേത്തും കാണുന്നുണ്ട്. പ്രപഞ്ചഹൃദയത്തിൽ "സഹ്യപാദേ പരശുരാമഭൂമിഃ; സാ സപ്തകൊങ്കണാഖ്യാ കൂപക, കേരള, മൂഷികാലുവ, പശു, കൊങ്കണ, പരകൊങ്കണഭേദേന ദക്ഷിണോത്തരായാമേന ച വ്യവസ്ഥിതാ; തത്രാനന്തപുരീബിലപാദ്രിഗോകൎണ്ണസപ്തകോടീശപരഭേദേന ക്ഷേത്രചതുഷ്ടയമപി ഭുക്തിമുക്തിഫലപ്രദം; സഹ്യാദ്രാവാമലകക്ഷേത്രം" എന്നു വൎണ്ണിച്ചു കാണുന്നു. സാക്ഷാൽ കേരളത്തിനു കൂപകം (തിരുവിതാംകൂർ), കേരളം, മൂഷികം (കോലത്തുനാട്) എന്നിങ്ങനെ മൂന്നു വിഭാഗങ്ങൾ ഈ ഗ്രന്ഥകൎത്താവ് കല്പിക്കുന്നതിനുപുറമെ അലുവം, പശു, കൊങ്കണം, പരകൊങ്കണം എന്നു ബാക്കിയുള്ള വിഭാഗങ്ങൾക്കു നാമനിൎദ്ദേശം ചെയ്യുന്നു. നീലകണ്ഠന്റെ വക്കലു പ്രകാരം പ്രപഞ്ചഹൃദയകാരൻ സ്മരിക്കുന്നതു തിരുവനന്തപുരത്തെയാണെങ്കിലും തിരുവിലപാമലയേയും തിരുനെല്ലിയേയും (ആമലകക്ഷേത്രം) രണ്ടുപേരും പ്രത്യേകമെടുത്തുപറയുന്നു എന്നുള്ള വസ്തുത നാം മറക്കരുത്. സാക്ഷാൽ കൊങ്കണം സൂരത്തിനും ഗോവായ്ക്കുമിടയ്ക്ക്—അഥവാ ഗുജ്ജരത്തിനും ഉത്തരകൎണ്ണാടകത്തിനും ഇടയ്ക്കുള്ള രാജ്യമാകുന്നു. അതിന്റെ തലസ്ഥാനം താനാ അല്ലെങ്കിൽ ശ്രീസ്ഥാനകം എന്ന പട്ടണമാണ്. വരുണന്റെ ശുപ്പം പരശുരാമൻ എറിഞ്ഞുവെന്നല്ല സ്വന്തം വെണ്മഴു എറിഞ്ഞു എന്നു തന്നെയാണ് സഹ്യാദ്രിഖണ്ഡത്തിൽ കാണുന്നത്. ചിലർ ബാണങ്ങൾകൊണ്ടെയ്തു എന്നും പറയാറുണ്ട്.

"തസ്യ്യാനീകൈൎവ്വിസൎപ്പദ്ഭിരപരാന്തജയോദ്യതൈഃ

"രാമാസ്ത്രോത്സാരിതോപ്യാസീൽ
സഹ്യലഗ്ന ഇവാർണ്ണവഃ"

എന്നു രഘുവംശത്തിൽ കാളിദാസൻ പ്രസ്താവിക്കുന്നു.

പരശുരാമൻ മഹേന്ദ്രഗിരിയിൽ തപസ്സുചെയ്യുമ്പോളാണു് ബ്രാഹ്മണർ അദ്ദേഹത്തോടു ഭൂമിഭിക്ഷ യാചിച്ചതു് എന്നു നീലകണ്ഠകവി പറയുന്നതും അപ്രമാണമാണു്. മഹേന്ദ്രഗിരി തിരുവിതാംകൂറിന്റെ തെക്കുഭാഗത്തുള്ള ഒരു പർവ്വതശിഖരമാണെന്നുള്ളതിനെപ്പറ്റി ഇന്നു പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഇടയിൽ വിവാദമില്ല. ബെംഗാൾ ഉൾക്കടലടുപ്പിച്ചു പണ്ടു കലിംഗരാജ്യത്തിൽ പെട്ടിരുന്ന ഒരു മഹേന്ദ്രഗിരിയുണ്ടെന്നുള്ളതു ഞാൻ വിസ്മരിക്കുന്നില്ല. ആ ശൈലശൃംഗത്തിനു് ഇവിടെ പ്രസക്തിയില്ലല്ലോ. മഹേന്ദ്രം കേരളത്തിനു മുൻപു് ആവിർഭവിച്ചിരിക്കുവാൻ തരമില്ല. പുരാണങ്ങളിൽനിന്നു നാം അറിയുന്നതും കേരളനിർമ്മിതിക്കു ശേഷം പരശുരാമൻ മഹേന്ദ്രഗിരിയിൽ തപസ്സുചെയ്യുവാൻ പോയി എന്നാണു്.

"ഇത്ഥം നിയുക്തഃ കുരുഭൂമിഭർത്താ" എന്ന വരിയിൽ കാണുന്ന കുരുഭൂമിക്കു് അർത്ഥമെന്തു്? മുറിഞ്ഞ പുഴയ്ക്കു വടക്കും വരാപ്പുഴയ്ക്കു തെക്കുമുള്ള ഒരു പ്രദേശമാണു് കുരുനാടു്. ഇതു് ഇന്നത്തെ കണയന്നൂർ താലൂക്കിൽ ഉൾപ്പെട്ടു കിടക്കുന്നു. ആ പ്രദേശം കുരുമുളകിനു പണ്ടുപണ്ടേ കീർത്തിപ്പെട്ടിരുന്നതിനാലാണു് അതിനു കുരുനാടെന്നു പേർ വന്നതു്. കൊല്ലം ൯൩൭-ാമാണ്ടു് ധനുമാസം ൧൨-ാംനു തിരുവിതാംകൂറും കൊച്ചിയും തമ്മിൽ എഴുതിപ്പിടിച്ച ഉടമ്പടിയിൽ കാണുന്ന "മുറിഞ്ഞ പുഴയ്ക്കു വടക്ക

വരാപ്പുഴയ്ക്കു തെക്ക കുരുനാട്ടുൾപ്പെട്ട പ്രദേശങ്ങളിൽ ൩൩-ാമാണ്ട് വരയിൽ അങ്ങനുഭവിച്ചിരിക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങൾ നീക്കി ശേഷമുള്ള പ്രദേശങ്ങൾ ഒക്കെയും നാം അനുഭവിച്ചുകൊൾകയും ആം" എന്ന വാക്യം നോക്കുക. വാസുദേവൻനമ്പൂരിയുടെ ഭ്രമരസന്ദേശത്തിൽ

"താമ്ര്യാ സിന്ധുസ്തടനു കുടിലാ
ബിംബലീമാദധാത്രീ:
സീമാ, രാമാകുചമലയജാ-
മോദഭാരാഭിരാമാ
മഗ്നോന്മഗ്നൈർവ്വദനകമലൈഃ
കൈരവീണാം വധൂനാം
യാ ഹേമാംഭോരുഹവനവതീം
സ്വാഭ്യുനീമുദ്ധുനീതേ"

എന്ന മൂവാററുപുഴ (മുറിഞ്ഞപുഴ) യാററിന്റെ വർണ്ണനവും പരിശോധിക്കുക. നാരായണീയത്തിൽ കവി

"ആശ്ചര്യമെന്തിതു നിജാനന്വയനാമചിഹ്നം
രാജ്യം വിധായ തദസൌ കുരുവംശനേതാ
സ്വാച്ഛന്ദ്യമമ്പിന ഹരിം തദധീശിതാരം
പ്രാജ്യാനുഭാവനിധി കല്പിതവാൻ കിരിടീ"

എന്ന പദ്യത്തിൽ അർജ്ജുനൻ തൃപ്പൂണിത്തുറ ക്ഷേത്രത്തിൽ വിഷ്ണുബിംബപ്രതിഷ്ഠ ചെയ്യാൻ വന്ന അവസരത്തിൽ കുരുനാടെന്ന പേർ തന്റെ വംശത്തിന്റെ സ്മാരകമായി തൃപ്പൂണിത്തുറ ഉൾപ്പെട്ട പ്രദേശത്തിനു നല്കി എന്നു പ്രസ്താ

വിച്ചിരിക്കുന്നതു ഭ്രമവിജൃംഭിതം തന്നെ. കുരുക്കൾ എന്ന പേർ തന്റെ ശത്രുക്കളായ സുയോധനാദികൾ സ്വീകരിക്കുകയും അവർ ഭാരതയുദ്ധത്തിൽ മൃതരാകുകയും ചെയ്തതിനു ശേഷം ആ പേർ കേരളത്തിൽ നിലനിത്തുവാൻ, അതു തന്റെ പൂർവ്വഗനായ ഒരു ചക്രവത്തിയുടെ നാമധേയം തന്നെയാണെങ്കിലും, അർജ്ജുനൻ മുതിൎന്നു എന്നു സങ്കല്പിക്കുന്നതിൽ യുക്തിഭംഗമില്ലെന്ന് എങ്ങനെ പറയാം?

തൃപ്പൂണിത്തുറയ്ക്കു രവിഗ്രാമമെന്നൊരു പേരുണ്ടെന്നു നാം നാരായണീയത്തിൽനിന്നു മനസ്സിലാക്കുന്നു. "വിവിധഗുണസമഗ്രേ ശ്രീരവിഗ്രാമദേശേ" എന്നും "പറയാവല്ല രവിഗ്രാമത്തിൻ ഭാഗ്യവിലാസം" എന്നും ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രസ്താവനയുണ്ട്. ഇളങ്കോവടികളുടെ ചിലപ്പതികാരത്തിൽ ചെങ്കുട്ടവപ്പെരുമാൾ കണ്ണകിയെ പ്രതിഷ്ഠിക്കുന്നതിനു വേണ്ട ശില സമ്പാദിക്കുവാൻ ഹിമവൽപവ്വതത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ സമീപത്തുള്ള ആടക (ഹാടക) മാടത്തിൽനിന്നു ശാന്തിക്കാരൻ പ്രസാദം കൊണ്ടു ചെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു സമപ്പിക്കുന്നതായി ഒരു വണ്ണനം കാണുന്നു. ഈ ആടകമാടം ഏതെന്നുള്ള ഗവേഷണത്തിൽ മഹാമഹോപാധ്യായ ഡോക്കറർ സ്വാമിനാഥയ്യർ "ഇരവിപുരമെൻപാരുമുളർ" ഇതു രവിപുരമാണെന്നു പറയുന്നവരുമുണ്ടെന്നു പൂവ്വവ്യാഖ്യാതാക്കന്മാരെ അനുസരിച്ചു പ്രസ്താവിക്കുന്നു. എറണാകുളത്തുനിന്നു തൃപ്പൂണിത്തുറയ്ക്കുള്ള റോഡരികിലുള്ള വളഞ്ഞമ്പലം എന്ന സ്ഥലത്തുനിന്നു രണ്ടര ഫർല്ലാങ്ങ് തെക്കാണ് രവിപുരം. വെണ്ണക്കണ്ണനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു ക്ഷേത്രം അവിടെയുണ്ട്. പണ്ടു തൃപ്പൂണിത്തുറ ഉൾപ്പെട്ട പ്രദേശത്തിനും അതിനും

എല്ലാം കൂട്ടിച്ചേർത്തു രവിഗ്രാമം അല്ലെങ്കിൽ രവിപുരം എന്ന പേരുണ്ടായിരുന്നിരിക്കണം. സ്വാമിനാഥയ്യരുടെ പ്രസ്താവനയ്ക്കു ബലവത്തായ അടിസ്ഥാനമുണ്ടെന്നു വേണം വിശ്വസിക്കുവാൻ. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ തൃപ്പൂണിത്തുറ ക്ഷേത്രത്തിനു ചെങ്കുട്ടുവന്റെ കാലത്തു ഹാടകമാടം എന്നു പേരുണ്ടായിരുന്നുവെന്നും അവിടത്തെ പ്രസാദമാണ് ചെങ്കുട്ടുവൻ ശാന്തിക്കാരന്റെ കയ്യിൽനിന്നു സ്വീകരിച്ചതെന്നും വന്നുകൂടുന്നു. ചെങ്കുട്ടുവന്റെ രാജധാനി വഞ്ചിതിരുവഞ്ചിക്കുളമായിരുന്നു എന്നുള്ളതിന് ഇത് ഒരു നല്ല തെളിവാണ്. ഇങ്ങനെ പ്രാചീനസാഹിത്യചരിത്രസംബന്ധമായുള്ള ചില വാദങ്ങൾ ശമിപ്പിക്കുന്നതിനും നീലകണ്ഠൻനമ്പൂരിയുടെ കൃതികൾ പ്രയോജകീഭവിക്കുന്നു.

പെരുഞ്ചെല്ലൂർ ക്ഷേത്രത്തിൽ ശിവനെ പ്രതിഷ്ഠിച്ച ശതസോമൻ കേരളരാജാവായിരുന്നു എന്നാണ് നമ്മുടെ കവി തൈങ്കൈലനാഥോദയത്തിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നത്.

> "സത്യം മറെറാന്നു ചൊല്ലാം നൃവര! തവ കുലേ
>   ജാതനാം മേലിലസ്മൽ-
> ഭക്തോ രാജർഷി ഭൂമണ്ഡലപതി ശതസോ-
>   മാഭിധാനോ മഹീയാൻ
> അത്രൈവ ക്ഷോണിഭാഗേ പുകൾപെരുകിന ചെ-
>   ല്ലൂരനാമ്ന്യഗ്രഹാരേ
> കൃത്വാ ബിംബപ്രതിഷ്ഠാം മമ പരമപദം
>   ദാസ്യതേ വംശജാനാം"

എന്ന പദ്യം നോക്കുക. ക്രി. പി. പതിനൊന്നാം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന അതുലകവിയുടെ മൂഷികവംശ

ത്തിൽ ശതസോമൻ കോലത്തുനാട്ടിലെ ഒരു രാജാവായി രുന്നുവെന്നാണ് പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നത്.

"ശതൈഃ ക്രതുനാം കൃത്വാന്ന-
ശ്ശങ്കാം ഗുർവ്വീം ശതക്രതോഃ
അതിപ്രാപ്തസ്സുതസ്തസ്യ
ശതസോമസ്തതോഭവൽ.

സ പ്രതിഷ്ഠാപയാമാസ
ഗ്രാമേ ചേല്ലൂരനാമനി
കൈലാസാദ്രിപ്രതിച്ഛന്ദ-
മന്ദിരേ ചന്ദ്രശേഖരം.

ശങ്കരസ്തു ഭവദ്വംശ്യാ-
സ്തസ്മാൽ പ്രത്യേകവിംശതിഃ
ഇഷ്ടായുഷോ ഭവിഷ്യന്തീ-
ത്യതിപ്രീത്യാ വരം ദദൌ."

എന്ന ആ മഹാകാവ്യത്തിലെ പതിനൊന്നാം സർഗ്ഗത്തിലുള്ള ചില ശ്ലോകങ്ങൾ നോക്കുക. കോലത്തുനാട്ടു ചിത്രകേതനന്റെ പുത്രനായിരുന്നു ശതസോമൻ എന്നും അതുലൻ പറയുന്നു. അതു കൂടാതെ ക്രി. പി. പത്താം ശതകത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന കോലത്തുനാട്ടു വല്ലഭരാജാവിന്റെ പെരുഞ്ചെല്ലൂർസന്ദർശനത്തെ വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ

"ദ്രുതതരമവതീർയ്യ തത്ര യാനാൽ
ഭുവനഗുരും ശിരസാ പ്രണമ്യ ശൌരിം
പുരമഥ ശതസോമനിർമ്മിതം തൽ
സ പുരരിപോരഭിരാമമാസസാദ"

എന്നു വീണ്ടും ഒരു പ്രസ്താവന കാണുന്നുണ്ട്. തളിപ്പറമ്പിൽ ഒരു ശിവക്ഷേത്രം സ്ഥാപിക്കുവാനുള്ള സൌകര്യം കേരളരാജാവിനേക്കാൾ അധികമുള്ളതു കോലത്തിരിക്കാണല്ലോ. മറിച്ചും വരാൻ പാടില്ലായ്കയില്ല. കേരളേശ്വരനായ ഭാസ്കരരവിവർമ്മപ്പെരുമാൾ വയനാട്ടിലുള്ള തിരുനെല്ലി ക്ഷേത്രത്തിലേക്കു ചില ദാനങ്ങൾ ചെയ്തതായി രേഖകളുണ്ട്. ഈ വിഷയത്തിൽ മൂഷികവംശമാണ് ഒന്നുകൂടി വിശ്വാസയോഗ്യമായി തോന്നുന്നത്.

ഇത്ര മനോഹരവും, കൊച്ചിരാജ്യചരിത്രം സംബന്ധിച്ച് ഇത്ര പ്രധാനവും സാക്ഷാൽ വടക്കുന്നാഥൻെറ പ്രതിഷ്ഠയെ വിഷയീകരിച്ചുള്ളതുമായ ഒരു ഭാഷാചമ്പു പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതിൽ തൃശ്ശിവപേരൂരിൽ സ്ഥാനസന്ന്യാസം ചെയ്ത കൊച്ചിയിലെ മഹാരാജർഷിയാൽ സംസ്ഥാപിതമായ ഭാഷാപരിഷ്കരണക്കമ്മിററിക്കു സവിശേഷമായ ചാരിതാർത്ഥ്യത്തിന് അവകാശമുണ്ടെന്നു പ്രത്യേകം പറയേണ്ടതില്ലല്ലൊ.

തിരുവനന്തപുരം, 27_10_1112.	ഉള്ളൂർ എസ്സ്. പരമേശ്വരയ്യർ, പ്രസിഡെൻറ്, ഭാഷാപരിഷ്കരണക്കമ്മിററി

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

തൈങ്കലനാഥോദയം.

തെങ്കൈലനാഥോദയം

പ്രബന്ധം.

—ooooo—

ലീലാസല്ലാപമല്ലെൻപ്രിയസഖ! നിയതം
        ഭക്തിഭാജാം വിധേയോ
നാലാമ്നായാഭിധേയസ്ത്രിഭുവനപെരുമാൾ
        പാർവ്വതീഭാഗധേയം;
കൈലാസാൽ പോന്നു ദേവീപരിജനസഹിതോ
        ജാമദഗ്ന്യനുവേണ്ടി-
ച്ചേലേന്തുംകേരളേ ചെയ്തോരു വൃഷപുരസം-
        വാസമേതൽപ്രമാണം. ൧

ശാസ്ത്രാമ്നായേതിഹാസസ്മൃതിഷു വിവിധകാ-
        വ്യോൽകരേ നാടകേഷു
ശ്ലാഘ്യേ സാരസ്വതേ വാക്പരിചിതിഷു പരാം
        കോടിമാടീകമാനേ
ഗംഭീരേസ്മിൻ സമാജേ സുമഹതി നവസ-
        ന്ദർഭമാല്യോപഹാര-
പ്രക്രാന്തസ്യാസ്യ മേ ദാസ്യതി വൃഷപുരനാ-
        ഥാനുകമ്പാവലംബം. ൨

വാർകോലും കേരളക്ഷ്മാതലവൃഷഭമഹാ-
        ക്ഷേത്രമൂലപ്രതിഷ്ഠാ-
മാഹാത്മ്യോല്ലാസകല്ലോലിതപരമശിവോൽ-
        കർഷസംഭാവനീയം

നീ കേളെന്തോഴ! ചിത്രം ഭൂസുതനയചരി-
ത്രൈരതിശ്ലാഘനീയൈ-
ർമ്മോഹധ്വാന്തപ്രകാശം വിപദുദധിതരി-
ത്രം നവീനം പ്രബന്ധം. ൩

കല്യാണശ്രീതഴയ്ക്കും ഭുജബലദമിത-
പ്രൌഢവൈരാകരാണാ-
മുല്ലോലഭ്രൂനടീനാടിതധരണിപരി-
ത്രാണനന്താന്തരാണാം
ചൊല്ലേറുംകീർത്തിപാളീകബളിതജഗതാം
കൊച്ചിയെന്നുണ്ടു ഭൂമൌ
വെല്ലുന്നൂ കാപി മേളംപെരിയ കുലപുരീ
മാടധാത്രീപതീനാം. ൪

ഗദ്യം ൧:—അസ്തി ഖലു സമസ്തഭുവനവിസ്താരനി-
സ്തുലപ്രശസ്തിമഹിതാസ്പദേ ഭൃഗുകുലാകല്പകല്പിതേ കേര-
ളക്ഷോണിഭാഗേ നിരന്തരോൽഗതധവളകീർത്തിമൌക്തിക-
ച്ഛടാവിതാനിതനിഖിലജഗദണ്ഡമണ്ഡലാനാം പ്രചണ്ഡ-
ഭുജശൌണ്ഡീര്യ്യവർജ്ജിതകർണ്ണകിരീടികാകുൽസ്ഥകാർത്ത-
വീര്യ്യാദിവീരപുരുഷഗർവ്വസർവ്വസ്വാനാം നിരതിശയജാ-
ജ്വല്യമാനപ്രതാപപാവകജ്വാലാവലീഢരിപു-
ബലശലഭാനാം വിപുലപ്രഥനവിതന്യമാനവരദാനസം-
പാദിതവരസുഖലാഭസംഫുല്ലമനസ്കാരസുമനസ്സ്രൈണ-
നിത്യോദീര്യ്യമാണഹൃദ്യാശീർവ്വിശേഷാണാം മനുകുലമ-
ണിപ്രദീപാനാം മാടധാത്രീഭൃതാം വിശ്വവിസ്മാപകാ-
ഭോഗാ കൊച്ചീതിനാമ കുലരാജധാനീ.

സുരാലയസ്യോജ്ജയിനീ വിഭൂത്യാ
പരൈരയോദ്ധ്യാ മധുരാ വിശാലാ
വിരാജതേ ഭോഗവതീ സപ്തയം യാ
ശ്രിതേവ സംഭ്രയ മഹാപുരീഭിഃ. ൭

മനുകുലമണിദീപൌ തത്ര പുണ്യാമഭൂതാം
മഹിതഗുണനിധാനൌ രാമവർമ്മാഭിധാനൌ
പ്രതിഭടമദകുംഭിപ്രൌഢസംഹാരസിംഹൌ
സലിലനിധിഗഭീരൌ ദ്വൌ മഹീപാലവീരൌ. ൮

തദനു വിപുലവൈദുഷീനിധാനം
മനുജവരോജനി തത്ര ഗോദവർമ്മാ
അഗണിതഗുണശേവധിശ്ച മധ്യേ
രവിസദൃശോ രവിവർമ്മനാമധേയഃ. ൯

ആവിർബ്ബഭൂവ തദനന്തരമാവിഭുഗ്ന-
ഭ്രൂവല്ലിവിഭ്രമവശംവദവിശ്വലോകഃ
സാവിത്രവംശതിലകസ്ത്രിദിവേന്ദ്രധാമാ
ശ്രീവീരകേരള ഇതി ക്ഷിതിപാലചന്ദ്രഃ. ൧൦

ഗദ്യം ൨:—തതസ്സ രാജാ സരോജാരിചൂഡാഭരണ-ചരണകമലപരിചരണനിസ്തുഷസംസ്കാരമനസ്കാരസമു-ദിതപരബോധസാരനിർദ്ധാരിതനിഖിലകൃത്യാകൃത്യവിശേ-ഷഃ ചതുരുദധിമേഖലാദാമബന്ധുരാം വസുന്ധരാം വി-ക്രമോച്ചണ്ഡേന ഭുജദണ്ഡേന ബിഭ്രാണഃ ജഗൽഭ്രമണ-ഹേതിമഹേളാരബ്ധവൈരിവീരകണ്ഠഗ്രഹസമയസമുദി-തപരയശോ ത്രപാളുതകുമാരവിക്രമാക്രാന്തചതുർദ്ദശഭുവ-നാന്തരാളഃ ശക്തിത്രയീസമുല്ലേഖേന പുണ്യഷാം ഗുണ്യച-

ഷൂപായചതുരേണ രാജ്ഞാമുത്തംസായമാനേന ബല-
വദാജ്ഞാബലേനൈവ സപ്താംഗരാജ്യം യഥാവിധി പ-
രിപാലയൻ പുരുഹൂത ഇവാമരാവതീം പുരാണനഗരീം
താം ചിരായ സുഖമധ്യുവാസ.

തൽകാലേ ചതുരന്തഭൂമി (വലയ)-
പ്രാകാശ്യഹേതോർന്നൃണാ-
മുദ്രിക്തൈസ്സുകൃതൈസ്സുരോരുഹഭുവാ
സങ്കല്പിതസ്സാദരം
പ്രൌഢശ്രീരുദിയായ പുണ്യദിവസേ
കശ്ചിൽ കുമാരാഗ്രണീ
മാടക്ഷ്മാപതിവംശഹർമ്മ്യശിഖരേ
മാണിക്യദീപാങ്കുരഃ. ൯

കാന്തിം കാഞ്ചനമൂർത്തിധാരിമദന-
പ്രഖ്യാം പ്രവീരശ്രിയം
പ്രൌഢാനാമപി ചിത്തവൃത്തിമതിഗം-
ഭീരാം പ്രിയംഭാവുകാം
ക്ഷാന്തിം നിസ്തുഷവൈദുഷീഞ്ച നിതരാം
ബിഭ്രന്നരേന്ദ്രാർഭക-
സ്സാന്ദ്രാവിഷ്കൃതദിവ്യലക്ഷണപരീ-
താത്മാ വ്യലാസീദസൌ. ൧൦

സാമ്രാജ്യാധികൃതോ വയസ്യഭിനവേ
ശ്രീരാമവർമ്മാഭിധോ
രാജേന്ദ്രസ്സഹ ഗോദവർമ്മസഹജേ-
നാക്രമ്യ വർഗ്ഗം ദ്വിഷാം

കൃത്വാ ദാനവരം തുലാദ്യപുരുഷം
വാരാണസീസന്നിധൌ
സംപ്രാപ്തശ്ശിവലോകമനാഗനുജോ-
പ്യാഗമ്യ രാമേശ്വരാൽ. ൧൧

അനന്തരമനന്തരായര-
മണീയനാനാഗുണ-
പ്രഭാവജിതരാഘവോ വിഹി-
തലാഘവോ വൈരിണാം
ശരാസവിധിവന്മഹീം ഗുണ-
മഹീയസീം പൂരയൻ
യശോ ജഗതി വീരകേരള
ഇതി പ്രതീതോ നൃപഃ. ൧൨

നീത്വാ ദ്വീപാന്തരേഭ്യഃ പ്രവഹണപുരുഷൈ-
രാഹൃതൈസ്തൽപ്രയത്നേ-
വാജൈർഹ്രുത്സാര്യ്യ ദൂരം ക്ഷിതിസുരവരദൌ-
ർഗ്ഗൃത്യമുദ്രാപിശാചീം
യോദ്ധും നവ്യാധികാരാദരിഭിരധികനി-
വ്യൂഢസർവ്വാഭിസാരൈ-
സ്സാർദ്ധം സർവ്വത്ര യുദ്ധോത്സവമഹഹ ചിരാ-
ദന്വഭൃദ്ദുന്നതാത്മാ. ൧൩

സോയം നിശ്ശേഷവിദ്യാനിപുണമതിരുപാ-
ലിംഗിതോ വീരലക്ഷ്മ്യാ
മായംകൂടാത മാനാംബുധി വിമതഭടൈ-
ർയ്യുദ്ധബദ്ധാഭിയോഗൈഃ

ആവിർവ്വൈരം പടസ്സ്വായ് വൃഷപുരിയിലെഴു-
ന്നള്ളുമക്കാലമുച്ചൈ-
രാബദ്ധാഡംബരം മെന്മയൊടൊരു ശിവരാ-
ത്ര്യുത്സവം പ്രാദുരാസീൽ. ൧൪

വീരാണാംമണി വീരകേരളനൃപൻ
ദിവ്യോത്സവേ ചെന്നസൌ
നേരേ ശൂരഭടാവലീകളകള-
വ്യാലോളിതാശാന്തരം
ഗൌരീനേത്രചകോരപാർവ്വണശര-
ച്ചന്ദ്രം പ്രണമ്യ പ്രഭും
വാരാളും വൃഷഭാലയേ സഹൃദയൈ-
രൊന്നിച്ചിരുന്നീടിനാൻ. ൧൫

വാർമേവീടുന്നവിദ്വജ്ജനനിഗദിതതെ-
ക്കൈലനാഥപ്രഭാവ-
ശ്രീമാഹാത്മ്യങ്ങൾ കേട്ടും പ്രകടിതരുചി ക-
ണ്ടും പ്രസന്നാന്തരാത്മാ
ധീമാനല്പസ്മിതംചെയ്തഖിലസദസി ചെ-
ല്ലൂരപൂർണ്ണത്രയീശ-
ശ്രീമൽകാരുണ്യപാത്രം കവിമഴകിനൊടാ-
ദിഷ്ടവാൻ പദ്യവാചാ:— ൧൬

"വിദ്യാവല്ലഭ! നീലകണ്ഠസുകവേ!
ചെല്ലൂരനാഥോദയം
ചിത്രം പണ്ടു കൃതം പുനശ്ച രചിതം
നാരായണീയം ത്വയാ;

അദ്യൈവാരഭതാം ഗിരാ മമ ഭവാൻ
തെക്കെകലനാഥോദയ-
പ്രത്യഗ്രാഖ്യകലന്ന ബന്ധുരഗുണം
ബന്ധം പ്രബന്ധോത്തമം" ൧൭

ഇത്ഥം നിയുക്തഃ കുരുഭൂമിഭർത്രാ
ഭദ്രാചലക്ഷേത്രമഹത്വമാന്യം
ഹൃദ്യം കല്ലോദാരമണിപ്രവാളൈ-
ശ്ചിത്രസ്ഫുടാർത്ഥം വിദധേ പ്രബന്ധം. ൧൮

ശ്രീചേർന്നിട്ടും മഹേന്ദ്രാചലഭുവി നിഖില-
ക്ഷത്രവൈരാഗ്നിനിർവ്വാ-
ണാശാന്തസ്വാന്തപത്മേ വസതി പരശുരാ-
മേ തപസ്യൈകകാമേ
വ്യാജാദേതാന്നഭാവാഃ കതിചന യതയോ
യായജൂകാ മഹാന്ത-
സ്സാശംസം പോന്നുവന്നു വിമലതരമനോ-
ഭാസുരാ ഭൂസുരേന്ദ്രാഃ. ൧൯

അപ്പോളത്ഭുതചക്രവർത്തി യമിനാം
മുഖ്യാസനേഷ്വാസ്ഥയാ
വിപ്രേന്ദ്രാൻ വിനിവേശ്യ ഭക്തിയൊടു ചെ-
യ്താതിഥ്യപൂജാവിധിം
മുൽപാടുദ്യതഹസ്തപാളി യുഗപ-
ദ്ദത്താസ്തദീയാശിഷോ
ലബ്ധ്വാ വിഷ്ടരസീമനി സ്വയമുപാ-
വിഷ്ടോ ബഭാഷേ കൃതി:— ൨൦

"ധന്യാ വിപ്രേശ്വരാഃ! സ്വാഗതമിഹ ഭവതാം
ബ്രഹ്മവിദ്യാവിനോദം
നന്നാസ്ഥിതാന്തരായം ദിനമനു ഹൃനമോ-
ദേന മേവുന്നതല്ലീ?
എന്നല്ലേ കമ്മകാണ്ഡപ്രകടനവിധിനാ പാ
രിലെല്ലാടവും പോ-
ന്നന്യൂനം വാച്ചലാവും കരുണയുമനപാ-
യം വിളങ്ങുന്നതല്ലീ?. ൨൧

എന്നാലെന്തു മനോരഥം മനസി പൂ-
ണ്ടഭ്യാഗതാസ്സാമ്പ്രതം
കിന്നാമാദ്യ വിധേയമാശ്രവജനൈ-
രേഭിഃ പ്രസാദോത്സുകൈഃ"
എന്നേവം പ്രമിതം ഗഭീരമരുള-
പ്പാടമ്മുനീനാംപ്രഭോ-
രൊന്നിച്ചങ്ങുപകർണ്ണ്യ കോപി നിയമീ
വൃദ്ധോ ബഭാഷേ തദാ:— ൨൨

ഗദ്യം ൩:— "ജയ ജയ ദേവ ഭൃഗുസത്തമ! സാമ്പ്രത-മാകർണ്ണയ മമ വാണീമനാം. ത്രിഭുവനവീരം കൃതവീര്യാ-ത്മജമുന്മർയ്യാദം ബ്രഹ്മവിഘാതിനമാഹവസീമനി ഹേഹ-യരാജം കൊന്നുമുടിച്ചതുമഖിലക്ഷത്രിയജാതിവിഘാതം കാരണപൂർവ്വം നന്നച്ചെയ്തതു പിന്നെച്ചെയ്തതുമെന്നേ സുഖമേ പെരിയ വിചിത്രം ശരത്രായുധമിഹ സത്രാശന-രുചി പൃഥ്വീദേവകദംബമശേഷം ഗതവിത്രാസമിതുന്ന-തശീഷം നീള നടക്കമ്മാറു ചമച്ചതുമെന്നേയല്ലേ നിത്യാ-തായാ മർയ്യാദായാഃ സ്ഥിതിമതിമഹതീം പർയ്യാപ്തം ഭുവി

പരികല്പിച്ചതുമൊക്ക ശ്രവണസുധാരസവർഷം കേട്ട വിചിത്രം മഹിതചരിത്രം ചേതസി മേദുരകൌതുകമോദാസ്സുചരിതലക്ഷ്മീസൌരഭവന്തം ഗിരിവരകന്യാധർമ്മസുതന്തം കണ്ടു ഭവന്തം നയനങ്ങൾക്കും പരമാനന്ദം പൂരിപ്പാനായ്നാമിഹ വന്നു. മുന്നം മുന്നം പ്രളയവിരാമേ ദുഷ്ടദനുജൻ കട്ടുമറച്ചൊരു വേദാനാത്തു കൊടുത്തു വിരിഞ്ചനന്നെക്കൊണ്ടു പുരാതനപൂരുഷനഖിലജഗൽപ്രഭു ലോകവിനിർമ്മിതി ചെയ്യിപ്പിച്ചതു കേൾപ്പുണ്ടിന്നാം; പുനരഥ ഗർവ്വിതദുർവ്വാസോമുനിശാപംകൊണ്ടു ത്രിഭുവനലക്ഷ്മി മറഞ്ഞൊരു നേരം ദേവാസുരകൃതദുഗ്ദ്ധപയോനിധിമഥനാടോപേ താണൊരു മന്ദരമന്ഥാനത്തെക്കമഠാകൃതിപൂണ്ടഴകിലുയർത്തിക്കൂട്ടതരമഥിതാൽ കലശമഹാബ്ധേസ്സുധവിലാസം ശുദ്ധമതൊക്ക വെളിച്ചത്താക്കിപ്പരിപാലിച്ചതു കേൾപ്പുണ്ടിന്നാം; പിന്നെക്കൊടിയ ഹിരണ്യാക്ഷന്താൻ പാർത്തലമൊക്കപ്പാത്തിരയാക്കിക്കെട്ടിമുറുക്കി മഹാംബുധിതന്നിലൊളിച്ചൊരു കാലത്താദിവരാഹവരാകൃതികൈക്കൊണ്ടവനെക്കൊന്നു ധരിത്രീദേവീമുററംതേടിനതേററത്തെല്ലത്തേററം ഭീതാമഴകിലെടുത്തു യഥാസ്ഥാനം ചേർത്തു പ്രൌഢൈരൊപ്പമുറപ്പിച്ചുള്ളതദീരിതം ചരിതമശേഷം കേൾപ്പുണ്ടിന്നാം; ദുഷ്ടശിഖാമണി പിന്നെയൊരുന്നാളുലകിടമഖിലം കളിയാക്കിന്ന ഹിരണ്യപുരസ്സരകശിപുമഹാസുരനസ്തഭയാങ്കരമുദ്ധതചിത്തോ വാഴുംകാലം നരസിംഹാത്മാ ക്രുദ്ധ നഖാഗ്രൈരുഗ്രൈരവനുടൽ നടുവേ കീറിക്കുടർമാലകളുമണിഞ്ഞു ജഗത്ത്രയമാശ്വാസത്തെ വളർത്തുമല്ലോ കേൾപ്പുണ്ടിന്നാം; പിന്നെ മഹാബലിയായ മഹാബലദനുജമഹീപതി ദേവേന്ദ്രാദിസുധാശന

വൃന്ദം കൂട്ടത്തോടേ ദൂരത്തോട്ടി ക്രൂരതപാഢ്യനിരർഗ്ഗളവീര്യ്യോ ഭുവനംമൂന്നും കാൽക്കീഴാക്കി വസിക്കുംകാലം നവനവകുഹനാവടുവാമനനായ് മൂവ്വടികൊണ്ടുലകൊക്കയളന്നമ്മാബലിതന്നെ നിബദ്ധ്യ വിദഗ്ദ്ധം ദേവപതിം ദിവി വാഴിപ്പിച്ചകരുണാസക്ത്യാ കാത്തരുളുമയ്യോ കേൾപ്പുണ്ടിന്നാം; നിഖിലജഗൽപരിരക്ഷ കുറിക്കൊണ്ടനനനവതാരങ്ങളിവണ്ണം മുകിൽവർണ്ണൻ പൂണ്ടരുളുതരീത്യാ കീഴിൽ ചെയ്യോരനുപമചരിതവിലാസമതൊക്കയുമിക്കാലത്തപ്പാർത്ഥിവ സാർത്ഥവതംസമഹാമണി കൃതവീര്യാത്മജരക്ഷിതനിഖിലക്ഷത്രിയജാതിവിഖ്യാതംകൊണ്ടൊരു ഭൂഭാരം തീർത്തിടയിളകീടിന ധർമ്മസ്ഥിതിയെപ്പരിപാലിച്ചു സുകർമ്മവിഭൂതിം നീള വിതച്ചു (നടിച്ചു?) വളർത്തൊരു ലോകാനുഗ്രഹവാഞ്ഛിന്നൊരുവാ വാത്സല്യത്താനേ. നീളു നടന്നാലെല്ലാടത്തും നിൻ ഉണ്മൊഴിയെക്കേൾപ്പാനില്ലേ. കനിവിനൊടെന്നാലാകല്പാവധി ധരണിമേന്നാമാകല്പയ നീ. പിന്നെച്ചൊല്ലാമെല്ലിയൊരു കാംക്ഷിതമെന്നന്നോരോ കർമ്മകദംബം ചെയ്യാനായ്ക്കൊണ്ടനുപമസമ്പൽസംഭൃതമാമൊരു ഭൂമിഭാഗം ഞങ്ങൾക്കാക്കിപ്പുണ്യശ്രേണിം പരിഗൃഹ്ണീഷ്വ ചതുർദ്ദശലോകാനന്ദഗൃഹ്ണീഷ്വനിരർഗ്ഗളഭാഗ്യവിലാസപയോധേ!”

വിഖ്യാതാനാം ദ്വിജാനാം സദസി നിയമിവൃ-
ന്ദോദിതാമർത്ത്യദാരാ-
മഗ്രേ വാണീം ചെവിക്കൊണ്ടനുപമമഹിമാ
സാർവ്വഭൗമോ മുനീനാം
ആക്ഷീണവ്യാകുലത്വം തടവിന മനസാ
ദാനശീലോ മുഹൂർത്തം
വ്യഗ്രം കൈക്കൊണ്ട ദൈന്യ്യൗ മഹിതമഖവരോ-
ത്സൃഷ്ടവിശ്രാന്തഭൂമാ. ൨൩

“എന്തേപോൽ ചെയ്യതയ്യോ! ധനമഖിലമൊട്ടു-
ങ്ങീ പരായത്തമത്രേ
ചിന്തിച്ചാൽ സാഹസവും മേ ദൃഢമവനിസുര-
പ്രാർത്ഥിതം പൂരണീയം
അന്തംകൂടാത വിസ്താരിണമിഹ പയസാം
രാശിമുത്സാര്യ ദൂരം
ചന്തത്തിൽ കല്പയിഷ്യേ നവനവമൊരു ഭൂ-
ഭാഗമേഷാം ദ്വിജാനാം.” ൨൪

ഇതി നിശ്ചിതധീസ്സ പശ്ചിമാബ്ധിം
ഗതവാൻ വീര്യ്യവതാമപശ്ചിമോസൗ
ക്ഷിതിദേവസമക്ഷമത്യുദഗ്ര-
പ്രഥിമാനം വരുണം വിളിച്ചുവാദീൽ:— ൨൫

“ഭോഭോ ഗംഭീര ധീരോദ്ധത സലിലനിധേ!
വാരിസങ്കോചജന്യം
ഭൂഭാഗം യാചതേ ന്നൊട്ടു മുനിവൃഷഭോ
ജാതിവൈരീ നൃപാണാം
ആപാദിപ്പാൻ മുനീനാമഭിമതമധുനാ
യജ്വനാമുദ്യതോ ഞാൻ
വൈപുല്യം നിഷ്ഫലം തേ ചെറുതു ബത ചുരു-
ക്കേണമെന്നാലിദാനീം.” ൨൬

ഇത്ഥം വാക്കുകൾ കേട്ടു ശാപകലഹാ-
ശങ്കീ വെളിച്ചത്തു വ-
ന്നത്സന്നോ ഭഗവാൻ (തദൈവ) വരുണോ
ദൃഷ്ട്വാ മുനീനാം പ്രഭും

ഉദ്യൽബ്രാഹ്മമഹോവിമിശ്രവിജയ-
ശ്രീദീപ്യമാനം തദാ
ചിത്രേ വിസ്മയമാർന്നു സംസ്ഥിതമണ-
ഞ്ഞൂചേ മനോജ്ഞാം ഗിരം: — ൫൭

"പുണ്യാംഭോധേ! മുനീനാംപരിവൃഢ! ഭുവന-
സ്വാമിനാം ത്വാദൃശാനാ-
മെന്നും മര്യാദകൈവിട്ടൊരു വചനമുര-
ക്കുന്നതോർത്താലയോഗ്യം
എന്നാലും കേളിദാനീം വിരവിലിദമനു-
ഷ്ഠേയമെങ്കിൽ ഭവാന്മേ
ഖഡ്ഗം യജ്ഞായുധം ശ്ലൂപ്പമിതഴകിലെറി-
ഞ്ഞുള്ളതെല്ലാം വിധേയം." ൫൮

ഞാപ്പോൾ തഥേതി പരിഗൃഹ്യ കരേണ ശ്ലൂപ്പം
കെല്പോടുയത്തിയെറിവാനുറിയുന്ദരായാം
മുപ്പാടെഴുന്നനലസൂക്ഷ്മശിഖാനികാശം
നിഷ്പന്ദമൈക്ഷത മഹോവിസരം മഹാബ്ധൗ. ൫൯

പെട്ടന്നഭ്യക്ഷണംകൊണ്ടുദിതമതു മറ-
ഞ്ഞൊരുനേരത്തു ശ്ലൂപ്പം
തസ്മിന്നേവ പ്രദേശേ ഭുജബലമണി ചി-
ക്ഷേപ യജ്ഞായുധം തം
ഒട്ടല്ലേ ചിത്രമപ്പോൾ വിരവൊടു വരുണോ
വാരിണാ ദൂരനിന്ന്
പൃഷ്ഠാഭോഗം സമന്താത്സമമഥ ദദൃശേ
ഭൂതലം ദൃഷ്ടിരമ്യം. ൬൦

തദനു ഭൃഗുകുലേന്ദ്രന്താനനുജ്ഞാപ്യ വാരാ-
ന്നിധിമനുപമസമ്പൽസംഭൃതം ഭൂവിഭാഗം
സദയമതു കൊടുത്തു കൎമ്മിണാം ഭൂസുരാണാം
മുദമധികമിയന്നു സൎവ്വലോകാസ്തദാനീം. ൩൧

ആകമ്രം തെക്കു കന്യാകുമരിയൊളമതി-
 ശ്ലാഘ്യരമ്യം വടക്ക-
ഗ്ഗോകൎണ്ണത്തോളമയ്യാ പുകൾപെരുകിന സ-
 ഹ്യസ്യ പാശ്ചാത്യഭാഗേ
വാർകൊള്ളും കൊങ്കണാഖ്യാനമിതതിമഹിതം
 ഭാൎഗ്ഗവപ്രൌഢദത്തം
ഭോഗശ്രീലോഭനീയം ജനപദമൊരുമി-
 ച്ചാവസൻ ഭൂസുരേന്ദ്രാഃ. ൩൨

ഗദ്യം ൪:— കഥമിഹ കഥയേ കോങ്കണരാജ്യമഹത്വവിശേഷം. ചൊൽക്കൊണ്ടിടിന തെക്കംഗംഗയിതെന്നു യശോദനറിതിക്കും നിരുപമപാവനമഹിമാ കുലടചിതയേ നിത്യ വസിക്കും ഭൂമിസുരോത്തമഹോമസമിദ്ധസമിദ്ധവിരുൽഗതസൌരഭസാരം തടവിത്തടവിപ്പരിതോ മുദമുറ്റു പെരുമാറിടും പവനവിലോളിതഭംഗുരബാലതരംഗഗഭീരാ പേരാറായ മഹാനദിതാനും, ചൂൎണ്ണിതബഹുവിധദുരിതകദംബാ വൎഷാസമയജലാന്തശ്ശയനസചായമുൽഭൂതമഹേശചരബിംബവിഡംബിതശേഷശയാസ്പദകലശസരിൽപതിമഹിമാഭോഗാ നിയതമഹോത്സവഡംബരസംഭൃതഗൌരീസപ്തകപുണ്യസ്നാനാനുഗ്രഹകൃത്യപവിത്രിത മുക്താധവളവിദ്രുമഘസചാതുലമേദുരകപൂൎണ്ണാ ചൂൎണ്ണീതടിനിയും, മുല്ലാസത്തോടു എല്ലാപഗയും മററുമിവണ്ണം മെത്തുമോ

രോരോ പുണ്യവഹന്തീപരിസരഭാഗം നിള നിറന്തകമേ
ലാകേരരസാലക്രമുകഭുജംഗമവല്ലീരംഭാപനസപ്രഭൃതിഭി ര
തിസുഭഗംഭാവുകനവശീതളഭൂതലമെന്തേ പറവതു മെത്ത
നാവനവസസ്യശ്രേണീഹരിതനിചോളമണിഞ്ഞു നദീമാ
തൃകമാം കേദാരസ്ഥലനിവഹമനോഹരമക്ഷീണദ്യുതില
ക്ഷ്മീവല്ലഭസന്നിധികൊണ്ടതിധന്യാഭോഗം ചൊല്ലാർന്നീടി
ന വിലാചലമാം കല്യാണസ്ഥലമഴകിയ വല്ക്കലതീ
ർത്ഥവിരാജിതമണ്ഡപമമഹിമജനാർദ്ദനസദനം ദേവാസുര
ഗണസേവാരംഗം പിതൃജനസന്നിധിമഹനീയാമലപി
ണ്ഡശിലാതലമണ്ഡിതഭാഗം പാപവിനാശിനി മുതലാ
ള്മേവിന പാവനതീർത്ഥവിഭൂതിഭരിതം പ്രളയത്തിങ്കലുമ
പഗതവിലയം ഹരഹര ചിത്രം വൈകുണ്ഠാദപി മുരഹ
രദേവനതിപ്രിയമുച്ചൈസ്സുചരിതഗമ്യം ധാത്രീക്ഷേത്രവു
മിത്ഥം മൂന്നാമതവും ദിവ്യക്ഷേത്രംകൊണ്ടു ഗരിമ
പാത്രം മദ്ധ്യേമദ്ധ്യേ പുരുതാസ്ഥിത്ത സമുല്ലസികൾമെത്തി
ന പുണ്യക്ഷേത്രശ്രേണികൾകൊണ്ടും സമധീതാ
ഗമശാസ്ത്രവിമർശക്രമപൂതാത്മഭിരഞ്ചിതപഞ്ചമഖാദിക്രിയ
ചെയ്തുവിരതസഞ്ചിതസുചരിതരാശിഭിരതുലബ്രാഹ്മമഹോ
മഹനീയൈരവനീസുരേന്ദ്രൈരഭിപൂരിതമായ് ചാരുത
പൂണ്ട ചതുഷ്ഷഷ്ടിമഹാഗ്രാമവിഭൂതിസമഗ്രിമകൊ
ണ്ടും പെരികപ്പെരിക വിചിത്രാഭോഗം ധർമ്മങ്ങൾ
ക്കൊരു മൂലസ്ഥാനം പാവനതായാ ജീവനസാധനമാ
ചാരാനാമഭ്യാസഗൃഹം ഭവസാഗരത്തിന്നവസാനസ്ഥലി
നിർമ്മലതായാ നർമ്മനികേതം മര്യാദയ്ക്കൊരു വര്യാധാരം
കിം ബഹുവാചാ ഭാഗ്യംകോലിന തൽഗുണവൈഭവമോ
ർക്കുന്നോരും വാക്യവിദൂരം.

ഭൂയസ്സഞ്ചിന്ത്യ ധീമാൻ മദനമഥനശി-
ഷ്യാഗ്രണീരത്യുദഗ്രാം
മായംകൂടാതവണ്ണം പരിചൊടു പരിപാ-
ലിപ്പതിന്നപ്രദേശം
സോയം കല്പിച്ചു സൂര്യാന്വയകുലതിലകം
കേരളാഖ്യം നരേന്ദ്രം
കോലുംപ്രീത്യാ ഭവാനീപതിപരിചരണാ-
ൎത്ഥം പ്രപേദേ ഹിമാദ്രിം. ൨൩

കൈലാസദ്വാരദേശാൽ പ്രഭൃതി പുരഹരാ-
ജ്ഞാകരൈരന്തികസ്ഥൈ-
രാലക്ഷ്യപ്രേമഭക്തിപ്രണയബഹുമതി-
പ്രക്രിയൈരഗ്രഭാഗേ
മേലേമേലേ വണങ്ങിത്തൊഴുതു സവിനയാ-
ദിഷ്ടവൎത്മാ കടന്ന-
ന്നാലാം കക്ഷ്യാലയാന്താം വസതിമണിഗൃഹം
പ്രാപ ബാലേന്ദുമൌലേഃ. ൨൪

പാരിലേഴിന്നു നാഥം നൊറിതടവുമിടം-
തുത്തുടക്കാമ്പിലമ്പിൽ
ചേരും ഗൌരീമുലക്കൺമുകളിൽ വലമിട്ടും
വാമഹസ്താംഗുലീകം
നേരേ ഹേരംബസേനാനികളെയുമിരുപാ-
ട്ടും മുദാ ചേൎത്തു മേളം-
പൂരിക്കുംനൃത്തരത്നദ്യുതിനിചുളിതസിം-
ഹാസനേ ഭാസമാനം, ൨൫

ഭക്ത്യാ ച്ചൂഴും നിറഞ്ഞീടിന സനകസന-
        ന്ദാദിയോഗീന്ദ്രമധ്യേ
യുദ്ധോടോപോത്സവം നാരദമുഖഗളിതം
        കേട്ടു രാമാജ്ഞനീയം
നൃത്യൽഭോഗീന്ദ്രവാർകുണ്ഡലമിളകി മറി-
        ഞ്ഞുല്ലസൽഗാംഗവീചീ-
മഗ്നോന്മഗ്നേന്ദുരേഖം സദസി തലകുലു-
        ക്കിപ്പുരിശ്ലാഘമാനം, ൩൬

തിങ്ങും ഗന്ധർവ്വയക്ഷപ്രമുഖവിബുധചരാ-
        രബ്ധസംഗീതകേളീ-
സംഹൃഷ്യന്മദ്ദളാഡംബരമിട നിനദ-
        പ്രൌഢമാകർണ്ണ്യ മോദാൽ
ഭംഗ്യാ ശ്രീപാദപീഠോപരി പരിചൊടു വ-
        ന്നാസ്ഥിതം ദക്ഷദോഷ്ണാ
തുംഗം കൌമാരവാഹം ചെറുചിറകു തല്ലോ-
        ടിത്തുലോം മാനയന്തം, ൩൭

വാസ്യാന്ന പെഞ്ചിടകൾ ഭോഗിവരേണ ഭംഗ്യാ
മേല്പട്ടു കെട്ടി മതിഖണ്ഡകൃതാവതംസം
കാശ്മീരചിത്രകമിവാമലഫാലമധ്യേ
തിപ്പെട്ടുമഞ്ഞുതതൃതീയദൃശം ദധാനം, ൩൮

പാത്തിട്ടിലെന്നുമിരവുംപകലും തിരിക്കം
നേത്രങ്ങൾകൊണ്ടിടയിടെസ്സമുദീക്ഷ്യ സാകം
കാത്ത്യായിനീകരവികസ്വരകേളിപത്മേ
ചീർത്തോരുറക്കമൊരു പാതിയിലാദധാനം, ൩൯

തൃക്കാതിലമ്പൊടണികുണ്ഡലമായണിഞ്ഞോ-
രക്ഷാമകുണ്ഡലിഫണാമണിദീപ്തിപൂരം
കണ്ണൂരണ്ടു മിന്നിന കവിൾത്തടദർപ്പണാന്തേ
രക്ഷാനുലേപമിട ചേർത്തധികം ജ്വലന്തം, ൪൦

ദേവീ ഭവാനി മുഖസീമനി നട്ട കാംക്ഷാ-
പൂവല്ലിതൻ മധുരപൊൽപ്പഴമെന്നപോലെ
ശ്രീവായ്ക്കുമോമലണിവായ്മലരിൽ തെളിഞ്ഞു
താവുന്ന മന്ദഹസിതേന വിരാജമാനം, ൪൧

ഹാലാഹലാഞ്ചിതഗളം ഗിരിജാകുചോദ്യ-
ന്മാലേയമേലുമുരസാ ധൃതമുണ്ഡമാലം
ചേലാർന്നെഴും മൃഗകുഠാരവരാഭയശ്രീ-
കോലും കരാത്തഭുജഗാംഗദകങ്കണൌഘം, ൪൨

ദന്തീന്ദ്രചർമ്മമയമാടയുടുത്തതിന്മേൽ
ചന്തംമികും ഭുജഗമേഖലയാ ലസന്തം
വൃന്ദാരകാളി മുടിമേലണിയുന്ന തൃക്കാൽ-
ച്ചെന്താമരങ്ങളിലെഴും ഫണിനൂപുരാഢ്യം, ൪൩

കണ്ടോളമീക്ഷണസുഖം വിപുലാന്തകമ്പാ-
ഭണ്ഡാരമഗ്രിതനയാധ്യുഷിതാങ്കഭാഗം
കൊണ്ടാടി നിന്നു മനസാ നിജമേവ ഭാഗ്യം
കണ്ടാനസൌ സുരധുനിക്കൊരു ശ്രദ്ധജാരം. ൪൪

കാൺനേരം കട്ടക്കെന്നണിചരണതലേ
വീണു കുപ്പിട്ടമേനം
മാണിക്യം മൌനഭാജാം മുറുകമുറുക മാ-
റത്തണച്ചാനതാംഗം

മാനം നില്പാത രാഗാലണിമുടിയിൽ മുക-
        ന്നാവൊളം ധമ്മസൂനം
സാനന്ദം ദേവതി ത്വൈ സകലസദസി സം-
        ഭാവ്യ പേത്തും തെളിഞ്ഞോർ. ൪൫

അഗ്രേ നിൽക്കും കുമാരം ദ്വിരദമുഖനെയും
        പാഷദാൻ നന്ദിമുഖ്യാ-
നൊക്കപ്പൊത്താസ്ഥയാ സൽകൃതമൃദുഹസിതോ
        ഭക്തിസന്നമ്രമൂദ്ധാ
മുഷ്ഷോടംഭോധിദൂരീകരണവുമചിരാ-
        ദത്ഥിനാം ഭൂസുരാണാ-
മൊക്കെയ്യും ചെയ്ത ഭൂദാനവുമുടനറിയി-
        ച്ചുത്ഥയാമാസ ദേവം:— ൪൬

"എൻപോററി! മൽപ്രണീത മാഹതി ജനപദേ
        പോന്നെഴുന്നള്ളി നീണാ-
ളമ്പിൽ ചെയ്യേണമിന്നിത്തിരുവടി ഹിമവൽ-
        കന്യയാ സന്നിധാനം
അംഭോധിപ്രൌഢനും ഞാനുമിതനുമതയാ-
        ഞ്ഞായുധോൽക്ഷേപകൃത്യേ
മുമ്പിൽ ചുററത്തിലുണ്ടായൊരു കലഹവുമാ-
        കണ്ണനീയം വിശേഷാൽ. ൪൭

മുഷ്ഷോടെട്ടുത്തെറിയുമൊന്നിനുമെന്നബുദ്ധ്യാ
ചക്രേ പയോധി ചിതൽതിന്നൊരു ശൂപ്പനാശം
അക്കോപ്പറിഞ്ഞുടനിരുമ്പുകളെച്ചമച്ചു-
ണ്ടഗ്രേ മുടിച്ചിതു സമസ്തവുമക്ഷണേ ഞാൻ. ൪൮

എന്നാൽ തെളിഞ്ഞു മമ ഭൂമിയിൽ വാസമിപ്പോ-
ളെന്നാഥ! സന്നതവിധേയ! വിധേയമെന്നും"
എന്നാശു കേട്ട ഭഗവാൻ ഭുവനൈകഭർത്താ
മന്ദസ്മിതോജ്ജ്വലമുഖോ മധുരം ബഭാഷേ:— ൪൯

"എൻവത്സ! കേൾ തവ ചരിത്രവിനോദമത്രേ
സംവൃത്തമത്ര ഗുണമിശ്രിതമിത്രനേരം
കർമ്മസ്ഥിതിക്കു വിഹിതം മഹിതം ദ്വിജേഭ്യോ
മർമ്മാ തെളിഞ്ഞിതു ത്രിലോകം നവഭൂമിദാനം. ൫൦

എന്നാൽ പൊറുക്ക ചിലനാൾ നവമുത്സവം നീ
നന്നായുള്ളത്തിവിടെ നാഗരികേക്ഷണാനാം
എന്നാണ മൽപ്രണയിനീകുളുർകൊങ്കയാണ
നിന്നാണ നിന്നഭിമതം പരിപൂരയേ ഞാൻ." ൫൧

മന്ഥരാമിതി നിശമ്യ ഭാരതി-
മന്തികേ വിമനസി ക്ഷമാട്ടതാം
സുന്ദരീ ദയിതനോട്ടുണർത്തിനാ-
ളന്തരാ തൊഴുതുകൊണ്ടു പാർവ്വതീ:— ൫൨

"കൃപാബ്ധേ! തൃക്കൺപാർത്തരുളുക
മനോഭംഗവിവശ-
സ്സ്വവാഗ്രേ ഭൂഭാഗം കിമപി ച-
രണാഗ്രേണ വിലിഖൻ
ഗഭീരാത്മാ നിൽക്കുന്നിതു നത-
മുഖോയം മുനിവൃഷാ
വിഭോ! മാനിക്കേണം വചനമ-
ചിരാദസ്യ സുമതേഃ. ൫൩

വിധേയത്തിൻ മാഹാത്മ്യവുമഖി-
ലലോകോദയകരം
വ്രതം ഭക്തത്രാണം തവ നിയ-
തമോത്തുന്നിരുപമം
പ്രസീദാശു പ്രാണേശ്വര! പര-
മശിഷ്യപ്രണയമ-
ത്യുദാരം പൂരിപ്പാൻ വിരവിലെ-
ഴുന്നള്ളേണമധുനാ." ൩൮

ഇത്ഥം നിശമ്യ മൃദുലസ്മിതസുന്ദരാസ്യോ
മുഗ്ദ്ധ! തഥാസ്തു തവ വാക്യമിതെന്ന മന്ദം
ഉത്ഥായ പാണികമലേന പിടിച്ചു ഗൌരീ-
ഭർത്താ ഭൃഗുദ്വഹകരം ഗമനോദ്യതോഭൂൽ. ൩൯

ശൈലാദിഭിംകിരിടിശാസ്തൃമുഖാസ്തദാനീം
ശൈലാത്മജാമിഴിമുനസ്സുലറിഞ്ഞുടന്തം
ചേലാർന്ന പാഷദവരാ ഗമനാഭിയുക്തം
ത്രൈലോക്യനാഥമൊരുമിച്ചഥ കൈപണിഞ്ഞാർ.

ഗദ്യം ൭:—ഹരഹര ശിവ വിസ്മയം വിസ്മയം വിശ്വ നാഥപ്രയാണോദ്യമേ തത്ര കൈലാസശൈലേ വളർന്നോരു കോലാഹലാഭോഗമുണ്ടോ പറഞ്ഞാലൊടുക്കം വരുന്നു! മഹാപാഷദപ്രൌഢരൊക്കപ്പുറപ്പെട്ടിട്ടോ കേൾ കട്ടക്കെന്നെഴുന്നള്ളുമിക്കോപ്പിനങ്ങെന്നുപോൽ മൂലമെന്തോട്ടിതെന്നും കുമാരാംബികായാശ്ച യാത്രാസമാരംഭമത്തമ്പിരാട്ടിക്കുമുണ്ടെന്നു കേട്ടു, ഗഭീരം വിഭോരന്തരംഗം ധരിക്കാവതല്ലൊട്ടുമേ കഷ്ടമോർത്താലശേഷം പരിത്യജ്യ യാ

ത്താപ്രസംഗം പറഞ്ഞാലിതെന്താശ്ചൎയ്യം നില്ല മിണ്ടാഷ്ക, ഭോഷാ!, ദൃഢം ജാമദഗ്ന്യനുവേണ്ടി ത്രിലോകീശ്വരീകല്പിതംപോലിതൃത്തൂതം പ്രക്രമം നിഷ്ഫലം ജല്പനക്കോപ്പിതെന്തിന്നു വിശേഷാശനോടൊക്ക നിശ്ശങ്കിതം പോകയെന്നിപ്പരം കാൎയ്യചിന്താ നമുക്കെന്തു,പുണ്യാനഭാവോയമെന്നേ സുഖം ജാമദഗ്ന്യോ മുനീന്ദ്രൻ വിശിഷ്യൈവ ശിഷ്യേഷു യസ്മിൻ ഘനപ്രേമപൎയ്യാകുലം ഭൎത്തൃഗൎക്കാമ്പു മുപ്പാരിലാൎക്കേനമേതാദൃശം ഭാഗ്യമെത്തീടുമോ? മററുമിത്യാദിനാനാവചോരീതി കയ്ക്കൊണ്ടു തെക്കോട്ടു നോക്കിത്തിരിച്ചു തദാ കേപി ശൈലായുധാഃ തുംഗസാലായുധാഃ കേചിദന്യേ മഹാകുംഭിസിംഹങ്ങളെത്തങ്ങളേ കയ്യിടിച്ചുൽഭടാടോപമന്യോന്യമെത്തും ഭയക്രോധഭാവങ്ങളെക്കണ്ടു പാരഞ്ചിരിച്ചും പരേ തെണ്ടു ഘോരന്തിരിച്ചും മദോച്ചണ്ഡദോൎദ്ദണ്ഡകണ്ഡൂവിനാശായ രണ്ടാമതിരിത്തുയുദ്ധം ബാഹുയുദ്ധം തുടൎന്നും നെറംപൂണ്ട ധാതുദ്രവം ഭസ്മസമ്മൎദ്ദിതം നീളമെന്മേലണിഞ്ഞും ചിലർ ദേവദേവന്നെഴുന്നള്ളുവാനേററമുററത്തിൽ മേവും വൃഷക്കൂററനെക്കൊണ്ടെ നന്നായണിഞ്ഞഗ്രതോ നൃത്തിയും വ്യാഘ്രഹീനം തിമിൎത്തുഗ്രദൎപ്പേണ മേപ്പട്ടു ചാടിക്കുതിച്ചും ദിഗന്തങ്ങളെട്ടും മുഴങ്ങീടുമാറൊക്കവേ രംഹസാ സിംഹനാദങ്ങൾ ചെയ്തും കൃതം വാൎക്ഷ്പപഞ്ചേന കെല്പാന്റെഴും ഭൂതവൃന്ദപ്പുറപ്പാടുകൊണ്ടാൎത്തു കീഴ്മേലിളക്കംപിടിച്ചു ജഗച്ചക്രമെല്ലാടവും.

അന്നേരഞ്ചേൎന്നു ദേവ്യാ വൃഷഭവരമുപാ-
രുഹ്യ സംസേവ്യമാനോ
ധന്യൈൎബ്രഹ്മാദിദേവൈരഖിലമുനിജന-
സ്തൂയമാനാനഭാവഃ

ഒന്നിച്ചുനന്ദിഭൃംഗിപ്രമുഖഗണങ്ങളോടെ-
  രുത്തടാഗ്രാന്തയാത്രാ-
സന്നാഹൈർദ്ദക്ഷിണാശാം പ്രതി ധൃതകുതുകം
  ദക്ഷഹന്താ നടന്നു. ൫൭

മൃത്യുവൈരിപുരി കൈലമാമലയിലാല-
  യങ്ങളൊഴിയത്തദാ
ഭക്തിപൂണ്ടെഴുനെള്ളത്തൊടൊപ്പമൊരുമിച്ചു
  യാത്രമുതിരും വിധൌ
സത്രമെന്തു പറയാവതോ സകലഭൂത-
  ലോകപദതാഡനൈ-
രുത്തരോത്തരമുദിതപാംസുഭരമലകിടം കു-
  ലുങ്ങിയിതശേഷവും. ൫൮

കുഡ്മളീകൃതകരാരവിന്ദമരികേ നി-
  ഷേവതുടരും മഹാ-
സത്വനാം പരശുരാമനോടു മൃദുഹാസ-
  സാന്ദ്രമുഖചന്ദ്രമാഃ
ഉൾത്തെളിഞ്ഞു ചില വാർത്ത പേർത്തുമരുൾചെയ്തു-
  മേതദുദിതം ജഗ-
ദ്വൃത്തമന്വിനൊടു കേട്ടുമമ്പർപതി കൊങ്ക-
  ണക്ഷിതിമുപായയൌ. ൫൯

മദ്ധ്യേകൊങ്കണരാജ്യമുദ്ധൃതജഗ-
  ന്നാഥോ വൃഷേന്ദ്രസ്ഥദാ
ഗച്ഛൻ ഭാർഗ്ഗവദൃഷ്ടതേജസി ചിരാൽ
  സംവാസകൌതൂഹലീ

തസ്മിന്നഥ ഭൂമിതലേ തതസ്സ ഭഗവാൻ
കർത്തും തദാകാംക്ഷിതം
തത്രൈവ സ്വയമുദ്യതോ വസതയേ
ദക്ഷ്യത്ര മധുദ്വേഷിണം. ൯൦

അന്നേരത്തു നിജം മനോരഥമറി-
ഞ്ഞഭ്യാഗതം മാനയൻ
മന്ദസ്മേരമുഖഃ സ്മരാരിഭഗവാൻ
മിത്രം സരോജേക്ഷണം
ധന്യന്തെക്ക നിയുജ്യ വാസവിധയേ
ചക്രേ വടക്കാസ്ഥയാ
വന്ദ്യപ്രാഭവവാസിതേന വസതിം
ജ്യോതിർമ്മയേനാത്മനാ. ൯൧

ഭൂയോ വിചിന്ത്യ ജഗതാം പതിർമോഹഭാജാം
പ്രായോ നൃണാമനുജിഘൃക്ഷുരഭേദബോധം
മായാവിഹീനമൊരുമിച്ച പരേണ പുംസാ
ശ്രേയോഗുണായ വിദധേ നടുവേ നിവാസം. ൯൨

അംബാകൃതം ഘനകൃപാർദ്രകടാക്ഷലീലാ-
സംവാദരീതിമുപലഭ്യ ജഗദ്ധിതാർത്ഥീ
അമ്പോടടുത്തു പുരതോ ജനകസ്യ ചക്രേ
ലംബോദരസ്സ ഭഗവാൻ വസതിം പ്രസാദീ. ൯൩

ദേവാസുരപ്രണതപാദയുഗാ തദാനീം
സേവാകൃതാമഭിമതാപ്പ്ണകല്പവല്ലീ
ദേവീ ശിവപ്രണയിനീ ദയിതസ്യ പശ്ചാ-
ദാവാസമമ്പൊടു ചകാര നഗേന്ദ്രകന്യാ. ൯൪

ദണ്ഡകം:—അല്ലോടിടഞ്ഞു പടരല്ലുന്ന കുന്തളസമു ല്ലാസികല്യമലർമാലം അല്ലൽപെട മതികലയെ വെല്ലു മൊരു നിടിലതടഫുല്ലമൃഗമദതിലകലീലം. അലർവാണ വീർന്നെറി വിളയാട്ടമോമൽമിഴികലകൊണ്ടു കണ്ണിനന്ദ കൂലം അലമമലകുഴലിണയിൽ വിലസുമണിമണിരുചി ഭിരൊളിവിളക്കമനുപമകപോലം. ചെന്തൊണ്ടിയോടുപ മ ചിന്തിന്ന വായ്മലരിൽ മന്ദം മുളച്ച ധൃതിചോരം ചെ ന്തളിരിലനുമിളിതചന്ദ്രകരതുലന കലരുന്ന മൃദുമുരുവലുമു ദാരം. ചിതരുന്ന കാന്തിതതിവദനം കലാധിപതിശതകോ ടിതുല്യഗുണപൂരം ചിതമുടയ ഗളവടിവുമതിലണിയുമതി ലളിതഘുസൃണവലവിലസിതമപാരം. ആകമ്രപൊല്പൂട കവാർകങ്കണദ്യുതികലിതപാണികരാബ്ജമഭിരാമം ആകലി തമണികലാശമാക മികമിളമുലയിലാകലിതനവകനകദാ മം. അകളേബരനുമഴലകമേ വളർക്കമിത നവരോമവല്ല രി നികാമം അഖിലജനധൃതിഹൃതിയിൽ മികവുടയ കൊ ടിനടുവുമഹഹ ശിവ നയനപരിണാമം. മാണിക്കകാഞ്ചി നെറി പേണിച്ച പട്ടവസനാനഘമുന്നതവിശാലം മാന മെഴുമലർവിശിഖയാനരുചി ജഘനതലമാനമതി തുടയു മിതുമൂലം. മനസാ ദനുജസുരമുനിമണ്ഡലം പണിയുമണി പാദപന്മമനുവേലം മണമുടയ കബരിമുതലണികഴലൊ ടിടമുഴവനനുപമമിതമവഗുണജാലം.

ഉല്ലാസമഞ്ചേന്ദ്രലാവും തരുണതപനല-
ക്ഷന്തൊഴും കാന്തിവേണി-
കല്ലോദല മുദ്രമത്യുത്തമലതികാ-
മോഹിതാശേഷലോകാം

മല്ലീബാണാരി നിന്നാളവിദിതവിരഹം
 പൂണ്ടുപൂണ്ടോമലിക്കം.
മല്ലാർകൊങ്കസ്സൂന്നിഞ്ഞീടിന ഘ്യസൂന്നരജോ-
 വാസിതാശാന്തരാളാം. ൩൪

ഉള്ളേറീടും കൃപാകന്ദളമമിഴമപാം-
 ഗശ്രീയാ വിശപ്രഭാജാ-
മെല്ലാക്കുന്നല്ലതേ ചേത്തരുളിന പരമാ-
 നന്ദനിഷ്യന്ദരൂപാം
മല്ലാർകേളീസരോജാഞ്ചിതകരകമലാം
 കൈവണങ്ങി ത്രിലോകീ-
കല്യാണീം കണ്ടുകണ്ടപ്പൊഴുമഖിലജനാ
 മേൽക്കുമേലഭ്യനന്ദൻ. ൩൫

ലീലാഭേദേന മൂന്നായ്പുരചിദമൃതമാ-
 ത്മാനമുല്ലാസ്യ തെക്കം-
കൈലാസേ ചേൎന്നു ദേവ്യാ ഹിമഗിരിസുതയാ
 കൊങ്കണക്ഷോണിഹാരേ
ത്രൈലോക്യാനുഗ്രഹാൎത്ഥം മുനിജനധിഷണാ-
 ചൂതവാടീവസന്തം
നീലഗ്രീവം വസന്തം ഭൂഗുകുലമണി സേ-
 വിച്ചു പുക്കു സമീപേ. ൩൬

അക്കാലം കേരളക്ഷ്മാപതി വിമലഗുണ-
 ശ്രേണികൊണ്ടാത്മനാമ-
പ്രഖ്യാതിഞ്ചേൎത്തു രാജ്യത്തിനു വിധിവദുപാ-
 ദായ വൎണ്ണാശ്രമാണാം

രക്ഷാകൃത്യം ത്രിലോന്യാഃ വയസി പരിണതേ
 മന്ത്രിവിന്യസ്തതന്ത്രോ
മുഖ്യാഭോഗാം തപസ്യാകൃതമതിരമലാം
 പ്രാപ തൈങ്കൈലഭൂമിം ൮

കളങ്കഹീനം വൃഷരാജമഗ്രേ
തെളിഞ്ഞ മൂൎത്തിത്രിതയഞ്ച സാക്ഷാൽ
വിളങ്ങിന ഭക്ത്യാ ഗിരിജാഞ്ച മോഹം-
കളഞ്ഞുപശ്ലോകിതവാൻ മനീഷി ൯

 ദക്ഷിണകൈലാസഗതോ
ലക്ഷിതകൈലാസദാരകോല്ലാസഃ
 പാതകിലോകപരോക്ഷഃ
പാതു മഹോക്ഷധ്വജിരായ ഫാലാക്ഷഃ. ൧൦

കൈലാസസ്ഥം യയാചേ പരശിവമപമി-
 ത്യ സ്വയം ഭക്തിവിത്തൈ-
ൎയ്യദ്രാമോ ജാമദഗ്ന്യസ്തദിഹ വൃഷപുരേ
 കേരളക്ഷോണിഹാരേ
ജ്യോതിൎല്ലിംഗം തദംശം കൃതവസതി ജഗ-
 ന്മണ്ഡലാനുഗ്രഹാൎത്ഥം
വന്ദേ സൎവ്വാത്മനാ പൎവ്വതവരതനയാ-
 സന്നിധാനപ്രസന്നം. ൧൧

പത്മാനന്ദമഹംസ! ഭക്തജനതാ-
 ദോഷാഹതിപ്രത്യുഷഃ!
സത്താവാസസരിൽപതേ! കുവലയ-
 പ്രാകാശ്യശീതദ്യുതേ!

സത്യാവസ്ഥിതിസാരസോത്ഭവേ! സദാ-
ലംബാംബരാസ്മാദൃശാം
സ ത്വം കാമപി കാമദാനഗിരിശ!
ശ്രേയഃശ്രിയം കല്പയ. ൧൨

സുവർണ്ണമകുടീജടാമക-
രഭോഗഭൃൽ കുണ്ഡലേ
നിവീതവനമുണ്ഡദാമ്നി ധൃ-
തപീതചർമ്മാംബരേ
ഗദാംബുജകപാലശൂലഭൃ-
തി ധാമ്നി ലീയേ സുസം-
ഗതേ ഘുസൃണഭസ്മലേപിനി
വൃഷാകപായിപ്രിയേ. ൧൩

ദേവി! ത്രൈലോക്യരക്ഷാകലിതവൃഷപുരാ-
വാസലീലായിതേ! ശ്രീ-
പാദാബ്ജം ദക്ഷിണന്തേ മഹിഷമകുടപാ-
ഷാണഘാതാതിശോണം
അന്യച്ച പ്രേമകോപപ്രണതഹരജടാ-
ഘട്ടനോത്സർപ്പിഗംഗാ-
പാഥോബിന്ദൂക്ഷിതഞ്ചേതസി പരമശിവ-
പ്രാണനാഥേ! സമിന്ധാം. ൧൪

ഇത്ഥന്നിരന്തരമതന്ദ്രമനന്തരായം
ഭക്ത്യാ നിഷേവണമശേഷവിഭോർവ്വിശേഷാൽ
നക്തന്ദിവം വിദധദസ്തമിതാന്യഭാവ-
സ്തസ്മിന്നുവാസ സ തു രാജവൃഷാ വൃഷാദ്രൗ. ൧൫

ധ്യായൻ ബ്രഹ്മസ്വരത്താമൊരുപൊഴുതു പരാ-
നന്ദപീയൂഷമൂടേ
പായംപായം പയോജദ്യുതി നയനപുടം
ചെററടച്ചോരു നേരം
മായംകൈവിട്ട സാക്ഷാൽപരമശിവനെഴു-
ന്നള്ളി മുല്പാട്ടു ഭക്തി-
പ്രാചുര്യ്യാനമ്രമൂർദ്ധാർപ്പിതകരമുകുളം
പാർത്ഥിവന്തം ബഭാഷേ:— ൧൮

"പുണ്യാബ്ധേ! കേരളക്ഷോണിപ! തവ കുശലം
വർത്താം കർമ്മഭൂമിം
നന്നായ്പാലിച്ചു ധർമ്മസ്ഥിതിമതിമഹതിം
ചേർത്ത ഭാഗ്യാംബുരാശേ!
ധന്യാൽ കൈലാസശൈലാദപി കലയ മഹാ-
സ്ഥാനമേതൽ പ്രിയമ്മേ
പൊന്നിൻപ്രാസാദസാലാദിഭിരഭിനവമ-
ത്യത്ഭുതം കല്പയേഥാഃ. ൧൯

സത്യം മററൊന്നു ചൊല്ലാം നൃവര! തവ കുലേ
ജാതനാം മേലിലസ്മൽ-
ഭക്തോ രാജർഷി ഭൂമണ്ഡലപതി ശതസോ-
മാഭിധാനോ മഹീയാൻ
അത്രൈവ ക്ഷോണിഭാഗേ പുകൾപെരുകിന ചെ-
ല്ലൂരനാമഗ്ര്യഗ്രാമാരേ
കൃത്വാ ബിംബപ്രതിഷ്ഠാം മമ പരമപദം
ദാസ്യതേ വംശജാനാം. ൨൦

എന്നാലുദഗ്രമദനുഗ്രഹപാത്രഃമററം
ധന്യം ഭവിഷ്യതി ഭവൽകുലമായുഗാന്തം"
എന്നങ്ങുദിയ്ക്ക് വിളരന്തരധത്ത വേഗാ-
ലന്നേരമേ നരവരൻ നയനന്തുറന്നു. ൬൯

ആനന്ദാശ്ചര്യ്യകൌതൂഹലഭരിതമനാ
മാനവേന്ദ്രസ്തദാനീം
നാനാരത്നോപലാപാദിതസകലമഹാ-
സാലമാലാഭിരാമം
സ്ഥാനന്തൽ സർവ്വലോകാർച്ചിതമമലസരോ-
ഗോപുരദ്വാരഹർമ്മ്യാ-
സ്ഥാനപ്രാസാദസന്മണ്ഡപപരിലസിതം
കല്പയാമാസ രാജാ. ൭൦

മേളമ്മേവിന പൊന്മതിൽക്കു പുറമേ
കൈവല്യവർത്മോപമം
ചാലത്തീർത്തനഘം പ്രദക്ഷിണമഹാ-
മാർഗ്ഗം നൃപഗ്രാമണീഃ
ചേലന്നും പ്രമഥാവലിക്കൊരു നിവാ-
സം നീളു വിദ്യോതിതം
ബാലാരിഷ്ടവനൈവ്വിശുദ്ധിസദനം
ചക്രേ തദഭ്യന്തരം. ൭൧

അത്യന്താശ്ചര്യ്യമായ് ത്തീർത്തഴകിയവൃഷഭ-
ക്ഷേത്രമുർവ്വീപതിനാ-
മുത്തംസം തീർത്ഥവാരാ മണികലശസഹ-
സ്രാഹിതേനാഭിഷേകം

ബദ്ധാഭോഗം വിധാസ്യൻ ഝടിതി ഭഗവതാ-
മാനപൂർവ്വേണ സർവ്വം
കർത്തവ്യം വാസ്തുശുദ്ധ്യാദികമൃഷിസദസാ
കാരയാമാസ ധീമാൻ. ൭൨

ഗദ്യം ൬:—തത്ര ച കേഷുചിൽ പ്രാസാദശുദ്ധ്യാദി-
ശുദ്ധികർമ്മസമ്യഗ്വിധാനൈകതാനേഷു പരേഷു വിവി-
ധഹോമസ്തോമജോഹൂയമാനസമിദ്ധവിസ്സമിദ്ധവീതി-
ഹോത്രധൂമലേഖാസൌരഭീദിഗ്ലാഘ്രാണസന്തൃപ്തിതസ-
കലസാധുലോകേഷു ദിവാനിശം പ്രവർത്തമാനേഷു പുന-
രന്യേഷു സ്വർണ്ണദീയമുനാപ്രയാഗഗോദാവരീഗോകർണ്ണക-
വേരകന്യാകലശഭവതീർത്ഥപാപനാശിനീദക്ഷിണഗംഗാ-
ചൂർണ്ണീഫാൽഗുനവല്ലകലതാമ്രപർണ്ണീധനുഷ്കോട്യാദിപു-
ണ്യതീർത്ഥജലാനി നിജദിവ്യാനുഭാവേനൈവ നിർവ്യാജം
സമാനീയ യഥാവിധി വിഹിതനിർമ്മാണസംസ്കാരേ മൃദു-
ലദുകൂലമുക്താവിതാനമണ്ഡിതേ കലശമണിമണ്ഡപേ സ-
മന്തതോ നിരന്തരനിഹിതാസു ശാതകുംഭകുംഭീഷു അഭിപൂ-
രയൽസു ചതുരമിതരേഷു ദേവതാശക്ത്യാവാഹനപ-
ഞ്ചോപഹാരനൈവേദ്യസമർപ്പണാദികർമ്മകർമ്മഠേഷു മു-
നിപരിവൃഢേഷു ഗഭീരഭേരീമദ്ദളകാഹളശൃംഗമൃദംഗശം-
ഖനിസ്സാണപുരസ്സരവാദ്യനിധ്വാനദന്തുരിതഹരിദന്ത-
രേ പരിതുഷ്ടപരമേഷ്ഠിമുഖചതുഷ്ടയോദീര്യ്യമാണനിഗമ-
ഘോഷേ വല്മീകജന്മസത്യവതീതനയവ്യാക്രിയമാണരാ-
മായണമഹാഭാരതേ സകലഭക്തലോകസംകീർത്ത്യമാന-
ശിവനാരായണഹരിഹരാദിനാമോച്ചാരണോച്ചാടിത-
ദുരിതജാതേ വാചസ്പതിഷണ്മുഖസമ്യങ്നിരൂപിതേ സുമു-

ഷ്ഠുതേശ നിർമ്മലന്ന്യമകലശാംബുഭിരഭിഷിക്തം വികചവിചകിലമാലതീമല്ലികാപുരസ്സരവികസ്വരകുസുമമാലാലംകൃതം ജാജ്വല്യമാനമണിദീപമാലാപ്രകാശപേശലാഭോഗം ഭഗവതാംത്രിതയം മുകുളിതപാണിപുടാസ്സകലലോകാ ജഗദനുഗ്രഹോന്നിദ്രാണമദ്രാക്ഷുഃ.

ഭൂദേവാന്ദേശാനനേകാൻ ബഹുജനഭരിതാൻ
 ദേവസാൽകൃത്യ ഭക്ത്യാ
ഹൃദ്യാൻ കല്പിച്ചു മേലേ മഹിമപെരിയ നാ-
 നോപഹാരാനുദാരാൻ
നക്തം ദേവർഷിസേവാസമുചിതമൊരു ധൂ-
 പോത്സവം കല്പയിത്വാ
പ്രത്യേകം ഭാഗ്യലക്ഷ്മീവസതി ഭഗവതാം
 പ്രീതിമേററം പ്രപേദേ. വൃന്ദ

പുഷ്പാരാമങ്ങൾ തീർത്തമ്മണമിളകിന മാ-
 ലാർപ്പണാർത്ഥം സമന്താ-
ദുദ്യാനേ ശില്പചിത്രാം വ്യതനുത പടലീം
 വിഷ്ണുദാസാലയാനാം
കല്പിച്ചാൻ ചാല നാലാശകളിൽ വിധിനിഷേ-
 ധപ്രവൃത്തൈ്യ ധൃതപ്രാ-
ഗല്ഭ്യം ദ്വാവിംശതിം ഭൂസുരവരഭവനാ-
 നാമസൌ ഭാസുരാണാം. ച്ചർ

അഗ്രേ കണ്ടു വൃഷാണാം പരിവൃഢനതുകൊ-
ണ്ടും വൃഷക്ഷേത്രമെന്നും
തെക്കുംകൈലാസമെന്നും ത്രിപുരവിജയിനോ
നിത്യസാന്നിദ്ധ്യയോഗാൽ
ചൊൽക്കൊണ്ടീടും ശിവശ്രീപുരമിതി ശിവപേ-
രൂരിതെന്നും വിശേഷാ-
ലുൽകൃഷ്ടം ക്ഷേത്രമത്യുത്ഭുതമഹിമ തുലോം
പപ്രഥേ തൽ പൃഥിവ്യാം. ൮൫

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

തെക്കൈലനാഥോദയം പ്രബന്ധം
സമാപ്തം.

ശൈലനാഥോദയം.

ടിപ്പണി.

പദ്യം ൧. ചമ്പൂപ്രബന്ധങ്ങളിലെ പതിവനുസരിച്ച് സുഹൃത്സംഭാഷണരൂപേണ കഥാവസ്തുവിനെ നിർദ്ദേശിക്കുന്നു:— വിലാസസല്ലാപം=നേരമ്പോക്കു പറയൽ. നിയതം=നിശ്ചയമായും. ഭക്തിഭാജാം=ഭക്തിയുള്ളവർക്ക്. വിധേയഃ=വശ്യനാണ്. നാലാ . . . ധേയഃ=നാലു വേദങ്ങളുടെ പൊരുളായി ത്രിഭു . . . രുമാം=ത്രിലോകനാഥനായ. പാർവ്വതീഭാഗധേയം=ശിവൻ. കൈലാസാൽ=കൈലാസത്തിൽനിന്ന്. ദേവി . . . ഹിതഃ=ദേവിയോടും പരിവാരങ്ങളോടും കൂടിയവനായി. ജാമദഗ്ന്യന്=ജമദഗ്നിപുത്രനു (പരശുരാമനു) കേരളേ=കേരളത്തിൽ. വൃഷ . . . വാസം=വൃഷപുരത്തിൽ (തൃശ്ശിവപേരൂരിൽ) ഉള്ള വാസം. ഏതൽപ്രമാണം=ഇതിനു പ്രമാണമാണ്. ഭക്തന്മാർക്കധീനനാണ് ശിവൻ. പരശുരാമനുവേണ്ടി കൈലാസത്തിൽനിന്നു പോന്ന് വൃഷപുരത്തിൽ വാസംചെയ്തത് ഇതിനു തെളിവാണ്. ഉത്തരാർദ്ധത്തിൽ ഈ പ്രബന്ധത്തിലെ കഥാവസ്തുവിനെ സംക്ഷേപിച്ചിരിക്കുന്നു. പാർവ്വതിക്കു ഭാഗ്യത്താൽ ലഭിച്ച ദേവനെ ഭാഗ്യരൂപനായിത്തന്നെ കല്പിച്ചിരിക്കയാൽ ഹേത്വതിശയോക്തി അലങ്കാരം. വൃത്തം സ്രഗ്ദ്ധര. "ഏഴേഴായ് മൂന്നു ഖണ്ഡം മരഭനയയയം സ്രഗ്ദ്ധരാവൃത്തമാകും." [വൃഷപുരം എന്ന സ്ഥലനാമം സിദ്ധിച്ചതെങ്ങനെ എന്നു പ്രബന്ധാന്ത്യശ്ലോകത്തിൽ പറയും.]

വ. പ്രബന്ധത്തിന്റെ ഗുണപുഷ്ടിക്കും നിർവ്വിഘ്നപരിസമാപ്തിക്കും വേണ്ടി ഇഷ്ടദേവതാപ്രാർത്ഥന ചെയ്യുന്നു:— ശാസ്ത്രാ . . . . . സ്മൃതിഷു=ശാസ്ത്രങ്ങൾ (ഹിതാനുശാസനഗ്രന്ഥങ്ങൾ) ആമ്നായങ്ങൾ (വേദാഗമാദികൾ) ഇതിഹാസങ്ങൾ (പുരാവൃത്തപ്രകാശകഗ്രന്ഥങ്ങൾ; ഭാരതാദികൾ) സ്മൃതികൾ (ധർമ്മശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ) എന്നിവയിലും. വിവിധകാവ്യോൽകരേ=നാനാപ്രകാരമുള്ള കാവ്യസമൂഹങ്ങളിലും. നാടകേഷു=നാടകങ്ങളിലും. ശ്ലാഘ്യേ=ശ്ലാഘിക്കത്തക്കതായ. സാരസപാതേ=വാക്പ്രസംഗത്തിലും. വാക്പരിചിതിഷു (ച)=വാക്യാനുകരണങ്ങളിലും. പരാം കോടിം=പരമകാഷ്ഠയെ. ആടീകമാനേ=പ്രാപിക്കുന്നതായ. ഗംഭീരേ=ആഴമുള്ളതായ (അലംഘനീയമായ). അസ്മിൻ സമാജേ=ഈ സഭയിൽ. സുമഹതി=അതിമഹത്തായ (സമാജവിശേഷണം). നവ . . . . പ്രക്രാന്തസ്യ=നവസന്ദർഭം (നവീനപ്രബന്ധകഥനം) ആകുന്ന മാല്യോപഹാരത്തിനാരംഭിച്ച. അസ്യ മേ=ഈ എനിക്ക്. ദാസ്യതി=ദാനം ചെയ്യും. വൃഷ . . . . കമ്പാ=വൃഷപുരനാഥന്റെ (വടക്കുന്നാഥന്റെ) ദയ. അവലംബം=ആശ്രയത്തെ (ദാസ്യതി എന്നതിന്റെ കർമ്മം). ശാസ്ത്രാമ്നായാദികളിൽ അത്യന്തപാണ്ഡിത്യമുള്ള, അതായത് മഹാവിദ്വാന്മാരാൽ പൂർണ്ണമായ ഈ സമാജത്തിൽ നവീനപ്രബന്ധകഥനമാകുന്ന മാല്യോപഹാരം ചെയ്വാൻ (പുഷ്പോപഹാരം കൊണ്ടെന്നപോലെ നവപ്രബന്ധകഥനംകൊണ്ടു സഭയെ ആരാധിപ്പാൻ) തുടങ്ങുന്ന എനിക്കു വടക്കുന്നാഥന്റെ കരുണയെ ശരണമുള്ളൂ. സന്ദർഭശബ്ദത്തിനു "ഗൂഢാർത്ഥസ്യ പ്രകാശശ്ച സാരോക്തിഃ ശ്രേഷ്ഠതാ ഗിരാം. നാനാർത്ഥവത്താ വേദ്യത്വം സന്ദർഭഃ കഥ്യതേ ബുധൈഃ" ഇത്യുക്തഗുണസഹിതമായ പ്രബന്ധമെന്നർത്ഥം. "നവസന്ദർഭമാല്യോപഹാര" എന്നേടത്തു രൂപകമലങ്കാരം.

൩. പ്രതിപാദ്യമഹിമാതിശയത്താൽ പ്രബന്ധത്തിന്നുള്ള ഗുണപൌഷ്കല്യത്തെ ഉപന്യസിച്ച് സദസ്സിനെ പ്രരോചനം ചെയ്യുന്നു:—വാർകോലും കേരള . . . . സംഭാവനീയം=മഹിമയുടയ കേരളഭൂമിയിലുള്ള വൃഷഭമഹാക്ഷേത്രത്തിലെ (തൃശ്ശിവപേരൂർ വടക്കുന്നാഥക്ഷേത്രത്തിലെ, മൂലപ്രതിഷ്ഠയുടെ മാഹാത്മ്യോല്ലാസംകൊണ്ടു കല്ലോലിതം (സഞ്ജാതകല്ലോലം) ആയ പരമശിവോൽകർഷം ഹേതുവായിട്ടു സംഭാവനീയം (മാനനീയം) ആയ. ചിത്രം=അത്ഭുതമായ. ഭൃഗുതനയചരിത്രൈഃ=പരശുരാമന്റെ ചരിത്രങ്ങളെക്കൊണ്ട്. അതിശ്ലാഘനീയൈഃ=ഏറ്റവും ശ്ലാഘ്യങ്ങളായ (ഭൃഗുതനയചരിത്രൈഃ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). മോഹധ്വാന്തപ്രകാശം=മോഹാന്ധകാരത്തിന്നു വെളിച്ചമായ. വിപദുദധിതരിത്രം=വിപത്താകുന്ന സമുദ്രത്തിന്നു കപ്പലായ. നവീനം=പുതിയ. പ്രബന്ധം=പ്രബന്ധത്തെ (നീ കേട്ടാലും തോഴ എന്നതിനോടു യോജന) തൃശ്ശിവപേരൂർ പ്രതിഷ്ഠയുടെ മാഹാത്മ്യാതിശയംകൊണ്ടു തിരതല്ലുന്ന പരമശിവപ്രഭാവം നിമിത്തം മാനനീയവും പരശുരാമന്റെ ചരിത്രങ്ങളാൽ വിചിത്രവും മോഹാന്ധകാരത്തെ നീക്കുന്നതും ആപത്സമുദ്രത്തെ കടത്തുന്നതുമായ പുതിയ പ്രബന്ധത്തെ, ഹേ തോഴ, നീ കേട്ടാലും. മോഹത്തെ ധ്വാന്തമായും പ്രബന്ധത്തെ ആ ധ്വാന്തമകറ്റുന്ന പ്രകാശമായും, വിപത്തിനെ ഉദധിയായും പ്രബന്ധത്തെ ആ ഉദധി കടത്തുന്ന കപ്പലായും രൂപണം ചെയ്കയാൽ പരമ്പരിതരൂപകം.

൪. കഥാരംഭത്തിന്നു മുമ്പ് കവി മാടമഹീപതിയുടെ ആജ്ഞയാലാണ് പ്രബന്ധം നിർമ്മിക്കുന്നതെന്ന് ഉപോൽഘാതരൂപേണ പറവാൻ ഭാവിച്ച് ആദ്യം കൊച്ചിരാജധാനിയെ വർണ്ണിക്കുന്നു:—കല്യാണശ്രീ തഴയ്ക്കും. . . . . . . വൈരാകരാണാം=മംഗലകാന്തിയെത്തുന്ന ഭുജങ്ങളുടെ ബ

ലംകൊണ്ടു പ്രൌഢന്മാരായ വൈരികളെ ഒതുക്കിയവരായ. ഉല്ലോലഭ്രൂ ..... നൃത്താന്തരാണാം=ഇളകുന്ന പുരികക്കൊടിയാകുന്ന നടിയാൽ നടിക്കപ്പെട്ട ഭൂമിപരിപാലനമാകുന്ന നൃത്തത്തിന്റെ ഭേദങ്ങളോടു കൂടിയവരായ. ചൊല്ലേറും കീർത്തി ..... ജഗതാം=ചൊല്ലേറുന്ന കീർത്തിസമൂഹങ്ങളാൽ ജഗത്തുകളെ കബളീകരിച്ചവരായ (എല്ലാം മാടധാത്രീപതീനാം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). ഭൂമൌ=ഭൂമിയിൽ. വെല്ലുന്നു=ജയിക്കുന്നു. കാപി=ഒരു. കലപുരീ=കലരാജധാനി. മാടധാത്രീപതീനാം=കൊച്ചിരാജാക്കന്മാൎക്ക്. ഉല്ലോലഭ്രൂനടീത്യാദി വിശേഷണത്തിൽ പുരികക്കൊടിയെ നടിയായും ധരണീപരിത്രാണത്തെ ആ നടിയുടെ നൃത്തമായും കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽനിന്നു ഭൂമിപരിത്രാണം അവൎക്കു ഭ്രൂചലനമാത്രസാദ്ധ്യവും കേവലം ഒരു ലീലപോലെ ക്ലേശരഹിതവുമാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. പരമ്പരിതരൂപകം അലങ്കാരം.

ഗദ്യം ൨. അസ്തി ഖലു=ഉണ്ട്. സമസ്ത ...... മഹിതാസ്പദേ=എല്ലാ ഭുവനങ്ങളിലുമുള്ള വിസ്താരംകൊണ്ടു നിസ്തുലയായ പ്രശസ്തിക്കു (പ്രശംസാവചനത്തിന്നു) മഹിതമായ ആസ്പദമായിരിക്കുന്ന. ഭൃഗു ...... കല്പിതേ=ഭൃഗുവംശത്തിന്നു അലങ്കാരഭൂതനായവനാൽ (പരശുരാമനാൽ) കല്പിക്കപ്പെട്ട. കേരളക്ഷോണീഭാഗേ=കേരളഖണ്ഡത്തിൽ. നിരന്തരോൽ .... മണ്ഡലാനാം=നിരന്തരമാകുംവണ്ണം ഉൽഗമിക്കശീലമായ കീൎത്തിയാകുന്ന മൌക്തികച്ചൂട (മുത്തുമണിനിര) കൊണ്ടു എല്ലാ ജഗദണ്ഡമണ്ഡലങ്ങളേയും മൂടിയവരായ. പ്രചണ്ഡ ...... ഗൎവ്വസൎവ്വസ്വഹാനാം = പ്രചണ്ഡം (ദൃഢം) ആയ ഭുജശൌണ്ഡീൎയ്യം (ഭുജബലാഹങ്കാരം) കൊണ്ടു കൎണ്ണൻ, കിരീടി (അൎജ്ജുനൻ), കാകുൽസ്ഥൻ (ശ്രീരാമൻ), കാൎത്തവീൎയ്യൻ മുതലായ വീരപുരുഷന്മാരുടെ ഗൎവ്വം മുഴുവൻ കളഞ്ഞവരായ. നിര

തിശയ . . . . . . ജ്വാലാവലീഭിഃ = എതിരില്ലാതെ അത്യന്തം ജ്വലിക്കുന്ന പ്രതാപാഗ്നിയുടെ ജ്വാലാസമൂഹങ്ങളെക്കൊണ്ട്. അവലീഢ . . . . . ശലഭാനാം=ശത്രുസൈന്യങ്ങളാകുന്ന പാററകളെ നശിപ്പിച്ചവരായ. വിപുലപ്രധന . . . . . ശീർവ്വിശേഷാണാം=വിസ്തൃതമായ. പ്രധനത്തിൽ (യുദ്ധത്തിൽ) വിതന്യമാനമായ (ചെയ്യപ്പെടുന്ന) വരദാനം (ഭർത്തൃദാനം)കൊണ്ടു സമ്പാദിക്കപ്പെട്ട ഭർത്തൃസുഖലാഭത്താൽ സംഫുല്ലം (ഉന്മിഷിതം) ആയ മനസ്സാരത്തോടു (മനോവൃത്തിയോടു) കൂടിയ സുമനഃസ്ത്രൈണങ്ങളാൽ (ദേവസ്ത്രീഗണങ്ങളാൽ) നിത്യമായി ചൊരിയപ്പെടുന്ന ഹൃദ്യങ്ങളായ ആശീർവ്വാദവിശേഷങ്ങളോടു കൂടിയവരായ. മനു . . . . . . പ്രദീപാനാം=മനുവംശത്തിനു മണിവിളക്കുകളായ. മാടധാത്രീഭൃതാം=കൊച്ചിമഹാരാജാക്കന്മാർക്കു. വിശ്വ . . . ഭോഗാ=വിശ്വത്തെ വിസ്മയിപ്പിക്കുന്ന ആഭോഗത്തോടു (പരിപൂർണ്ണതയോടു) കൂടിയ. കൊച്ചീതിനാമ=കൊച്ചി എന്നു പേരായ. കുലരാജധാനീ=വംശരാജധാനി. 'ഭൂഗോളകല്പകല്പിതേ' എന്നതുവരെ കേരളക്ഷോണിഭാഗത്തിന്റെ വിശേഷണം. 'നിരന്തരോദ്ഗതസ്വര' എന്നുതുടങ്ങി 'മനുകുലമണിപ്രദീപാനാം' ഇത്യന്തം മാടധാത്രീഭൃത്തുകളുടെ വിശേഷണം. 'വിപുലപ്രധനേ'ത്യാദിവിശേഷണത്തിനു യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചു വീരസ്വർഗ്ഗം പ്രാപിക്കുന്ന വീരന്മാരെ ദേവസ്ത്രീകൾ ഭർത്താക്കന്മാരായി വരിക്കയും ആ ഭർത്തൃലാഭത്തിനു കാരണമായ കൊച്ചിമഹാരാജാക്കന്മാരെ അവർ ആശീർവ്വദിക്കയും ചെയ്യുന്നുവെന്നു താൽപര്യം. വിശേഷണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മഹാരാജാക്കന്മാരുടെ നിസ്സീമമായ കീർത്തി, ഭുജപരാക്രമം, പ്രതാപം, ധർമ്മയുദ്ധസ്ഥൈര്യം, ധർമ്മനിഷ്ഠ എന്നിവ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

൭. സുരാലയസ്യ=സ്വർഗ്ഗത്തിന്റെ (അമരാവതിയുടെ) ഉജ്ജയിനീ=ജയശീലയായ. വിഭൂത്യാ=ഐശ്വര്യംകൊ

ണ്ടു. പരൈഃ = ശത്രുക്കളാൽ. അയോധ്യാ = എതിൎക്കപ്പെടുവാൻ കഴിയാത്തതായ. മധുരാ = മനോഹരയായ. വിശാലാ = വിസ്താരമുള്ളതായ. വിരാജതേ = ശോഭിക്കുന്നു. ഭോഗവതീ = ഭോഗങ്ങൾ (സുഖോപകരണങ്ങൾ) ധാരാളമുള്ളതായ. സ്വയം = തന്നത്താൻ. യാ = യാതൊരു കൊച്ചി രാജധാനി. ശ്രിതാ ഇവ = ആശ്രയിക്കപ്പെട്ടതോ എന്നു തോന്നുംവണ്ണം. സംഭൂയ = ഒന്നിച്ചു ചേൎന്നിട്ട്. മഹാപുരീഭിഃ = മഹാപുരികളാൽ. ഐശ്വൎയ്യംകൊണ്ട് അമരാവതിയെ ജയിക്കുന്നതും (ഉജ്ജയിനി) ശത്രുക്കൾക്കെതിൎപ്പാൻ കഴിയാത്തതും (അയോധ്യ) മനോഹരയും (മധുര) വിസ്താരമുള്ളതും (വിശാല) സുഖോപകരണങ്ങൾ തികഞ്ഞതും (ഭോഗവതി) ആയ കൊച്ചി രാജധാനി മഹാപുരികളാൽ ഒന്നിച്ചു ചേൎന്ന് ആശ്രയിക്കപ്പെട്ടതോ എന്നു തോന്നുമാറ് ശോഭിക്കുന്നു. ഉജ്ജയിനീത്യാദിപദങ്ങൾ പ്രകൃതാൎത്ഥനിഷ്പാദനാനന്തരം പ്രകൃതസംബന്ധിയായിത്തന്നെയുള്ള പുരിവിശേഷാൎത്ഥത്തെ കൂടി സൂചിപ്പിക്കുന്നതിനാൽ മുദ്രാലങ്കാരം. അതിനെ അവലംബിച്ചു ഉൽപ്രേക്ഷാലങ്കാരവും. സുരാലയം സ്വൎഗ്ഗത്തിലെ നഗരിയും ഭോഗവതി പാതാളത്തിലെ നഗരിയും ഉജ്ജയിനി, അയോധ്യ, മധുര, വിശാല എന്നിവ ഭൂമിയിലെ പ്രസിദ്ധനഗരികളുമാകുന്നു. അവയെല്ലാം ഒരുമിച്ചുവന്നു കൊച്ചിനഗരിയെ ആശ്രയിക്കുന്നതായി ഉൽപ്രേക്ഷിച്ചിരിക്കയാൽ കൊച്ചിക്ക് ത്രൈലോക്യമഹാനഗരികളേക്കാൾ ഉൽകൎഷാതിശയം സിദ്ധിക്കുന്നു. വൃത്തം ഉപേന്ദ്രവജ്ര. 'ഉപേന്ദ്രവജ്രയ്ക്കു ജതം ജഗംഗം'

൩. മനു . . . . . ദീപൌ = മനുവിന്റെ വംശത്തിന്നു മണിവിളക്കുകളായ. തത്രപുൎയ്യാം = ആ പുരിയിൽ. അഭൂതാം = ഉണ്ടായി. മഹിത . . . . . ധാനൌ = പൂജിതങ്ങളായ ഗുണങ്ങൾക്ക് ആശ്രയഭൂതന്മാരായ. രാമ . . . . ധാനൌ = രാമവൎമ്മാ എന്നു പേരായ. പ്രതി . . . . സിംഹൌ = ശത്രുഭടന്മാരാകുന്ന മത്തഗജവീര

ന്മാരുടെ സംഹാരത്തിങ്കൽ സിംഹങ്ങളായ. സലി . . . ധിരൌ= സമുദ്രംപോലെ ഗംഭീരന്മാരായ. ദ്വൌ=രണ്ട്. മഹീ . . . വീരൌ=രാജവീരന്മാർ. ആ കൊച്ചിരാജധാനിയിൽ രാമവൎമ്മാ എന്നു തിരുനാമമുള്ള വീരന്മാരായ രണ്ടു രാജാക്കന്മാർ ഉണ്ടായി. രൂപകവും ഉപമയും അലങ്കാരങ്ങൾ. മാലിനിവൃത്തം. 'നനമയയുഗമെട്ടിൽ തട്ടണം മാലിനിക്കു'

൬. തദനു=അതിനുശേഷം. വിപുല . . . . . ധാനം=വലിയ വൈദുഷ്യത്തിന്നിരിപ്പിടമായ. മനുജവരഃ = രാജാവ്. അജനി = ജനിച്ചു. തത്ര=അവിടെ ഗോദവൎമ്മാ = ഗോദവൎമ്മാവ്. അഗണിത . . . . വധിഃ=ഗണിക്കപ്പെടാത്ത(ഗണിപ്പാൻ സാധിക്കാത്ത) ഗുണങ്ങളുടെ നിധിയായ. മദ്ധ്യേ=മദ്ധ്യത്തിൽ. രവിസദൃശഃ=സൂൎയ്യതുല്യനായ. രവി . . . . ധേയഃ (ച)=രവിവൎമ്മാ എന്ന പേരായ രാജാവും. പിന്നെ മഹാവിദ്വാനായ ഗോദവൎമ്മാ, അതിഗുണവാനായ രവിവൎമ്മാ എന്ന രാജാക്കന്മാർ ജനിച്ചു. പുഷ്പിതാഗ്രാവൃത്തം. 'നനരയ വിഷമത്തിലും സമത്തിൽ പുനരിഹ നം ജജരംഗ പുഷ്പിതാഗ്രാ'

൭. ആവിൎബ്ഭൂവ=ഉണ്ടായി. തദനന്തരം=അതിൽപ്പിന്നെ. ആവി . . . . . . ലോകഃ=ആവിഭുഗ്നയായ (കുറഞ്ഞൊന്നു ചുളിഞ്ഞ) ഭ്രൂവല്ലി (പുരികക്കൊടി)യുടെ വിഭ്രമംകൊണ്ടു വശത്തുവന്ന സൎവ്വജനങ്ങളോടുകൂടിയവനായ. സാവിത്ര . . . ലകഃ=സൂൎയ്യവംശത്തിനു തിലകമായ. ത്രിദി . . . . ധാമാ=ദേവേന്ദ്രന്റെ തേജസ്സുപോലെയുള്ള തേജസ്സോടുകൂടിയ. ശ്രീവീരകേരളഃ ഇതി=ശ്രീവീരകേരളനെന്നു. ക്ഷിതി . . . ചന്ദ്രഃ=ചന്ദ്രനെന്നപോലെ ആഹ്ലാദകാരിയായ രാജാവ്. അതിനുശേഷം ശ്രീവീരകേരളനെന്നു തിരുനാമമായ മഹാരാജാവു തിരുവവതാരം ചെയ്തു. ആവിഭുഗ്നേത്യാദിവിശേഷണത്തിന്നു പുരികക്കൊടിയുടെ ചെറിയൊരു ചുളിവുകൊണ്ടുതന്നെ സൎവ്വരേയും കീഴടക്കിയവൻ

എന്നത്ഥം. പുരികക്കൊടി സലീലമായി തെല്ലൊന്നു ചുളി ഞ്ഞപ്പോഴയ്ക്കുതന്നെ സവ്വരും കീഴടങ്ങി എന്നു പറഞ്ഞതിൽനിന്നു സകോപമായി ഭ്രൂഭംഗം ചെയ്താലുള്ള കഥ പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ എന്ന് അത്ഥാപത്ത്യലങ്കാരം വ്യഞ്ജിക്കുന്നു. "ക്ഷിതിപാലചന്ദ്രഃ" എന്നതിലെ ഉപമകൊണ്ടു കാന്തിമത്ത്വം, ആഹ്ളാദകാരിത്വം എന്നിവ തോന്നുന്നു. വസന്തതിലകം വൃത്തം. 'ചൊല്ലാം വസന്തതിലകം തഭജംജഗംഗം.'

ഗദ്യം. വ. തതഃ=പിന്നെ സരാജാ=ആ രാജാവ്. സരോജാരി . . . . കൃത്യാകൃത്യവിശേഷഃ = സരോജാരിചൂഡാഭരണന്റെ (ശിവന്റെ) ചരണകമലങ്ങളുടെ പരിചരണം (സേവ) കൊണ്ടു നിസ്തുഷം (ശുദ്ധം) ആയ സംസ്കാരങ്ങളോടു (പ്രാക്തനവാസനയോടു)കൂടിയ മനസ്സാരത്തിൽ (മനോവൃത്തിയിൽ) സമുദിതതരമായ (വഴിപോലെ ഉദിക്കുന്ന) ബോധസാരംകൊണ്ടു എല്ലാ കൃത്യാകൃത്യവിശേഷങ്ങളേയും നിദ്ധാരണം ചെയ്യുന്നവനായ (രാജാവിന്റെ വിശേഷണം). ചതു . . . . ബന്ധുരാം=നാലു സമുദ്രങ്ങളാകുന്ന അരഞ്ഞാണംകൊണ്ടു ബന്ധുര (രമണീയ)യായ. വസുന്ധരാം=ഭൂമിയെ. വിക്രമോച്ചണ്ഡേന=വിക്രമംകൊണ്ടു ഉച്ചണ്ഡം (ദൃഢം) ആയ. ഭുജദണ്ഡേന=ദണ്ഡം (പരിഘം)പോലെയുള്ള കൈകൊണ്ട്. ബിഭ്രാണഃ = ഭരിക്കുന്നവനായി. ജഗൽഭ്രമണ . . . . ന്തരാളേ=ജഗൽഭ്രമണത്തിൽ (ലോകസഞ്ചാരത്തിൽ. അതായത് ദിഗ്ജയയാത്രയിൽ) ഹേതി (ആയുധം)യാകുന്ന മഹേളയാൽ (സ്ത്രീയാൽ) ആരബ്ധമായ വൈരിവീരകചഗ്രഹത്തിന്റെ=ശത്രുവീരകചഗ്രഹണത്തിന്റെ. (കചാലിംഗനത്തിന്റെ എന്നും) സമയത്തിങ്കൽ സമുദിതതരനായ (ആവിർഭവിച്ച) യശോരൂപാത്ഭുതകുമാരന്റെ (യശസ്സാകുന്ന അത്ഭുതബാലന്റെ) വിക്രമങ്ങളാൽ (ചംക്രമങ്ങളാൽ) ചതുർദ്ദശഭുവനങ്ങളുടെ അന്തരാളങ്ങളെ

ആക്രമിച്ചവനായി. ശക്തി . . . . ത്രയേണ=മൂന്നു ശക്തികൾ (പ്രഭാവോത്സാഹമന്ത്രങ്ങൾ) കൊണ്ടു സമൃദ്ധവും. പുണ്യ . . . . . ചതുരേണ=പുണ്യമായ ഷാഡ്ഗുണ്യത്തിൽ (സന്ധി, വിഗ്രഹം, യാനം, ആസനം, ദ്വൈധീഭാവം, സമാശ്രയം എന്ന ആറു ഗുണങ്ങളിൽ) ചതുരുപായങ്ങൾ (സാമ-ദാന-ഭേദ-ദണ്ഡങ്ങൾ) കൊണ്ടു ചതുരവും. രാജ്ഞാം=രാജാക്കന്മാർക്ക്. ഉത്തംസായമാനേന=ഉത്തംസം (ശിരോലങ്കാരം) പോലെയിരിക്കുന്നതുമായ (ആജ്ഞാബലവിശേഷണം). ബലവൽ=ബലത്തോടു കൂടുംവണ്ണം (ക്രി. വി.) ആജ്ഞാബലേന ഏവ=ആജ്ഞാശക്തികൊണ്ടുതന്നെ. സപ്താംഗരാജ്യം=ഏഴംഗങ്ങളോടു (സ്വാമി, അമാത്യൻ, സുഹൃത്ത്, കോശം, രാഷ്ട്രം, ദുർഗ്ഗം, ബലം എന്നിവയോടു) കൂടിയ രാജ്യത്തെ. യഥാവിധി=വിധിപോലെ. പരിപാലയൻ=രക്ഷിക്കുന്നവനായിട്ട്. പുരുഹൂതഃ ഇവ അമരാവതീം=ഇന്ദ്രൻ അമരാവതിയെ എന്നപോലെ. പുരാണനഗരീം താം=ആ പഴയ പുരിയെ. ചിരായ=വളരെക്കാലം. സുഖം=സുഖമാകുംവണ്ണം. അദ്ധ്യുവാസ=അധിവസിച്ചു. സരോജാദിപൂരപത്യാദിവിശേഷണത്തിന്ന ഭഗവൽപാദാരവിന്ദഭജനത്താൽ ശുദ്ധമായ മനസ്സംസ്ഥാനം സിദ്ധിക്കുകയും അതിനാൽ മനോവൃത്തിയിൽ തത്ത്വബോധമുദിക്കുകയും ചെയ്കയാൽ കർത്തവ്യാകർത്തവ്യങ്ങളെ സ്വയമേവ നിശ്ചയിച്ചവനെന്നു താൽപര്യം. ജഗൽഭ്രമണേത്യാദിവിശേഷണത്തിന് ദിഗ്വിജയയാത്രയിൽ തന്റെ ആയുധമാകുന്ന സ്ത്രീ ശത്രുവീരന്മാരുടെ കണ്ഠഗ്രഹണം ചെയ്തപ്പോൾ പിറന്ന യശസ്സാകുന്ന അത്ഭുതകുമാരന്റെ വിക്രമങ്ങളെക്കൊണ്ട് പതിനാലു ലോകങ്ങളേയും ആക്രമിച്ചവനെന്നു സാരം. അതിൽ രൂപകവും വിരോധാഭാസവും അലങ്കാരങ്ങൾ. രാജാക്കന്മാർ ശിരോലങ്കാരം പോലെയുള്ളതെന്ന ആജ്ഞാബലവിശേഷണത്തിന്ന രാജാക്കന്മാർ ശിരസാ ധരിക്കുന്നത് എന്നു താൽപര്യം. ഇതിൽ ശ്രീവീരകേരളമഹാരാജാവിന്റെ ഈശ്വരഭക്തി, ജ്ഞാനശ

ക്തി, കർത്തവ്യാകർത്തവ്യവിവേകം, ഭരണസാമർത്ഥ്യം, രണപരാക്രമം, യശസ്സ്, നീതിശാസ്ത്രനൈപുണ്യം എന്നിവ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

൯. രാജവംശത്തിൽ പിന്നെയും സന്താനമുണ്ടായതിനെ പറയുന്നു:— തൽകാലേ=അക്കാലത്ത്. ചതുരന്ത ... . ഹേതോഃ=നാലന്തങ്ങളോടു കൂടിയ (ചതുസ്സാഗരപര്യന്തമായ) ഭൂമണ്ഡലത്തിന്റെ പ്രാകാശ്യത്തിനു (പ്രകാശാവസ്ഥയ്ക്കു) വേണ്ടി. നൃണാം=മനുഷ്യരുടെ. ഉദിതൈഃ=വർധിച്ചവയായ. സുകൃതൈഃ=പുണ്യങ്ങളാൽ ഹേതുവായിട്ട്. സരോ ... ഭുവാ=ബ്രഹ്മാവിനാൽ. സങ്കല്പിതഃ=സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ടവനായ. സാദരം=ആദരത്തോടെ (സങ്കല്പക്രിയാവിശേഷണം). പ്രൌഢശ്രീഃ=വളന്ന കാന്തിയോടുകൂടിയവനായ. ഉദിയായ=ഉണ്ടായി. പുണ്യദിവസേ=പുണ്യദിനത്തിൽ. കശ്ചിൽ=ഒരു (മാണിക്യദീപാങ്കുരഃ എന്നതിനോടു യോജന). കുമാരാത്മനാ=കുമാരസ്വരൂപത്തോടുകൂടി. മാട ...... ശിഖരേ=മാടരാജവംശമാകുന്ന മാളികയുടെ അഗ്രത്തിൽ. മാണി ... കുരഃ=മാണിക്യവിളക്കിന്റെ നാളം. അക്കാലത്ത് ജനങ്ങളുടെ സുകൃതവൈഭവം നിമിത്തം ചതുരന്തഭൂമണ്ഡലത്തിനു മുഴുവൻ പ്രകാശം സിദ്ധിക്കുന്നതിനു ബ്രഹ്മാവിനാൽ സങ്കല്പിക്കപ്പെട്ട കുമാരരൂപേണയുള്ള ഒരു മാണിക്യമണിവിളക്കിന്റെ അങ്കുരം മാടരാജവംശമാകുന്ന മാളികയുടെ അഗ്രത്തിൽ ആവിർഭവിച്ചു. രാജകുമാരനിൽ മാണിക്യദീപാങ്കുരത്വത്തെ ആരോപിക്കുന്നതിനു വേണ്ടി 'കുമാരാത്മനാ' എന്ന പദംകൊണ്ടു കുമാരത്വത്തെ നിഷേധിച്ചിരിക്കയാൽ അപഹ്നുതി അലങ്കാരം. രാജവംശത്തെ ഹർമ്മ്യശിഖരമായി കല്പിക്കയാലുള്ള രൂപകം അപഹ്നുതിയുടെ അംഗം. അവ രണ്ടും കൂടി സങ്കരം. നാലു ദിഗന്തങ്ങളോളമുള്ള ഭൂമി മുഴുവൻ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതിനു ദീപം സർവ്വോന്നതമായ സ്ഥാനത്തു വെക്കാതെ സാധിക്കാത്തതുകൊണ്ട്

ഹർമ്മ്യശിഖരത്താൽ നിരൂപണം ചെയ്യപ്പെട്ട രാജവംശത്തിന്റെ വിശദതരമായ ഔന്നത്യം വ്യഞ്ജിക്കുന്നു. ശാർദ്ദൂലവിക്രീഡിതം വൃത്തം. "പന്ത്രണ്ടാൽ മസജം സതം ത ഗുരുവും ശാർദ്ദൂലവിക്രീഡിതം."

൫൦. കാന്തിം കാഞ്ചന=ഒരു കാന്തിയെ. മൂർത്തി . . . . പ്രഖ്യാം=മൂർത്തിയെ ധരിച്ച കാമനോടു തുല്യമായ. പ്രവീരശ്രിയം=പ്രകൃഷ്ടയായ വീരശ്രീയോടുകൂടിയ (രണ്ടും കാന്തിവിശേഷണം) പ്രമദാനാം അപി=പ്രമദമാൎക്കുപോലും. അതിഗംഭീരാം=ഏററവും ഗാംഭീൎയ്യമുള്ള. പ്രിയംഭാവുകാം=പ്രിയമായിഭവിക്കുന്ന (രണ്ടും ചിത്തവൃത്തിവിശേഷണം). ക്ഷാന്തിം=ക്ഷമയെ. നിസ്തുഷവൈദഗ്ദ്ധീം ച=നിസ്തുഷമായ (ശുദ്ധമായ) വൈദഗ്ദ്ധ്യത്തേയും. നിതരാം=ഏററവും. ബിഭ്രത്=വഹിക്കുന്നവനായ. നരേന്ദ്രാർഭകഃ=രാജകുമാരൻ. സാന്ദ്രാ . . . . രിതാത്മാ=സാന്ദ്രം (പൂൎണ്ണം) ആകുംവണ്ണം പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ട ദിവ്യലക്ഷണങ്ങളാൽ വ്യാപ്തമായ ആത്മാവോടുകൂടിയവനായിട്ട്. വ്യലാസീൽ=വിലസിച്ചു. അസൌ=ഈ (നരേന്ദ്രാർഭകഃ എന്നതിനോടു യോജന.) മൂൎത്തിമാനായ കാമദേവനോ എന്നു തോന്നുമാറുള്ളതും വലിയ വീരലക്ഷ്മിയോടു കലൎന്നതുമായ കാന്തി, പ്രമദമാൎക്കുപോലും ദുരവഗാഹവും പ്രിയമായി തോന്നുന്നതുമായ മനോവൃത്തി, ക്ഷമ, പരിശുദ്ധമായ വൈദഗ്ദ്ധ്യം എന്നിവ തികവോടെ ആ രാജകുമാരൻ ദിവ്യലക്ഷണങ്ങളെ തികച്ചും പ്രകാശിപ്പിച്ചുംകൊണ്ടു വിളങ്ങി.

൫൫. സാമ്രാജ്യാധികൃതഃ=സാർവ്വഭൌമത്വത്തിൽ നിയുക്തനായ. വയസി അഭിനവേ=പുതിയ വയസ്സിൽ (യൌവനത്തിൽ). ശ്രീരാമ . . . ധഃ=ശ്രീരാമവൎമ്മാ എന്നു നാമമായ. രാജേന്ദ്രഃ=രാജശ്രേഷ്ഠൻ. സഹ ഗോദവൎമ്മസഹജേന=ഗോദവൎമ്മാ എന്ന സോദരനോടുകൂടി ആക്രമ്യ=ആക്രമിച്ചിട്ട്. വൎഗ്ഗം=സമൂ

ഹത്തെ. ദ്വിഷാം=ശത്രുക്കളുടെ. കൃത്വാ=ചെയ്തിട്ട്. ദാനവരം=ശ്രേഷ്ഠമായ ദാനത്തെ. തുലാദ്യപുരുഷം=തുലാ എന്ന് ആദിയിലുള്ള പുരുഷശബ്ദത്തോടുകൂടിയ (ദാനവരവിശേഷണം). വാരാണസീസന്നിധൌ=ശ്രീകാശിസന്നിധാനത്തിൽ. സംപ്രാപ്തഃ=പ്രാപിച്ചു. ശിവലോകം=ശിവലോകത്തെ. അന്വക്=പിന്നാലെ. അനുജഃ അപി=അനുജനും. ആഗമ്യ=വന്നിട്ട്. രാമേശ്വരാൽ=രാമേശ്വരത്തുനിന്ന്. ശ്രീരാമവർമ്മരാജാവ് ചെറുപ്പത്തിൽതന്നെ രാജ്യഭാരം വഹിച്ച് അനുജൻ ഗോദവർമ്മരാജാവിനോടുകൂടി ശത്രുക്കളെ ജയിക്കുകയും കാശിക്കെഴുന്നള്ളി തുലാപുരുഷദാനം (ആളുടെ തൂക്കത്തോളം സ്വർണ്ണം തൂക്കി അതു ബ്രാഹ്മണർക്കു ദാനം ചെയ്യുക) ചെയ്തു ശിവലോകം പ്രാപിക്കയും ചെയ്തു. പിന്നാലെ എഴുന്നള്ളിയ അനുജൻ തിരിച്ചുപോന്ന് രാമേശ്വരത്തുനിന്നും തിരിപ്പെട്ടു.

൧൨. അനന്തരം=പിന്നെ. അനന്തരാ . . . .
. . . . രാഘവഃ=അനന്തരായങ്ങളാം (നിവൃത്തിയില്ലാങ്ങളും) ആയും രമണീയങ്ങളായുമുള്ള നാനാഗുണപ്രഭാവങ്ങളെക്കൊണ്ട് ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ ജയിച്ചവനായ. വിഹിതലാഘവഃ=ലാഘവത്തെ (ലഘുത്വത്തെ) ചെയ്തവനായ. വൈരിണാം=ശത്രുക്കൾക്ക്. ശശാസ=ശാസിച്ചു. വിധിവൽ=വിധിപോലെ. മഹീം=ഭൂമിയെ. ഗുണമഹീയസീം=ഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ട് അതിമഹതിയായ (മഹീവിശേഷണം). പൂരയൻ=നിറയ്ക്കുന്നവനായിട്ട്. യശഃ=കീർത്തിയെ. ജഗതി=ലോകത്തിൽ. വീരകേരളഃ ഇതി പ്രതീതഃ=വീരകേരളനെന്നു പ്രസിദ്ധനായ. നൃപഃ=രാജാവ്. അനന്തരം അതിഗുണവാനും ശത്രുഭഞ്ജകനുമായ വീരകേരളമഹാരാജാവ് രാജ്യം വാണു. പൃഥ്വീവൃത്തം. "ജസംജസയലങ്ങളും ഗുരുവുമെട്ടിനാൽ പൃഥ്വിയാം".

൧൩. നീത്യാ=നീതിയോടുകൂടി. ദ്വീപാന്തരേഭ്യഃ=അന്യ

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

ദ്വീപങ്ങളിൽ നിന്ന്. പ്രവഹണപൂരുഷൈഃ=സാമാനങ്ങൾ ചുമന്നു കൊണ്ടുവരുന്ന ആളുകളാൽ. ആഹൃതൈഃ=കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട (അർത്ഥവിശേഷണം). തപ്പിയൻ ഏവ=തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നവനായിട്ടുതന്നെ. അർത്ഥൈഃ=ധനങ്ങളെക്കൊണ്ട്. ഉത്സായ്യ=കളഞ്ഞിട്ട്. ദൂരം=ദൂരത്തേക്ക്. ക്ഷിതിസുര . . . . . . പിശാചീം=ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ ദൌർഗ്ഗത്യമുദ്ര (ദാരിദ്ര്യബന്ധനം) ആകുന്ന പിശാചിയെ. യോദ്ധും=യുദ്ധംചെയ്വാൻ. നവ്യാധികാരാൽ=പുതിയ അധികാരം ഹേതുവായിട്ട്. അരിഭിഃ=ശത്രുക്കളോട് അധിക . . . . സാരൈഃ=സർവ്വാഭിസാരത്തെ (ചതുരംഗസൈന്യസന്നാഹത്തോടുകൂടിയ യുദ്ധയാത്രയെ) അധികമായി ചെയ്തുവരായ (അരിവിശേഷണം). സാകം=കൂടെ. സർവ്വത്ര=എല്ലാടത്തും. യുദ്ധോത്സവം=യുദ്ധമാകുന്ന ഉത്സവത്തെ അഹഹ=ആശ്ചര്യം. ചിരാൽ=വളരെക്കാലം. അനുഭൂൽ=അനുഭവിച്ചു. ഉന്നതാത്മാ സഃ=മഹാത്മാവായ അദ്ദേഹം ആ വീരകേരളമഹാരാജാവ് അന്യദ്വീപങ്ങളിൽനിന്നു ചുമന്നുകൊണ്ടു വരുവിച്ച ധനരാശികളെക്കൊണ്ടു ബ്രാഹ്മണരുടെ ദാരിദ്ര്യപ്പിശാചിനെ ബലികൊടുത്തൊഴിപ്പിക്കുകയും, പുതിയ ഭരണാധികാരമാകയാൽ യുദ്ധത്തിന്നു സവിശേഷം സന്നാഹംചെയ്തു വന്ന ശത്രുക്കളോടു വളരെക്കാലം യുദ്ധംചെയ്ത് എല്ലാടത്തും യുദ്ധോത്സവം അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്തു. രൂപകാലങ്കാരം.

൫൪. സോയം=അദ്ദേഹം. നിശ്ശേഷ . . . . . . മതിഃ=സർവ്വവിദ്യകളിലും നിപുണബുദ്ധിയായ. ഉപാലിംഗിതഃ വീരലക്ഷ്മ്യാ=വീരലക്ഷ്മിയാൽ ആലിംഗനം ചെയ്യപ്പെട്ട. മാനാംബുധി=മാനസമുദ്രമായ (എല്ലാം സോയം എന്നതിന്റെ വിശേഷണങ്ങൾ) വ മതഭടൈഃ=ശത്രുഭടന്മാരോട്. യുദ്ധ . . . . യോഗൈഃ=യുദ്ധത്തിന്നഭിയോഗംചെയ്ത (വിമതഭടവിശേഷണം). ആവിർവൈരം=ഉണ്ടായ വൈരത്തോടുകൂടി (ക്രി. വി.) ഉച്ചൈ:

ആഖണ്ഡാഡംബരം=ഏററവും ആഡംബരം ചെയ്യപ്പെട്ട. പ്രാദുരാസീൽ=ഉണ്ടായി ആ വീരകേരളമഹാരാജാവ് ശത്രുഭടന്മാരോട യുദ്ധത്തിന്നായി തൃശ്ശിവപേരൂരിൽ എഴുന്നള്ളിയ കാലത്ത് ഒരു ശിവരാത്രി മഹോത്സവം ഉണ്ടായി.

൰൨. വീരാണാംമണി=വീരന്മാരിൽവെച്ച രത്നഭൂതനായ. ദിവ്യോത്സവേ=ദിവ്യമായ ഉത്സവത്തിൽ. അസൌ=ഇൗ. ശൂര ....ന്തരം=ശൌര്യമേറിയ ഭടസമൂഹങ്ങളുടെ കോലാഹലങ്ങളാൽ ദിഗന്തരങ്ങളെ മുഴക്കുമാറ് (ചെന്ന് എന്ന ക്രിയയുടെ വിശേഷണം). ഗൌരീ ...... ചന്ദ്രം=ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ നേത്രങ്ങളാകുന്ന ചകോരങ്ങൾക്കു ശരൽകാലപൂൎണ്ണചന്ദ്രനായ. പ്രണമ്യ=നമസ്കരിച്ചിട്ട്. പ്രഭും=സ്വാമിയെ (ശിവനെ). വൃഷഭാലയേ=തൃശ്ശിവപേരൂരിൽ. സഹൃദയൈഃ=സഹൃദയന്മാരോട്. ശ്രീവീരകേരളമഹാരാജാവ് ഭടനിരയുടെ കോലാഹലങ്ങളാൽ ദിഗന്തരങ്ങളെ മുഴക്കിക്കൊണ്ട് ദിവ്യമായ ആ ശിവരാത്രിമഹോത്സവത്തിന്നു ചെന്നു സഹൃദയന്മാരോട്ട മേളിച്ച് തൃശ്ശിവപേരൂരിൽ വസിച്ചു.

൰൩. വാർമേവീടുന്ന വിദ്വ .... മാഹാത്മ്യങ്ങൾ=നല്ല പാണ്ഡിത്യശക്തിയുള്ള വിദ്വജ്ജനങ്ങളാൽ പറയപ്പെട്ട തെക്കെകേരളനാഥപ്രഭാവത്തിന്റെ ശോഭനമാഹാത്മ്യങ്ങൾ. പ്രകടിതരുചി=പ്രകാശിതമായ രുചിയോടുകൂടുംവണ്ണം (ക്രി വി). പ്രസന്നാന്തരാത്മാ=പ്രസാദിച്ച മനസ്സോടുകൂടിയ. ധീമാൻ (സഃ)=ബുദ്ധിമാനായ അദ്ദേഹം. അല്പസ്മിതം=മന്ദസ്മിതം. അഖിലസദസി=എല്ലാവരും ചേൎന്ന സഭയിൽവച്ച്. ചെല്ലൂര .... പാത്രം=ചെല്ലൂരേശന്റെ (പെരിഞ്ചെല്ലൂരപ്പന്റെ)യും പൂൎണ്ണത്രയീശന്റെ (തൃപ്പൂണിത്തുറയപ്പന്റെ)യും ശ്രീമത്തായ കാരുണ്യത്തിന്നു പാത്രമായ. കവിം=കവിയോട്. ആദിഷ്ടവാൻ=കല്പിച്ചു. പദ്യവാചാ=പദ്യരൂപേണയുള്ള വാക്കു

കൊണ്ട്. ആ വീരകേരളമഹാരാജാവ് വിദ്വാന്മാർ പറഞ്ഞ് തൃശ്ശിവപേരൂർ വടക്കുന്നാഥന്റെ മാഹാത്മ്യങ്ങളെ കേട്ടും ആ സക്തിയോടുകൂടി കണ്ടും അറിഞ്ഞിട്ട് മനസ്സു തെളിഞ്ഞു ചെല്ലൂർനാഥന്റെയും പൂർണ്ണത്രയീശന്റെയും കരുണയ്ക്കു പാത്രമായ കവിയോടു പദ്യരൂപേണ ഇങ്ങനെ കല്പിച്ചു.

൫൭. വിദ്യാവല്ലഭ=വിദ്യകൾക്കു പ്രിയനായവനേ! നീലകണ്ഠസുകവേ=നീലകണ്ഠനെന്ന സൽകവേ! ചെല്ലൂരനാഥോദയം=ആ പേരുള്ളതും പെരിഞ്ചെല്ലൂർ പ്രതിഷ്ഠയെ വർണ്ണിക്കുന്നതുമായ ചമ്പൂപ്രബന്ധം. ചിത്രം=മനോഹരമായ. (ചെല്ലൂരനാഥോദയത്തിന്റെ വിശേഷണം). കൃതം=ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു. പുനശ്ച=പിന്നെയും. രചിതം=നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു. നാരായണീയം=ആ പേരുള്ള ചമ്പൂപ്രബന്ധം. ത്വയാ=അങ്ങയാൽ. അദ്യൈവ=ഇന്നുതന്നെ. ആരഭതാം=ആരംഭിക്കണം. ഗിരാ=വാക്കിനാൽ. മമ=എന്റെ. തൈക്കുല . . . . . കലന=തൈക്കുലനാഥോദയമെന്ന പ്രത്യഗ്രമായ (പുതിയ) പേരുള്ള. ബന്ധുരഗുണം=മനോഹരങ്ങളായ ഗുണങ്ങളോടുകൂടിയ (പ്രബന്ധോത്തമവിശേഷണം). ബന്ധും=നിബന്ധിപ്പാൻ. പ്രബന്ധോത്തമം=വിശിഷ്ടപ്രബന്ധത്തെ. അല്ലയോ നീലകണ്ഠകവീന്ദ്ര! അങ്ങ് ചെല്ലൂരനാഥോദയവും നാരായണീയവും നിർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. ഇനി എന്റെ വചനമനുസരിച്ചു തൈക്കുലനാഥോദയമെന്ന പുതിയ പേരോടുകൂടിയ വിശിഷ്ടപ്രബന്ധം രചിക്കുവാൻ ഇന്നുതന്നെ ആരംഭിക്കണം. [ഇതിൽ പുനശ്ച എന്നതിന്റെ സ്ഥാനത്ത് 'നണിച്ച' എന്നും പാഠം കാണുന്നു. 'നണിച്ച' എന്താണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല. 'നണുക്ക' എന്നാൽ പഴയ മലയാളത്തിൽ ചേരുക എന്നർത്ഥം. 'യോജിപ്പിച്ച്' എന്നായിരിക്കുമോ എന്നു സംശയിക്കുന്നു]

൫൮. ഇത്ഥം=ഇപ്രകാരം. നിയുക്തഃ=നിയോഗിക്കപ്പെട്ടവനായിട്ട്. കരുമിത്രാ=കരുമിയുടെ മന്ത്രാധികാരിയാൽ

(കൊച്ചി മഹാരാജാവിനാൽ). ഭോചല . . . . മാന്യം=ഭോച ലക്ഷേത്രത്തിന്റെ (വൃഷാദ്രിക്ഷേത്രത്തിന്റെ) മാഹാത്മ്യംനിമി ത്തം മാനനീയമായ. ഹൃദ്യം=മനോഹരമായ. കളോ . . . പ്ര വാളൈഃ=മധുരങ്ങളും ഔദാൎയ്യഗുണമുള്ളവയുമായ മണിപ്രവാള ങ്ങൾ (ഭാഷയും സംസ്കൃതവും ഇണങ്ങിച്ചേൎന്ന ഗദ്യപദ്യങ്ങൾ) കൊണ്ട്. ചിത്രസ്ഫുടാൎത്ഥം=ചിത്രങ്ങളായും സ്പഷ്ടങ്ങളായുമുള്ള അ ൎത്ഥങ്ങളോടുകൂടിയ (പ്രബന്ധവിശേഷണം) വിദധേ=ഉണ്ടാക്കു ന്നു പ്രബന്ധം=പ്രബന്ധത്തെ. കരുമ്മിനാഥനായ കൊച്ചിമഹാ രാജാവ് ഇങ്ങനെ നിയോഗിക്കുകയാൽ ഞാൻ (നീലകണ്ഠക വി) വൃഷാദ്രിക്ഷേത്രമാഹാത്മ്യം നിമിത്തം സൎവ്വജനമാനനീയമാ യ പ്രബന്ധത്തെ നിൎമ്മിക്കുന്നു. ഇന്ദ്രവജ്രാവൃത്തം "കേളിന്ദ്രവജ്ര സ്ഥതതം ജഗംഗം" [കരുമ്മി:—മുറിഞ്ഞ പുഴയ്ക്കു വടക്കും പേരാ റ്റുപുഴയ്ക്കു തെക്കുമുള്ള പ്രദേശത്തിനു കരുനാട് എന്നു പേരുണ്ട്. ഇ ന്നത്തെ കണയന്നൂർ താലൂക്കിൽ പെട്ടതും അഞ്ചിക്കൈമൾ പ്ര ദേശമുൾപ്പെട്ടതും ആയ ആ പ്രദേശം കരുമുള്ളതിനു പണ്ടു വളരെ കീൎത്തിപ്പെട്ടിരുന്നു. ആ പ്രദേശത്തിനു നാഥനാകയാൽ കരുമ്മി ത്താവെന്നു കൊച്ചിരാജാവിനു പേരു വന്നു. "കൌരവിണാം വധൂനാം" എന്നു ഭ്രമരസന്ദേശകാരൻ]

൬ൻ. ഉപോൽഘാതം കഴിഞ്ഞു കഥ ആരംഭിക്കു ന്നു:—ശ്രീ ചെന്നീട്ടം . . . . ഭുവി=ശ്രീമത്തായ മഹേന്ദ്രപൎവ്വത പ്രദേശത്തിൽ. നിഖില . . . . പത്രേ=എല്ലാ ക്ഷത്രിയരിലുമു ള്ള വൈരമാകുന്ന അഗ്നികൊണ്ടു നിൎവ്വാണം (കത്തിയൊതുങ്ങിയ ത്) ആയും അശാന്തമായുമിരിക്കുന്ന മനഃപത്രത്തോടുകൂടിയവ നായി. വസതി (സതി)=വസിക്കുന്ന സമയത്ത്. പരശുരാമേ= പരശുരാമൻ (വസതി എന്നതിനോടു യോജന) തപ . . . കാ മേ=തപസ്സ് (തപസ്സ്) എന്ന ഒന്നിൽ കാമത്തോടുകൂടിയ (പര ശുരാമവിശേഷണം). വ്യാജാ . . . ദരവ്യാഃ=നിൎവ്യാജമായ ഭ

ജോവിശേഷത്തോടുകൂടിയ. കതിചന=ചില. യതയഃ=സന്ന്യാസിമാരായ. യായജൂകാഃ=പിന്നെയും പിന്നെയും യാഗംചെയ്യുന്നവരായ. മഹാന്തഃ=മഹാന്മാരായ. സാശംസം=ആശംസ (അലബ്ധമായ വസ്തു ലഭിപ്പാനുള്ള ഇച്ഛ) യോടുകൂടുംവണ്ണം (ക്രി. വി). വ്രതല . . . . . സ്വാന്താഃ=അതിനിർമ്മലമായിരിക്കുന്ന മനസ്സുകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നവരായ. ഭൂസുരേന്ദ്രാഃ=ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ. പരശുരാമൻ, ക്ഷത്രിയവൈരാഗ്നികൊണ്ടു കത്തിയെരിയാതെ ശാന്തതവന്ന മനസ്സോടുകൂടി മഹേന്ദ്രഗിരിയിൽ തപസ്സുചെയ്തുംകൊണ്ടു വസിക്കുന്ന കാലത്ത് സന്ന്യാസിമാരും യാഗശീലന്മാരുമായ ചില ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാർ ഒരു കാര്യം കരുതിക്കൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കൽ വന്നു.

൨൦. അത്ഭു . . . വർത്തി=ആശ്ചര്യഭൂതനായ ചക്രവർത്തി. യമിനാം=യമങ്ങളാം (അഹിംസ, സത്യം, അസ്തേയം, ബ്രഹ്മചര്യം, അപരിഗ്രഹം) ആചരിക്കുന്ന വ്രതികളിൽവെച്ച്. മുഖ്യാസനേഷു=ഉത്തമങ്ങളായ ആസനങ്ങളിൽ. ആസ്ഥയാ=ആദരത്തോടെ. വിപ്രേന്ദ്രാൻ=ദ്വിജശ്രേഷ്ഠന്മാരെ. വിനിവേശ്യ=ഇരുത്തിട്ട്. ആതിഥ്യപൂജാവിധിം=അതിഥിസൽക്കാരത്തെ. ഉദ്യതഹസ്തപാളി=കൈകളുയർത്തിക്കൊണ്ട് (ക്രി. വി.) യുഗപൽ=ഒരുമിച്ച്. ദത്താഃ=നൽകപ്പെട്ട. തദീയാശിഷഃ=അവരുടെ ആശീർവ്വാദങ്ങളെ. ലബ്ധ്വാ=ലഭിച്ചിട്ട്. വിഷ്ടരസീമനി=ആസനത്തിൽ. സമുപാവിഷ്ടഃ=താനും ഇരുന്നിട്ട്. ബഭാഷേ=പറഞ്ഞു. കൃതീ=കൃതാർത്ഥനായിട്ട് ആശ്ചര്യഭൂതനായ ആ വ്രതിസാർവ്വഭൗമൻ (പരശുരാമൻ) ബ്രാഹ്മണരെ പൂജിച്ച് അനുഗ്രഹം വാങ്ങി താനും ഇരുന്ന് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു.

൨൧. ധന്യാഃ=സുകൃതികളേ! വിപ്രേശ്വരാഃ=ബ്രാഹ്മണവരന്മാരേ! സ്വാഗതം ഇഹ ഭവതാം=ഇവിടെ നിങ്ങൾക്കു സ്വാഗതം. ബ്രഹ്മവിദ്യാവിനോദഃ=ബ്രഹ്മവിദ്യ (ശുദ്ധചൈതന്യാത്മ

കമായ ബ്രഹ്മത്തെ ആത്മാഭിന്നമായി അറിയുക്യ യാകുന്ന ലീല. വീതാന്തരായം=വിഘ്നംകൂടാതെ. ദിനമനു=ദിനംതോറും. ഘനമോദേന=വലിയ മോദത്തോടെ. കമ്മ . . . . വിധിനാ=കമ്മകാണ്ഡത്തിന്റെ (യജ്ഞാദികമ്മപ്രതിപാദകമായ വേദഭാഗത്തിന്റെ) പ്രകാശനവിധികൊണ്ട്. അന്യൂനം=കുറവുകൂടാതെ, അനപായം=നാശംകൂടാതെ (ക്രി. വി.) അല്ലയോ സുകൃതികളായ ബ്രാഹ്മണവര്യന്മാരേ! നിങ്ങൾക്കു സ്വാഗതം. നിങ്ങളുടെ ബ്രഹ്മവിദ്യാവിനോദം നിർവ്വിഘ്നം നടക്കുന്നില്ലേ? കമ്മകാണ്ഡപ്രകാശനം (യജ്ഞാദികമ്മങ്ങളുടെ യഥാവദനുഷ്ഠാനം) കൊണ്ടു വർദ്ധിച്ച സർവ്വഭൂതാനുകമ്പയും വിളങ്ങുന്നില്ലേ? ആദ്യത്തെ കുശലപ്രശ്നം യതികളേയും രണ്ടാമത്തേതു യായജൂകന്മാരേയും ഉദ്ദേശിച്ചാകുന്നു.

൨൨. മനോരഥം=അഭിലാഷം. മനസി=മനസ്സിൽ. അഭ്യാഗതാഃ=വന്നിരിക്കുന്നു. സാമ്പ്രതം=ഇപ്പോൾ. കിന്നാമ=എന്തൊന്ന്. അദ്യ=ഇന്ന്. വിധേയം=ചെയ്യപ്പെടണം. ആശ്രവജനൈഃ ഏഭിഃ=ഈ വിധേയജനങ്ങളാൽ (എന്നാൽ). പ്രസാദോത്സുകൈഃ=പ്രസാദത്തെ കാംക്ഷിക്കുന്നവരായ (ആശ്രവജനൈഃ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). പ്രമിതം=അല്പം. ഗഭീരം=സാരഗർഭം. മുനീനാം പ്രഭോഃ=മുനികൾക്കീശ്വരന്റെ. ഉപകർണ്ണ്യ=കേട്ടിട്ട്. കോപിനിയമീവൃദ്ധഃ=വൃദ്ധനായ ഒരു വ്രതി. എന്തു കാര്യം കരുതിയാണ് നിങ്ങൾ ഇപ്പോൾ വന്നിരിക്കുന്നത്? നിങ്ങളുടെ ചൊൽക്കീഴിൽ നില്ക്കുന്ന ഈ ജനം നിങ്ങൾക്കുവേണ്ടി എന്തൊന്നാണ് ചെയ്യേണ്ടത്? എന്തും ചെയ്യാൻ തെയ്യാറാണെന്നു സാരം.

൨൩. ജയജയ=ജയിച്ചാലും ജയിച്ചാലും. ദേവ ഭൃഗുസത്തമ=ദേവനായ പരശുരാമ! സാമ്പ്രതം=ഇപ്പോൾ. ആകർണ്ണയ=കേട്ടാലും. മമ=എന്റെ. വാണിമേനാം=ഈ വാക്കിനെ. ത്രിഭുവനവീരം=മൂന്നു ലോകങ്ങളിൽവച്ചു വീരനായ. കൃതവീര്യാ

തനുജം=കൃതവീൎയ്യന്റെ പുത്രനായ. ഉന്മൎയ്യാദം=മൎയ്യാദ ലംഘിച്ചവനായ. ബ്രഹ്മവിഘാതിനം=ബ്രാഹ്മണനെ കൊന്നവനായ (എല്ലാം ഹൈഹയരാജവിശേഷണം). ആഹവസീമനി=യുദ്ധഭൂമിയിൽ. ഹൈഹയരാജം=ഹൈഹയരാജാവിനെ (കാൎത്തവീൎയ്യാൎജ്ജുനനെ). അഖില . . . . . ഘാതം=എല്ലാ ക്ഷത്രിയജാതിക്കാരുടേയും നിഗ്രഹം. കാരണപൂൎവ്വം=കാരണത്തോടു കൂടി. ഉച്ചൈഃ=ഏററവും. പെരിയവിചിത്രം=വലിയ ആശ്ചൎയ്യം. ഛത്രായുധം=ഛത്രം (കട) ആയുധമായ. സത്രാശനരുചി=ദേവന്മാരെപ്പോലെ തേജസ്സുള്ള. പൃഥ്വീ . . . . ദംബം=ബ്രാഹ്മണസമൂഹം. അശേഷം=മുഴുവൻ. ഗതവിത്രാസം=ഭയം കൂടാതെ, ഉന്നതശീൎഷം=ശിരസ്സുയൎത്തി (ക്രി. വി) എന്നേയല്ലേ=എന്നുതന്നെയല്ല. നിൎയ്യാതായാഃ=പോയതായ. മൎയ്യാദായാഃ=മൎയ്യാദയുടെ. സ്ഥിതിഃ അതിമഹതീം=അതിമഹത്തായ നിലനില്പിനെ. പൎയ്യാപ്തം=മതിയാംവണ്ണം. ശ്രവണ . . . . വൎഷം=കാതുകൾക്ക് അമൃതരസവൎഷത്തോടു തുല്യമായ. വിചിത്രം=നാനാപ്രകാരമായ. മഹിതചരിത്രം=പൂജിതമായ ചരിത്രത്തെ. ചേതസി=മനസ്സിൽ. മേദു . . . മോദാഃ=വൎദ്ധിച്ച കൌതുകത്തോടും മോദത്തോടും കൂടിയവരായിട്ട് (നാമിഹ വന്നാ എന്നതിനോടു യോജന) സുചരി . . . . വന്തം=സുകൃതലക്ഷ്മിയുടെ സൌരഭ്യത്തോടുകൂടിയവനായ. ഗിരി . . . . സുതം=ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ ധൎമ്മപുത്രനായ (ശിവന്റെ ശിഷ്യനാകയാൽ ധൎമ്മംകൊണ്ടു ശ്രീപാൎവ്വതിക്കു പുത്രനായ). ത്വം ഭവന്തം=ആ അങ്ങയെ. നയനങ്ങൾ=കണ്ണുകൾ. പരമാനന്ദം=പരമസന്തോഷം. അല്ലയോ പരശുരാമ! ഞങ്ങളുടെ വാക്കു കേട്ടാലും. കാൎത്തവീൎയ്യാൎജ്ജുനനെ കൊന്നതും സൎവ്വക്ഷത്രസംഹാരം ചെയ്തതും ബ്രാഹ്മണവൎഗ്ഗത്തിനു ഭയം കൂടാതെ തല പൊക്കി നടക്കാറാക്കിയതും മൎയ്യാദയെ പുനഃസ്ഥാപിച്ചതുമായി ശ്രോത്രങ്ങളിൽ അമൃതു പൊഴിയുന്ന അങ്ങയുടെ പവിത്രചരിത്രം കേട്ടു മനസ്സിൽ കൌതുകവും സന്തോഷവും വൎദ്ധിക്കകയാൽ ശ്രീപാൎവ്വതി

യുടെ ധൎമ്മപുത്രനായ അങ്ങയെ കണ്ടു കണ്ണുകൾക്കും ആനന്ദം വരുത്തുവാൻ വേണ്ടിയാണു ഞങ്ങൾ ഇവിടെ വന്നിരിക്കുന്നതു്. മുന്നം മുന്നം=വളരെ മുമ്പ്. പ്രളയാൎണ്ണവേ=കല്പാന്തത്തിൽ. ദുഷ്ടദനുജൻ=ദുഷ്ടദൈത്യൻ (ഹയഗ്രീവൻ) കട്ടുമറച്ചോരു=കട്ടൊളിപ്പിച്ച. വേദാൻ=വേദങ്ങളെ. ആശു=വേഗത്തിൽ. വിരിഞ്ചൻ=ബ്രഹ്മാവു. പുരാ . . . . ഷൻ=പുരാണപുരുഷൻ. അഖി . . . . . പ്രഭു=സൎവ്വലോകസ്വാമി. ലോകവിനിൎമ്മിതി=ലോകസൃഷ്ടി. പണ്ടു് കല്പാന്തത്തിൽ ഹയഗ്രീവൻ കട്ടൊളിപ്പിച്ച വേദങ്ങളെ (ഹയഗ്രീവനെക്കൊന്നിട്ടെന്നു് അൎത്ഥസിദ്ധം) വീണ്ടെടുത്തു കൊടുത്ത ബ്രഹ്മാവിനെക്കൊണ്ടു വിഷ്ണുഭഗവാൻ ലോകസൃഷ്ടി ചെയ്യിച്ചതായി ഞങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുണ്ടു് പുനഃ=പിന്നെയും. ഗൎവ്വി . . . . ശാപം=ഗൎവ്വിതനായ ദുൎവ്വാസസ്സെന്ന മഹൎഷിയുടെ ശാപം. ത്രിഭു . . . . ലക്ഷ്മി=ത്രൈലോക്യാധിപത്യം. ദേവാസുര . . . . ദോദ്യമേ=ദേവാസുരന്മാരാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട ക്ഷീരസമുദ്രമഥനസംരംഭത്തിൽ. മന്ദ . . . നത്തെ=മന്ദരാദ്രിയാകുന്ന മന്ഥദണ്ഡത്തെ. കമഠാകൃതി=ആമയുടെ രൂപം. കള . . . . ഷിതാൽ=അതികഠിനമാകുംവണ്ണം കുടയപ്പെട്ട. കലശമഹാബ്ധേഃ=കലശംപോലെയുള്ള (മഥനക്രിയയിൽ കലശംപോലെ ആധാരമായ) മഹാസമുദ്രത്തിൽനിന്നു്. ഊഢവിലാസം=വഹിക്കപ്പെട്ട വിലാസത്തോടുകൂടുംവണ്ണം (ക്രി. വി.) ഗൂഢം=മറഞ്ഞു. പിന്നെ ദുൎവ്വാസാവിന്റെ ശാപത്താൽ ഇന്ദ്രന്റെ ത്രൈലോക്യാധിപത്യം മറഞ്ഞ കാലത്തു ദേവാസുരന്മാർ യോജിച്ചു സമുദ്രമഥനം ചെയ്യുമ്പോൾ മന്ഥദണ്ഡമായ മന്ദരപൎവ്വതം താണുപോയ സമയം ഭഗവാൻ ആമയുടെ ആകൃതി പൂണ്ടു കടലിൽ മറഞ്ഞ അതിനെ സലീലം പ്രകാശിപ്പിച്ചു രക്ഷിച്ചതായും ഞങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുണ്ടു. ഹിരണ്യാക്ഷൻ=ആ പേരുള്ള അസുരൻ. പരാ . . . ധി=മഹാസമുദ്രം. ആദി . . . . കിരി=ആദിവരാഹവേഷത്തോടു (വരാഹമൂൎത്തിയുടെ) ആകൃതി ധരി . . . ഉൎവ്വീം=ഭൂമിയെ. തേറ്റത്തെല്ലത്തു്=തേറ്റയുടെ തലപ്പത്തു്. ഭീതാം=ഭയ

പ്പെട്ട (ധരിത്രീദേവീവിശേഷണം). യഥാസ്ഥാനം=സ്ഥാനം തെറ്റാതെ. അദ്രിപ്രൗഢൈഃ=മഹാദ്രികളോട്. ഒപ്പം=തുല്യമായി. അത്ഭുതഭരിതം=ആശ്ചര്യംനിറഞ്ഞ. ചരിതം=ചരിത്രം. പിന്നെ ഹിരണ്യാക്ഷൻ ഭൂമിയെ ചുരുട്ടിയെടുത്തു സമുദ്രത്തിലൊളിച്ച കാലത്തു വരാഹമായവതരിച്ചു ഭൂമിയെ തേറ്റമേലെടുത്ത് പൂർവ്വസ്ഥാനത്തു വെച്ച് ഉറപ്പിച്ച കഥയും ഞങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ദുഷ്ട . . . . മണി=ദുഷ്ടന്മാരുടെ ശിരോമണിയായ. വെന്ന=ജയിച്ച. ഹിരണ്യ . . . . ശിപു=ഹിരണ്യകശിപു. മഹാസുരൻ=മഹാദൈത്യൻ. അസ്തഭയാങ്കുരം=ഭയത്തിന്റെ അങ്കുരം(മുള) കൂടാതെ (ക്രി. വി). ഉദ്ധതചിത്തഃ=ഗർവ്വിതമാനസനായി. നരസിംഹാത്മാ=നരസിംഹരൂപനായിട്ട്. നഖാഗ്രൈഃ = നഖമുനകൾകൊണ്ട്. ഉഗ്രൈഃ=ഭയങ്കരങ്ങളായ (നഖാഗ്രവിശേഷണം). ജഗത്യാം=ലോകത്തിൽ. പിന്നെ ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ വാഴ്ചക്കാലത്തു നരസിംഹമായവതരിച്ച് അവനെ നഖങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദേഹം കീറിക്കൊന്ന് ലോകത്തെ ആശ്വസിപ്പിച്ച കഥയും ഞങ്ങൾ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. മഹാബലിയായ=ആ പേരായ. മഹാ . . . . പതി=അതിബലവാനായ അസുരരാജാവ്. ദേവ . . . വൃന്ദം=ഇന്ദ്രൻ തുടങ്ങിയ ദേവഗണത്തെ. ക്രൂര . . . . വീര്യഃ=ക്രൂരതയേറിയതും പ്രതിബന്ധമില്ലാത്തതുമായ വീര്യത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട്. കാക്കീഴാക്കി=കാൽക്കു കീഴിലാക്കി. നവ . . . . മനനായ്=പുതിയ പുതിയ വഞ്ചനകളോടുകൂടിയ വാമനബ്രഹ്മചാരിയായിട്ട്. നിബധ്യ=ബന്ധിച്ചിട്ട്. വിദഗ്ദ്ധം=നിപുണമാകുംവണ്ണം (ക്രി. വി.) ദേവപതിം=ദേവേന്ദ്രനെ. ദിവി=സ്വർഗ്ഗത്തിൽ. കരുണാശക്ത്യാ=ദയയുടെ ശക്തികൊണ്ട്. പിന്നെ ബലമേറിയ ദൈത്യരാജൻ മഹാബലി ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാരെ ആട്ടിയോടിച്ചു ത്രൈലോക്യം കീഴടക്കി വാണ കാലത്തു കപടനാനിപുണനായ വടുവാമനമൂർത്തിയായവതരിച്ച് മൂന്നടികൊണ്ടു ലോകമെല്ലാമളന്നു മഹാബലിയെ ബന്ധിച്ച് ഇന്ദ്രനെ സ്വർഗ്ഗത്തിൽ വാഴിച്ചു രക്ഷിച്ചതും ഞങ്ങൾ

കേട്ടിട്ടുണ്ട്. നിഖില . . . . രക്ഷ=സർവ്വലോകങ്ങളുടെ രക്ഷ. ക
റിക്കൊണ്ട്. ഉദ്ദേശിച്ച്. മുകിൽവർണ്ണൻ=വിഷ്ണു. അത്ഭുതരീത്യാ=
ആശ്ചര്യമായ രീതിയോടുകൂടി. അനുപ . . . . . . ലാസം=അതു
ല്യമായ ചരിതത്തിന്റെ വിലാസം. പാർത്ഥി . . . . ജാ
തിവിഘാതം=രാജസമൂഹങ്ങൾക്ക ശിരോരത്നമായ കാർത്തവീര്യ
നാൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ട എല്ലാ ക്ഷത്രിയജാതിക്കാരുടേയും വധം.
ഭൂഭാരം=ഭൂമിയുടെ കനം. ജഡയിളകീടിന=ജഡയിൽ ഇളകിവശാ
യ. ധർമ്മസ്ഥിതിയെ=ധർമ്മമര്യാദയെ. സുകർമ്മവിഭൂതിം=സൽക
ർമ്മസമൃദ്ധിയെ. ലോകാ . . . . . . വാപ്തിനു=ലോകാനുഗ്രഹത്തി
ന്റെ പുഷ്ടിക്ക. ഒപ്പം=ഒക്കകയില്ല. വസ്തുജ്ഞാനേ=വസ്തുവിചാര
ത്തിൽ. സർവ്വലോകരക്ഷയെ ഉദ്ദേശിച്ചു വിഷ്ണുഭഗവാൻ ഇങ്ങനെ
പല അവതാരങ്ങളും പരിഗ്രഹിച്ച് കീഴിൽ ചെയ്ത അത്ഭുതച
രിത്രമൊക്കയും ഇക്കാലത്തു കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനന്റെ രക്ഷയിലിരു
ന്ന സർവ്വക്ഷത്രിയജാതിക്കാരേയും നിഗ്രഹിച്ചു ഭൂമിയുടെ ഭാരം തീ
ർത്തു ഇളകിവശായ ധർമ്മമര്യാദയെ പരിപാലിച്ചു സൽകർമ്മസ
മൃദ്ധിയെ വിതച്ചു ലോകാനുഗ്രഹം ചെയ്തതിനോട് വാസ്തവം
ആലോചിക്കുമ്പോൾ ഒക്കകയില്ല. മുമ്പു ചെയ്തതെല്ലാം ചരിത
വിലാസമാണ്; സർവ്വക്ഷത്രസംഹാരമാണ് യഥാർത്ഥമായ ലോ
കാനുഗ്രഹമെന്നു സാരം. ആകല്പാവധി=കല്പാന്തത്തിങ്കലോളം.
ധരണീമേനാം=ഈ ഭൂമിയെ. ആകല്പ്യ=അലങ്കരിച്ചാലും. എളി
യൊരുകാംക്ഷിതം=ചെറിയൊരാഗ്രഹം. കർമ്മകദംബം=കർമ്മസ
മൂഹം. അനു . . . . ഢ്യതം=അതുല്യസമ്പത്തു നിറഞ്ഞ. പുണ്യശ്രേ
ണീം=പുണ്യരാശിയെ. പരിഗൃഹ്ണീഷ്വ=പരിഗ്രഹിച്ചാലും. ചതു
ർദ്ദശലോകാൻ=പതിനാലു ലോകങ്ങളെ. അനുഗൃഹ്ണീഷ്വ=അനു
ഗ്രഹിച്ചാലും. നിര . . . . പയോധേ=തടവില്ലാത്ത ഭാഗ്യവിലാ
സങ്ങൾക്ക സമുദ്രമേ! ഞങ്ങൾക്ക ചെറിയൊരു മനോരഥമുള്ള
തു പറയാം. കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിന്നായി സമ്പത്സമൃദ്ധമായ ഒരു ഭൂ
വിഭാഗം ഞങ്ങൾക്ക തന്നു പുണ്യരാശിയെ സ്വീകരിച്ചാലും.

പതിനാലു ലോകങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കയും ചെയ്യാലും. 'ഒരു ഭൂമിഭാഗം' തന്നെ 'പുണ്യശ്രേണി'യെ പരിഗ്രഹിക്കുന്നത് ന്യൂനപക്ഷ കൊടുത്തു അധികത്തെ വാങ്ങുകയാകയാൽ ഇവിടെ പരിവൃത്തി അലങ്കാരം. ഇതിൽ "പൂരിപ്പാനായ് നാമിഹ വന്നു" എന്നതുവരെ ആഗമനത്തിന്റെ സാമാന്യപ്രയോജനവും, പിന്നെ "കാത്തതുമല്ലോ കോലപ്പുണ്ണിനാം" എന്നതുവരെ മത്സ്യ-കൂർമ്മ-വരാഹ-നൃസിംഹ-വാമനാവതാരകഥനവും, പിന്നെ "വാഴ്ത്തിന്നൊവ്വാ വസ്തുക്കളാമേ" എന്നതുവരെ പരശുരാമാവതാരത്തിനു ഇതരാവതാരാപേക്ഷയാ ഉള്ള ഉൽകർഷവും, "നിള നടന്നാൽ" എന്നതുടങ്ങി "ആകല്പയനീ" ഇത്യന്തം സ്തുതിയും ആശിസ്സും, "പിന്നെച്ചൊല്ലാം" എന്നതു മുതൽ ആഗമനത്തിന്റെ വിശേഷപ്രയോജനവും വർണ്ണിതമായിരിക്കുന്നു.

കേരള സാഹിത്യ അക്കാദമി

൨൩. വിഖ്യാതാനാം=പ്രസിദ്ധന്മാരായ. ദ്വിജാനാം=ബ്രാഹ്മണരുടെ. സദസി=സദസ്സിൽ. നിയമിവൃദ്ധോദിതാം=വൃദ്ധനായ നിയമിയാൽ പറയപ്പെട്ട. ആത്മദാരാം=ഏറ്റവും ഔദാര്യത്തോടുകൂടിയതായ (വാണീവിശേഷണം). അഗ്രേ=മുമ്പിൽ വച്ച്. വാണീം=വാക്കിനെ. അനു . . . . ഹിമാ=അതുല്യമായ മാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയ. സാർവ്വഭൗമഃ മുനീനാം=മുനികളുടെ ചക്രവർത്തി (പരശുരാമൻ). അക്ഷീ . . . . തം തടവിന=ഏറ്റവും പാരവശ്യം പൂണ്ട. മനസാ=മനസ്സോടുകൂടി. ദാനശീലഃ=ദാതാവായ (മുനിസാർവ്വഭൗമവിശേഷണം). മുഹൂർത്തം=കുറച്ചുനേരം. വ്യഗ്രം=വ്യഗ്രത (ഭാവപ്രധാനനിർദ്ദേശം) ദധ്യൗ=ധ്യാനിച്ചു. മഹിത . . . . മാ=വിശിഷ്ടമായ ശ്രേഷ്ഠയാഗത്തിങ്കൽ എല്ലാ ധനസമൃദ്ധികളേയും ദാനം ചെയ്തവനായ. മഹാബ്രാഹ്മണസദസ്സിൽ ആ നിയമിവൃദ്ധൻ പറഞ്ഞ വാക്കു കേട്ടിട്ട്, ഒരു യാഗത്തിൽവച്ചു സർവ്വസമ്പത്തുകളും ദാനം ചെയ്ത പരശുരാമമുനി കുറച്ചുനേരം മനസ്സിൽ വ്യാകുലതയോടുകൂടി ധ്യാനിച്ചു.

൨൮. പരായത്തം=പരാധീനം വാസം=പാർപ്പ്. മേ=എ ന്റെ. ദ്രവ്യം=തീൎച്ചയായും. അ . . . . സ്ഥിതം=ബ്രാഹ്മണരുടെ അപേക്ഷ. പൂരണീയം=നിറവേററപ്പെടേണ്ടതാണ്. അനന്തം . . . രിണം=അവസാനമില്ലാത്ത വിസ്താരമുള്ള. പയസാംരാശിഃ=സമു ദ്രത്തെ. ഉത്സാൎയ്യ ദൂരം=അകലത്തേക്കു നീക്കിയിട്ട്. കല്പയിഷ്യേ= ഉണ്ടാക്കുന്നുണ്ട്. നവനവം=ഏററവും പുതിയ. ഏഷാം ദ്വിജാ നാം=ഈ ബ്രാഹ്മണൎക്ക്. എന്റെ ധനമെല്ലാം ഒടുങ്ങി; പാൎപ്പും കൂടി പരാധീനമാണ്. ബ്രാഹ്മണരുടെ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിക്കേ ണ്ടതുമാണ്. അതിനാൽ അവസാനമില്ലാത്തതു വിസ്താരമുള്ള സ മുദ്രത്തെ അകലെ നീക്കി ഈ ബ്രാഹ്മണൎക്കു പുതിയൊരു ഭൂഭാഗം ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുന്നുണ്ട്,

൨൯. ഇതി=ഇപ്രകാരം. നിശ്ചിതധീഃ=ഉറച്ച ബുദ്ധിയോടു കൂടിയ. സഃ=ആ. പശ്ചിമാബ്ധിം=പടിഞ്ഞാറെ സമുദ്രത്തിലേക്കു ഗതവാൻ=പോയിട്ട്. വീൎയ്യഭൃതാം=വീൎയ്യവാന്മാരിൽവച്ച്. അപ ശ്ചിമഃ=മുമ്പനായ. അസൌ=അദ്ദേഹം. ക്ഷിതി . . . മക്ഷം= ബ്രാഹ്മണരുടെ മുമ്പിൽവച്ച്. അത്യൂ . . . . മാനം=അതിമഹ ത്തായ വിസ്താരത്തോടുകൂടിയ. വരുണം=വരുണനെ. അവാദീൽ= പറഞ്ഞു. ഇങ്ങനെ ഉറച്ച് പടിഞ്ഞാറെ സമുദ്രത്തിങ്കലേക്കു പോ യി അതിവീൎയ്യവാനായ പരശുരാമൻ ബ്രാഹ്മണരുടെ മുമ്പാകെ അത്യന്തവിസ്താരമുള്ള വരുണനെ വിളിച്ചു പറഞ്ഞു. വസന്ത മാലികാവൃത്തം. „വിഷമേ സസജം ഗഗം, സമത്തിൽ സഭരേ ഫം യ വസന്തമാലികയ്ക്കു"

൨൰. ഭോഭോ-അല്ലയോ അല്ലയോ. ഗംഭീര=ആഴമേറി യവനേ! ധീരോദ്ധത=ധീരനും ഉദ്ധതനുമായിരിക്കുന്നവനേ! സ ലിലനിധേ=സമുദ്രമേ! വാരി . . . . ജന്യം=വെള്ളത്തെ പുരുക്കു ന്നതുകൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന. ഭൂഭാഗം=ഭൂമിയെ. യാചതേ=യാചിക്കുന്നു. മുനിവൃഷഃ=മുനിശ്രേഷ്ഠൻ ജാതിവൈരി=ജന്മശത്രുവായ (മുനി

വൃക്ഷവിശേഷണം). നൃപാണാം=രാജാക്കന്മാൎക്ക്. ആപാദിപ്പാൻ=സമ്പാദിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി. മുനീനാം=മുനിമാരുടെ. അഭിമതം=അഭീഷ്ടത്തെ. അധുനാ=ഇപ്പോൾ. യജ്വനാം=വിധിപോലെ യാഗം ചെയ്തവരായ (മുനീനാം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം) ഉദ്യതഃ=ഉദ്യുക്തനാകുന്നു. വൈപുല്യം=വിസ്താരം. നിഷ്ഫലം = ഫലമില്ലാത്ത. തേ = നിന്റെ. ഇദാനീം = ഇപ്പോൾ. അല്ലയോ മഹാസമുദ്രമേ! ക്ഷത്രിയരുടെ ജന്മശത്രുവായിരിക്കുന്ന മുനിശ്രേഷ്ഠനായ ഞാൻ നിന്റെ വെള്ളം കുറെ ചുരുക്കിയാൽ ഒഴിഞ്ഞുണ്ടാകുന്ന ഭൂഭാഗത്തെ യാചിക്കുന്നു. മുനിമാരുടെ അഭിമതം സാധിക്കുന്നതിനാണ് ഞാൻ ഉത്സാഹിക്കുന്നത്. അതിനാൽ നിഷ്ഫലമായ വിസ്താരം കുറഞ്ഞൊന്നു ചുരുക്കണം. നിഷ്ഫലമായ ഒരു വസ്തുവിനെ സഫലമായ ഒന്നിന്റെ സിദ്ധിക്കുവേണ്ടി ത്യജിക്കുന്നതു മഹാന്മാൎക്കുചിതമാണെന്നു ഹൃദയം.

൨൭. ശാപ . . . ശങ്കീ=ശാപത്തെയും കലഹ (യുദ്ധ)ത്തെയും ആശങ്കിക്കുന്നവനായി. ഉത്സന്നഃ=ക്ഷീണനായിട്ട്. ഭഗവാൻ=ഭഗവാനായ. വരുണഃ=വരുണൻ. ദൃഷ്ട്വാ=കണ്ടിട്ട്. മുനീനാം പ്രഷ്ഠം=മുനിമാൎക്കധീശ്വരനെ. ഉദ്യൽ . . . . . . ദീപ്യമാനം=ഉദിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മമഹസ്സിനോടു (ബ്രഹ്മതേജസ്സിനോടു) മിശ്രയായ വിജയശ്രീയെക്കൊണ്ടു ജ്വലിക്കുന്നവനായ (മുനീനാം പ്രഷ്ഠം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). ചിത്തേ=മനസ്സിൽ. വിസ്മയം=ആശ്ചൎയ്യം. സസ്മിതം=പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി (ക്രി. വി.) ഊചേ=പറഞ്ഞു. മനോജ്ഞാം ഗിരം=മനോഹരയായ വാക്കിനെ. ഇപ്രകാരമുള്ള വാക്കുകൾ കേട്ടു വരുണഭഗവാൻ മുനി തന്നെ ശപിക്കുകയോ എതിൎക്കുകയോ ചെയ്തേയ്ക്കുമോ എന്നു ശങ്കിച്ച് പരവശനായി പുറത്തു വന്നപ്പോൾ ബ്രഹ്മതേജസ്സിനോടിടകലൎന്ന വിജയലക്ഷ്മിയെക്കൊണ്ടു ജ്വലിക്കുന്ന പരശുരാമമുനിയെ കണ്ടു വിസ്മയം പൂണ്ട് പുഞ്ചിരിതൂകിക്കൊണ്ടു മനോഹരമായ വചനത്തെ പറഞ്ഞു.

൨൮. പുണ്യാംഭോധേ=സുകൃതസമുദ്രമേ! മുനീനാം പരിവൃഢ=മുനിശ്രേഷ്ഠ! ഭുവ . . . നാം=ലോകാധിപന്മാരായ. താദൃശാനാം=അങ്ങയെപ്പോലെയുള്ളവൎക്ക്. ഉറക്കത്തും=ഉറക്കത്തിലും. അയോഗ്യം=അനുചിതമാണ്. ഇദം=ഇത്. അനുഷ്ഠേയം=അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടേണ്ടത്. ഭുവഃ=ഭൂമിയുടെ (ഖണ്ഡം എന്നതിനോടു യോജന). മേ=എന്റെ. ഖണ്ഡം=ഭാഗം. യജ്ഞായുധം=യാഗത്തിനായുധമായ. ശൂൎപ്പം=മുറം. വിധേയം=അധീനം. അല്ലയോ മുനീന്ദ്ര! ലോകനാഥന്മാരായ അങ്ങയെപ്പോലെയുള്ളവൎക്ക് മൎയ്യാദ വിട്ടുള്ള വാക്ക് ഉറക്കത്തിൽപോലും യുക്തമല്ല. എങ്കിലും അങ്ങയുടെ ഹിതം ഞാൻ ചെയ്യണമെങ്കിൽ യജ്ഞത്തിന്റെ ആയുധമായ എന്റെ ഈ മുറം എറിഞ്ഞാൽ അതു ചെന്നു വീഴുന്നേടത്തോളമുള്ള സ്ഥലം അങ്ങേയ്ക്കധീനമായിവരും.

൨൯. തഥാ ഇതി=അപ്രകാരമാവട്ടെ എന്നു പറഞ്ഞ്. പരിഗൃഹ്യ=വാങ്ങീട്ട്. കരേണ=കൈകൊണ്ട്. ശൂൎപ്പം=മുറത്തെ. തുടരുന്ദരായാം=തുടങ്ങുമ്പോൾ. മുല്പാട്=മുൻഭാഗത്ത്. എഴ . . . . . . കാശം=ഉയരുന്ന അഗ്നിയുടെ സൂക്ഷ്മജ്വാലയോടു സദൃശമായ. നിഷ്പന്ദം=നിശ്ചലമായ (മഹോവിസരവിശേഷണം). ഐക്ഷത=കണ്ടു. മഹോവിസരം=മഹസ്സിന്റെ (തേജസ്സിന്റെ) ജ്വാലയെ. മഹാൎണ്ണവേ=സമുദ്രത്തിൽ. പരശുരാമൻ അതു സമ്മതിച്ച് മുറം കൈകൊണ്ടു വാങ്ങി പൊക്കി എറിവാൻ തുടങ്ങുമ്പോൾ സമുദ്രത്തിൽ മുൻഭാഗത്തായിട്ട് കത്തിപ്പൊങ്ങുന്ന ചെറിയ തീജ്വാലപോലെയുള്ള ഒരു തേജസ്സ് കാണമാറായി.

൩൦. അൎദ്ധക്ഷണം=അര ക്ഷണം. ഉദിതം=ഉദിച്ചു. അതു=തേജസ്സ്. തസ്മിന്നേവപ്രദേശേ=ആ പ്രദേശത്തിൽ തന്നെ. ഭൃഗുകുലമണി=പരശുരാമൻ. ചിക്ഷേപ=എറിഞ്ഞു. യജ്ഞായുധം തം=യജ്ഞായുധമായ അതിനെ (മുറത്തെ). ചിത്രം=അത്ഭുതം. വരുണഃ=വരുണൻ. വാരിണാ=വെള്ളത്തോടുകൂടി. പൃഷ്ഠാഭോഗം=

വർദ്ധിച്ച വിസ്താരത്തോടുകൂടിയ. സമന്താൽ=ചുറ്റും. സമം=സമമായ. ദദൃശേ=കാണപ്പെട്ടു. ഭൂതലം=ഭൂഭാഗം. ദൃഷ്ടിരമ്യം=കണ്ണു കാംക്ക കമനീയമായ. ജ്വലിച്ചുകണ്ട ആ തേജസ്സ് അരക്ഷണത്തിനുള്ളിൽ മറഞ്ഞു. അപ്പോൾ പരശുരാമൻ അതു കണ്ട പ്രദേശത്തേക്കു മഴു എറിഞ്ഞു. ആ സമയത്തു വരുണൻ വെള്ളത്തോടുകൂടി ദൂരെ നീങ്ങുകയും, പരന്നതും ചുറ്റും സമവും രമണീയവുമായ ഒരു ഭൂഭാഗം കാണപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

൬൫. ഭൃഗുകുലേന്ദ്രൻ=പരശുരാമൻ. അനുജ്ഞാപ്യ=അനുവദിപ്പിച്ചിട്ട്. വാരാന്നിധിം=സമുദ്രത്തെ. അന . . . ഭൂതം=അതുല്യമായ സമ്പത്തു നിറഞ്ഞ. സദയം=ദയയോടെ (ക്രി. വി). കർമ്മിണാം=കർമ്മികളായ. ഭൂസുരാണാം=ബ്രാഹ്മണർക്ക്. മുദം=മോദത്തെ. ഇയന്തു=പ്രാപിച്ചു. സർവ്വലോകാഃ=എല്ലാ ജനങ്ങളും. പിന്നെ പരശുരാമൻ വരുണന്റെ സമ്മതം വാങ്ങി ആ ഭൂഭാഗം കർമ്മികളായ ബ്രാഹ്മണർക്കു കൊടുത്തു.

൬൬. കന്യാകുമരി=കന്യാകുമാരി. അതി . . . രമ്യം=ഏറ്റവും ശ്ലാഘ്യവും രമണീയവുമായ. അസ്യാ=ആശ്ചര്യദ്യോതകം. സഹ്യസ്യ=സഹ്യപർവ്വതത്തിന്റെ. പാശ്ചാത്യഭാഗേ=പടിഞ്ഞാറേ ഭാഗത്ത് കൊങ്കണാഖ്യാനം=കൊങ്കണമെന്നു പേരോടുകൂടിയ. അതിമഹിതം=അത്യന്തപൂജിതമായ. ഭാർഗ്ഗ . . . ത്തം=പരശുരാമനാൽ ദാനം ചെയ്യപ്പെട്ട. ഭോഗ . . . നീയം=ഭോഗങ്ങളുടെ (സുഖോപകരണങ്ങളുടെ) സമൃദ്ധികൊണ്ടു സ്പൃഹണീയമായ. ജനപദം=ദേശത്തെ. ആവസൻ=ആവസിച്ചു. ഭൂസുരേന്ദ്രാഃ=ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ. തെക്കു കന്യാകുമാരിയോളവും വടക്കു ഗോകർണ്ണത്തോളവുമായി സഹ്യഗിരിയുടെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതും പരശുരാമൻ ദാനം ചെയ്തതുമായ കൊങ്കണദേശത്തിൽ ബ്രാഹ്മണരെല്ലാംകൂടി വസിച്ചു. [സപ്തകൊങ്കണങ്ങൾ എന്ന ഏഴു ദേശങ്ങൾ ഗോകർണ്ണം മുതൽ കന്യാക

മാരിവരെയുണ്ടെന്നു ചില പുരാണങ്ങളിലും സ്ഥലമാഹാത്മ്യങ്ങളിലും കാണുന്നു. കേരളം അവരുടെ മതമനുസരിച്ച് അവയിൽ പെട്ടും.]

ഗദ്യം—൪. കഥമിഹകഥയേ=എങ്ങനെ ഞാൻ പറയുന്നു. കൊങ്കണ . . . ശ്രേഷ്ഠം=കൊങ്കണരാജ്യത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യാതിശയത്തെ. തെക്ഷംഗംഗ=ദക്ഷിണഗംഗ. യശോ . . . . മഹിമാ=കീൎത്തിവിലാസം പെരുകിയതും നിസ്തുല്യവും പാവനവുമായ മഹിമാവിനോടുകൂടിയ. കൂലദചിതയേ=ഇരുതീരങ്ങളിൽ. ഭൂമിസുരോ . . . . സാരം=ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാരുടെ ഹോമംകൊണ്ടു സമിദ്ധമായ (വൎദ്ധിച്ച) സമിത്തുകളിൽ (ചമതകളിൽ) നിന്നും ഹവിസ്സുകളിൽനിന്നും ഉൽഗതമായ (പുറപ്പെട്ട) സൌരഭ്യവിശേഷം. തടവിത്തടവി=തലോടിത്തലോടി. പരിതഃ=ചുററും. മൃദുമൃദു=അതിമൃദുവായി. പവന . . . . ഗഭീരാ=കാററിനാൽ ഇളക്കപ്പെട്ടു് മുറിയുന്ന ചെറുതിരകളോടുകൂടിയതും ആഴമുള്ളതുമായ. പേരാറാ . . . . നദി=ഭാരതപ്പുഴ. പൂൎണ്ണിത . . . . കദംബാ=പലവിധമുള്ള ദുരിതസമൂഹങ്ങളെ ചൂൎണ്ണീകരിച്ചതായ. വൎഷാസമയ...... മഹിമാഭോഗാ=വൎഷാസമയത്ത് ജലാന്തഭാഗത്തിൽ ശയിക്കുന്നതും സ്വയമേവ ഉത്ഭവിച്ചതുമായ മഹേശ്വരബിംബത്താൽ ശേഷശയന്റെ (വിഷ്ണുവിന്റെ) ആസ്പദമായ കലശസമുദ്രത്തിന്റെ മാഹാത്മ്യാതിശയത്തെ വിഡംബനംചെയ്ത (അനുകരിച്ച) തായ. നിയത . . . . ലഘൂദകപൂൎണ്ണാ = നിയതമായ മഹോത്സവഘോഷത്തിൽ സംഭരിക്കപ്പെട്ട ഗൌരീസപ്തകത്തിന്റെ (ഏഴു ഗൌരിമാരുടെ) പുണ്യസ്നാനമാകുന്ന അനുഗ്രഹകൃത്യത്താൽ ശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ടതും മുത്തുപോലെ ധവളവും വിശുദ്ധവും സ്വാദുവും ലഘുവുമായിരിക്കുന്ന വെള്ളംകൊണ്ടു നിറഞ്ഞതായ. ചൂൎണ്ണിതടിനി=പെരിയാറ് (ആലുവാപ്പുഴ.) ഉല്ലാസം=ശോഭ. ഫല്ലാപഗ=ഫല്ലയാറ് (പാഴൂർപ്പുഴ.) ഒരോരോ പുണ്യ . . . . ഭാഗം=പുണ്യനദികൾ ഒഴുകുന്ന സ്ഥലമായ. നിറ

ന്തകം=ശോഭയുള്ള. ഏലാ . . . . പ്രഭൃതിഭിഃ=ഏല (ഏ
ലവള്ളി), കേരം (തെങ്ങ്), രസാളം(മാവ്), ക്രമുകം(കവുങ്ങ്).
ഭുജംഗമവല്ലി (വെററിലക്കൊടി), രംഭ (വാഴ), പനസം (പു
ലാവ്) മുതലായവയെക്കൊണ്ട്. അതിസുഭഗം . . . . ഭൂതലം=
ഏററവും സുഭഗമായിത്തോന്നിക്കുന്നതും കുളൎമയുള്ളതുമായ ഭൂത
ലം. എന്തേ പറവതു=എന്തു പറയാം. (വൎണ്ണിപ്പാൻ അശക്യം).
മെത്തുന്നവനവ . . . . നിചോളം=വൎദ്ധിച്ച പുതിയ പുതിയ
സസ്യനിരയാകുന്ന പച്ചവസ്ത്രം. നദീമാതൃകമാം കേദാ . . . . . .
ഹരം=നദീമാതൃകമായ (നദീജലംകൊണ്ടു നനച്ചു കൃഷി ചെയ്യ
പ്പെടുന്ന) കേദാരസ്ഥപനിവഹം (വയൽനിര) കൊണ്ടു മനോഹ
രമായ. അക്ഷീണഭൂതി . . . . നിധികൊണ്ട്=അത്യന്ത ശോഭ
യോടുകൂടിയ വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ സാന്നിദ്ധ്യംകൊണ്ട്. അതിധന്യാ
ഭോഗം=അതിധന്യമായ ആഭോഗത്തോടു (വിശാലതയോടു)കൂടി
യ. ചൊല്ലാൎന്നീടിന=കേളികേട്ട. വില്വാചലമാം=തിരുവില്വാ
മല എന്ന. കല്യാണസ്ഥലം=പുണ്യസ്ഥലം. അഴകിയ=രമ്യമായ.
വല്കല . . . ജിതം=വല്കലതീൎത്ഥം (വല്ക്കലത്തീൎത്ഥം)കൊണ്ടു ശോ
ഭിച്ചതായ. അനുപമമഹിമ=അതുല്യമാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയ. ജ
നാൎദ്ദനസദനം=ജനാൎദ്ദനക്ഷേത്രം. ദേവാ . . . രംഗം=ദേവഗണ
ങ്ങളുടെയും അസുരഗണങ്ങളുടേയും സേവയ്ക്കു രംഗമായ. പിതൃ . .
. . ഭാഗം=പിതൃക്കളുടെ സാന്നിദ്ധ്യംകൊണ്ടു പൂജനീയവും നിൎമ്മല
വുമായ പിണ്ഡപ്പാറയാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട ഭാഗത്തോടുകൂടിയ
തായ. പാപവിനാശിനി=ഒരു തീൎത്ഥത്തിന്റെ പേർ. പാവ
ന . . . ദുരിതം=ശുദ്ധികരങ്ങളായ തീൎത്ഥങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദുരിത
ങ്ങളെ ദൂരീകരിച്ചതായ. പ്രളയ . . . . വിലയം=പ്രളയകാല
ത്തും നാശമില്ലാത്തതായ. വൈകുണ്ഠാദപി=വൈകുണ്ഠത്തെക്കാ
ളും. മുര . . . . പ്രിയം=വിഷ്ണുവിനു അധികം പ്രിയമായ. ഉ
ച്ചൈഃ=ഉന്നതമായ. സുചരിതഗമ്യം=സുകൃതംകൊണ്ടു പ്രാപ്യ
മായ. ധാത്രീക്ഷേത്രം=തിരുനെല്ലിക്ഷേത്രം. മൂന്നായ്മുരുവും ദിവ്യ

ക്ഷേത്രം=ഒന്നുതന്നെ മൂന്നായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ദിവ്യമായ ക്ഷേത്രം. ഗരീമപാത്രം=ഗാംഭീര്യത്തിന്നു പാത്രമായ. മധ്യേമധ്യേ=ഇടയിലിടയിൽ. സമൃദ്ധികാം മെത്തിന=അധികം സമൃദ്ധികളുള്ള. പുണ്യ . . . ണികാം=പുണ്യക്ഷേത്രനിരകാം. സമധീതാ . . . . . താത്മഭിഃ=വഴിപോലെ അഭ്യസിക്കപ്പെട്ട ആഗമങ്ങളുടേയും ശാസ്ത്രങ്ങളുടേയും വിമൎശം (വിചാരം)കൊണ്ടു ശുദ്ധഹൃദയന്മാരായ. അഞ്ചി . . . . ക്രിയ=പൂജിതങ്ങളായ പഞ്ചമഖങ്ങാം (സ്വാധ്യായം, അഗ്നിഹോത്രം, അതിഥിപൂജ, പിതൃതൎപ്പണം, ഭൂതബലി എന്ന പഞ്ചമഹായജ്ഞങ്ങാം) മുതലായവയുടെ അനുഷ്ഠാനം. അവിരത . . . . രാശിഭിഃ=ഇടവിടാതെ സുകൃതരാശികളെ സമ്പാദിച്ചവരായ. അതുല . . . . നിധെയെഃ=അതുല്യമായ ബ്രഹ്മതേജസ്സുകൊണ്ടു പൂജനീയന്മാരായ. അവനിസുരേന്ദ്രൈഃ=ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരാൽ. അഭിപൂരിതമായ്=നിറയ്ക്കപ്പെട്ടതായി. ചാരുതപൂണ്ട=ഭംഗിയുള്ള. ചതുഷ്ഷഷ്ടി . . . . ഗ്രാമ=അറുപത്തിനാലു ഗ്രാമങ്ങളിലെ ഐശ്വൎയ്യപരിപൂൎത്തി. പെരികപ്പെരിക=ഏറവുമധികം. വിചിത്രാഭോഗം=വിചിത്രമായ വിസ്താരത്തോടുകൂടിയ. ധൎമ്മ . . . സ്ഥാനം=ധൎമ്മങ്ങാംക്കെല്ലാമൊരു മൂലഗൃഹം. പാവനതായാഃ=പരിശുദ്ധിക്ക്. ജീവനസാധനം=ജീവനൌഷധം. ആചാരാണാം=ആചാരങ്ങാംക്ക്. അഭ്യാസഗൃഹം=കളരി. ഭവസാദത്തിന്ന്=സംസാരംകൊണ്ടുള്ള ക്ഷീണതയ്ക്ക്. അവസാനസ്ഥലി=വിരാമസ്ഥാനം. നിൎമ്മലതായാഃ=നൈൎമ്മല്യത്തിന്ന്. നൎമ്മനികേതം=കേളീഗൃഹം. വൎയ്യാധാരം=ശ്രേഷ്ഠമായ ആധാരം. കിംബഹുവാചാ=വളരെ വാക്കുകൊണ്ടെന്ത്. തൽഗുണവൈഭവം=അതിന്റെ (കൊങ്കണരാജ്യത്തിന്റെ) മാഹാത്മ്യം. വാക്യവിദൂരം=വാക്യത്തിന്നകലപ്പെട്ടത്. കൊങ്കണരാജ്യത്തിന്റെ മഹത്വം എങ്ങനെ വൎണ്ണിക്കാം? പേരാറ്, പെരിയാറ്, ഫല്ഗുയാറ് മുതലായ പുണ്യനദികാം ഒഴുകുന്നതും ഏലാകേരാദികളാൽ കമനീയവും നവസസ്യനിരയാകുന്ന പച്ചപ്പട്ടുകിലണിഞ്ഞു നദീ

മാതൃകമായിരിക്കുന്ന വയലുകൾകൊണ്ടു മനോഹരവും തിരുവില്വാമല, വക്കല, തിരുനെല്ലി എന്നിങ്ങനെ മൂന്നായി കാണുന്നുണ്ടെങ്കിലും വാസ്തവത്തിൽ ഒന്നുതന്നെയായ ദിവ്യക്ഷേത്രംകൊണ്ട് അന്യാദൃശമായ ഗാംഭീര്യമുള്ളതും ഇടയിലിടയിൽ പുതുതായി നിർമ്മിച്ച മററനേകം മഹാക്ഷേത്രങ്ങൾകൊണ്ടു മഹനീയവും ആഗമശാസ്ത്രാദിവിചാരംകൊണ്ടു മനശ്ശുദ്ധിയും പഞ്ചമഹായജ്ഞാദികൾകൊണ്ടു സുകൃതവും സമ്പാദിച്ച വിശിഷ്ടബ്രാഹ്മണരാൽ നിറയപ്പെട്ടതും അറുപത്തിനാലു ഗ്രാമങ്ങളിലെ ഐശ്വര്യസമൃദ്ധിയാൽ വിചിത്രവും ധർമ്മങ്ങൾ, പരിശുദ്ധി, ആചാരങ്ങൾ, നൈർമ്മല്യം, മര്യാദ ഇവയ്ക്കിരിപ്പിടവും സംസാരതാപം തീർക്കുന്നതുമായ ആ കൊങ്കണദേശത്തിന്റെ ഗുണസമൃദ്ധി വാക്കുകളെക്കൊണ്ടു വർണ്ണിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതല്ല. [പേരാറ് ഭാരതപ്പുഴയും ചൂർണ്ണി പെരിയാറും ആകുന്നു. "ചൂർണ്ണീമാഹോദയപുരവധൂരോജചൂർണ്ണീകൃതോർമ്മിഃ" എന്നു ലക്ഷ്മീദാസൻ. ഫല്ഗുയാറ്=പാഴൂർപുഴ (മൂവാററുപുഴയാറ്). "താമ്രശ്രാവസ്ഖലിതസലിലാം സിന്ധുമുല്ലംഘ്യ ഫല്ഗും" എന്നു വീണ്ടും ലക്ഷ്മീദാസൻ. 'ഗൌരീസപ്തകം' ഏതു ദേവിമാരെല്ലാമാണെന്നു വ്യക്തമാകുന്നില്ല. കൊടുങ്ങല്ലൂരിനു ചുററുമുള്ള ഏഴു ഭഗവതിമാരെ ആറാട്ടിനു എഴുന്നള്ളിച്ച് പെരിയാററിൽ ആറാടിക്കുന്നുണ്ടായിരിക്കും. അറുപത്തിനാലു ഗ്രാമങ്ങൾ:— ൧. ഗോകർണ്ണം, ൨. ഗോമകുടം, ൩. കാരവള്ളി, ൪. മല്ലൂർ, ൫. എപ്പനൂർ, ൬. ചെപ്പനൂർ, ൭. കാടല്ലൂർ, ൮. കല്ലനൂർ, ൯. കായ്ച്ചിറ, ൧൦. പയ്യഞ്ചിറ, ൧൧. തൃക്കണി, ൧൨. തൃക്കട, ൧൩. തൃക്കൺപാല, ൧൪. തൃച്ചോല, ൧൫. കൊല്ലൂർ, ൧൬. കോമലം, ൧൭. വെള്ളാര, ൧൮. വെണ്ണാട്, ൧൯. വെകടം, ൨൦. ചെങ്ങോട്, ൨൧. കോടിശ്വരം, ൨൨. മഞ്ചിശ്വരം, ൨൩. ഉപ്പ്, ൨൪. ശങ്കരനാരായണം, ൨൫. കോട്ട, ൨൬. ശിവള്ളി, ൨൭. മൊറ, ൨൮. പഞ്ചെ, ൨൯. ഇട്ടലി, ൩൦. കന്തിമംഗലം, ൩൧. അനന്തപുരം,

൩൰൨. കണ്ണപുരം ഇങ്ങനെ തുളുനാട്ടിൽ മുപ്പത്തിരണ്ടും ൧. പയ്യന്നൂർ, ൨. പെരിഞ്ചെല്ലൂർ, ൩. ഈശാനമംഗലം, ൪. തൃപ്പനഞ്ചി, ൫. കരിക്കാട്, ൬. ആലത്തൂർ, ൭. പന്നിയൂർ, ൮. ശുകപുരം, ൯. തൃശ്ശിവപേരൂർ, ൰. പെരുവനം (കരുമന്നൂർ പുഴയ്ക്കു വടക്ക്), ൰൧. ചെമ്മണ്ട, ൰൨. ഇരിങ്ങാലക്കുട, ൰൩. അവിട്ടത്തൂര്, ൰൪. അടൂർ. ൰൫. കഴൂർ, ൰൬. ഐരാണിക്കളം, ൰൭. മൂഴിക്കളം, ൰൮. ചെങ്ങമനാട്, ൰൯. തഴതനാട്, ൨൰ പറവൂർ, ൨൰൧. ഉളിയന്നൂർ, ൨൰൨. ഇളിഭ്യം (ആലുവാ തെക്കേ പുഴയുടെ വടക്ക്), ൨൰൩. കാട്ടുമുറി, ൨൰൪. ഏറ്റുമാനൂർ, ൨൰൫ കിടങ്ങൂർ, ൨൰൬. കുമാരനെല്ലൂർ, ൨൰൭. തിരുവല്ലാ, ൨൰൮. കവിയൂർ, ൨൰൯. ചെങ്ങന്നൂർ, ൩൰. ആറന്മുള, ൩൰൧. വെണ്മണി, ൩൰൨. നീർമണ്ണ ഇങ്ങനെ മലയാളത്തിൽ മുപ്പത്തിരണ്ടും കൂടി വകരണ്ടിൽ ഗ്രാമം ൬൪.]

൬൬. ഭൂയഃ=പിന്നെയും. സഞ്ചിന്ത്യ=വഴിപോലെ ചിന്തിച്ചിട്ട് ധീമാൻ=ബുദ്ധിമാനായ, മദന . . . . ഗ്രണീഃ=ശിവശിഷ്യരിൽ മുമ്പനായ (സോയം എന്നതിനോടു യോജന). അത്യുദഗ്രം=അത്യുൽകൃഷ്ടമായ. അപ്രദേശം=ആ ദേശത്തെ. സോയം=അദ്ദേഹം. സൂര്യാ . . . . . ലകം=സൂര്യവംശത്തിന്നു തൊങ്കുറിയായ. കേരളാഖ്യം=കേരളനെന്നു പേരുള്ള. നരേന്ദ്രം=രാജാവിനെ. കോലുംപ്രീത്യാ=ഉയലുന്ന പ്രീതിയോടെ. ഭവാനീ. . . . . നാത്ഥം=ശിവന്റെ സേവനത്തിനുവേണ്ടി. പ്രപേദേ=പ്രാപിച്ചു. ഹിമാദ്രിം=ഹിമാലയപൎവ്വതത്തെ (ഹിമവാന്റെ ഒരു ഭാഗമായ കൈലാസത്തെ). പരശുരാമൻ വീണ്ടും ആലോചിച്ചിട്ട് സൂര്യവംശ്യനായ കേരളനെന്നു പേരുള്ള രാജാവിനെ കൊങ്കണരാജ്യം രക്ഷിപ്പാൻ നിയോഗിച്ച് ശിവനെ സേവിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഹിമാലയത്തെ പ്രാപിച്ചു. [വീരകേരളൻ എന്നൊരു രാജാവാണ് ആദ്യമായി കേരളം ഭരിച്ചതെന്നു ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രസ്താവിക്കുന്നു. "ജയന്തതനയോ യസ്തു കേരളോ

ന്നാമ വിദ്ധ്വാൻ, തേനേയം പാലിതാ ഭൂമിർമ്മുനീശ്വര ചിരം പുരാ'' എന്നു കേരളമാഹാത്മ്യത്തിൽ ഈ കഥ സ്വല്പം വ്യത്യാസത്തോടുകൂടിയും വിവരിച്ചുകാണുന്നു].

൯൮. കൈലാസ . . . . . ദ്വതി= കൈലാസത്തിലെ ഗോപുരദ്വാരം മുതൽ. പുര . . . കരൈഃ=ശിവകിങ്കരന്മാരാൽ. നന്ദിമുഖ്യൈഃ=നന്ദികേശ്വരൻ മുമ്പായ. ആലക്ഷ്യ . . . . പ്രക്രിയൈഃ=കാണപ്പെടാവുന്ന പ്രേമഭക്തിസ്നേഹബഹുമാനചിഹ്നങ്ങളോടുകൂടിയ (രണ്ടും പുരഹരാജ്ഞാകരവിശേഷണം). അഗ്രഭാഗേ=മുമ്പിൽ. സവി . . . . . വർത്മാ=വിനയത്തോടുകൂടി വഴികാട്ടപ്പെട്ടവനായിട്ട്. അമുമാലാം=ആ സമൂഹത്തെ. കക്ഷ്യാലയാനാം=കക്ഷ്യാഗൃഹങ്ങളുടെ. വാസ . . . ഗൃഹം=മണിമയമായ വാസഗൃഹത്തെ. പ്രാപ=പ്രാപിച്ചു. ബാലേന്ദുമൌലേഃ=ശിവന്റെ. കൈലാസഗോപുരദ്വാരം മുതൽക്കു നന്ദികേശ്വരൻ തുടങ്ങിയ ശിവപാരിഷദന്മാരാൽ വഴികാട്ടപ്പെട്ടു് മുറുകളുടെ നിരയെല്ലാം കടന്നു പരശുരാമൻ ബാലചന്ദ്രചൂഡനായ ശിവന്റെ വാസഗൃഹത്തിൽ ചെന്നുചേൎന്നു.

൯൯. ഇനി പത്തു ശ്ലോകംകൊണ്ടു ശിവനെ വൎണ്ണിക്കുന്നു:— പാരീ . . . നാഥം=പതിന്നാലു ലോകങ്ങൾക്കു നാഥനായ. നെറി . . . . . . ഗുലീകം=ഇടത്തെ തുടമേൽ ഇരിക്കുന്ന ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ മുലക്കണ്ണിന്റെ മുകളിൽ വലംവയ്ക്കുന്ന ഇടത്തുകൈവിരലുകളോടുകൂടിയവനായ. ഹേരം . . . കളെ=ഗണപതിയെയും സുബ്രഹ്മണ്യനെയും. മുദാ=മോദത്തോടെ. മേളംപൂരി . . . . . . സനേ=ഭംഗിയേറിയ രത്നങ്ങളുടെ (പുതുമണികളുടെ) ദ്യുതികളാൽ മൂടപ്പെട്ട സിംഹാസനത്തിൽ. ഭാസമാനം=ശോഭിക്കുന്നവനായ. (എല്ലാം നാല്പത്തിനാലാം ശ്ലോകത്തിലുള്ള 'കണ്ഠാനസൌ സുരധുനികൊരു ഗൂഢജാരം' എന്നതിനോടു ചേൎത്ത് അന്വയിക്കണം). ഇടത്തു കൈവിരലുകാം

കൊണ്ടു ഇടംതുടമേലിരിക്കുന്ന ശ്രീപാർവ്വതിയുടെ മുലക്കണ്ണു തിരുമ്മിയും ഗണപതി, സുബ്രഹ്മണ്യൻ എന്നിവരെ ഇരുഭാഗങ്ങളിൽ ചേർത്തും രത്നസിംഹാസനത്തിലിരുന്നരുളുന്ന ശിവനെ പരശുരാമൻ കണ്ടു.

൩൬. ഭക്ത്യാ=ഭക്തിയോടേ. സന . . . . . മദ്ധ്യ=സനകൻ, സനന്ദൻ തുടങ്ങിയ യോഗിവര്യന്മാരുടെ നടുവിൽ. യുദ്ധാ . . . ത്സവം=യുദ്ധാഹങ്കാരമഹോത്സവത്തെ. നാര . . . . . ളിതം=നാരദന്റെ മുഖത്തുനിന്നു നിർഗ്ഗമിച്ച, രാമാർജ്ജുനീയം=പരശുരാമനെയും കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനനെയും സംബന്ധിച്ച (രണ്ടും യുദ്ധാടോപോത്സവവിശേഷണം). നൃത്യൽ . . . . വാർക്കണ്ഡലം=നൃത്തം ചെയ്യുന്ന സർപ്പേന്ദ്രകണ്ഡലത്തോടുകൂടിയവണ്ണം, ഇളകി . . . . . ന്ദുരേഖം=ഇളകിമറിഞ്ഞു വിലസുന്ന ഗംഗയുടെ തിരകളിൽ മുങ്ങിയും പൊങ്ങിയും ഇരിക്കുന്ന ചന്ദ്രക്കലയോടുകൂടിയവണ്ണം (രണ്ടും തലകുലുക്കി എന്ന ക്രിയയുടെ വിശേഷണം). സദസി=സഭയിൽ. പരിശ്ലാഘമാനഃ=ശ്ലാഘിക്കുന്നവനായ (ശിവവിശേഷണം). ഭക്തിയോടെ ചുററും നില്ക്കുന്ന സനകസനന്ദാദികളായ യോഗീശ്വരന്മാരുടെ മുമ്പിൽവെച്ചു നാരദമുനി വർണ്ണിച്ച പരശുരാമനും കാർത്തവീര്യാർജ്ജുനനും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധോത്സവത്തെ കേട്ട് സർപ്പരാജകണ്ഡലം നടമാടുകയും ഇളകിമറിഞ്ഞു വിളങ്ങുന്ന ഗംഗയുടെ തിരകളിൽ ചന്ദ്രക്കല മുങ്ങിപ്പൊങ്ങിക്കളിക്കുകയും ചെയ്യുമാറ് തലകുലുക്കി ശ്ലാഘിക്കുന്നവനായിരുന്നു ശിവൻ. പ്രിയശിഷ്യനായ പരശുരാമന്റെ പരാക്രമത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ബഹുമാനാതിരേകമാണ് തലകുലുക്കുവാൻ കാരണം.

൩൭. തിങ്ങും ഗന്ധ . . . . . . ഡംബരം=തിങ്ങുന്ന ഗന്ധർവ്വന്മാർ, യക്ഷന്മാർ തുടങ്ങിയ ആകാശചാരികളാൽ ആരംഭിക്കപ്പെട്ട സംഗീതക്രീഡയിൽ ശബ്ദിക്കുന്ന മദ്ദളത്തിന്റെ മുഴക്കത്തെ. ഇടി . . . പ്രൌഢം=ഇടിമുഴക്കംപോലെ പ്രൌഢമായ (മദ്ദളാഡംബരവിശേഷണം). ആകർണ്ണ്യ=കേട്ടിട്ട്. മോദാൽ=

മോദം ഹേതുവായിട്ട്. ഭംഗ്യാ=ഭംഗിയോടെ. ശ്രീപാദ . . . പരി=തൃപ്പാദപീഠത്തിന്റെ മുകളിൽ. ആസ്ഥിതം=സ്ഥിതിചെയ്ത. ദക്ഷദോഷ്ണാ=വലത്തുകൈകൊണ്ട്. തുംഗം=ഉന്നതമായ. കൌമാരവാഹം=സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ വാഹനത്തെ (മയിലിനെ). മാനയന്തം=മാനിക്കുന്നവനായ (ശിവവിശേഷണം). ഗന്ധൎവ്വന്മാർ, യക്ഷന്മാർ മുമ്പായ വ്യോമചാരികൾ ആരംഭിച്ച സംഗീതത്തിലെ മദ്ദളത്തിന്റെ ഇടിമുഴക്കംപോലെയുള്ള നാദം കേട്ട് ഇടിയാണെന്നു ഭ്രമിച്ചു മോദംപൂണ്ട് (ആട്ടത്തിന്നൊരുങ്ങി) തൃപ്പാദപീഠത്തിന്മേൽ വന്നുനിന്ന സ്കന്ദവാഹനമായ മയൂരത്തെ ചെറുചിറകു തലോടിമാനിച്ചുംകൊണ്ടിരുന്ന ശിവൻ. 'ഇടിനിനദപ്രൗഢം' എന്നേടത്തു ഭ്രാന്തിമദലങ്കാരം വ്യംഗ്യം.

൱൭. ചെഞ്ചിടകൾ=ചെമ്പിച്ച ജടകൾ. ഭോഗിവരേണ=സൎപ്പേന്ദ്രനെക്കൊണ്ട്. മതി . . . . . . തംസം=ചന്ദ്രഖണ്ഡംകൊണ്ട് അവതംസം (ശിരോലങ്കാരം) ചെയ്തവനായ. കാശ്മീ . . . മിവ=കുങ്കുമപ്പൊട്ടുപോലെ. അമലഫാലമദ്ധ്യേ=നിൎമ്മലമായ നെററിയുടെ നടുവിൽ. തീപ്പെ . . . . . ദ്ദേശം=തീവൎഷിക്കുന്ന അത്ഭുതമായ മൂന്നാം തൃക്കണ്ണിനെ. ദധാനം=ധരിക്കുന്നവനായ. ജടകൾ മെടഞ്ഞ് പാമ്പിനെക്കൊണ്ടു മേല്പോട്ടു കെട്ടി ചൂഡാരത്നമായി ചന്ദ്രക്കല ചൂടിയും ഫാലമദ്ധ്യത്തിൽ കുങ്കുമപ്പൊട്ടുപോലെ വിളങ്ങുന്നതും ചെന്തീ വൎഷിക്കുന്നതുമായ മൂന്നാം തൃക്കണ്ണിനെ ധരിച്ചുമിരിക്കുന്നവനായിരുന്ന ശിവൻ.

൱൮. പാൎത്തട്ടി . . . നേത്രങ്ങൾകൊണ്ട്=ലോകത്തിൽ എവിടെയും രാത്രിയും പകലും വേൎതിരിക്കുന്ന (ചന്ദ്രനും സൂൎയ്യനുമാകുന്ന) കണ്ണുകൾകൊണ്ട്. സമുദീക്ഷ്യ=നോക്കീട്ട്. സാകം=കൂടെ. കാൎത്ത്യാ . . . . . പത്മേ=ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ കയ്യിലുള്ള വിരിഞ്ഞ കളിത്താമരപ്പൂവിൽ. ചീൎത്തൊരുറക്കം=വലിയ ഉറക്കം (കൂമ്പൽ). ഒരുപാതിയിൽ=ഒരംശത്തിൽ. ആദധാനം=ചെയ്യുന്നവനായ. സൂൎയ്യചന്ദ്രന്മാരാകുന്ന കണ്ണുകൾകൊണ്ട് ഇടയ്ക്കി

ടയ്ക്കു നോക്കി ശ്രീപാർവ്വതിയുടെ കയ്യിലുള്ള വിരിഞ്ഞ കളിത്താമരപ്പൂവിന്റെ ദർശനത്തിൽ ഉറക്കം വരുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്ന ശിവൻ. വിരിഞ്ഞ താമര ചന്ദ്രദർശനത്തിൽ കൂമ്പുമെന്നു പ്രസിദ്ധം. സൂര്യചന്ദ്രന്മാരാകുന്ന കണ്ണുകൾ എന്നതു വ്യംഗ്യഭംഗിയിൽ 'ഇരവും പകലും തിരിയും നേത്രങ്ങൾ' എന്നായിപ്പറകയാൽ പര്യായോക്തം അലങ്കാരം.

൪൦. അണികുണ്ഡലം=അലങ്കാരമായ കുണ്ഡലം. അക്ഷാമ . . . . . പൂരം=അക്ഷാമമായ (മുഴുത്ത) സർപ്പഫണരത്നത്തിന്റെ കാന്തിപ്രവാഹം. കവിൾ . . . ണാദർശേ=കണ്ണാടിപോലെയുള്ള കവിൾത്തടങ്ങളിൽ. രക്ഷാനുലേപം=രക്ഷാർത്ഥമായുള്ള കുറി. അധികം ജ്വലന്തം=അധികം ജ്വലിക്കുന്നവനായ. കാതിൽ കുണ്ഡലമായണിഞ്ഞ പാമ്പിന്റെ പടത്തിന്മേലുള്ള രത്നത്തിന്റെ കാന്തിപൂരം പ്രതിഫലിച്ചു മിന്നുന്നതും കണ്ണാടിപോലെ നിർമ്മലവുമായ കവിൾത്തടത്തിൽ രക്ഷാർത്ഥമായുള്ള കുറിയുംകൂടി ചേർത്ത് അധികം പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ശിവൻ.

൪൧. ദേവീ ഭവാനി=ശ്രീപാർവ്വതിദേവി. മുഖസീമനി=മുഖപ്രദേശത്തിൽ. കാംക്ഷാപൂവല്ലി=കാംക്ഷ (കാമം) യാകുന്ന വള്ളി. മധുരപൊൽപ്പഴം=മധുരമായ പൊൻപഴം. ശ്രീവാ . . . ലരിൽ=ഭംഗിയേറിയ മൃദുവായ അധരത്തിൽ. തെളി . . . വുന്ന=തെളിഞ്ഞു പെരുകുന്ന. മന്ദഹസിതേന=പുഞ്ചിരിയാൽ. വിരാജമാനം=ശോഭിക്കുന്നവനായ. ശ്രീപാർവ്വതി മുഖദേശത്തിൽ നട്ട രാഗമാകുന്ന വള്ളിയുടെ മധുരമായ പൊൻപഴമോ എന്നു തോന്നുംവണ്ണം ശോഭിക്കുന്ന മൃദുലാധരത്തിൽ തെളിഞ്ഞുവിളങ്ങുന്ന പുഞ്ചിരിയാൽ പ്രകാശിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ശിവൻ. രൂപകവും ഉൽപ്രേക്ഷയും അലങ്കാരങ്ങൾ.

൪൨. ഹാലാ . . . ഗളം=ഹാലാഹലമെന്ന വിഷത്താൽ അലംകൃതമായ കഴുത്തോടുകൂടിയവനായ. ഗിരിജാ . . . . ര

സാ=പാൎവ്വതിയുടെ കുചങ്ങളിലുള്ള ചന്ദനക്കുറി പകന്ന മാറിടംകൊണ്ട്. ധൃത . . . മാലം=മുണ്ഡമാലയെ ധരിച്ചവനായ. മൃഗ . . . . . കങ്കണോഘം=മൃഗം (മാൻ) കുഠാരം (മഴു) വരം (വരദമുദ്ര) അഭയം (അഭയമുദ്ര) എന്നിവയുടെ ശ്രീചേൎന്ന കൈകളിൽ സൎപ്പമയങ്ങളായ തോൾവളകളും കൈവളകളും ധരിച്ചവനായ (എല്ലാം ശിവവിശേഷണങ്ങൾ). കഴുത്തിൽ വിഷംകലൎന്നും ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ സ്തനങ്ങളിലെ ചന്ദനക്കുറി പതിഞ്ഞ മാറിടത്തിൽ മുണ്ഡമാലയണിഞ്ഞും മാനും മഴുവും വരദവും അഭയവും പൂണ്ട കൈകളിൽ സൎപ്പമയങ്ങളായ തോൾവളകളും കൈവളകളും ധരിച്ചുമിരുന്നിരുന്ന ശിവൻ.

൪൩. ദന്തി . . . മയം=ആനത്തോലാകുന്ന. ആട=വസ്ത്രം. ചന്തം . . . . . ലയാ=ഉഗ്രംഗിയേറിയ സൎപ്പമേഖലകൊണ്ട്. ലസന്തം=ശോഭിക്കുന്നവനായ. വൃന്ദാരകാളി=ദേവസമൂഹം. ഫണി . . . ഢ്യം=പാമ്പുകളാകുന്ന കാൽച്ചിലമ്പുകൾകൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്നവനായ. ആനത്തോലാകുന്ന വസ്ത്രം ഉടുത്ത് അതിനു മീതെ പാമ്പാകുന്ന അരഞ്ഞാണണിഞ്ഞും ദേവകൾ ശിരസ്സിലണിയുന്ന (നമസ്കരിക്കുന്ന)വയും ചെന്താമരപ്പൂക്കൾപോലെ വിലസുന്നവയുമായ തൃക്കാലുകളിൽ പാമ്പുകളാകുന്ന ചിലമ്പുകൾ ധരിച്ചുമിരുന്ന ശിവൻ.

൪൪. കണ്ടോ . . . സുഖം=കാണുന്തോറും കണ്ണുകൾക്കു സുഖം നല്കുന്നവനായ. വിപു . . . ണ്ഡാരം=വിശാലമായ ദയയ്ക്കു നിക്ഷേപഗൃഹമായ. അദ്രി . . . ഭാഗം=പാൎവ്വതിയാൽ അധിവസിക്കപ്പെട്ട അങ്കത്തോടുകൂടിയവനായ. മനസാ=മനസ്സുകൊണ്ട്. നിജമേവഭാഗ്യം=തന്റെ ഭാഗ്യത്തെത്തന്നെ. കണ്ടാനസൌ=അദ്ദേഹം കണ്ടു. സുരധു . . . . ജാരം=ഗംഗാദേവിയുടെ ഗ്ഗഢജാരനെ (ശിവനെ) കാണുന്തോറും കണ്ണുകൾക്കു സുഖം നല്കുന്നവനായും വലുതായ കാരുണ്യത്തിന്നൊരു ഭണ്ഡാരമായും മടിയിൽ

മലമകൾ കുടികൊള്ളുന്നവനായുമുള്ള ഗംഗാജാരനായ പരമശിവനെ പരശുരാമൻ കണ്ടു.

൪൭. കുട്ടക്കെന്ന്=പൊട്ടുന്നനവെ. അണി . . . തലേ=ഭംഗിയുള്ള തൃക്കാൽക്കൽ. ഏനം=ഇവനെ. മാണിക്യം മൌനമോജാം=മുനികളിൽവച്ചു മാണിക്യമായ. ആനതാംഗം=ആനതങ്ങളായ (താഴ്ത്തപ്പെട്ട) അംഗങ്ങളോടുകൂടിയവനായ (ഏനം എന്നതിന്റെ വിശേഷണങ്ങൾ). മാനംനില്ലാതരാഗാൽ=അളവററ സ്നേഹത്താൽ. ധമ്മസൂനം=ധമ്മംകൊണ്ടു പുത്രനായ (ഏനം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). സാനന്ദം=ആനന്ദത്തോടേ (ക്രി. വി.) ദമ്പതീതൌ=ആ ദമ്പതിമാർ (പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാർ). സകലസദസി=നിറഞ്ഞസഭയിൽ. സംഭാവ്യ=മാനിച്ചിട്ട്. കാണുമ്പോഴേക്കും പെട്ടെന്നു കാൽക്കൽവീണു വണങ്ങിയ ആ ധമ്മപുത്രനായ പരശുരാമനെ മുറുകെ പുണന്ന് മൂദ്ധാവിൽ മുകൎന്നിച്ചു ആ നിറഞ്ഞ സഭയിൽവച്ചു മാനിച്ച് പാർവ്വതീപരമേശ്വരന്മാർ ഏററവും ആറ്റാദിച്ചു. 'ആനതാംഗം' എന്നതിന്ന് 'ജാനുഭ്യാഞ്ചതഥാ പദ്ഭ്യാം പാണിഭ്യാമുരസാ ധിയാ ശിരസാ വചസാ ദൃഷ്ട്യാപ്രണാമോഷ്ടാംഗ ഈരിതഃ' എന്ന വിധിപ്രകാരം സാഷ്ടാംഗമായി നമസ്കരിച്ചവൻ എന്നത്ഥം ഗ്രഹിക്കണം.

൪൮. അഗ്രേ=മുമ്പിൽ. കമാരം=സുബ്രഹ്മണ്യനെ. ദ്വിരദമുഖനെയും=ഗണപതിയെയും. പാഷദാൻ=ശിവാനുചരന്മാരെ. നന്ദിമുഖ്യാൻ=നന്ദികേശ്വരൻ തുടങ്ങിയ (പാഷദവിശേഷണം). ആസ്ഥയാ=ആദരവോടെ. സൽകൃ . . . . സിതഃ=സൽകൃതമായ (സമ്മാനിക്കപ്പെട്ട) മന്ദഹാസത്തോടുകൂടിയവനായി. ഭക്തി . . . മൂദ്ധാ=ഭക്തികൊണ്ടു വഴിപോലെ നമിക്കുന്ന ശിരസ്സോടുകൂടിയവനായിട്ട്. മുഷ്ക്കോടെ=മിടുക്കോടുകൂടി. അംഭോ . . . . രണം=സമുദ്രത്തെ അകലത്താക്കൽ. അചിരാൽ=താമസംകൂടാതെ. അത്ഥിനാം=അത്ഥിക്കുന്നവരായ. ഭൂസുരാ

ണാം=ബ്രാഹ്മണൎക്ക്. ഒക്കയ്ക്കും=എല്ലാവൎക്കും. ഭൂദാനം=ഭൂമിദാനം. അൎത്ഥയാമാസ=യാചിച്ചു. ദേവം=ദേവനോട്. മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്ന സുബ്രഹ്മണ്യനെയും ഗണപതിയെയും നന്ദി തുടങ്ങിയ ശിവപാൎശ്വവൎത്തികളേയുംകണ്ടു പുഞ്ചിരി സമ്മാനിച്ച് ഭക്തിപൂൎവ്വം തലകുനിച്ച് താൻ സമുദ്രത്തെ നീക്കിയതും ബ്രാഹ്മണൎക്ക് ഭൂദാനം ചെയ്തതും ശിവനെ ധരിപ്പിച്ച് ഇങ്ങനെ അപേക്ഷിച്ചു.

൪൬. എൻപോററി=എന്റെ രക്ഷിതാവേ! മൽപ്രണീതേ=എന്നാൽ വിരചിക്കപ്പെട്ട. മഹതി=മഹത്തായ. ജനപദേ=ദേശത്തിൽ. ഹിമവൽകന്യയാ=ശ്രീപാൎവ്വതിയോടുകൂടി. സന്നിധാനം=സാന്നിദ്ധ്യം. അംഭോധിപ്രൌഢനും ഞാനും=വരുണനും ഞാനും തമ്മിൽ. അനു . . . കൃത്യേ=അനുവദിക്കപ്പെട്ട യജ്ഞായുധോൽക്ഷേപം (ശൂൎപ്പം എറിയൽ) എന്ന കൃത്യത്തിൽ. കലഹം=ശണ്ഠ. ആകൎണ്ണനീയം=കേൾക്കപ്പെടേണ്ടതാണ്. വിശേഷാൽ=വിശേഷിച്ചും. സ്വാമിൻ! ഞാൻ നിൎമ്മിച്ച ആ കൊങ്കണദേശത്തിൽ തിരുവടി എഴുന്നള്ളി ശ്രീപാൎവ്വതിയോടുകൂടി നിത്യസന്നിധാനം ചെയ്യണം. വരുണനും ഞാനും തമ്മിൽ സമ്മതിച്ചു നിശ്ചയിച്ചതായ ശൂൎപ്പമെറിയൽ എന്ന കൃത്യത്തിൽ ഉണ്ടായ കലഹത്തെ വിശേഷിച്ച് കേൾക്കുകയും വേണം.

൪൭. ആ കലഹത്തെത്തന്നെ വിവരിക്കുന്നു:— മുഷ്ണോ . . . ബുദ്ധ്യാ=മുഷ്ണോടെ ഇനിയും എടുത്തെറിയുമെന്ന വിചാരത്താൽ. ചക്രേ=ചെയ്തു. പയോധി=സമുദ്രം (വരുണൻ). ശൂൎപ്പനാശം=മുറത്തിന്റെ നാശത്തെ. ആക്കോപ്പ്=ആ ഒരുക്കം. അഗ്രേ=മുമ്പിൽ. സമസ്തവും=എല്ലാം. അക്ഷണേ=ആ സമയത്ത്. ശൂൎപ്പം വീണ്ടെടുത്തുനിന്നു വീണ്ടും എടുത്തെറിയുമെന്ന വിചാരത്താൽ വരുണൻ മുൻകൂട്ടി ചിതൽ സൃഷ്ടിച്ച് ശൂൎപ്പത്തിന്നു നാശമുണ്ടാക്കി (നാശത്തിന്നു വഴിയുണ്ടാക്കി എന്നു സാരം). ആ ഒരുക്കം മുൻകൂട്ടിത്തന്നെ അറിഞ്ഞ് ഞാൻ ഉറുമ്പുകളെ സൃഷ്ടിച്ച് ചിതലുകളെയെല്ലാം നശിപ്പിച്ചു.

൪൯. വാസം=സന്നിധാനം. എന്നാഥ=എന്റെ സ്വാമിൻ! സന്ന . . . ധേയ=നമസ്കരിച്ചവൎക്കു വിധേയനായവനേ! വിധേയം=ചെയ്യപ്പെടണം. ആശു=വേഗത്തിൽ. ഭഗവാൻ ഭൂ . . . ത്താ=ലോകങ്ങൾക്ക് ഏകനാഥനായ ശിവൻ. മന്ദ . . . . മുഖഃ=പുഞ്ചിരികൊണ്ടു ശോഭിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട്. മധുരം=മനോഹരമാകുംവണ്ണം (ക്രി. വി.). ബഭാഷേ=പറഞ്ഞു. ആകയാൽ, ഭക്തന്മാൎക്കു വശ്യനായ ഭഗവാനേ, അവിടുന്ന് എന്റെ ഭൂമിയിൽ എന്നും എഴുന്നള്ളിത്താമസിക്കണം. ഇങ്ങനെ പരശുരാമൻ പറഞ്ഞതുകേട്ട് ഭഗവാൻ പുഞ്ചിരിപൂണ്ട് അരുളിച്ചെയ്തു.

൫൦. എൻവത്സ=എന്റെ ഉണ്ണി! തവ ചരി . . . . ദം=നിന്റെ ചരിത്രംകൊണ്ടുള്ള വിനോദം. സംവൃത്തം=ഉണ്ടായതു്. അത്ര=ഇവിടെ. ഗുണമിശ്രിതം=ഗുണങ്ങളിടചേൎന്നതായ. കൎമ്മസമിതിക്കു=കൎമ്മങ്ങളുടെ നിലനില്പിനുവേണ്ടി. വിഹിതം=ചെയ്യപ്പെട്ട. മഹിതം=പൂജിതമായ. ദ്വിജേഭ്യഃ=ബ്രാഹ്മണൎക്കായിക്കൊണ്ടുള്ള. മമ്മാ=ഹൎഷദ്യോതകം. തെളിഞ്ഞിതു=ബോധിച്ചു. നവഭൂമിദാനം=പുതിയ ഭൂമിയുടെ ദാനം. ഉണ്ണി! നിന്റെ വീൎയ്യശൌൎയ്യാദിഗുണങ്ങളിടകലൎന്ന വിക്രമചരിതം കേട്ടു വിനോദിക്കുകയാണ് ഇവിടെ ഇത്ര നേരം ഉണ്ടായതു്. കൎമ്മങ്ങളുടെ നിലനില്പിനുവേണ്ടി ബ്രാഹ്മണൎക്കു പുതിയൊരു ഭൂമി ദാനം ചെയ്തതു് എനിക്കു് ഏറ്റവും ബോധിച്ചു.

൫൧. പൊറുക്ക=ക്ഷമിച്ചിരിക്കുക. നവം ഉത്സവം=പുതിയ ഉത്സവം. നാഗരികേക്ഷണാനാം=നഗരവാസികളുടെ കണ്ണുകൾക്ക്. നിന്നഭിമതം=നിന്റെ ഇഷ്ടത്തെ. പരിപൂരയേ ഞാൻ=ഞാൻ നിറവേറ്റുന്നുണ്ട്. നഗരവാസികളുടെ കണ്ണുകൾക്ക് ആനന്ദം വളൎത്തുംകൊണ്ടു കുറച്ചുദിവസം ഇവിടെ വസിച്ചാലും. നിന്റെ അഭിഷ്ടം സത്യമായും ഞാൻ സാധിപ്പിക്കാം.

൧൨. **മന്ഥരം**=മന്ദയായ. **ഇതി**=ഇപ്രകാരം. **നിശമ്യ**=കേട്ടിട്ട്. ഭാരതീം=**വാക്കി**നെ അന്തകേ **വിമനസി** (സതി) **ക്ഷമാ**ഭൃതാം=രാജാക്കന്മാരുടെ അന്തകൻ (പരശുരാമൻ) മനസ്സുഖമില്ലാത്തവനായിരിക്കുന്ന സമയത്തിങ്കൽ. സുന്ദരീ=സുന്ദരിയായ. ദയിതനോട്=ഭർത്താവിനോട്. അന്തരാ=മദ്ധ്യത്തിൽ. ഭഗവാന്റെ ഈ മന്ദമായ വചനം കേട്ടപ്പോൾ ക്ഷത്രിയാന്തകനായ പരശുരാമന്നു മനസ്സുഖമില്ലാതായി. അപ്പോൾ ശ്രീപാർവ്വതി ഇടയിൽക്കടന്ന് ഭർത്താവിനോടു പറഞ്ഞു. വൃത്തം രഥോദ്ധത. "രംനരംലഗുരുവും രഥോദ്ധതാ."

൧൩. **കൃപാംബുധേ**=ദയാസമുദ്രമേ! **മനോ** . . . . **വശഃ**=ഇച്ഛാഭംഗത്താൽ പര**വശനായി**. **തവ** അഗ്രേ=നിന്തിരുവടിയുടെ മുമ്പിൽ. ഭൂഭാഗം=ഭൂതലത്തെ. **കിമപി**=കുറഞ്ഞൊന്ന്. ചരണാഗ്രേണ=കാലിന്റെ അഗ്രംകൊണ്ട്. **വിലിഖൻ**=**വരയ്ക്കുന്ന**വനായി. ഗഭീരാത്മാ=ഗംഭീരചിത്തനായി. നതമുഖഃ=മുഖം താന്നവനായിട്ട്. അയം മുനിവൃഷാ=ഈ മുനീന്ദ്രൻ. **വിഭോ**=ഹേ പ്രഭോ! അചിരാൽ=താമസിയാതെ. അസ്യ സുമതേഃ=സൽബുദ്ധിയായ ഇവന്റെ. സ്വാമിൻ! പരശുരാമമുനി ഇച്ഛാഭംഗപ്പെട്ട് കാൽവിരൽകൊണ്ടു നിലം വരച്ച് മുഖം താഴ്ത്തി നില്ക്കുന്നതു നോക്കൂ. ഇദ്ദേഹം പറഞ്ഞതു താമസിക്കാതെ മാനിക്കേണ്ടതാണ്. ശിഖരിണീവൃത്തം. "യതിക്കാറിൽ തട്ടും യമനസഭലംഗം ശിഖരിണി".

൧൪. **വിധേ** . . . **ത്വം**=ചെയ്യേണ്ട കാര്യത്തിന്റെ മഹത്വം. അഖി . . . . കരം=എല്ലാ ലോകങ്ങൾക്കും അഭ്യുദയമുണ്ടാക്കുന്ന. വ്രതം ഭക്തത്രാണം=ഭക്തസംരക്ഷണമെന്ന വ്രതം. നിയതം=നിശ്ചയമായും. നിരുപമം=നിസ്തുല്യമായ (വ്രതവിശേഷണം). പ്രസീദ=പ്രസാദിച്ചാലും. പ്രാണേശ്വര=ഹേ പ്രാണനാഥ! പര . . . . ണയം=ശിഷ്യോത്തമന്റെ യാച്ഞ. **അത്യുദാ**

രം=അത്യന്തം ഔദാൎയ്യത്തോടെ (ക്രി. വി) പൂരിപ്പാൻ=നിറവേറ്റുവാൻ. ഹേ പ്രാണനാഥ! ചെയ്യേണ്ട കാൎയ്യത്തിന്റെ മഹത്വവും ഇവിടത്തെ അതുല്യമായ ഭക്തപരിത്രാണവ്രതവും വിചാരിച്ച് ശിഷ്യസത്തമൻ യാചിച്ചതിനെ ഔദാൎയ്യത്തോടെ നിറവേറ്റുന്നതിന്ന് ഇപ്പോൾത്തന്നെ എഴുന്നള്ളുവാൻ പ്രസാദിച്ചാലും.

൧൭. മൃദു . . . . ഹാസ്യഃ=മൃദുവായ പുഞ്ചിരിയാൽ സുന്ദരമായ മുഖത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട്. മൃഗാക്ഷി=ഹേ സുന്ദരി! തഥാസ്തു=അപ്രകാരം ഭവിക്കട്ടെ. അമന്ദം=വേഗത്തിൽ. ഉത്ഥായ=എഴുനീറ്റിട്ട്. പാണി . . . ന=കരപത്മംകൊണ്ട്. ഗൌരീഭൎത്താ=ശിവൻ. ഭൃഗു . . . കരം=പരശുരാമന്റെ കരത്തെ. ഗമനോദ്യതോഽഭൂൽ=പോകാൻ ഉദ്യുക്തനായി. ഇതു കേട്ട പാൎവ്വതീകാന്തൻ പുഞ്ചിരിതൂകി "ഹേ സുന്ദരി! നീ പറഞ്ഞതുപോലെ ചെയ്യാം," എന്നു പറഞ്ഞ് വേഗം എഴുനീറ്റ് പരശുരാമന്റെ കൈ പിടിച്ച് പോവാനുത്സാഹിച്ചു.

൧൮. ശൈലാ . . . മുഖാഃ=ശൈലാദി (നന്ദികേശ്വരൻ) ഭിംകിരിടി (ഭൃംഗിരിടി) ശാസ്താവ് മുതലായ (പാൎഷദവരവിശേഷണം). തദാനീം=അപ്പോൾ. ശൈലാ . . . . നയ്ക്കൽ=ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ തൃക്കൺകോണിൽ. അറിഞ്ഞുദന്തം=വൃത്താന്തം അറിഞ്ഞിട്ട്. പാൎഷദവരാഃ=ശിവകിങ്കരശ്രേഷ്ഠന്മാർ. ഗമനാഭിയുക്തം=യാത്രയ്ക്കൊരുങ്ങിയ. ത്രൈലോക്യനാഥം=ത്രിലോകസ്വാമിയെ. നന്ദികേശ്വരൻ, ഭൃംഗിരിടി, ശാസ്താവ് തുടങ്ങിയ പ്രമഥവരന്മാർ ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ തൃക്കൺമുനയിൽനിന്നു വിവരം ധരിച്ച് യാത്രോദ്യുക്തനായ പരമശിവനെ വണങ്ങി.

ഗദ്യം ൪:—കൈലാസത്തിൽനിന്നു കൊങ്കണദേശത്തേക്കുള്ള പരമശിവന്റെ എഴുന്നള്ളത്ത് വൎണ്ണിക്കുന്നു:—വിസ്മയം. വിസ്മയം=ആശ്ചൎയ്യമാശ്ചൎയ്യം. വിശ്വ . . . . ദ്യമേ=ശ്രീപരമേശ്വരന്റെ യാത്ര പുറപ്പാടിൽ. തത്ര കൈ . . . ലേ=

ആ കൈലാസപർവ്വതത്തിൽ. കോലാ . . . ഗം=കോലാഹലത്തിന്റെ വലുപ്പം. മഹാ . . . പ്രൌഢർ=ശിവകിങ്കരവരന്മാർ. കട്ടെക്കന്ന്=പെട്ടെന്ന്. കുമാരാംബികായാഃ=സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ അമ്മയായ (തമ്പിരാട്ടിക്കു എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). യാത്രാസമാരംഭം=യാത്ര പുറപ്പാട്. ഗഭീരം=ആഴമുള്ള (അചഞ്ചലമായ). വിഭോഃ അന്തരംഗം=സ്വാമിയുടെ ഹൃദയം. അശേഷം=എല്ലാററിനേയും. പരിത്യജ്യ=ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട്. യാത്രാപ്രസംഗം=എഴുന്നള്ളത്ത് (കേഷ്ടമോത്താൽ എന്നതിനോട്ട യോജന്യ) ദ്ധം=തീർച്ചയായും. ജാമദഗ്ന്യനു=പരശുരാമനു. ത്രിലോ . . . തം പോൽ=ശ്രീപാർവ്വതീദേവിയാൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടതാണുപോൽ. ഇതത്യ . . . ക്രമം=ഈ അത്യുഗ്രമായ ആരംഭം. നിഷ്ഫലം=പ്രയോജനമില്ലാത്ത. ജല്പനക്കോപ്പ്=പ്രലപനം. വിശ്വേശനോട്=വിശ്വനാഥനോട്. നിശ്ശങ്കിതം=ശങ്കകൂടാതെ. പോകയെന്നി=പോകയല്ലാതെ. പരം=മേൽ. കാര്യചിന്താ=കാര്യവിചാരം. പുണ്യാനുഭാവഃ=പുണ്യമായ അനുഭാവത്തോട്ട (മഹിമാതിശയത്തോട്ട) കൂടിയവനാണ്. അയം=ഈ. ജാമദഗ്ന്യാമുനീന്ദ്രൻ=മഹാമുനിയായ പരശുരാമൻ. വിശിഷ്യ=വിശേഷിച്ചും. ശിഷ്യേഷു=ശിഷ്യന്മാരിൽ വച്ച്. യസ്മിൻ=യാതൊരുവനിൽ. ഘന . . . കുലം=ഘനമായ പ്രേമം (വാത്സല്യം) കൊണ്ടു പൂർണ്ണമാണ്. ഭർത്തുഃ ഉരാക്കാറവ്=സ്വാമിയുടെ മനസ്സ്. ആകേർന്നം=ആക്കിങ്കിലും. ഏതാദൃശം ഭാഗ്യം=ഇപ്രകാരമുള്ള ഭാഗ്യം. എത്തീട്ടമോ=വരുമോ? ഇത്യാദി . . . രീതി=ഇങ്ങനെ തുടങ്ങി പലവിധമുള്ള വാക്കുകളുടെ രീതി. കേപി=ചിലർ. ശൈലായുധാഃ=പർവ്വതങ്ങളാകുന്ന ആയുധങ്ങളോട്ടകൂടിയവർ. തുംഗ . . . ധാഃ=ഉന്നതങ്ങളായ വൃക്ഷങ്ങളാകുന്ന ആയുധങ്ങളോട്ട കൂടിയവർ. അന്യേ=മററു ചിലർ. മഹാ . . . ങ്ങളെ=വലിയ ആനകളേയും സിംഹങ്ങളേയും. തങ്ങളേ കയ്യിടിച്ച്=തങ്ങൾതന്നെ കയ്യിൽ പിടിച്ച്. ഉത്ഭടാടോപം=വലിയ അഹങ്കാരത്തോട്ടകൂടി (ക്രി. വി.)

അന്യോന്യമെന്നും ഭയ . . . ളെ=പരസ്പരം വരുന്ന ഭയം, ക്രോധം എന്നീ വികാരങ്ങളെ. പരേ=വേറെച്ചിലർ. തെണ്ട=ദണ്ഡം. ഘോരം=ഭയങ്കരമായ (തെണ്ടിന്റെ വിശേഷണം). മദോ . . . . ശായ=മദത്താൽ ഉച്ചണ്ഡങ്ങൾ (ഉഗ്രങ്ങൾ) ആയ ദോർദ്ദണ്ഡങ്ങളുടെ (ദണ്ഡാകാരങ്ങളായ കൈകളുടെ) ചൊറിച്ചൽ ശമിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി. ഉദ്ധതം=ഔദ്ധത്യത്തോടുകൂടിയ. ബാഹുയുദ്ധം=മല്പിടുത്തം ധാതുദ്രവം=ധാതുക്കളുടെ (കാവിമണ്ണ് മുതലായവയുടെ) ചാറ്. ഭസ്മസമമർദ്ദിതം=ഭസ്മംകൊണ്ടു മർദ്ദിച്ചത്. ദേവദേവന് =ശിവന്. വൃഷക്കൂറനെ=കാളക്കൂറനെ. അഗ്രതഃ=മുമ്പിൽ. വ്യഗ്രഹീനം=വ്യാകുലതകൂടാതെ. ഉഗ്രദർപ്പേണ=ഉഗ്രമായ അഹങ്കാരംകൊണ്ട്. ദിഗന്തങ്ങളെട്ടും=എട്ടു ദിക്കുകളുടെ അന്തങ്ങളും. രംഹസാ=വേഗത്തോടെ. സിംഹനാദങ്ങൾ=ഗർജ്ജനങ്ങൾ. കൃതംവാക്പ്രപഞ്ചേന=വാക്കുകളുടെ വിസ്താരംകൊണ്ടു മതി. ഭൂതവൃന്ദപ്പുറപ്പാട്=ഭൂതഗണങ്ങളുടെ പുറപ്പാട്. ജഗച്ചക്രം=ലോകചക്രം. വിശ്വനാഥസ്വാമിയുടെ എഴുന്നള്ളത്തു പുറപ്പാടിൽ കൈലാസത്തിലുണ്ടായ കോലാഹലം പറഞ്ഞാലവസാനിക്കുന്നതല്ല. മഹാപാർഷദന്മാരെല്ലാം പുറപ്പെട്ടു തമ്മിൽ പലവിധത്തിലുള്ള വാക്കുകൾ പറഞ്ഞുംകൊണ്ട് തെക്കേ ദിക്കു നോക്കി നടന്നു. "എടോ കേൾ" എന്നു തുടങ്ങി "ഭാഗ്യമെത്തീടുമോ" എന്നതുവരെ പാർഷദന്മാരുടെ സംവാദം. "കേചി ശൈലായുധാഃ" എന്നു തുടങ്ങി പാർഷദന്മാരുടെ യാത്രയെ വിവരിക്കുന്നു. ചിലർ മലകൾ പുഴക്കിയും ചിലർ മരങ്ങൾ പറിച്ചും ആയുധങ്ങളായിദ്ധരിച്ചും, മററു ചിലർ വലിയ ആനകളെയും സിംഹങ്ങളെയും കൈകളിലെടുത്ത് അടുപ്പിച്ചു പിടിച്ച് അവയ്ക്ക് പരസ്പരമുണ്ടാകുന്ന ഭയക്രോധങ്ങൾ കണ്ടു രസിച്ചു ചിരിച്ചും, വേറെച്ചിലർ ഘോരമായ ദണ്ഡം ചുഴററിയും, ചിലർ മദത്താലുള്ള കൈത്തരിപ്പു തീരുവാൻ രണ്ടു ചേരിയായിത്തിരിഞ്ഞു ബാഹുയുദ്ധം ചെയ്തും, ചിലർ ധാതുദ്രവവും ഭസ്മവും കൂട്ടിക്കുഴച്ച് ദേഹ

ത്തിലണിഞ്ഞും, പരമശിവന്ന് എഴുന്നള്ളുവാനുള്ള കാളക്കൂററനെ കൊണ്ടുവന്ന് അലങ്കരിച്ച് തിരുമുമ്പിൽ നിൎത്തിയും, അഹങ്കാരത്തോടുകൂടി ചാടിക്കളിച്ചും, ഉറക്കെ സിംഹനാദങ്ങൾ ചെയ്തും ഉള്ള ഭൂതവൃന്ദങ്ങളുടെ പുറപ്പാടുകൊണ്ട് ഭുവനചക്രം കീഴ്മേൽ ഇളകിത്തുടങ്ങി.

൫൬. ചേൎന്ന ദേവ്യാ=ദേവിയോടൊന്നിച്ച്. വൃഷഭവരം=കാളക്കൂററനെ (അതിന്റെ പുറത്തെന്നൎത്ഥം). ഉപാരുഹ്യ=കയറി. സംസേവ്യമാനഃ=സേവിക്കപ്പെട്ടുന്നവനായിട്ട്. ധന്യൈഃ=ഭാഗ്യവാന്മാരായ. ബ്രഹ്മാ . . . വൈഃ=ബ്രഹ്മാവ് മുതലായ ദേവന്മാരാൽ (സംസേവ്യമാനഃ എന്നതിനോടു യോജന) അഖി . . . . . ഭാവഃ=എല്ലാ മുനിജനങ്ങളാലും സ്തുതിക്കപ്പെട്ടുന്ന മാഹാത്മ്യത്തോടു കൂടിയവനായിട്ട്. ഒന്നിച്ചുനന്ദി . . . ഭടൈഃ=നന്ദികേശ്വരൻ, ഭൃംഗിരിടി തുടങ്ങിയ ഗണഭടന്മാരോടു ചേൎന്ന്. ഉത്ഭടാ . . . . ഘൈഃ=സാഘോഷമായ അഗ്രാനുയാത്രയുടെ (മുമ്പിലകമ്പടി പോകലിന്റെ) സന്നാഹത്തോടുകൂടിയ (ഗണഭടവിശേഷണം). ദക്ഷിണാശാം പ്രതി=തെക്കേദിക്കിനെക്കുറിച്ച്. ധൃതകൗതുകം=കൌതുകത്തോടെ (ക്രി. വി.) ദക്ഷഹന്താ=ശിവൻ. ദേവിയോടൊരുമിച്ച് കാളപ്പുറത്തു കയറി ദേവകളാൽ സേവിക്കപ്പെട്ടുകയും മുനികളാൽ മാഹാത്മ്യം വാഴ്ത്തപ്പെട്ടുകയും ചെയ്തവനായിട്ട് മുമ്പിലകമ്പടി സേവിക്കുന്ന ഗണഭടന്മാരോടൊന്നിച്ച് ദക്ഷാന്തകനായ ശിവൻ എഴുന്നള്ളി.

൫൭. മൃത്യു . . . പുരി=കാലാന്തകന്റെ പുരി. കൈലമാമലയിൽ=കൈലാസാദ്രിയിൽ. ആലയങ്ങളൊഴികെ=ഗൃഹങ്ങൾ ഒഴിച്ച്. യാത്രമുതിരും വിധൌ=യാത്ര തുടങ്ങുമ്പോൾ. സത്തം=ഘോഷം. സകല . . . ധനൈഃ=എല്ലാ ഭൂതജനങ്ങളുടെ കാൽച്ചവിട്ടുകളാൽ. ഉത്തരോത്തരം ഉദിതപരൈഃ=മേല്ക്കുമേൽ ഉയരുന്ന (പദതാഡനവിശേഷണം.) കൈലാസാദ്രിയിലുള്ള ഗൃ

ഹങ്ങൾ ഒഴിച്ച് കാലാരിയുടെ പുരി (പുരിവാസികളെല്ലാവരും) ഭക്തിപൂൎവ്വം എഴുന്നള്ളത്തോടൊരുമിച്ച് യാത്ര പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ ഉണ്ടായ ഘോഷം പറയാവുന്നതല്ല. മേൽക്കുമേൽ പുറപ്പെട്ട ഭൂതഗണങ്ങളുടെ കാൽച്ചവിട്ടുകൾകൊണ്ടു ലോകമെല്ലാം കലുങ്ങി. കുസുമമഞ്ജരീവൃത്തം. "രം നരം നനനരം നിരന്നവരുമെങ്കിലോ കുസുമമഞ്ജരീ".

൫൯. കമ . . . വിന്ദം=കമളമാക്കപ്പെട്ട (കൂമ്പിക്കപ്പെട്ട) കരപത്മത്തോടുകൂടുംവണ്ണം (ക്രി. വി.) നിഷേവ്യ=സേവ. മഹാസത്വൻ=മഹത്തായ പരാക്രമത്തോടുകൂടിയവൻ. മൃദു . . . ചന്ദ്രമാഃ=മൃദുവായ പുഞ്ചിരികൊണ്ടു നിറഞ്ഞ മുഖചന്ദ്രനോടുകൂടിയവനായ (ഉമ്പർപതിയുടെ വിശേഷണം). ഏതദുദിതം=ഈ പരശുരാമനാൽ പറയപ്പെട്ട. ജഗദ്വൃത്തം=ലോകവാൎത്ത. ഉമ്പർപതി=ദേവേശ്വരൻ (ശിവൻ) കൊങ്കണക്ഷിതിം=കൊങ്കണഭൂമിയെ. ഉപായയൌ=ഗമിച്ചു. കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ട് അരികെ സേവിക്കുന്ന പരശുരാമനോടു പുഞ്ചിരിതൂകി ചില വാൎത്തകൾ പറഞ്ഞും അദ്ദേഹം പറഞ്ഞ വാൎത്തകൾ കേട്ടും ഭഗവാൻ കൊങ്കണഭൂമിയിലേക്കെഴുന്നള്ളി. കരത്തെ പത്മമായും മുഖത്തെ ചന്ദ്രനായും രൂപണം ചെയ്കയാൽ രൂപകമലങ്കാരം. ചന്ദ്രൻ പ്രകാശിക്കുമ്പോൾ താമര തനിയെ കൂമ്പുന്നതു പ്രസിദ്ധം.

൬൦. മദ്ധ്യേ . . . രാജ്യം=കൊങ്കണരാജ്യത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ. ഉദ്ധ്യ . . . നാഥഃ=ജഗന്നാഥനെ (ശിവനെ) വഹിച്ച. വൃഷേന്ദ്രഃ=കാളക്കൂറ്റൻ. ഗച്ഛൻ=ഗമിക്കുന്ന (വൃഷേന്ദ്രവിശേഷണം). ഭാൎഗ്ഗവദൃഷ്ടതേജസി=പരശുരാമനാൽ കാണപ്പെട്ട തേജസ്സോടു കൂടിയ (ഭൂമിതലവിശേഷണം.) ചിരാൽ=വളരെക്കാലം. സംവാ . . . ഫലീ=വഴിപോലെയുള്ള വാസത്തിൽ കൌതുകത്തോടുകൂടിയവനായിട്ട്. തസ്ഥൌ=സ്ഥിതിചെയ്തു. ഭൂമിതലേ=ഭൂപൃഷ്ഠത്തിൽ. സഭഗവാൻ=ആ ശിവൻ. കൎത്തും=ചെയ്വാൻ.

തദാകാംക്ഷിതം=അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഇഷ്ടത്തെ. തത്രൈവ=അവിടെത്തന്നെ. സ്വയം ഉദ്യതഃ വസതയേ=തന്നത്താൻ വസതിയെ ചെയ്വാൻ ഉദ്യുക്തനായിട്ട്. ദധ്യൌ=ധ്യാനിച്ചു. മധുദ്വേഷിണം=വിഷ്ണുവിനെ. കൊങ്കണരാജ്യത്തിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ ഭഗവാനെ വഹിച്ചുംകൊണ്ടു പോകുമ്പോൾ കാളക്കൂററൻ ഒരു സ്ഥലത്തു ചിരകാലവാസത്തിനു കൌതുകം തോന്നി ഭൂമിയിൽ നില്പായി. ആ സ്ഥലത്തു പരശുരാമൻ ഒരു തേജസ്സ് കാണുകയും ചെയ്തു. അപ്പോൾ ഭഗവാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി അവിടെത്തന്നെ വാസമാക്കുവാൻ വിചാരിച്ച് വിഷ്ണുവിനെ ധ്യാനിച്ചു.

൫൧. നിജം മനോരഥം=തന്റെ ആഗ്രഹം. അഭ്യാഗതം=വന്ന (സരോജേക്ഷണവിശേഷണം) മാനയൻ=മാനിക്കുന്നവനായ. മന്ദസ്മിതമുഖഃ=മന്ദമാംവണ്ണം ഹസിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയ. സ്മരാരിഭഗവാൻ=ശിവൻ. മിത്രം=സുഹൃത്തായ. സരോജേക്ഷണം=വിഷ്ണുവിനെ. ധന്യം=ധന്യനായ (സരോജേക്ഷണവിശേഷണം). നിയുജ്യ=നിയോഗിച്ചിട്ട്. വാസവിധയേ=വാസം ചെയ്യുന്നതിന്. ചക്രേ=ചെയ്തു. വന്ദ്യ . . . തേന=വന്ദ്യമായ പ്രാഭവംകൊണ്ടു സുരഭിതമായ (ആത്മനാ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം.) വസതിം=വാസത്തെ. ജ്യോതിർമ്മയേന=ജ്യോതിസ്സ്വരൂപമായ. ആത്മനാ=ആത്മാവ് (ലിംഗം) കൊണ്ട്. ധ്യാനക്ഷണത്തിൽ തന്റെ ആഗ്രഹമറിഞ്ഞു വന്നുചേൎന്ന മിത്രമായ വിഷ്ണുവിനെ തെക്കുഭാഗത്തു വസിപ്പാൻ നിയോഗിച്ചു പരമശിവൻ അത്യന്ത പ്രാഭവത്തോടുകൂടിയ ജ്യോതിർല്ലിംഗത്താൽ വടക്കുഭാഗത്തു വാസംചെയ്തു. ദേവപ്രതിഷ്ഠയിങ്കൽ ദേവവിഗ്രഹത്തിനു അധിവാസനം (ഗന്ധമാല്യാദികളെക്കൊണ്ടു സംസ്കാരാധാനം) ആവശ്യകമാണ്. പ്രകൃതജ്യോതിർല്ലിംഗത്തിൽ ആ സംസ്കാരം അതിന്റെ നിരതിശയപ്രാഭവത്താൽതന്നെ സിദ്ധമായി എന്നു 'ധന്യപ്രാഭവവാസിതേന' എന്ന വിശേഷണംകൊണ്ടു കിട്ടുന്നു.

൩൨. ഭൂയഃ=വീണ്ടും. വിചിന്ത്യ=ആലോചിച്ചിട്ട്. ജഗതാംപതി=ശിവൻ. മോഹഭാജാം=മോഹം (ഭ്രാന്തി) ഉള്ളവരായ. പ്രായഃ=മിക്കതും. നൃണാം=മനുഷ്യൎക്ക. അനുജിഘൃക്ഷുഃ=അനുഗ്രഹിപ്പാൻ (ദാനം ചെയ്വാൻ) ഇച്ഛയോടുകൂടിയവനായിട്ട്. അഭേദബോധം=അഭേദജ്ഞാനത്തെ. മായാവിഹീനം=മായയോടുകൂടാതെ (ക്രി. വി.) പരേണപുംസാ=പരനായ പുരുഷനോടു (വിഷ്ണുവിനോടു) ശ്രേയോഗുണായ=ശ്രേയസ്സിന്റെ ഗുണത്തിനു (ആവൃത്തിക്കു) വേണ്ടി. വിദധേനിവാസം=നിവാസത്തെ ചെയ്തു. വീണ്ടും വിചാരിച്ചിട്ടു വിശ്വനാഥൻ പ്രായേണ മോഹിതമാനസരായ മനുഷ്യൎക്ക അഭേദജ്ഞാനത്തെ അനുഗ്രഹിപ്പാൻവേണ്ടി പരമപുരുഷനോടു താനും ഒരുമിച്ചു ചേൎന്ന് (ശങ്കരനാരായണനായിട്ടു) ശ്രേയസ്സിരട്ടിക്കുന്നതിനായി നടുവിൽ സന്നിധാനം ചെയ്തു. അഭേദബോധം എന്നതിനു ഭേദമില്ല എന്ന ജ്ഞാനമെന്നൎത്ഥം. ശിവനും വിഷ്ണുവും ചേൎന്നു ഒരു മൂൎത്തിയായിട്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ ജനങ്ങൾക്കു ഭേദഭ്രമം നീങ്ങി അഭേദജ്ഞാനം ഉദിക്കുമല്ലോ. സ്വപ്രവൃത്തികൊണ്ടു ജനങ്ങൾക്കു ഉപദേശത്തെ ദൃഷ്ടാന്തപ്പെടുത്തിക്കൊടുക്കുന്നതിനാൽ ക്രിയകൊണ്ടു കാൎയ്യബോധനമെന്ന നിദൎശനാലങ്കാരം.

൩൩. അംബാകൃതം=അംബയാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട. ഘന . . . രീതിം=ഘനയായ കൃപകൊണ്ടു ആൎദ്രയായ കടാക്ഷലീലയാകുന്ന സംഭാഷണഭംഗിയെ. ഉപലഭ്യ=ലഭിച്ചിട്ടു. ജഗദ്ധിതാൎത്ഥി=ലോകങ്ങളുടെ ഹിതത്തെ കാംക്ഷിക്കുന്നവനായിട്ടു. പുരതഃ=മുമ്പിൽ. ജനകസ്യ=അച്ഛന്റെ. ചക്രേ=ചെയ്തു. ലംബോദരഃ സഃഭഗവാൻ=ആ ഗണപതിഭഗവാൻ. വസതിം=വാസത്തെ. പ്രസാദീ=പ്രസാദത്തോടുകൂടിയവനായിട്ടു. അമ്മയാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട കൃപാശീതളമായ കടക്കൺകളികൊണ്ടുള്ള സൂചനയെ അറിഞ്ഞിട്ടു ശ്രീഗണപതിഭഗവാൻ ലോകഹിതൈഷിയായിട്ടു അച്ഛന്റെ പുരോഭാഗത്തിൽ അടുത്തായിത്തന്നെ പ്രസന്നനായി വാസംചെയ്തു.

൩൪. ദേവാ . . . യുഗാ=ദേവന്മാരാലും അസുരന്മാരാലും നമസ്കരിക്കപ്പെട്ട കാലിണയോടു കൂടിയ. സേവാകൃതാം=സേവയെ ചെയ്യുന്നവക്ക്. അഭി . . . വല്ലീ=അഭീഷ്ടങ്ങളെ നല്കുന്നതിൽ കല്പവല്ലിയായ. ദേവീ=ദേവി. ശിവപ്രണയിനി=ശിവപത്നിയായ. ദയിതസ്യ പശ്ചാൽ=ഭത്താവിൻെറ പിന്നിൽ. ചകാര=ചെയ്തു. നഗേന്ദ്രകന്യാ=പവ്വതരാജപുത്രിയായ (ദേവീവിശേഷണം.) ദേവാസുരന്മാർ അടിപണിയുന്നവളും സേവിക്കുന്നവക്കു അഭീഷ്ടദാനം ചെയ്യുന്നതിൽ കല്പകലതയോടു തുല്യയുമായ ശ്രീപാവ്വതി ഭത്താവിൻെറ പിന്നിൽ വാസംചെയ്തു.

ദണ്ഡകം:— ശ്രീപാവ്വതിയെ കേശാദിപാദാന്തമായി വണ്ണിക്കുന്നു. അല്ലോ . . . മലർമാലം=ഇരുളിനോടു പടവെട്ടുന്ന (ഇരുണ്ടനിറമുള്ള) കുന്തളത്തിൽ ശോഭിക്കുന്ന കല്യ (ശോഭന)യായ പൂമാലയോടുകൂടിയ. അല്ലൽ . . . ലീലം=അല്ലൽപെടുമാറ് ചന്ദ്രകലയെ ജയിക്കുന്ന നെററിത്തടത്തിൽ ഫുല്ലമായ (ശോഭിച്ച) മൃഗമദതിലകത്തിൻെറ (കസ്തൂരിപ്പൊട്ടിൻെറ) വിലാസത്തോടുകൂടിയ. അലർവാണ . . . നവകൂലം=കാമദേവൻെറ വീര്യമഹിമ വിളയാടുന്ന ഓമൽക്കടാക്ഷംകൊണ്ടു കണ്ണിന്നു പ്രിയം. അലമമല . . . കപോലം=ഏററവും നിമ്മലമായ കഴലിണയിൽ (ഇരുകണ്ണുകളിൽ) വിലസുന്ന ഭംഗിയേറിയ രത്നങ്ങളുടെ പ്രകാശംകൊണ്ടു ഒളിവിളങ്ങുന്ന (മിന്നിച്ച കലരുന്ന അതുല്യങ്ങളായ കവിൾത്തടങ്ങളോടുകൂടിയ. ചെന്തൊണ്ടി . . . ചോരം=ചുവന്ന തൊണ്ടിപ്പഴത്തോടു സാദൃശ്യം കലരുന്ന വാമ്മലരിൽ (അധരത്തിൽ) മന്ദമാം വണ്ണം പ്രതിഫലിച്ചു ധൃതിചോരം (ധൈര്യത്തെ കവരുന്നത്) ആയിട്ട്. ചെന്തളിരി . . . മുദാരം=ചുവന്ന തളിരിൽ പതിഞ്ഞ ചന്ദ്രരശ്മിയോടു തുലന (സാദൃശ്യം) കലരുന്ന സുന്ദരമായ മൃദുമുറുവലോടു (മൃദുവായ ദന്തങ്ങളോടു)കൂടിയ. ചിതറുന്ന കാന്തിതതി=ചിതറുന്ന കാന്തിസമൂഹത്തോടുകൂടിയ. വദനം=മുഖം. കലാ . . . പൂരം=നൂറുകോടി കലാധിപതി

കളോട് (ചന്ദ്രന്മാരോട്) തുല്യമായ ഗുണസമൂഹത്തോടുകൂടിയ. ചിത . . . മപാരം=ചേർച്ചയുള്ള കണ്ഠത്തിന്റെ ഭംഗിയും അതിലണിയുന്ന അതിമനോഹരമായ ഘുസൃണവലി (കുങ്കമവരക്കുറി) യുടെ അപാരമായ വിലാസവും. ആകല്ര . . . രാമം=അത്യന്ത മനോഹരങ്ങളായ പൊൽക്കടകങ്ങൾ (പൊൻവളകൾ) വാർകണങ്ങൾ (രത്നം പതിച്ച വളകൾ) എന്നിവയുടെ കാന്തികൾ പതിഞ്ഞതും താമരപ്പൂപോലെ ഭംഗിയുള്ളതും മനോഹരവുമായ കൈ. ആകലിത . . . . ദാമം=രത്നകലശത്തെ ആകലമാക്കിച്ചെയ്യത്തക്കമാറ് മികന്ന (വളരുന്ന) കുളുർമുലയിൽ ആകലിതമായ (അണിയപ്പെട്ട) പുതിയ പൊന്മാലയോടുകൂടിയ. അകളേ . . . വല്ലരി=അനംഗനുംകൂടി ഉള്ളിൽ അഴൽ വളൎക്കുന്ന ഇത (സീമ)യായ പുതിയ രോമരാജി. അഖില . . . നട്ടവും=സജ്ജനങ്ങളുടേയും ധൈര്യഹരണത്തിൽ മിടുക്കുള്ള കൊടിനട്ടവും (നാഭിമദ്ധ്യവും). അഹഹ . . . പരിണാമം=അത്യാശ്ചര്യം. കണ്ണുകളുടെ ഭാഗ്യപരിണാമംതന്നെ. മാണിക്കകാഞ്ചി . . . വിശാലം=മാണിക്യമയമായ അരഞ്ഞാണിന്റെ കാന്തികലൎന്ന പട്ടുവസ്ത്രംകൊണ്ടു മൂടപ്പെട്ടതും ഉയൎന്നതും വിസ്താരമുള്ളതുമായി. മാനമെഴ . . തലം=മാനശാലിയായ കാമന്റെ യാന (രഥം) ത്തിന്റെ ശോഭപോലെയുള്ള ശോഭയോടുകൂടിയതായിരിക്കുന്ന ജഘനപ്രദേശം. ആനമതി=താഴുന്നു. ഇതുമൂലം=ജഘനം കാരണം (ജഘനഗൌരവം നിമിത്തം തുട താഴുന്നു). മനസാ . . . മനുവേലം=മനസ്സുകൊണ്ടു സുരാസുരമുനിസമൂഹങ്ങൾ സദാ വന്ദിക്കുന്ന മനോഹരമായ പാദപത്മം. മണ . . . ജാലം=സൌരഭ്യമുള്ള കേശം മുതൽ പാദം വരെ മുഴുവനും നിസ്തുലവും നിൎമ്മലഗുണസമൂഹത്തോടുകൂടിയതുമാകുന്നു. ഇരുളോടു പടപൊരുതുന്ന പുരികുഴലിൽ കുസുമമാലയും തിങ്കൾക്കലയെജ്ജയിക്കുന്ന തുനെററിയിൽ കസ്തൂരിപ്പൊട്ടും പൂണ്ടും കാമന്റെ വീര്യം കളിയാടുന്ന കടാക്ഷത്താൽ കണ്ണിനെ കുളുൎപ്പിച്ചും കാതുകളിൽ വിലസുന്ന ആഭരണമണികളുടെ കാന്തി ക

വിംബതടങ്ങളിൽ പതിഞ്ഞു മിന്നിയും ചെന്തൊണ്ടിയോടൊത്ത അധരത്തിൽ തട്ടി ചെന്തളിരിൽ പതിഞ്ഞ ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾ പോലെ കാണികളുടെ ധൈര്യം കവൎന്നുകൊണ്ടു വിളങ്ങുന്ന ദന്തപംക്തികളോടുകൂടിയുമിരിക്കുന്നതായ തിരുമുഖം നൂറുകോടി ചന്ദ്രമണ്ഡലങ്ങളുടെ ഗുണങ്ങളിണങ്ങുന്നതാകുന്നു. ഏററവും ഭംഗിയുള്ള കഴുത്തിന്റെ വടിവും അതിലണിഞ്ഞ കങ്കമവാരക്കറിയുടെ വിലാസവും അപാരംതന്നെ. കനകകടകങ്ങളുടേയും കങ്കണങ്ങളുടേയും കാന്തികൾ കലൎന്ന കരാരവിന്ദം അത്യന്തമനോഹരം. മണികലശത്തെക്കാൾ കവിഞ്ഞ കാന്തിയോടുകൂടിയ കുളൎമുലയിലണിഞ്ഞ പൊന്മാലയും കാമനുകൂടി അഴലേകുന്ന ഇതയായ രോമരാജിയും സൎവ്വജനങ്ങളുടെ ധൈൎയ്യഹരണത്തിൽ മിടുക്കുള്ള നാഭിയും കണ്ണുകളുടെ പുണ്യപരിണാമംതന്നെ. മാണിക്യകാഞ്ചിയുടെ നിറംപകൎന്ന പട്ടുവസ്ത്രത്താൽ മൂടിയ ഉയൎന്നുപരന്ന ജഘനം കാമദേവന്റെ തേൎത്തടംപോലെ ശോഭിക്കുന്നു. ആ ജഘനത്തിന്റെ ഗൌരവംമൂലം തുടതെല്ലൊന്നു നമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സുരാസുരമുനിജനങ്ങൾ മനസാ വന്ദിക്കുന്നതാണ് പാദപത്മം. കേശാദിപാദാന്തം എല്ലാ അവയവവും അതുല്യവും അതിഗുണപൂൎണ്ണവുമാകുന്നു [“അകളേബരനുമഴലകമേ വളൎക്കുമിതനവരോമവല്ലരി”—തമ്മിൽ തിരക്കുന്ന സ്തനങ്ങളെ വേൎതിരിക്കുന്ന ഇത (എലുക) പോലെയുള്ളതാണ് രോമരാജി എന്നു സാരം. “ഇപ്പാടിതിന്നിദമിതിന്നിതുചൊല്ലിവേണ്ടാ പോരാട്ടമിമ്മുലയിണയ്ക്കിതിമന്ദമേനേ. ഭൃംഗാവലീരചിതത്താൺതഴകൊണ്ടു മന്യേ സീമാകൃതേവ തവ രാജതി രോമരാജിഃ” എന്ന പ്രയോഗം നോക്കുക.]

൩൭. ൩൩. തരുണതപനലക്ഷം=ലക്ഷം ബാലാദിത്യന്മാർ. കാന്തി . . . ല്ലോലേ=കാന്തിപ്രവാഹത്തിനയിൽ. അത്യ . . . . ലോകാം=അത്യത്ഭുതയായ തനുലതിക (പ്രശസ്തദേഹം) കൊണ്ടു എല്ലാ ജനങ്ങളെയും മോഹിപ്പിച്ചവളായ. മല്ലീബാ

ണാരി=ശിവൻ. അവിദിതവിരഹം=വിരഹമറിയാതെ (ക്രി. വി.) പൂണ്ട . . . . . ശാന്തരാളാം=പുണർന്ന് പുണർന്ന് ലാളിക്കുന്ന പത്മതുല്യമായ കൊങ്കമേൽ അണിഞ്ഞ കുങ്കുമപ്പൊടികൊണ്ട് ദിഗന്തരാളത്തെ മണം പിടിപ്പിച്ചവളായ. കൃപാകന്ദളം=കാരുണ്യാങ്കുരം. അപാംഗശ്രിയാ=കടക്കൺകാന്തികൊണ്ട്. വിഷ്ടപഭാജാം=ഭുവനവാസികൾക്ക്. നല്ലതേ ചേർത്ത്=നന്മതന്നെ അണച്ച്. പര . . . . . രൂപാം=പരമാനന്ദത്തിന്റെ നിഷ്യന്ദം (ഒലിവ്) ആകുന്ന രൂപത്തോടുകൂടിയവളായ. മല്ലാർ . . . . . കമലാം=ഭംഗിയുള്ള കളിത്താമരപ്പൂകൊണ്ട് ശോഭിച്ച കരപത്മത്തോടുകൂടിയവളായ. ത്രിലോകീകല്യാണീം=ത്രൈലോക്യമംഗളയെ (ശ്രീപാർവ്വതിയെ). അഖിലജനാഃ=സർവ്വജനങ്ങളും. അഭ്യനന്ദൻ=അഭിനന്ദിച്ചു. ശ്രീപാർവ്വതിയെ വണങ്ങി സർവ്വരും കൊണ്ടാടി. ശേഷം സ്പഷ്ടം. രണ്ടുശ്ലോകങ്ങൾക്കുംകൂടി യുഗ്മകം.

൩൭. ലീലാഭേദേന . . . . . ല്ലാസ്യ=ലീലകൊണ്ട് പരമവും ചിന്മയവും (ജ്ഞാനമയവും) അമൃതവുമായ ആത്മാവിനെ മൂന്നായി പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ട്. തെക്കംകൈലാസേ=ദക്ഷിണകൈലാസത്തിൽ. ചേർന്ന . . . . . തയാ=ഹിമവൽപുത്രിയായ ദേവിയോടുചേർന്ന് കൊങ്കണ . . . രെ=കൊങ്കണഭൂമിക്കു ഹാരം=മുത്തുമാല ആയ (തെക്കംകൈലാസേ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). ത്രൈ . . . . ർത്ഥം=മൂന്നു ലോകങ്ങളെ അനുഗ്രഹിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി. മുനി . . . . . സന്തം=മുനിജനങ്ങളുടെ ബുദ്ധിയാകുന്ന മാന്തോപ്പിനു വസന്തമായ. നീലഗ്രീവം=നീലകണ്ഠനെ. വസന്തം=വസിക്കുന്നവനായ (നീലഗ്രീവവിശേഷണം). ഭൃഗുകുലമണി=പരശുരാമൻ. പരമചിദ്രൂപമായ ആത്മാവിനെ ലീലകൊണ്ടു മൂന്നായിക്കാണിച്ച് ശ്രീപാർവ്വതിയോടു ചേർന്ന് ദക്ഷിണകൈലാസത്തിൽ വസിക്കുന്നവനും മാന്തോപ്പിനെ വസന്തമെന്നപോലെ മുനിജനങ്ങളുടെ ബുദ്ധിയെ ആമോദിപ്പിക്കുന്നവനുമാ

യ പരമശിവനെ സേവിച്ചുംകൊണ്ട് പരശുരാമൻ അരികിൽ തന്നെ സന്നിധാനം ചെയ്തു.

൯൭. കേരളക്ഷ്മാപതി=കേരളരാജാവ്. വിമ . . . ശ്രേണി=നിർമ്മലങ്ങളായ ഗുണങ്ങളുടെ സമൂഹം. ആത്മനാമപ്രഖ്യാതിം=തന്റെ നാമംകൊണ്ടുള്ള പ്രസിദ്ധിയെ. വിധിവൽ=വിധിപോലെ. ഉപാദായ=വഹിച്ചിട്ട്. വർണ്ണാശ്രമാണാം=വർണ്ണങ്ങളുടെയും ആശ്രമങ്ങളുടെയും. രക്ഷാകൃത്യം=സംരക്ഷണഭാരത്തെ. ഭൂയോനന്താം=വളരെക്കാലം. വയസിപരിണതേ=പരിണതമായ വയസ്സിൽ (വാർദ്ധക്യത്തിൽ) മന്ത്രി . . . തന്ത്രഃ=മന്ത്രിമാരിൽ തന്ത്രത്തെ (സ്വരാഷ്ട്രഭാരത്തെ) വിന്യസിച്ചവനായിട്ട്. മുഖ്യാഭോഗാം=മുഖ്യമായ ആഭോഗത്തോടു (ഗുണപൂർത്തിയോടു) കൂടിയ. തപസ്യാ . . . മതിഃ=തപസ്സുചെയ്വാൻ മനസ്സിലുറച്ചവനായിട്ട്. അമലാം=നിർമ്മലയായ. ദക്ഷിണകൈലഭൂമിഃ=തെക്കേകൈലാസത്തെ. അക്കാലത്ത്, കേരളരാജാവ് ഗുണഗണങ്ങളാൽ രാജ്യത്തിനു തന്റെ പേരിൽ പ്രസിദ്ധിചേർത്ത് (കേരളരാജ്യമെന്നു പ്രസിദ്ധിവരുത്തി) വളരെക്കാലം രാജ്യഭാരം വഹിച്ചതിനുശേഷം വാർദ്ധക്യം വന്നപ്പോൾ മന്ത്രിമാരിൽ രാജ്യഭാരം ഏല്പിച്ച് തപസ്സുചെയ്വാൻവേണ്ടി തെക്കുംകൈലാസത്തിൽ എത്തി.

൯൮. കളങ്കഹീനം=കളങ്കമില്ലാത്ത. വൃഷരാജം=വൃഷേന്ദ്രനെ (ക്ഷേത്രനെ). അഗ്രേ=മുമ്പിൽ. മൂർത്തിത്രിതയം ച=മൂന്നു മൂർത്തികളെ (വടക്കും നടുവിലും തെക്കും വസിക്കുന്ന മൂർത്തികളെയും. സാക്ഷാൽ=പ്രത്യക്ഷമായിട്ട്. വിളഞ്ഞഭക്ത്യാ=പെരുകിയ ഭക്തിയോടെ. ഗിരിജാം ച=ശ്രീപാർവ്വതിയേയും. മോഹം=ഭ്രമം. ഉപശ്ലോകിതവാൻ=ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു സ്തുതിച്ചു. മനീഷീ=വിദ്വാൻ. വിദ്വാനായ കേരളരാജാവ് വൃഷരാജനെയും വടക്കുന്നാഥൻ മുതലായ മൂന്നു മൂർത്തികളെയും ശ്രീപാർവ്വതിയേയും ഭക്തിപൂർവ്വം ശ്ലോകരൂപേണ സ്തുതിച്ചു.

൯൯. വൃഷരാജസ്തുതി:— ദക്ഷി . . . ഗതഃ=തെക്കെ

ലാസത്തെ ഗമിച്ചു. ലക്ഷിത . . . . . . ല്ലാസഃ=ലക്ഷിതമായ കൈലാസദാരകോല്ലാസത്തോടു (കൈലാസത്തിന്റെ കിടാവിന്റെ ശോഭയോടു) കൂടിയ. പാതകി . . . . ക്ഷഃ=പാപിജനങ്ങൾക്കു കാണ്മാൻ കഴിയാത്ത (എല്ലാം മഹോക്ഷവിശേഷണം). പാതു=രക്ഷിക്കട്ടെ. മഹോക്ഷഃ=വലിയ കാള. ചിരായ=വളരെക്കാലം. ഫാലാക്ഷഃ=നെററിയിൽ കണ്ണുള്ള (മഹോക്ഷവിശേഷണം). തെക്കൈലാസത്തിൽ സന്നിഹിതനായും കണ്ടാൽ കൈലാസപർവ്വതത്തിന്റെ കിടാവോ എന്നു തോന്നുമാറു ശോഭിക്കുന്നവനായും പാപികളുടെ കണ്ണിന്നു അവിഷയമായും നെററിയിൽ കണ്ണോടുകൂടിയവനായുമിരിക്കുന്ന വൃഷരാജൻ രക്ഷിക്കട്ടെ. വൃഷരാജനു ഫാലാക്ഷത്വം ശിവസാരൂപ്യത്താൽ സിദ്ധം. വൃത്തം ഗീതി. "ആര്യാപൂർവ്വാർദ്ധത്തിന്നരചെയ്തിട്ടുള്ള ലക്ഷണം തന്നെ. മാററാതെയുത്തരാർദ്ധത്തിന്നുമുപയോഗിക്ക ഗീതിയാമെന്നാൽ".

൧൫. വടക്കുന്നാഥസ്തുതി:—കൈലാസസ്ഥം= കൈലാസത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന (ശിവവിശേഷണം) യയാചേ=യാചിച്ചു. പരശിവം=പരമശിവനെ. അപമിത്യ=അപമയനം (പരിവർത്തനം) ചെയ്തിട്ട്. സ്വയം=താൻ തന്നെ. ഭക്തിവിത്തൈഃ=ഭക്തിയാകുന്ന ധനങ്ങളെക്കൊണ്ട് (അപമിത്യ എന്നതിനോടു യോജന). യൽ=യാതൊന്ന്. രാമോ ജാമദഗ്ന്യഃ=ജമദഗ്നിപുത്രനായ രാമൻ. തൽ=അതിനാൽ. ഇഹവൃ . . . . ഹാരേ=കേരളഭൂമിയുടെ ഹാരമായ ഈ വൃഷപുരത്തിൽ. ജ്യോതിർല്ലിംഗം=ജ്യോതിർല്ലിംഗത്തെ. തദംശം=നിന്തിരുവടിയുടെ അംശമായ. കൃതവസതി=വാസംചെയ്ത (ജ്യോതിർല്ലിംഗവിശേഷണം). ജഗ . . . ത്ഥം=ലോകാനുഗ്രഹത്തിന്നുവേണ്ടി. വന്ദേ=ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു. സർവ്വാത്മനാ=സർവ്വപ്രകാരേണ. പർവ്വത . . . . പ്രസന്നം=പാർവ്വതീദേവിയുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്താൽ പ്രസന്നമായ. കൈലാസവാസിയായ പരമശിവനോടു ഭക്തിയാകുന്ന ധനങ്ങൾ കൊടു

ത്തു മാററംവാങ്ങി ശ്രീപരശുരാമൻ യാചിച്ചതിനാൽ കേരളഭൂമിക്കു മുത്തുമാലയായ വൃഷപുരിയിൽ ലോകാനുഗ്രഹത്തിനുവേണ്ടി സന്നിധാനം ചെയ്യുന്നതും ശ്രീപാൎവ്വതിയുടെ നിത്യസാന്നിധ്യത്താൽ പ്രസന്നവുമായ ശ്രീപരമശിവാംശമായിരിക്കുന്ന ജ്യോതിൎല്ലിംഗത്തെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

൨൮. തെക്കുന്നാഥസ്തുതി:— പത്മാനന്ദഹംസ = പത്മയെ (ലക്ഷ്മിയെ) ആനന്ദിപ്പിക്കുന്ന ഹംസ (വിഷ്ണോ!). പത്മങ്ങളെ ആനന്ദിപ്പിക്കുന്ന സൂൎയ്യ (സൂൎയ്യമൂൎത്തിയായ ശിവ!) എന്നും. ഭക്ത . . . . പ്രത്യൂഷഃ = ഭക്തജനസമൂഹത്തിന്റെ ദോഷാഹതിയിൽ (ദോഷങ്ങളെ നശിപ്പിക്കുന്നതിൽ എന്നും രാത്രിയെ അവസാനിപ്പിക്കുന്നതിൽ എന്നും) പ്രത്യൂഷസ്സ് (അഹൎമ്മുഖം) ആയവനേ! സത്വാ . . . . പതേ = സത്വങ്ങളുടെ (ജീവികളുടെ) ആവാസത്തിനു സരിൽപതി (സമുദ്രം) ആയവനേ! (സമുദ്രത്തിൽ ജന്തുക്കൾ പാൎക്കുന്നതുപോലെ സൎവ്വജീവികളും ഉള്ളിൽ വസിക്കുന്നവനേ!). കുവലയ . . . . ഭൃതേ = കുവലയത്തിന്റെ (ഭൂമണ്ഡലത്തിന്റെ എന്നും കുവലയപുഷ്പത്തിന്റെ എന്നും) പ്രകാശാവസ്ഥയിങ്കൽ ചന്ദ്രനായവനേ! സത്യാ . . . . ഭവ = സത്യത്തിൽ (സത്യലോകത്തിൽ എന്നും) ഉള്ള അവസ്ഥിതികൊണ്ടു ബ്രഹ്മാവായിട്ടുള്ളവനേ! സദാ . . ബര = സജ്ജനങ്ങളുടെ (നക്ഷത്രങ്ങളുടെ എന്നും) ആലംബത്തിൽ ആകാശമായവനേ! അസ്മാദൃശാം = നമ്മെപ്പോലെയുള്ളവൎക്കു. സത്വം = ആ നീ. കാമപി = ഒരു. കാമദാനഗിരിശ = അഭീഷ്ടദാനത്തിൽ ശിവനായവനേ! ശ്രേയഃശ്രിയം = ശ്രേയസ്സുകളുടെ സമൃദ്ധിയെ. കല്പയ = ചെയ്താലും. പത്മാനന്ദത്തിൽ സൂൎയ്യനായും, ഭക്തജനദോഷാഹതിയിൽ ഉഷസ്സായും, സത്വാവാസത്തിൽ സമുദ്രമായും, കുവലയപ്രകാശനത്തിൽ ചന്ദ്രനായും, സത്യാവസ്ഥിതിയിൽ ബ്രഹ്മാവായും, സദാലംബത്തിൽ ആകാശമായും, കാമദാനത്തിൽ ശിവനായുമിരിക്കുന്ന ദേവ! ആ നിന്തിരുവടി ശ്രേയസ്സുകളെ നല്കണമേ.

൧൭. ശങ്കരനാരായണസ്തുതി:—സുവർണ്ണ . . . കുണ്ഡലേ=സ്വർണ്ണകിരീടം, ജട എന്നിവയോടും മകരകുണ്ഡലം, സർപ്പകുണ്ഡലം എന്നിവയോടുംകൂടിയ. നിവീത . . . ധാർഗ്ഗി=വനമാലയേയും മുണ്ഡമാലയേയും ധരിച്ച. ധൃത . . . ബരേ=പീതാംബരത്തേയും ചർമ്മാംബരത്തേയും ധരിച്ച. ഗദാം . . . ഭൃതി=ഗദയേയും പത്മത്തേയും കപാലത്തേയും ശൂലത്തേയും വഹിച്ച. ധാർഗ്ഗി=തേജസ്സിൽ. ലീയേ=ഞാൻ ലയിക്കുന്നു. സുസംഗതേ=നല്ലവണ്ണം ചേർന്നിരിക്കുന്ന. ഘുസൃ . . . വിനി=കുങ്കമവും ഭസ്മവും പൂശിയ. വൃഷാ . . . പ്രിയേ=വൃഷാകപായിയുടെ (ശ്രീയുടെ; ഗൌരിയുടെ എന്നും) പ്രിയനായ (ധാർഗ്ഗി എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). പൊൻകിരീടവും ജടാമകുടവും, മകരകുണ്ഡലവും സർപ്പകുണ്ഡലവും, വനമാലയും മുണ്ഡമാലയും, പീതാംബരവും ചർമ്മാംബരവും, ഗദയും പത്മവും, കപാലവും ശൂലവും ധരിച്ചും കുങ്കമവും ഭസ്മവും പൂശിയും ഒന്നിച്ചുചേർന്നിരിക്കുന്ന വിഷ്ണുശിവമയമായ തേജസ്സിൽ ഞാൻ ലയിക്കുന്നു. പൊൻകിരീടം, മകരകുണ്ഡലം, വനമാല, പീതാംബരം, ഗദാപത്മങ്ങൾ, കുങ്കമലേപം എന്നിവ നാരായണനും ജട, സർപ്പകുണ്ഡലം, മുണ്ഡമാല, ചർമ്മാംബരം, കപാലശൂലങ്ങൾ, ഭസ്മലേപം എന്നിവ ശങ്കരനും ഉള്ളതാകുന്നു. "വൃഷാകപായി ശ്രീഗൌര്യോഃ" എന്നമരം. പൃത്ഥ്വീവൃത്തം.

൧൮. ശ്രീപാർവ്വതീസ്തുതി:—ദേവി=ഹേ ദേവി! ത്രൈലോക്യ . . . യിതേ=ത്രൈലോക്യരക്ഷയ്ക്കുവേണ്ടി വൃഷപുരാവാസമെന്ന ലീലായിതത്തെ (ലീലയെ) ചെയ്തവളേ! ശ്രീപാദാബ്ജം=തൃപ്പാദപത്മം. ദക്ഷിണം=വലത്തേത്. തേ=നിന്തിരുവടിയുടെ. മഹിഷ . . . ശോണം=മഹിഷന്റെ കിരീടത്തിലെ കല്ലുകളെ ചവിട്ടിത്തകർത്തതിനാൽ അത്യന്തം രക്തനിറമായ. അന്യൽ ച=മറ്റേതും (വാമപാദാബ്ജവും). പ്രേമ . . . ക്ഷിതം=പ്രണയകോപത്തിങ്കൽ നമസ്കരിച്ച ശിവന്റെ ജടയിലുള്ള താഡനം നിമിത്തം പ്രവഹിക്കുന്ന ഗംഗാജലബിന്ദുക്കളാൽ നനയ്ക്ക

പ്പെട്ടു. ചേതസി=മനസ്സിൽ. പര . . . നാഥേ=ശിവവല്ലഭേ! സമിന്ധാം=വഴിപോലെ ദീപിക്കട്ടെ. ത്രൈലോക്യരക്ഷയ്ക്കായ്വേണ്ടി വൃഷപുരത്തിൽ വാണരുളുന്ന ശ്രീപാർവ്വതീദേവി! നിന്തിരുവടിയുടെ മഹിഷാസുരമകുടപേഷണത്താൽ തുടുത്ത വലത്ത പാദാബ്ജവും പ്രണയകലഹത്തിൽ നമസ്കരിച്ച ശിവന്റെ ജടയിൽ ചവുട്ടിയപ്പോൾ ഒഴുകിയ ഗംഗാജലകണങ്ങളാൽ നനഞ്ഞ ഇടത്തെ പാദപത്മവും എന്റെ മനസ്സിൽ തെളിഞ്ഞു വിളങ്ങട്ടെ.

൬൭. ഇത്ഥം=ഇപ്രകാരം. നിരന്തരം=ഇടവിടാതെ. അതന്ദ്രം=മടികൂടാതെ. അനന്തരായം=വിഘ്നംകൂടാതെ. ഭക്ത്യാ=ഭക്തിയോടെ. നിഷേവണം=സേവയെ. അശേഷവിഭോഃ=സർവ്വപ്രഭുവിന്റെ. വിശേഷാൽ=വിശേഷിച്ചും. നക്തന്ദിവം=രാവും പകലും. വിദധൽ=ചെയ്യുന്നവനായി. അസ്ത . . ഭാവഃ=അന്യചിന്തയില്ലാത്തവനായിട്ട്. തസ്മിൻ=ആ (വൃഷാദ്രൗ എന്നതിനോടു യോജന). ഉവാസ=വസിച്ചു. സഃ തു രാജവൃഷാ=ആ രാജേന്ദ്രനാകട്ടെ. വൃഷാദ്രൗ=വൃഷാദ്രിയിൽ. ഇങ്ങനെ സർവ്വേശ്വരനായ വടക്കുന്നാഥനെ രാപ്പകൽ സേവിച്ചുകൊണ്ട് ആ രാജേന്ദ്രൻ വൃഷാദ്രിയിൽ താമസിച്ചു.

൬൮. ധ്യായൻ=ധ്യാനിക്കുന്ന. ബ്രഹ്മസ്ഫുരത്താം=ബ്രഹ്മപ്രകാശത്തെ. പരാനന്ദപീയൂഷം=പരമാനന്ദാമൃതത്തെ. പായം പായം=പാനംചെയ്തു പാനംചെയ്ത്. പയോജദ്യുതി=താമരപ്പൂപോലെ ശോഭയുള്ള. നയനപുടം=നേത്രത്തെ. സാക്ഷാൽ=പ്രത്യക്ഷമായിട്ട്. മുല്പാട്ടു=മുമ്പിൽ. ഭക്തി . . മുകുളം=ഭക്തിയുടെ ആധിക്യത്താൽ കുനിഞ്ഞ ശിരസ്സിൽ മുകുളാകാരങ്ങളായ കൈകളെ അർപ്പിച്ചു. പാർത്ഥിവം തം=ആ രാജാവിനോട്. ബഭാഷേ=പറഞ്ഞു. ഒരിക്കൽ ആ രാജാവ് പരബ്രഹ്മജ്യോതിസ്സിനെ ധ്യാനിച്ചുംകൊണ്ടു ഉള്ളിലൂടെ ഊറുന്ന പരമാനന്ദാമൃതം നുകർന്നു നുകർന്ന് തെല്ലൊന്നു കണ്ണടച്ചപ്പോൾ പരമശിവൻ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച്

ഭക്തിഭരത്താൽ തലയിൽ കൂപ്പുകൈ വെച്ചു നിൽക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തോട് അരുളിച്ചെയ്തു.

൯. പുണ്യാബ്ധേ=സുകൃതസമുദ്രമേ! കേരളക്ഷോണിപ=കേരളരാജാവേ! തവ=അങ്ങേയ്ക്ക്. കുശലം വർത്തതാം=ക്ഷേമമുണ്ടാകട്ടേ. കർമ്മഭൂമിം=കർമ്മഭൂമിയെ. ധർമ്മ . . . ഹതീം=ഏററവും വലുതായ ധർമ്മസ്ഥിതിയെ. ഭാഗ്യാംബുരാശേ=ഭാഗ്യസമുദ്രമേ! ധന്യാൽ=പുണ്യമായ. കൈലാസശൈലാൽ അപി=കൈലാസപർവ്വതത്തെക്കാളും. കലയ=അറിഞ്ഞാലും. മഹാസ്ഥാനമേതൽ=ഈ മഹാസ്ഥാനം. പ്രിയം മേ=എനിക്കു പ്രിയമാണ്. പൊന്നിൻ . . . ദിഭിഃ=പൊൻകൊണ്ടുള്ള പ്രാസാദം (അമ്പലം) മതിൽ മുതലായവയാൽ. അഭിനവം=പുതുതായി. അത്യത്ഭുതം=അത്യാശ്ചര്യകരമായി. കല്പയേഥാഃ=കല്പിക്കണം. അല്ലയോ പുണ്യവാനായ കേരളരാജാവേ! അങ്ങേയ്ക്കു ക്ഷേമം ഭവിക്കട്ടെ. കർമ്മഭൂമിയെ നന്നായി രക്ഷിച്ചു ധർമ്മം നിലനിർത്തിയ ഭാഗ്യസമുദ്രമേ! മഹത്തായ ഈ സ്ഥാനം എനിക്കു കൈലാസത്തേക്കാളും അധികം പ്രിയമാണ്. ഇതിനെ അങ്ങ് പൊന്മയമായ അമ്പലം, മതിൽ മുതലായവകൊണ്ട് അത്യത്ഭുതമാക്കിത്തീർക്കണം.

൧൦. നൃവര=രാജാവേ! തവ കുലേ=അങ്ങയുടെ വംശത്തിൽ. ജാതനാം=ജനിക്കും. അസ്മൽ . . . ഷി=നമ്മുടെ ഭക്തനായ രാജർഷി. ഭൂമണ്ഡലപതി=ഭൂവലയത്തിന്നു നാഥനായ. ശതസോമാഭിധാനഃ=ശതസോമൻ എന്നു പേരായ. മഹീയാൻ=ഏററവും മഹാനായ (രാജർഷിവിശേഷണം) അത്രൈവക്ഷോണിഭാഗേ=ഈ ഭൂഭാഗത്തിൽ (കൊങ്കണത്തിൽ) തന്നെ. ചെല്ലൂരനാമ്നി=ചെല്ലൂരമെന്നു പേരായ. അഗ്രഹാരേ=ഗ്രാമത്തിൽ. കൃത്വാ=ചെയ്തിട്ട്. ബിംബപ്രതിഷ്ഠാം=ബിംബപ്രതിഷ്ഠയെ. മമ=എന്റെ. പരമപദം=മുക്തിയെ. ദാസ്യതേ=നല്കും. വംശജാനാം=വംശത്തിൽ പിറക്കുന്നവർക്ക്. ഹേ രാജാവേ! അങ്ങയുടെ വംശത്തിൽ ശതസോമൻ എന്ന പേരായിട്ട് എന്റെ ഭക്തനായ ഒരു രാജ

ഷിയുണ്ടാകും. അദ്ദേഹം ഈ കൊങ്കണഭൂമിയിൽതന്നെ ചെല്ലൂരെന്ന പേരായ ഗ്രാമത്തിൽ എന്റെ ബിംബപ്രതിഷ്ഠചെയ്ത് അങ്ങയുടെ വംശ്യന്മാൎക്ക് മുക്തി വരുത്തും.

൯൯. ഉദഗ്ര . . . പാത്രം_ഉൽകൃഷ്ടമായ എന്റെ അനുഗ്രഹത്തിന്നു പാത്രം. ധന്യം=ഐശ്വൎയ്യത്തോടുകൂടിയത്. ഭവൽകുലം=അങ്ങയുടെ വംശം. ആയുഗാന്തം=യുഗാവസാനത്തിങ്കലോളം. ഉദീൎയ്യ=പറഞ്ഞിട്ട്. വിഭുഃ=ഈശ്വരൻ. അന്തരധത്ത=അന്തൎദ്ധാനം ചെയ്തു. നരവരൻ=രാജാവ്. എന്നാൽ അങ്ങയുടെ വംശം എന്റെ അനുഗ്രഹവിശേഷത്തിന്നു പാത്രമായി യുഗാവസാനകാലത്തോളം ഐശ്വൎയ്യയുക്തമായി നിലനില്ക്കും. ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞ് ഭഗവാൻ മറഞ്ഞു. അപ്പോൾതന്നെ രാജാവു ഉണരുകയും ചെയ്തു.

൱. ആനന്ദാ . . . മനാഃ=ആനന്ദവും അത്ഭുതവും കൌതുകവും നിറഞ്ഞ മനസ്സോടുകൂടിയ. മാനവേന്ദ്രഃ=രാജശ്രേഷ്ഠൻ. നാനാ . . . . രാമം=പല രത്നക്കല്ലുകൾകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ട എല്ലാ മതിൽക്കൂട്ടങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനോഹരമായി. സ്ഥാനം തൽ=ആ സ്ഥാനത്തെ. സൎവ്വലോകാൎച്ചിതം=എല്ലാ ലോകങ്ങളാലും പൂജിതമായ (സ്ഥാനവിശേഷണം.) അമല . . . ലസിതം=നിൎമ്മലങ്ങളായ സരസ്സുകൾ, ഗോപുരദ്വാരങ്ങൾ, ഹൎമ്മ്യങ്ങൾ, ആസ്ഥാനങ്ങൾ, പ്രാസാദങ്ങൾ, മണ്ഡപങ്ങൾ എന്നിവയാൽ ശോഭിതമായി. കല്പയാമാസ=ചെയ്തു. അപ്പോൾ രാജാവ് ആനന്ദവും അത്ഭുതവും കൌതുകവും കലൎന്ന് സൎവ്വലോകപൂജിതമായ ആ സ്ഥാനത്തെ, പല രത്നങ്ങൾകൊണ്ടു പണിചെയ്ത മതിലുകളാൽ ശോഭിക്കുന്നതും സരസ്സുകൾ, ഗോപുരദ്വാരങ്ങൾ, ഹൎമ്മ്യങ്ങൾ, ആസ്ഥാനങ്ങൾ, പ്രാസാദങ്ങൾ, മണ്ഡപങ്ങൾ എന്നിവയാൽ വിരാജിതവുമാക്കി ചെയ്തു.

൱൧. കൈവല്യവൎത്മോപമം = മോക്ഷമാൎഗ്ഗത്തോടു തുല്യം. അനഘം=ദോഷമില്ലാത്ത പ്രദക്ഷിണമഹാമാൎഗ്ഗം=വലിയ

പ്രദക്ഷിണവഴി. നൃപഗ്രാമണീഃ=രാജശ്രേഷ്ഠൻ. പ്രമഥാവലിക്കൊരു നിവാസം=ശിവഭൂതഗണത്തിന്നൊരു വാസസ്ഥാനമായ. നീള വിദ്യോതിതം=എങ്ങും ശോഭിതമായ. ബാലാരിഷ്ടവനൈഃ=വേപ്പിൻതൈകളുടെ കാടുകൾകൊണ്ടു്. വിശുദ്ധിസദനം=വിശുദ്ധിക്കിരിപ്പിടമാക്കി. ചക്രേ=ചെയ്തു. തദഭ്യന്തരം=അതിന്റെ ഉൾഭാഗത്തെ. ക്ഷേത്രത്തിലെ പൊന്മതിലിന്നു പുറത്തു, കൈവല്യത്തിലേക്കുള്ള വഴിയോ എന്നു തോന്നുമാറിരിക്കുന്ന വലിയ പ്രദക്ഷിണവഴി പണിയിച്ചു്, ആ മതിലിന്നും പ്രദക്ഷിണവഴിക്കും മദ്ധ്യത്തിലുള്ളതും ശിവഭൂതഗണങ്ങളുടെ വാസസ്ഥാനവുമായ സ്ഥലത്തു വേപ്പിൻകാടുകൾ വെച്ചു പിടിപ്പിച്ചു് അവിടം അത്യന്തപരിശുദ്ധമാക്കിച്ചമച്ചു.

൮൨. അത്യ . . . മായ്=ഏററവും അത്ഭുതകരമായി. വൃഷഭക്ഷേത്രം=തൃശ്ശിവപേരൂർ ക്ഷേത്രം. ഉർവ്വീ . . . . ത്തംസം=രാജാക്കന്മാർക്കു ശിരോലങ്കാരം. തീർത്ഥവാരാ=തീർത്ഥജലം കൊണ്ടു്. മണി . . . . തേന=അനവധി രത്നകലശങ്ങളിൽ ആക്കപ്പെട്ട (തീർത്ഥവാരാ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം). അഭിഷേകം=അഭിഷേകത്തെ. ബദ്ധാദരേണ (ക്രി വി) ഗുണപരിപൂർത്തിയോടുകൂടി. വിധാസ്യൻ=വിധാനം ചെയ്വാൻ ഭാവിക്കുന്നവനായിട്ടു്. ഝടിതി=വേഗത്തിൽ. ഭഗവതാം=ദേവന്മാർക്കു്. ആനുപൂർവ്യേണ=ക്രമത്തോടുകൂടി. സർവ്വം=എല്ലാം. കർത്തവ്യം=ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതായ. വാസ്തുശുദ്ധ്യാദികം=വാസ്തുശുദ്ധി മുതലായതിനെ. ഋഷിസദസാ=മഹർഷിസമൂഹത്തെക്കൊണ്ടു്. കാരയാമാസ=ചെയ്യിച്ചു. ധീമാൻ=ബുദ്ധിമാൻ. ബുദ്ധിമാനായ ആ രാജശ്രേഷ്ഠൻ തൃശ്ശിവപേരൂർ ക്ഷേത്രത്തെ ആശ്ചര്യകരമായി പണിയിച്ചിട്ടു് രത്നകലശങ്ങളിൽ സംഭൃതമായ തീർത്ഥജലംകൊണ്ടു മൂന്നു മൂർത്തികൾക്കും ക്രമത്തിൽ അഭിഷേകം കഴിപ്പാനുറച്ചിട്ടു് അതിന്നു വേണ്ടതായ വാസ്തുശുദ്ധി മുതലായതു മഹർഷിമാരെക്കൊണ്ടു ചെയ്യിച്ചു.

ഗദ്യം ൩:— തത്ര ച=അവിടെ. കേഷുചിൽ പ്രാസാ . . . . . . താനേഷു=ചിലർ പ്രാസാദശുദ്ധി (ദേവന്റെ വാസസ്ഥാനത്തിങ്കലെ ശുദ്ധി) തുടങ്ങിയ ശുദ്ധികർമ്മങ്ങളെ വഴിപോലെ ചെയ്യുന്നതിൽ ഏകാഗ്രചിത്തന്മാരായും. പരേഷു വിവിധ . . . . . . സാധുലോകേഷു=മററു ചിലർ പലവിധമുള്ള ഹോമസമൂഹങ്ങളിൽ ഏററവും ഹോമിക്കപ്പെടുന്ന ചമതകൾകൊണ്ടും ഹവിസ്സുകൊണ്ടും വഴിപോലെ വർദ്ധിച്ച അഗ്നിയുടെ ധൂമപടലത്തിന്റെ സൌരഭ്യത്തിന്റെ ദീർഘാഘ്രാണംകൊണ്ടു സജ്ജനസമൂഹങ്ങളെ സന്തർപ്പണം ചെയ്തവരായും. ദിവാനിശം പ്രവർത്തമാനേഷു (സൽസു)=രാപ്പകൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നവരായിരിക്കുമ്പോൾ. പുനരന്യേഷു=പിന്നെച്ചിലർ (അഭിപൂരയൽസു എന്നതിനോടു യോജന). സ്വർണ്ണദീ . . . ജലാനി=ഗംഗ, യമുന, പ്രയാഗം, ഗോദാവരി, ഗോകർണ്ണം, കാവേരി, അഗസ്ത്യതീർത്ഥം, പാപനാശിനി, ദക്ഷിണഗംഗ (പേരാറ്), ചൂർണ്ണി, ഫാല്ഗുനം, വല്ലൂലം, താമ്രപർണ്ണി, ധനുഷ്കോടി മുതലായ പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളിലെ ജലങ്ങളെ. നിജ . . . . ദൈവതങ്ങളുടെ ദിവ്യശക്തികൊണ്ടുതന്നെ. നിർവ്യാജം=വ്യാജംകൂടാതെ. സമാനീയ=കൊണ്ടുവന്നിട്ട്. യഥാവിധി വിഹിതനിർമ്മാണസംസ്കാരേ=വിധിപ്രകാരം നിർമ്മിക്കുകയും സംസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യപ്പെട്ടതായി. മൃദുല . . . . മണ്ഡിതേ=മൃദുവായ പട്ടുകൊണ്ടും മുത്തുവിതാനംകൊണ്ടും അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതായിരിക്കുന്ന. കലശമണിമണ്ഡപേ=കലശം പൂജിക്കുവാനുള്ള രത്നമണ്ഡപത്തിൽ. സമന്തതഃ=ചുററും. നിരന്തരനിഹിതാസു=ഇടതിങ്ങുമാറു വെക്കപ്പെട്ട. ശാതകുംഭകുംഭീഷു=സ്വർണ്ണകലശങ്ങളിൽ. അഭിപൂരയൽസു (സൽസു)=നിറയ്ക്കുന്ന സമയത്തിങ്കൽ. ചതുരം=ചാതുര്യത്തോടുകൂടി (ക്രി. വി.). ഇതരേഷു=മററുചിലർ. ദേവതാ . . . . . കർമ്മഠേഷു (സൽസു)=ദേവതാശക്തിയെ ആവാഹിക്കൽ, പഞ്ചോപഹാരങ്ങളെയും നൈവേദ്യത്തെയും സമർപ്പിക്കൽ മുതലായ കർമ്മങ്ങളിൽ നിപുണന്മാ

രായി ഏല്പെട്ടിരിക്കുന്ന സമയത്തിങ്കൽ. ഗഭീര . . . . ദന്തേ=ഗംഭീരങ്ങളായ പെരുമ്പറ, മദ്ദളം, കാഹളം, കൊമ്പ്, മൃദംഗം, ശംഖം, നിസ്സാണം മുതലായ വാദ്യങ്ങളുടെ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദിക്കുകളുടെ മദ്ധ്യങ്ങളെ പൂരിപ്പിച്ചതായി. പരിതുഷ്ട . . . . . ഘോഷേ=സന്തുഷ്ടനായ ബ്രഹ്മാവിന്റെ നാലുമുഖങ്ങളാൽ ഉച്ചരിക്കപ്പെടുന്ന വേദഘോഷത്തോടുകൂടിയതായി. വല്മീക . . . . . ഭാരതേ=വാല്മീകിയാലും വ്യാസനാലും രാമായണവും ഭാരതവും വ്യാകരിക്കപ്പെട്ടുന്നതായി. സകല . . . . . . ദുരിതജാതേ=എല്ലാ ഭക്തജനങ്ങളാലും സങ്കീർത്തനം ചെയ്യപ്പെടുന്ന ശിവൻ, നാരായണൻ, ഹരിഹരൻ (ശങ്കരനാരായണൻ) എന്നിവരുടെ നാമങ്ങളുടെ ഉച്ചാരണത്താൽ പാപസമൂഹങ്ങളെ അകററിയതായി. വാച . . . . . വിതേ=ബൃഹസ്പതിയാലും സുബ്രഹ്മണ്യനാലും വഴിപോലെ നോക്കപ്പെട്ടതായിരിക്കുന്ന. സുമുഹൂർത്തേ=നല്ലമുഹൂർത്തത്തിൽ. നിർമ്മ . . . . . ബ്രഹ്മഭിഃ അഭിഷിക്തം=നിർമ്മലങ്ങളായ ബ്രഹ്മകലശജലങ്ങളെക്കൊണ്ടു അഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ട. വികച . . . . . മാലാലംകൃതം=വികചങ്ങളായ (വിരിഞ്ഞ) വിചകിലം (മുല്ല) മാലതി (പിച്ചകം) മല്ലിക മുതലായി വികസ്വരങ്ങൾ (പ്രകാശിക്കുന്നവ) ആയിരിക്കുന്ന പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടുള്ള മാലകളെക്കൊണ്ടലങ്കരിക്കപ്പെട്ട. ജാജ്വല്യമാന . . . . . ഭോഗം=ഏററവും ജ്വലിക്കുന്ന രത്നദീപസമൂഹങ്ങളുടെ പ്രകാശംകൊണ്ടു മനോഹരമായ ആഭോഗ (മാഹിമാതിശയ) ത്തോടുകൂടിയ. ഭഗവതാം ത്രിതയം=മൂന്നു ഭഗവാന്മാരെ. മുക . . . . . പുടാഃ=കൈകൾകൂപ്പിയ. സകലലോകാഃ=എല്ലാ ജനങ്ങളും. ജഗദനുഗ്രഹോന്നിദ്രാണം=ലോകാനുഗ്രഹത്തിൽ ഉണർന്നിരിക്കുന്ന (ഭഗവതാംത്രിതയം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം) അദ്രാക്ഷുഃ=ദർശിച്ചു. ചില മുനീന്ദ്രന്മാർ പ്രാസാദശുദ്ധി മുതലായ ശുദ്ധികർമ്മങ്ങൾ വഴിപോലെ ചെയ്യുന്നതിൽ ഏല്പെട്ടും മററു ചിലർ വിവിധഹോമങ്ങളിൽ ഹോമിച്ച ചമതകളാലും ഹവിസ്സു

കളാലും ജ്വലിച്ച അഗ്നിയിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട ധൂമലേഖയുടെ സൌരഭ്യാഘ്രാണംകൊണ്ടു സജ്ജനങ്ങളെ സംതൃപ്തിപ്പെടുത്തിയും രാപ്പകൽ പ്രവൎത്തിച്ചുംകൊണ്ടിരുന്നു. വേറെച്ചിലർ ഗംഗ, യമുന മുതലായ പുണ്യതീൎത്ഥങ്ങളിലെ ജലങ്ങളെ തങ്ങളുടെ ദിവ്യമായ അനുഭാവത്താൽത്തന്നെ കൊണ്ടുവന്നു് വിധിപ്രകാരം നിൎമ്മിച്ചു സംസ്കരിച്ചു മൃദുവായ പട്ടുകൊണ്ടും മുത്തുവിതാനംകൊണ്ടുമലങ്കരിച്ച കലശമണ്ഡപത്തിൽ ചുററും നിരത്തിവെച്ച സ്വൎണ്ണകലശങ്ങളിൽ നിറച്ചുംകൊണ്ടിരുന്നു. ഇനിച്ചിലർ ദേവതാശക്തിയെ ആവാഹിക്കുക, പഞ്ചോപഹാരങ്ങൾ ചെയ്ക, നൈവേദ്യം നിവേദിക്കുക മുതലായ കൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ഭേരീമദ്ദളാദികളായ വാദ്യങ്ങളുടെ ഘോഷം ദിക്കുകളിലെങ്ങും മുഴങ്ങി. സന്തുഷ്ടനായ ബ്രഹ്മാവു് നാലുമുഖങ്ങളെക്കൊണ്ടും വേദങ്ങൾ ഘോഷിച്ചു. വാല്മീകി രാമായണവും വ്യാസർ മഹാഭാരതവും വ്യാകരിച്ചു. ഭക്തജനങ്ങൾ ശിവനാരായണഹരിഹരാദിനാമസങ്കീൎത്തനങ്ങൾ ചെയ്തു. ഇങ്ങനെയെല്ലാമിരിക്കെ, ബൃഹസ്പതിയും സുബ്രഹ്മണ്യനും വഴിപോലെ നിരൂപിച്ചുണ്ടാക്കിയ ശുഭമുഹൂൎത്തത്തിൽ പരിശുദ്ധങ്ങളായ ബ്രഹ്മകലശജലങ്ങൾകൊണ്ടു മൂന്നു ദേവന്മാരെയും അഭിഷേകം ചെയ്തു. അനന്തരം മുല്ല, പിച്ചകം, മല്ലിക മുതലായവയുടെ പൂക്കൾകൊണ്ടുള്ള മാലകൾ ചാൎത്തിയും രത്നദീപപ്രഭകൾകൊണ്ടു ശോഭിച്ചുമിരിക്കുന്നവരും ലോകാനുഗ്രഹത്തിൽ ജാഗരൂകന്മാരുമായ മൂന്നു ദേവന്മാരേയും ജനങ്ങൾ കൈകൾകൂപ്പി ദൎശിച്ചു.

൮൨. ഋദ്ധാൻ=സമൃദ്ധിയുള്ള. ദേശാനനേകാൻ=വളരെ ദേശങ്ങളെ. ബഹു . . . . താൻ=വളരെ ജനങ്ങൾ ഉള്ള (ദേശവിശേഷണം). ദേവസാൽകൃത്യ=ദേവനധീനങ്ങളാക്കിച്ചെയ്തിട്ടു്. ഹൃദ്യാൻ=ഹൃദയപ്രിയങ്ങളായ. നാനോപഹാരാൻ=പല ഉപഹാരങ്ങളെ. ഉദാരാൻ=ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായ (ഉപഹാരവിശേ

ഷണം). നക്തം=രാത്രിയിൽ. ദേവ . . . . ചിതം=ദേവർഷികളു ടെ സേവയ്ക്കു യോഗ്യമായ. ധൂപോത്സവം = തൃപ്പുകമഹോത്സവ ത്തെ. കല്പയിത്വാ=നിശ്ചയിച്ചിട്ട്. പ്രത്യേകം=ഓരോന്നുതക്കും. ഭാഗ്യ . . . തി=ഭാഗ്യശ്രീയുടെ ഇരിപ്പിടം (കേരളരാജാവ്) പ്രീ തിം=സന്തോഷത്തെ. പ്രപേദേ=പ്രാപിച്ചു. കലശാഭിഷേകത്തി ന്നശേഷം ഭാഗ്യവാനായ കേരളരാജാവ് സമ്പത്സമൃദ്ധിയുള്ളവ യും വളരെ ജനങ്ങൾ വസിക്കുന്നവയുമായ അനേകം ദേശങ്ങൾ ദേവസ്വമായി വിട്ടുകൊടുക്കുകയും, വിശിഷ്ടങ്ങളായ പല നൈ വേദ്യാദ്യുപചാരങ്ങൾ നിശ്ചയിക്കയും, രാത്രിയിൽ ദേവർഷിമാ ക്കു സേവിക്കുന്നതിന്നുചിതമായ ഒരു തൃപ്പുക ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു് ഏറ്റവും പ്രീതിയെ പ്രാപിച്ചു. കലശം കഴിഞ്ഞാൽ ദേ വസ്വമായി സ്വത്തുക്കൾ നീക്കുക മുതലായവ ചെയ്യണമെന്നു ശാസ്ത്രവിധിയുണ്ട്.

വ്വർ. പുഷ്പാരാമങ്ങൾ=പൂന്തോട്ടങ്ങൾ (പദ്മിത്താമം) മണ . . . . ണാർത്ഥം=സൌരഭ്യമുള്ള പുഷ്പമാലകൾ അർപ്പിക്കുന്ന തിനുവേണ്ടി. സമന്താൽ=ചുറ്റും. അഭ്യാശേ=സമീപത്തിൽ. ശില്പചിത്രാം=ശില്പിപ്പണിയിൽ നൈപുണ്യമുള്ള. വ്യതനുത=ഉ ണ്ടാക്കി. പടലീം=സമൂഹത്തെ. വിഷ്ണു . . . . യാനാം=വിഷ്ണുമാ സഗൃഹങ്ങളുടെ (പടലീം എന്നതിനോടു യോജന). നാലാശക ളിൽ=നാലു ദിക്കുകളിൽ. വിധി . . . ത്തൈ്യ=വിധിനിഷേധങ്ങ ളുടെ (ക്ഷേത്രത്തിലെ കർത്തവ്യാകർത്തവ്യങ്ങളുടെ) പ്രവൃത്തിക്കു. ധൃതപ്രാഗല്ഭ്യം=പ്രഗല്ഭതയുള്ള. ദ്വാവിംശതിം ഭൂസു . . . നാം=ഇ രുപത്തിരണ്ടു ബ്രാഹ്മണരുടെ ഇല്ലങ്ങളെ. അസൌ=അദ്ദേഹം (കേ രളരാജാവ്.) ഭാസുരാണാം=ശോഭനങ്ങളായ (ഭവനവിശേഷ ണം) പൂന്തോട്ടങ്ങൾ നിർമ്മിച്ചു്, ക്ഷേത്രത്തിലേക്കു സൌരഭ്യഭരി തങ്ങളായ പുഷ്പമാലകൾ അർപ്പിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ചുറ്റും അടു ത്തായിട്ടു ശില്പവൈദഗ്ദ്ധ്യമുള്ള വിഷ്ണുദാസന്മാരുടെ ഭവനങ്ങൾ പ

ണിയിച്ചു. (വിഷ്ണുദാസന്മാർ പള്ളിത്താമത്തിൽ മാലയെക്കുകയും അവിടെനിന്ന് ശാന്തിക്കാർ ക്ഷേത്രത്തിലെക്കു മാല എഴുന്നള്ളിക്കയുംചെയ്യുന്നു.) ക്ഷേത്രത്തിൽ വിധിനിഷേധങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന്നു വേണ്ട വൈദഗ്ദ്ധ്യമുള്ള ഇരുപത്തിരണ്ടു ബ്രാഹ്മണരുടെ ഇല്ലങ്ങളും നാലുദിക്കുകളിലുമായിട്ട് ഏൎപ്പെടുത്തി. വിഷ്ണുദാസന്മാൎക്കുള്ള ശില്പസാമൎത്ഥ്യത്തെ അവരുടെ ആലയപടലിയിലും ബ്രാഹ്മണൎക്കുള്ള വിധിനിഷേധപ്രവൃത്തിപ്രഗല്ഭതയെ അവരുടെ ഗൃഹസമൂഹത്തിലും ആരോപിക്കുകയാൽ ഈ വിഷ്ണുദാസഗൃഹങ്ങളിൽ ജനിച്ചവർ എല്ലാവരും ശില്പനിപുണന്മാരും ബ്രാഹ്മണഗൃഹങ്ങളിൽ ജനിച്ചവർ മുഴുവനും പ്രഗല്ഭന്മാരുമാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

വൃ ൫. അഗ്രേ=മുമ്പിൽ. വൃഷാണാം പരിവൃഢൻ=വൃഷശ്രേഷ്ഠൻ. ത്രിപുരവിജയിനഃ=ശിവന്റെ. നിത്യസാന്നിദ്ധ്യയോഗാൽ=നിത്യമായ സന്നിധാനമുള്ളതുകൊണ്ട്. ശിവശ്രീപുരമിതി=ശിവന്റെ ശ്രീപുരമാകയാൽ. ഉൽകൃഷ്ടം=ഉൽകൎഷമുള്ള. അത്യത്ഭുതമഹിമ=അത്യാശ്ചൎയ്യമായ മാഹാത്മ്യത്തോടുകൂടിയ. പപ്രഥേ=പ്രസിദ്ധിപ്പെട്ടു. പൃഥിവ്യാം=ഭൂമിയിൽ. മുമ്പിൽ വൃഷശ്രേഷ്ഠൻ കണ്ടതുകൊണ്ടു വൃഷക്ഷേത്രമെന്നും, ശിവന്റെ നിത്യസാന്നിദ്ധ്യമുള്ളതുകൊണ്ട് തെക്കെകൈലാസമെന്നും, ശിവന്റെ ശ്രീപുരമാകകൊണ്ടു തൃശ്ശിവപേരൂരെന്നും ആ ക്ഷേത്രം ഭൂമിയിൽ പ്രസിദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചു.

ശ്രു ൭൦.

കുറിപ്പ്:—൪൪-ാം പേജിൽ ൫൫-ാം ശ്ലോകത്തിന്റെ ടിപ്പണിയുടെ ഒടുവിൽ "രാമേശ്വരത്തുനിന്നും തീപ്പെട്ടു" എന്നതു "രാമേശ്വരത്തുനിന്നു വന്നതിനുശേഷവും തീപ്പെട്ടു" എന്നു തിരുത്തി വായിക്കേണ്ടതാണ്.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

തൃശൂർ

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി